

**АПЕЛАЦИОНИ СУД У КРАГУЈЕВЦУ**

# **БИЛТЕН**

## **СУДСКЕ ПРАКСЕ**

**КРАГУЈЕВАЦ - година VIII**

**број 1/2018**



# БИЛТЕН СУДСКЕ ПРАКСЕ АПЕЛАЦИОНОГ СУДА У КРАГУЈЕВЦУ

За Апелациони суд у Крагујевцу: Дубравка Дамјановић, председник суда

**ИЗДАВАЧ:** Intermex, Београд, Др Милутина Ивковића 9а  
**За издавача:** Љиљана Миланковић-Васовић, директор

**ГЛАВНИ  
И ОДГОВОРНИ  
УРЕДНИК:** Дубравка Дамјановић, председник суда

**Заменици главног  
и одговорног  
уредника:** - за кривичну материју: Александар Блануша, судија  
- за грађанску материју: др Илија Зиндовић, судија

## РЕДАКЦИЈА:

**СУДИЈЕ:** Љубинко Ћетеновић, Оливера Бојовић, Радоман Спарић, Милевка  
Миленковић, Марина Илић, Јасмина Симоновић, Наташа Стевановић,  
др Татјана Кандић, Надежда Видић, Бојан Пешић, Мирјана Симић  
и Симонида Милорадовић

**СЕКРЕТАРИ  
РЕДАКЦИЈЕ:** - за кривичну материју, Јелица Марашевић,  
судијски помоћник  
- за грађанску материју, Јелена Трипковић,  
судијски помоћник

**ТЕХНИЧКИ  
СЕКРЕТАР:** Славица Јовановић

**ШТАМПАРИЈА:** "DIS Public", Београд

---

Свако копирање, умножавање, објављивање и дистрибуирање целине или делова текста из ове публикације представља повреду ауторског права и кривично дело.  
Коришћење делова текста из ове публикације дозвољено је сходно ауторском праву и уз сагласност издавача.

---

## САДРЖАЈ

Годишњи распоред послова Апелационог суда у Крагујевцу за 2018. годину (пречишћен текст) .....	7
<b>КРИВИЧНО ПРАВО</b>	
<i>Љубинко Тетенковић</i> Кривична дела против привреде .....	23
<i>Оливера Бојовић</i> Унакрсно испитивање – досадашња искуства у пракси судова .....	36
<i>Александар Блануша</i> Продужење притвора решењем другостепеног суда (чл. 458 ст. 4 ЗКП), предлог за измену судске праксе .....	48
<i>Милевка Миленковић</i> Откривање лица од кога учинилац набавља опојну дрогу (неке дилеме у практичној примени члана 246. став 5. и члана 246а став 2. Кривичног законика) .....	58
ПРАВНИ СТАВОВИ, ЗАКЉУЧЦИ И ОДГОВОРИ НА СПОРНА ПРАВНА ПИТАЊА .....	78
ЗАКЉУЧЦИ са заједничког радног састанка кривичних одељења Врховног касационог суда и апелационих судова Републике Србије одржаног у циљу уједначавања судске праксе (Београд, 6.7.2017. године) .....	78
СПОРНА ПРАВНА ПИТАЊА Кривичног одељења Апелационог суда у Крагујевцу разматрана на седници одржаној дана 11.10.2017. године, достављена од стране основних и виших судова са подручја овог апелационог суда .....	82
ЗАКЉУЧЦИ усвојени у циљу уједначавања судске праксе на заједничком радном састанку представника кривичних одељења Врховног касационог суда и апелационих судова Републике Србије (Крагујевац, 12.12.2017. године) .....	85
СПОРНА ПРАВНА ПИТАЊА Кривичног одељења Апелационог суда у Крагујевцу разматрана на седници одржаној дана 21.2.2018. године, достављена од стране основних и виших судова са подручја овог апелационог суда .....	89
ЗАКЉУЧЦИ са заједничког радног састанка кривичних одељења Врховног касационог суда и апелационих судова Републике Србије, одржаног у циљу уједначавања судске праксе (Нови Сад, 30.3.2018. године) .....	96

## СУДСКА ПРАКСА

Сентенце из одлука судова .....	101
Материјално право .....	101
- Изрицање кривичне санкције у ситуацији када је кривично гоњење преузето од стране државе .....	101
- Посредни докази .....	103
- Повреда кривичног закона .....	104
- Кривично дело злостављање и мучење (чл. 137. КЗ) .....	105
- Кривично дело недозвољена производња, држање, ношење и промет оружја и експлозивних материја (чл. 348. ст. 4. у вези ст. 1. КЗ).....	107
- Изрицање васпитних мера (чл. 41) .....	109
- Оружје за личну безбедност (чл. 3. тач. 1) .....	110
- Кривично дело ометање овлашћеног службеног лица у обављању послова безбедности (чл. 23. ст. 1).....	111
Процесно право .....	114
- Потврђивање оптужнице .....	114
- Немогућност измене оптужнице након наступања апсолутне застарелости кривичног гоњења .....	115
- Измена оптужнице након допуне истраге .....	117
- Правни интерес жалбе у корист окривљеног .....	118
- Одустанак јавног тужиоца од оптужбе (чл. 49) .....	120
- Приговор оштећеног (чл. 51. ЗКП) .....	121
- Повраћај у пређашње стање оштећеног као тужиоца због пропуштања рока за подношење ванредног правног лека .....	122
- Заклетва сведока (чл. 96. ЗКП) .....	124
- Отмица ради принуде .....	125
- Мера забране напуштања стана.....	126
- Имовинскоправни захтев (чл. 252. ст. 1. ЗКП).....	128
- Околности које трајно искључују кривично гоњење (чл. 338. ст. 1. тач. 2. ЗКП) .....	129
- Немогућност подношења приватне тужбе након одбацивања кривичне пријаве за кривична дела за која се гони по службеној дужности .....	131
- Битна повреда одредаба кривичног поступка (чл. 438. ст. 2. тач. 2. ЗКП) .....	132
- Члан 450. став 5. Законика о кривичном поступку.....	133

- Изрицање јединствене казне (чл. 552. ЗКП)..... 135
- Условни отпуст (чл. 563. ЗКП)..... 137

## **ГРАЂАНСКО ПРАВО**

Извод из записника са заједничког састанка грађанских одељења виших судова са подручја надлежности Апелационог суда у Крагујевцу, ради уједначавања судске праксе у грађанској материји одржаног дана 17.11.2017. године у Вишем суду у Пожаревцу ..... 141

## **СУДСКА ПРАКСА**

Сентенце из одлука судова .....	148
Парнични поступак .....	148
- Битна повреда одредбе парничног поступка (чл. 374. ст. 2. тач. 7. ЗПП) .....	148
Облигационо право .....	150
- Извођење доказа вештачењем (чл. 257. ЗПП) .....	150
- Усмени уговор о купопродаји непокретности и капара (чл. 80. у вези чл. 104. ЗОО).....	151
- Побуда из које је уговор закључен, утиче на пуноважност уговора уколико је због недопуштене побуде основ уговорне обавезе недопуштен (чл. 52. и 53. ст. 2. ЗОО).....	153
Стварно право .....	154
- Савесност као битан елемент за стицање права својине на непокретностима (чл. 33. ЗОСПО и чл. 60. ЗДПК).....	154
- Повреда права прече куповине (чл. 10. Закона о промету непокретности).....	155
- Начело специјалности заложног права (чл. 14. Закона о земљишним књигама).....	159
- Фиктиван правни посао и стицања права својине одржајем .....	162
- Правила за утврђивање јачег права за стицање права својине на непокретностима у случају вишеструке продаје .....	163
- Заштита права на суђење у разумном року захтев за правично задовољење.....	167
- Одлучивање о приговору без испитног поступка.....	169
- Приговор за убрзавање поступка .....	170
Радно право .....	172
Прилог за дискусију	
Накнада штете због невраћања на рад, чл. 191. Закона о раду (тзв. Паушална накнада штете) .....	172

Сентенце из одлука судова .....	176
- Праћење пробног рада (чл. 36. ЗОР) .....	176
- Обавештење о привременој спречености за рад (чл. 103. ст. 1. ЗОР).....	177
- Право запосленог на увећану зараду по основу времена проведеног на раду (чл. 108. ст. 4. ЗОР) .....	178
- Право запосленог на накнаду трошкова за време проведено на службеном путу у иностранству (чл. 118. тач. 3. у вези чл. 108. ст. 1. тач. 1. ЗОР).....	179
- Примена критеријума у поступку измене уговорених услова рада (чл. 171. и 172. ЗОР).....	180
- Отказ уговора о раду због повреде радне обавезе (чл. 179. тач. 2. ЗОР)....	182
- Рачунање рока застарелости (чл. 184. ЗОР) .....	184
- Посебна заштита од отказа уговора о раду (чл. 187. ЗОР).....	185
- Поништај незаконитог отказа и реинтеграција запосленог (чл. 191. ст. 1. ЗОР).....	187
- Заштита права из радног односа подношењем тужбе за утврђење из члана 194. ЗПП (чл. 195. ЗОР) .....	188
- Утврђење заснивања радног односа на неодређено време (чл. 197. и 32. ЗОР).....	190
- Доследност новчане накнаде за лица на стручном оспособљавању и усавршавању (чл. 201. ЗОР и чл. 324. ст. 2. ЗОО).....	191
- Општи услови за накнаду материјалне штете у случају незаконитог престанка радног односа .....	192
- Међусобни однос два решења којима је запосленом отказан исти уговор о раду и њихов утицај на законитост одлуке о престанку радног односа .....	194
- Незаконитост решења којим је запосленом у органима јединце локалне самоуправе утврђен статус нераспоређеног лица и престао радни однос .....	196
- Умањење нето прихода лица у јавном сектору.....	197
- Понављање поступка (чл. 422. тач. 11. ЗПП).....	199
- Радње које суд може да предузима за време трајања прекида поступка.....	201
- Право на јубиларну награду и неретроактивност дејства општег акта (чл. 120. тач. 1 ЗОР и чл. 71. Колективног уговора установе) .....	203
- Одговор за обавезе приватизованог друштвеног предузећа .....	205
- Обустава стечаја услед усвајања унапред припремљеног плана реорганизације (чл. 160. ст. 4. и чл. 73. ст. 2 Закона о стечају) .....	206



**Република Србија**  
**АПЕЛАЦИОНИ СУД У КРАГУЈЕВЦУ**  
**Број: I СУ-2-27/18**  
**Дана: 10. септембар 2018. године**  
**Крагујевац**

На основу чл. 34 ст.1, 2 и 3 Закона о уређењу судова ("Сл. гласник РС", бр. 116/08, 104/09, 101/10, 101/11, 101/13, 40/15, 106/15, 13/16, 108/16 и 113/17) и чл. 45, 46, 47 и 48 Судског пословника ("Сл. гласник РС", бр. 110/09, 70/11, 89/13, 96/15, 104/15, 113/15, 39/16, 56/16, 77/16 и 16/18), председник Апелационог суда у Крагујевцу Дубравка Дамјановић утврдила је пречишћен текст Годишњег распореда послова Апелационог суда у Крагујевцу за 2018. годину.

Пречишћен текст Годишњег распореда послова Апелационог суда у Крагујевцу за 2018. годину обухвата:

1. Годишњи распоред послова Апелационог суда у Крагујевцу за 2018. годину (пречишћен текст) бр. I СУ -2-17/17 од 6. 7. 2018. године,
2. Измену Годишњег распореда послова Апелационог суда у Крагујевцу за 2018. годину бр. I СУ-2- 18/18 од 1. 8. 2018. године,
3. Измену Годишњег распореда послова Апелационог суда у Крагујевцу за 2018. годину бр. СУ I- 2-18/18-1 од 20. 8. 2018. године и
4. Измену Годишњег распореда послова Апелационог суда у Крагујевцу за 2018. годину бр. СУ I- 2-26/18 од 10. 9. 2018. године

**ГОДИШЊИ РАСПОРЕД ПОСЛОВА  
АПЕЛАЦИОНОГ СУДА У КРАГУЈЕВЦУ  
ЗА 2018. ГОДИНУ  
(пречишћен текст)**

**I**

**СЕДИШТЕ СУДА**

Послови из надлежности Апелационог суда у Крагујевцу обављају се у седишту Апелационог суда у Крагујевцу које се налази у судској згради у Крагујевцу, у Ул. Трг војводе Радомира Путника бр. 4.

Радно време Апелационог суда у Крагујевцу је од 7,30 до 15,30 часова.

**II**

**СУДСКА УПРАВА**

Пословима судске управе руководи председник Апелационог суда у Крагујевцу судија Дубравка Дамјановић.

За заменике председника суда одређују се **судије Симонида Милорадовић и Александар Блануша.**

**Судији Симониди Милорадовић**, првом заменику председника суда, поред општих послова, у смислу чл. 52. ст. 3. и чл. 53. ст. 1. Закона о уређењу судова, поверавају се *посебне обавезе*, овлашћења и одговорности и то: у одсуству председника суда доноси и потписује акте судске управе који нису у искључивој – непреносивој надлежности председника суда, поступа по захтевима за изузеће и искључење судија у грађанским стварима, врши надзор у финансијском пословању суда, стара се о спровођењу програма решавања старих предмета, прима странке и поступа по притужбама, врши надзор над радом судске писарнице и поступа по захтевима за давање информација у складу са Законом о слободном приступу информацијама од јавног значаја.

**Судији Александру Блануши**, заменику председника суда, поред општих послова, у смислу чл. 52. ст. 3. и чл. 53. ст. 1. Закона о уређењу



судова, поверавају се *посебне обавезе*, овлашћења и одговорности и то: у одсуству председника суда доноси и потписује акте судске управе који нису у искључивој – непреносивој надлежности председника суда, поступа по захтевима за изузеће и искључење судија у кривичним стварима, врши надзор у финансијском пословању суда, стара се о спровођењу програма решавања старих предмета, прима странке и поступа по притужбама, врши надзор над радом судске писарнице и поступа по захтевима за давање информација у складу са Законом о слободном приступу информацијама од јавног значаја.

Заменици председника суда дужни су да председнику суда достављају по потреби месечне извештаје о свом раду у вези са посебним овлашћењима, обавезама и одговорностима.

Посебне обавезе у складу са чл. 74. Судског пословника поверавају се:

- **судији Мирјани Војиновић** - за евиденцију и праћење рада судијских помоћника за кривичну материју
- **судији Светлани Бранковић** за евиденцију и праћење рада судијских помоћника за грађанску материју.

Послове секретара суда обављаће судијски помоћник Марија Чампаревић.

Послове координатора за медије, поступање по захтевима за давање информација у складу са Законом о слободном приступу информацијама од јавног значаја и уређење web site-а суда и послове у вези притужби обављаће судијски помоћник Зорица Јовановић, која ће и мењати секретара суда у случају њеног одсуства.

### III

#### СУДСКА ОДЕЉЕЊА

Ради обављања послова оснивају се следећа одељења:

- **Кривично одељење**
- **Одељење за кривичне поступке према малолетницима**
- **Грађанско одељење**
- **Одељење за радне спорове**

- Одељење за поступање по захтевима за заштиту права на суђење у разумном року
- Одељење судске праксе
- Припремно одељење

Од 53. судија колико је утврђено Одлуком Високог савета судства за Апелациони суд у Крагујевцу, у судска одељења Апелационог суда у Крагујевцу овим Годишњим распоредом послова распоређује се 45 судија са председником суда, колико тренутно обавља судијску функцију.

По избору недостајућег броја судија, распоред послова ће бити утврђен изменама Годишњег распореда послова за 2018. годину.

#### IV

#### ПРЕДСЕДНИЦИ СУДСКИХ ОДЕЉЕЊА

Председници одељења стараће се да се послови обављају законито, тачно, једнообразно, уредно и благовремено, а ради ефикаснијег поступања, као и у случају спречености или одсутности, те послове ће обављати њихови заменици.

Председник кривичног одељења је **судија Оливера Бојовић**, а њен заменик **судија Милевка Миленковић**.

Председник одељења за кривичне поступке према малолетницима је **судија Марина Илић**, а њен заменик **судија Радоман Спарић**.

Председник грађанског одељења је **судија Јасмина Симовић**, а њен заменик **судија Јасмина Јовановић**.

Председник одељења за радне спорове је **судија Симонида Милорадовић**, а њен заменик **судија Јасминка Вукановић**.

Председник одељења за поступање по захтевима за заштиту права на суђење у разумном року је **судија Сузана Видановић**.

Председник одељења судске праксе је **председник суда Дубравка Дамјановић**, а заменик је **судија Оливера Бојовић**.

**V**  
**КРИВИЧНО ОДЕЉЕЊЕ**

**V-a**

У кривично одељење Апелационог суда у Крагујевцу распоређује се 15 судија.

Ради одлучивања у другом степену по жалбама изјављеним против одлука првостепеног суда у кривичном поступку формирају се следећа већа:

**1. ВЕЋЕ**

1. судија Александар Блануша – председник већа
2. судија Олга Пековић – члан већа
3. судија Зорица Ђурић – члан већа

**2. ВЕЋЕ**

1. судија Радоман Спарић – председник већа
2. судија Весна Димитријевић – члан већа
3. судија Злата Несторовић – члан већа

**3. ВЕЋЕ**

1. судија Оливера Бојовић – председник већа
2. судија Драган Лековић – члан већа
3. судија Есад Вељовић – члан већа

**4. ВЕЋЕ**

1. судија Милевка Миленковић – председник већа
3. судија Жарко Стевановић - члан већа
4. судија Татјана Мишић - члан већа

**5. ВЕЋЕ**

1. судија Марина Илић – председник већа
2. судија Ружица Ђурђевић – члан већа
3. судија Мирјана Војиновић – члан већа

Председника већа замењује први члан истог већа.

За време годишњих одмора и у случају друге оправдане одсутности судија, попуна чланова већа у Кривичном одељењу вршиће се тако што ће свако веће бити попуњавано члановима следећих већа у том одељењу.

У случају дуже одсутности судије, попуна чланова већа у Кривичном одељењу вршиће се наизменично члановима следећих већа у том одељењу, према распореду који ће за сваки месец унапред сачињавати председник Кривичног одељења.

Ради одлучивања по жалбама изјављеним против одлука првостепеног суда за кривична дела за која је прописана казна затвора од 30 до 40 година већа Кривичног одељења у складу са чл. 21. ст. 2. тач. 2. Законика о кривичном поступку ће се допуњавати судијама из следећих већа у том одељењу.

Послове на дежурству обављаће дежурна већа према распореду дежурстава који ће по потреби сачињавати председник Кривичног одељења.

## V-6

### **Веће надлежно за одлучивање по жалбама у трећем степену**

Ради одлучивања по жалбама изјављеним против пресуда другостепеног суда **у трећем степену**, у складу са чл. 21. ст. 3. Законика о кривичном поступку, формира се веће у следећем саставу:

1. судија Александар Блануша – председник већа
2. судија Радоман Спарих – члан већа
3. судија Милевка Миленковић – члан већа
4. судија Татјана Мишић – члан већа
5. судија Марина Илић – члан већа

Председника већа замењује први члан већа.

У време годишњег одмора и друге оправдане одсутности судија постојећег већа у трећем степену одсутне чланове већа замењују судије: Оливера Бојовић и Жарко Стевановић.

**VI****ОДЕЉЕЊЕ ЗА КРИВИЧНЕ ПОСТУПКЕ  
ПРЕМА МАЛОЛЕТНИЦИМА**

Ради одлучивања у другом степену по жалбама против одлука првостепеног суда у кривичним поступцима према малолетницима формира се следеће веће:

1. судија Марина Илић – председник већа
2. судија Ружица Ђурђевић – члан већа
3. судија Мирјана Војиновић – члан већа

Председника већа замењује први члан већа.

Чланови већа Одељења за кривичне поступке према малолетницима у случају одсутности или спречености попуњаваће се по потреби са судијама из већа кривичног одељења које поседују сертификат о посебним знањима из области права детета и преступништва младих, у складу са Законом о малолетним учиниоцима кривичних дела и кривично-правној заштити малолетних лица.

**VII****ГРАЂАНСКО ОДЕЉЕЊЕ****VII-a**

У грађанско одељење распоређује се 17 судија.

Ради одлучивања у другом степену по жалбама изјављеним против одлука првостепеног суда у грађанско правним споровима формирају се следећа већа:

**1. ВЕЋЕ**

1. судија Драгана Сретовић – председник већа
2. судија Александра Прешић – члан већа

**2. ВЕЋЕ**

1. судија Надежда Видић – председник већа
2. судија Гордана Вељовић - члан већа
3. судија Дринка Кривчевић - члан већа

**3. ВЕЋЕ**

1. судија Јасмина Симовић – председник већа
2. судија Јасмина Јовановић - члан већа
3. судија др Татјана Кандић - члан већа

**4. ВЕЋЕ**

1. судија др Илија Зиндовић – председник већа
2. судија Гроза Арнаут - члан већа
3. судија Ана Спасић – члан већа

**5. ВЕЋЕ**

1. судија Роса Терзић – председник већа
2. судија Сузана Чоловић – члан већа
3. судија Дејан Лукић – члан већа

**6. ВЕЋЕ**

1. судија Наташа Стевановић – председник већа
2. судија Тања Павловић Недељковић – члан већа
3. судија Слободан Петровић – члан већа

Председника већа замењује први члан истог већа.

За време годишњих одмора и у случају друге оправдане одсутности судија попуна чланова већа у грађанском одељењу вршиће се тако што ће свако веће бити попуњавано члановима следећих већа у том одељењу.

У случају дуже одсутности судије, попуна чланова већа у грађанском одељењу вршиће се наизменично члановима следећих већа у том одељењу, према распореду који ће за сваки месец унапред сачињавати председник грађанског одељења.

Послове на дежурству обављаће дежурна већа према распореду дежурстава који ће по потреби сачињавати председник грађанског одељења.

**VII-6**

Предмети из области породичног права - "Гж2", распоређиваће се судијама грађанског одељења, на исти начин као и остали предмети из

грађанске материје: "Гж", "Гж3" и "Гж4", имајући у виду да све судије грађанског одељења имају сертификат за поступање у предметима породичног права.

#### **VII-в**

Предмети по жалбама изјављеним против одлука првостепеног суда у споровима по Закону о заштити узбуњивача распоређиваће се судијама грађанског одељења на исти начин као и остали предмети из грађанске материје, имајући у виду да све судије грађанског одељења имају сертификат о посебним знањима у вези за заштитом узбуњивача.

### **VIII**

#### **ОДЕЉЕЊЕ ЗА РАДНЕ СПОРОВЕ**

##### **VIII -а**

У грађанско одељење за радне спорове распоређује се 12 судија.

##### **1. ВЕЋЕ**

1. судија Симонида Милорадовић – председник већа
2. судија Светлана Бранковић – члан већа
3. судија Мирјана Станковић - члан већа

##### **2. ВЕЋЕ**

1. судија Мирјана Симић – председник већа
2. судија Марија Марковић – члан већа
3. судија Душица Живковић – члан већа

##### **3. ВЕЋЕ**

1. судија Сузана Видановић – председник већа
2. судија Марија Петковић – члан већа
3. судија Наташа Петровић - члан већа

##### **4. ВЕЋЕ**

1. судија Јасминка Вукановић – председник већа
2. судија Радмила Николић – члан већа
3. судија Зорица Јовановић – члан већа

Председника већа замењује први члан истог већа.

За време годишњих одмора и у случају друге оправдане одсутности судија, попуна чланова већа у грађанском одељењу за радне спорове вршиће се тако што ће свако веће бити попуњавано члановима следећег већа у том одељењу.

У случају дуже одсутности судије, попуна чланова већа у грађанском одељењу за радне спорове вршиће се наизменично члановима следећих већа у том одељењу, према распореду који ће за сваки месец унапред сачињавати председник грађанског одељења за радне спорове.

Послове на дежурству обављаће дежурна већа према распореду дежурстава који ће по потреби сачињавати председник грађанског одељења за радне спорове.

#### **VIII-6**

Предмети по жалбама изјављеним против одлука првостепеног суда у споровима по Закону о заштити узбуњивача распоређиваће се судијама грађанског одељења за радне спорове на исти начин као и остали предмети из радне материје, имајући у виду да све судије грађанског одељења за радне спорове имају сертификат о посебним знањима у вези за заштитом узбуњивача.

### **IX**

#### **Поступање у предметима рехабилитације**

По жалбама против решења у поступку рехабилитације, сходно чл. 18. ст. 2. Закона о рехабилитацији ("Сл. гласник РС", број 92/11), одлучиваће следећа већа:

#### **1. ВЕЋЕ**

1. судија Олга Пековић – председник већа
2. судија Дејан Лукић – члан већа
3. судија Злата Несторовић – члан већа



**2. ВЕЋЕ**

1. судија Марина Илић – председник већа
2. судија Ана Спасић – члан већа
3. судија Есад Вељовић – члан већа

**3. ВЕЋЕ**

1. судија Радоман Спарић – председник већа
2. судија Сузана Чоловић – члан већа
3. судија Ружица Ђурђевић – члан већа

Председника већа замењује први члан истог већа.

За време годишњих одмора и у случају друге оправдане одсутности судија попуна чланова већа вршиће се тако што ће свако веће бити попуњавано члановима следећих већа.

По жалбама против решења у поступку рехабилитације из чл. 30. ст. 1. Закона о рехабилитацији ("Сл. гласник РС", бр. 92/11) а у вези чл. 6. Закона о рехабилитацији ("Сл. гласник РС", бр. 33/06) поступаће веће у саставу:

1. судија Радоман Спарић – председник већа
2. судија Ружица Ђурђевић – члан већа
3. судија Ана Спасић – члан већа
4. судија Сузана Чоловић – члан већа
5. судија Марина Илић – члан већа

**Х****ОДЕЉЕЊЕ ЗА ПОСТУПАЊЕ ПО ЗАХТЕВИМА  
ЗА ЗАШТИТУ ПРАВА НА СУЂЕЊЕ У РАЗУМНОМ РОКУ**

Судије које ће, поред председника суда, одлучивати и водити поступак по правним средствима којима се штити право на суђење у разумном року на основу Закона о заштити права на суђење у разумном року ("Сл. гласник РС", бр. 40/15), су:

За предмете из *кривичне материје*:  
- судија Марина Илић

За предмете из *грађанске материје*:

- судија Тања Павловић Недељковић
- судија Грозда Арнаут

За предмете из материје *радних спорова*:

- судија Симонида Милорадовић
- судија Сузана Видановић

## XI

### ОДЕЉЕЊЕ СУДСКЕ ПРАКСЕ

Одељење судске праксе сачињавају: председника суд и његови заменици, сви председници судских одељења и њихови заменици, руководиоци судске праксе по судским одељењима и председници већа.

За руководиоце судске праксе по судским одељењима одређују се:

- **судија Радоман Спарић** - за руководиоца судске праксе у Кривичном одељењу,
- **судија Марина Илић** - за руководиоца судске праксе у Одељењу за кривичне поступке према малолетницима,
- **судија Наташа Стевановић** - за руководиоца судске праксе у грађанском одељењу,
- **судија Мирјана Симић** - за руководиоца судске праксе у Одељењу за радне спорове,
- **судија Сузана Видановић** - за руководиоца судске праксе у Одељењу за поступање по захтевима за заштиту права на суђење у разумном року.

Заменици руководиоца судске праксе у кривичном одељењу, грађанском одељењу и одељењу за радне спорове су председници већа по потреби и распореду који унапред сачињава председник одговарајућег одељења.

Секције одељења судске праксе помажу председнику кривичног, односно грађанског одељења и одељења за радне спорове у припреми седница одељења на којима се разматрају питања из судске праксе, као и

руководиоцима судске праксе у кривичној, грађанској материји и материји радних спорова у обављању послова на уједначавању судске праксе и подизању квалитета рада суда уопште.

Одељење судске праксе ће најмање једном у шест месеци вршити анализу судске праксе по судским одељењима.

### **Редакцијски одбор Билтена судске праксе**

**Редакцијски одбор** Билтена судске праксе Апелационог суда у Крагујевцу сачињавају:

1. Главни и одговорни уредник Билтена судске праксе, председник суда судија Дубравка Дамјановић.

2. Заменици главног и одговорног уредника судије Александар Блануша и др Илија Зиндовић.

3. Чланови Редакцијског одбора судије: Симонида Милорадовић, Мирјана Симић, Јасмина Симовић, Наташа Стевановић, др Татјана Кандић, Надежда Видић, Оливера Бојовић, Радоман Спарић, Милевка Миленковић и Марина Илић.

## **ХП**

### **ПРИПРЕМНО ОДЕЉЕЊЕ**

У припремном одељењу обављаће се послови предвиђени одредбом чл. 16 Судског пословника.

У припремном одељењу ће се испитивати испуњеност процесних претпоставки за вођење поступка и одлучивања о правним лековима и на погодан начин означавати дозвољеност, благовременост и уредност жалбе, означавати датум иницијалног акта и датум изјављивања жалбе. Тако ће се већ приликом завођења предмета знати да ли се ради о старом предмету и да ли предмет треба означити и увести у програм решавања старих предмета. У кривичним предметима ће се поред испитивања напред наведених процесних претпоставки означити и рок застарелости кривичног гоњења.

Послове у припремном одељењу обављаће судијски помоћници према распореду који ће за одговарајућу материју сачињавати судије које су одређене за евиденцију и праћење рада судијских помоћника.

За надзорне судије у овом одељењу одређују се председници кривичног и грађанског одељења и њихови заменици.

### **XIII**

#### **РАСПОРЕЂИВАЊЕ ПРЕДМЕТА**

У циљу обезбеђивања подједнаке оптерећености свих судија у суду, распоређивање предмета у судским одељењима вршиће се у складу са Судским пословником, и то тако што се новопримљени предмети најпре разврставају по хитности, врсти поступка, односно правној области, а затим распоређују према астрономском рачунању времена пријема, методом случајног одређивања судије, у складу са утврђеним Годишњим распоредом послова, применом пословног софтвера за управљање предмети-ма, с тим да се најпре распоређује група новопримљених предмета, а затим предмети приспели у суд на други начин.

Судије су у обавези да предмете решавају према редоследу пријема у складу са законом и Судским пословником.

Предмети се једнако распоређују судијама, с тим што заменицима председника суда, председницима кривичног одељења, грађанског одељења и грађанског одељења за радне спорове, руководиоцима судске праксе, председницима већа у другостепеном поступку, председнику већа надлежном за одлучивање по жалбама у трећем степену и судијама одређеним за евиденцију и праћење рада судијских помоћника припада 20% умањења норме, само по једном основу, а у складу са чл. 19. ст. 2. Правилника о критеријумима, мерилима, поступку и органима за вредновање рада судија и председника судова ("Сл. гласник РС", бр. 81/2014, 142/2014, 41/2015 и 7/16).

**ПРЕДСЕДНИК СУДА**  
**Дубравка Дамјановић**

# **КРИВИЧНО ПРАВО**



**Љубинко Ћетеновић,**  
судија Апелационог суда у Крагујевцу

## КРИВИЧНА ДЕЛА ПРОТИВ ПРИВРЕДЕ

**Кључне речи:** *уводне напомене, осврт на поједина кривична дела против привреде и резиме.*

### Уводне напомене

Законом о изменама и допунама Кривичног законика ("Службени гласник РС", број 94/16, који се примењује од 01.03.2018. године – у даљем тексту ЗИД КЗ), у посебном делу Кривичног законика – КЗ извршене су интервенције у већем броју одредаба. У једном броју случајева реч је о мањим модификацијама или допунама постојећих законских прописа, док се у неким случајевима ради о новим инкриминацијама. Неке од тих интервенција се заснивају на потреби усаглашавања са релевантним документима Европске уније и Савета Европе, као и са прихваћеним стандардима у кривичном законодавству појединих европских земаља, док су друге последица потребе концепцијских другачијег приступа, као и другачијег законског прописивања појединих кривичних дела, како би се отклониле неке недоумице у тумачењу постојећих одредаба уочене од стране судске праксе и правне теорије.

Најважније измене и допуне извршене су код кривичних дела против привреде (члан 27. ЗИД КЗ – Глава XXII). Прво, донета је нова систематика кривичних дела против привреде, односно њихов распоред и груписање извршено је према сродности дела. Предвиђено је 29 кривичних дела против привреде, с тим што се прописује седам нових кривичних дела у односу на раније важећи Кривични законик, док је извршена потпуна декриминализација кривичних дела: "злоупотреба овлашћења у привреди"; "издавање чека и коришћење платних картица без покрића"; и "обмањивање купаца"; а код кривичног дела "проузроковање стечаја" декриминализован је нехатни облик.

Осим увођења нових кривичних дела и декриминализације напред наведених, извршено је преиспитивање постојећих. Прописивање нових кривичних дела било је нужно из разлога што је пракса често квалификовала противправна понашања као кривично дело злоупотреба положаја одговорног лица (члан 234. КЗ), иако се у суштини радило о кривичним делима против имовине (нпр: превара, злоупотреба поверења, у неким случајевима фалсификовање службене исправе, проневера и друго). На овакве ставове утицала је правна традиција, као и став судске праксе да није могућа превара у односу на правно лице као пасивни субјект и чињеница што кривично дело злоупотреба положаја одговорног лица није прихваћено као кривично дело супсидијарног карактера и да противправне радње одговорног лица морају бити из области привредног пословања субјекта привредног пословања.

Надаље, прихваћен је и став из одређених међународно правних докумената да се раздвоје кривична дела корупције у јавном и приватном сектору, па су уведена нова кривична дела: проневера у обављању привредне делатности и кривична дела примање и давање мита у обављању привредне делатности.

Законски опис више кривичних дела против привреде значајно је промењен. Код неких је то само последица тога што се више не прописује да извршилац може бити одговорно лице, већ свако лице које оствари радњу извршења и остала обележја кривичног дела у питању. Ове измене су биле нужне ради исправније примене кривичног права, што треба да има за последицу сужавање примене кривичног дела злоупотреба положаја одговорног лица, чиме је законодавац ово кривично дело ставио у други план, и судску праксу која га је неоправдано сувише често користила усмерио на примену других инкриминација, које су примереније конкретним случајевима.

И пре почетка примене ЗИД КЗ, Републички јавни тужилац је донео обавезно упутство за јавна тужилаштва да од 01.03.2018. године, оптужне акте којима је окривљенима на терет стављено постојање оправдане сумње да су учинили кривично дело злоупотреба овлашћења у привреди (члан 238. КЗ), преквалификују у кривично дело превара у обављању привредне делатности – члан 223. ЗИД КЗ/16.

Тумачењем наведеног упутства је очито изнет став да постоји континуитет између ранијег кривичног дела из члана 238. КЗ и новог кривичног дела из члана 223. ЗИД КЗ. Такође, Кривично одељење Апелационог



суда у Новом Саду, износи свој став да кривично дело из члана 238. КЗ, није декриминализовано и захтева мишљење кривичних одељења осталих апелационих судова.

Апелациони суд у Крагујевцу у својој пресуди КЖ1-90/18 од 15.03.2018. године је поводом жалби бранилаца окривљених а по службеној дужности, преиначио пресуду Основног суда у Краљеву К.број 253/16 од 01.12.2017. године, тако што је окривљене ослободио од оптужбе и у образложењу пресуде се позвао на одредбе члана 27. ЗИД КЗ и члана 5. став 2. КЗ, налазећи да се радње окривљених из члана 238. став 2. у вези са ставом 1. тачка 4.) КЗ не могу подвести у противправне радње било којег кривичног дела из Кривичног законика који важи од 01.03.2018. године. Из тога следи да се једно од већа Апелационог суда у Крагујевцу, цитираном одлуком изјаснило да је кривично дело из члана 238. КЗ, доношењем Закона о изменама и допунама Кривичног законика, декриминализовано. Такође, исти став заузео је и Апелациони суд, као трећестепени, у својој пресуди Кж3-4/18 од 21.03.2018. године, којом је преиначио пресуду Вишег суда у Крагујевцу Кж1-523/17 од 11.12.2017. године, и окривљеном који је био оглашен кривим због кривичног дела из члана 238. став 1. тачка 3. у вези са чланом 33. КЗ, ослободио од оптужбе налазећи да је дело декриминализовано.

### **Осврт на нека од кривичних дела против привреде**

#### ***Превара у обављању привредне делатности – члан 223. КЗ***

Код овог кривичног дела превара се ограничава само на област привредног пословања, па је нужно имати у виду одредбе чланова 112. став 21. и став 21а КЗ. Радњом извршења се не проузрокује непосредно штета на имовини, већ се друго лице (само физичко лице) наводи да оно, чињењем или нечињењем, нешто учини на штету имовине субјекта привредног пословања у коме или за које учинилац ради, или на штету имовине било којег правног лица.

Код примене овог кривичног дела у пракси може се поставити питање да ли постоји радња извршења довођења и одржавања у заблуди онда када су коришћене лаковерност и наивност пасивног субјекта, тј. и у оним случајевима када је уз дужну пажњу заблуда могла бити избегнута. На ово питање треба одговорити потврдно, јер је важно да је извршилац

проузроковао заблуду, а што му је то било олакшано лаковерношћу или непажњом онога који је доведен у заблуду, није релевантно за постојање радње извршења. Изузетно кад неко лице искоришћава постојање заблуде код другог, али при томе не предузима ништа чиме би то лице одржавао у стању заблуде, ако извршилац има положај гаранта, онда би био дужан да отклања ту заблуду, па би тада и само нечињење могло да се схвати као одржавање у заблуди.

Када је у питању пословни ризик, тиме што неко прихвата могућност да пословни партнер неће моћи да испуни своје уговорене обавезе, самим тим не прихвата и то да буде преварен, односно да је умишљај другог лица већ од самог почетка био управљен на то да не испуни своју обавезу.

По правилу се намера и код овог кривичног дела, као и друге субјективне околности утврђују преко објективних околности, тј. на основу понашања извршиоца, радњи које је предузео и свих околности под којима су те радње предузете и могуће је и да један однос који је првобитно имао карактер грађанско правног односа накнадно прерасте у превару у обављању привредне делатности, ако учинилац почне да поступа у намери да себи или другоме прибави противправну имовинску корист.

### ***Превара у осигурању – члан 223а ЗИД КЗ***

Наведено кривично дело постоји од доношења ЗИД КЗ/2009, а ЗИД КЗ/2016 задржава назив "превара у осигурању" иако је сада законски опис сасвим другачије постављен него што је био у ранијем члану 208а. Ово кривично дело обухвата другачију криминалну зону од кривичног дела преваре. Код овог кривичног дела није потребно да је неко, тј. осигуравајуће друштво доведено у заблуду а још мање да је оно учинило нешто на штету своје или туђе имовине (основи облик из става 1. члана 223а). С друге стране, осигураничка превара је ужи појам јер се односи само на осигурану ствар која се уништава, скрива и слично у намери да се наплати осигурана сума.

У основном облику дела из става 2. законодавац прецизира коме се пријављује штета, а што није учинио код основног облика дела из става 1. Ипак, треба узети да је поднета пријава осигуравајућем заводу а не неком другом (полицији и слично). Ово стога, што се у важећем Закону о осигурању ("Службени гласник РС", број 139/14) користи термин – "друштво за осигурање".

Објект радње првог основног облика јесте осигурана ствар, док код другог основног облика је проузроковање себи оштећења, повреде или нарушавања здравља и подношења захтева осигуравајућем друштву. Кривично дело је довршено тиме што је пријављена штета друштву за осигурање иако још није остварена намера да се наплати осигурана сума, но предузимање и тог другог акта скоро увек значи и постојање те намере. У пракси ће настати проблем разграничења довршеног кривичног дела од несвршеног покушаја, а покушај с обзиром на запрећену казну за оба основна става није кажњив, нити је законом прописано кажњавање за покушај.

Пасивни субјект оба основна облика кривичног дела у питању јесте друштво за осигурање, односно лице које се бави пословима осигурања у складу са прописима који регулишу ту област.

Као проблем се може јавити разграничење овог кривичног дела са кривичним делима из Закона о осигурању. Тим законом су прописана и кривична дела давање лажних мишљења и извештаја (члан 257.) и давање лажне процене (члан 258.). Законски опис тих кривичних дела ипак се разликује од кривичног дела из члана 223а ЗИД КЗ, пре свега у погледу радње извршења што оправдава задржавање тих кривичних дела из такозваног споредног кривичног законодавства и у конкретној ситуацији не може бити стицаја између кривичног дела прописаног кривичним законом и кривичних дела из Закона о осигурању.

***Злоупотреба поверења у обављању привредне делатности***  
***– члан 224а ЗИД КЗ***

Према законском опису овог кривичног дела (и поред тога што и даље постоји кривично дело злоупотреба поверења као кривично дело против имовине), његова примена у области привредног пословања требало би да обухвати један важан сегмент криминалног понашања у привредним односима на које се до сада у знатној мери примењивало кривично дело злоупотреба положаја одговорног лица из члана 234. ЗИД КЗ/2012.

Радња извршења основног облика предметног кривичног дела је злоупотреба датих овлашћења која се односе искључиво на заступање имовинских интереса субјекта пословања или на старање о његовој имовини. Злоупотреба овлашћења се састоји у предузимању радњи или пропуштању – нечињењу које су противне интересима субјекта привредног пословања које воде проузроковању имовинске штете или умањењу имовине. Пасивни

субјект је правно лице или предузетник. Само у ситуацији када дело учиниоца није у вези са датим овлашћењима неће постојати ово кривично дело, јер нема битног обележја злоупотребе датог овлашћења, а у ситуацији кад се злоупотребом датог овлашћења оствари неко друго кривично дело против имовине или привреде постајаће привидни идеални стицај, а којем ће се кривичном делу дати предност, зависи од конкретног случаја.

Заступање и поверење мора бити у привредном пословању, а извршилац овог кривичног дела, поред лица коме је дато поверење за заступање и старање – поверење, може бити и лице које се професионално бави пословима заступања или посредовања (агент за купопродају непокретности и друго) а правни основ за заступање може бити резултат (закондиректор или овлашћена лица за заступање субјекта привредног пословања, уговор, пуномоћје и др.).

### ***Пореска утаја – члан 225. ЗИД КЗ***

Радња извршења кривичног дела пореска утаја више се не везује за законито стечене приходе, што не значи да се кривично дело пореска утаја проширује и на оне ситуације када су приходи стечени на противправан начин. У законском опису кривичног дела се више не захтева као раније давање лажних података о "законито стеченим приходима", односно њихово непријављивање. То не значи да ће постојати обавеза плаћања пореза, доприноса и других прописаних дажбина на незаконито стечене приходе, већ се то неће утврђивати као битно обележје кривичног дела, што је у пракси до сада изазивало врло озбиљне проблеме и често доводило до тога да су доношене ослобађајуће пресуде или да су радње окривљеног као што је продаја робе "на црно" у судској пракси правно квалификоване као кривично дело злоупотреба положаја одговорног лица, што је било погрешно. Предметно кривично дело може постојати само ако се избегава плаћање пореза на оне приходе који подлежу опорезивању, а то је прописано другим посебним законима који регулишу ту област, па се ради о кривичном делу са бланкетном диспозицијом.

Да мора да постоји обавеза плаћања пореза, доприноса и других дажбина јасно произилази из језичког тумачења одредбе става 1. члана 225., јер се мора радити о чињеницама које су од значаја за утврђивање те обавезе, па би се могло говорити да се на овај начин уводи (оборива) претпоставка да је реч о законито стеченим приходима, односно оним

приходима који подлежу порезу, па суд неће бити дужан да ту чињеницу утврђује као битно обележје дела, а окривљени би могао уколико је то у његовом интересу да доказује да није реч о законито стеченим приходима. Овде би се поставило питање да ли је окривљеном и кад је у његовом интересу да доказује да је порез према оптужењу није обрачунат на законите приходе и да сам себе оптужује и пријављује се да је извршилац кривичног дела по основу кога је стекао те приходе, што би представљало повреду забране "самооптуживања".

За постојање кривичног дела у питању сада је нужно да објективни услов инкриминације, односно да износ обавезе који се избегава мора да прелази 500.000,00 динара. Уколико се ради о више врста обавеза које произилазе из истог основа за утврђивање да ли је остварен објективни услов инкриминације, не узимају се појединачни износи обавеза, већ се они сабирају, а с обзиром да се порез, доприноси и дажбине обрачунавају за календарску годину, потребно је да износ обавеза које се избегавају прелази 500.000,00 динара у једној календарској години.

### ***Неуплаћивање пореза по одбитку – члан 226. ЗИД КЗ***

Законски опис овог кривичног дела није мењан али у вези са применом ове одредбе у судској пракси потребно је указати на нека од питања које су спорна или су последица погрешног тумачења и примене наведене одредбе.

Радња извршења је неуплаћивање износа који је обрачунат на име пореза по одбитку. На које приходе се плаћа порез по одбитку прописано је чланом 99. Закона о порезу на доходак грађана, док је чланом 101. истог Закона, прописано да се порез по одбитку за сваког обвезника и за сваки појединачни исплаћени приход обрачунава, обуставља и исплаћује на прописане рачуне у моменту исплате прихода у складу са прописима који важе на дан исплате. Наиме, кривично дело постоји само у случају ако се не уплати износ који је обрачунат, што не значи да не би постојало ово кривично дело ако порез по одбитку није обрачунат у целокупном износу већ је умањен. У ситуацији кад порез по одбитку није обрачунат у том случају неће се радити о овом кривичном делу већ о кривичном делу пореска утаја из члана 225. ако су наравно испуњена остала обележја тог кривичног дела. Радње овог кривичног дела извршилац чини и у ситуацији кад порез по одбитку обрачуна и изврши уплату у мањем износу од обрачаног. За постојање овог кривичног

дела ирелевантна је висина обрачунатог и неуплаћеног пореза, као и то што није поднета пореска пријава за порез по одбитку.

Порески обвезник не може бити извршилац овог кривичног дела иако је и он, у ретким случајевима предвиђеним законом, у обавези да сам обрачуна и уплати порез по одбитку, већ извршилац може бити само одговорно лице у правном лицу који је порески платац, а с њим је и изједначен предузетник који је порески платац.

Код овог кривичног дела као и кривичног дела пореска утаја могућа је конструкција продуженог кривичног дела.

### ***Злоупотреба положаја одговорног лица – члан 227. ЗИД КЗ***

Ново решење предвиђено у члану 227, остаје при постојећем законском опису, уносећи једну битну новину, а то је законски супсидијаритет ове инкриминације. Судска пракса приликом тумачења раније одредбе није довољно водила рачуна о томе да су њен заштитни објект привреда и привредно пословање. Ово кривично дело би требало видети као "резервно" а не као основно решење и оно би према уобичајеним правилима о привидном идеалном стицају требало примењивати само ако нису остварена обележја ниједног другог кривичног дела. Тумачењем појма "неког другог кривичног дела" долази се до закључка да је у питању било које кривично дело прописано Кривичним закоником, а не неко кривично дело из групе кривичних дела против привреде.

У погледу решења из новог члана 227. ЗИД КЗ не може се тврдити да је оно блаже у односу на раније, тј. њиме се не мењају границе криминалне зоне, нити се пак мења запрећена казна. Увођењем законског супсидијаритета оно не постаје блаже за учиниоца, тако да ће се примењивати према основном принципу о временском важењу кривичног закона, тј. у односу на она кривична дела која су учињена после ступања на снагу уведених измена и допуна КЗ из 2016. године, тј. који се примењују од 01.03.2018. године. Како је предметно кривично дело супсидијарно то ће у пракси створити дилему да ли у сваком конкретном случају, код оптужбе за ово кривично дело се мора утврђивати да ли су у радњама окривљеног остварена обележја и неког другог кривичног дела. С обзиром на концепт тужилачке истраге, то би овлашћени јавни тужилац морао у образложењу оптужног акта да изнесе разлоге као и суд у образложењу пресуде, зашто налазе да у радњама окривљеног нису остварена обележја неког другог

кривичног дела. Посебно се поставља питање шта у ситуацији ако суд утврди да се у радњама окривљеног стичу обележја неког другог кривичног дела, али тежег од кривичног дела из члана 227. ЗИД КЗ. Мишљења да из самог диспозитива оптужбе или чињеница и околности наведених у изреци пресуде се може и без давања разлога оценити да радње окривљеног представљају кривично дело из члана 227. ЗИД КЗ и да у опису нема обележја неког другог кривичног дела те да о томе није потребно у образложењу пресуде давати посебне разлоге, не би било прихватљиво.

У досадашњој судској пракси уочено је да се оптужним актом окривљеном најчешће ставља на терет постојање оправдане сумње да је кривично дело у питању извршио алтернативном радњом "искоришћавањем положаја или овлашћења" а при томе се није водило довољно пажње да природа привредног пословања подразумева и одређени пословни ризик, а савремено пословање, нарочито у неким областима, захтева широко дискреционо право одговорног лица приликом доношења пословних одлука.

Апстрактно посматрано, ново решење када је у питању кривично дело из члана 227. ЗИД КЗ је блаже од ранијег (члан 234. КЗ) а да ли ће увек тако бити, зависи и од околности конкретног случаја.

#### ***Злоупотреба у вези са јавном набавком – члан 228. ЗИД КЗ***

У Кривични закон је унет члан 234а који прописује кривично дело у вези са јавним набавкама (члан 22. ЗИД КЗ/2012). Ово кривично дело је и сада прописано са одређеним мањим изменама. Законски опис овог кривичног дела је постављен доста широко и прописана су два основна и тежи облик с обзиром на висину вредности јавне набавке.

За примену ове инкриминације од значаја је важећи Закон о јавним набавкама ("Службени гласник РС", број 124/12, 14/15 и 68/15) који се примењује од 01.04.2013. године, јер су задржани одређени појмови који се користе код законског описа кривичног дела (јавна набавка, понуђач, наручилац др.).

Први основни облик дела може се предузети на три начина: подношењем понуде у вези са јавном набавком која је заснована на лажним подацима; договарање са одређеним понуђачима на начин који је супротан закону; и предузимање других противправних радњи.

Прва алтернативна радња извршења овог кривичног дела не би требало да буде у пракси спорна нити да доведе до неких спорних питања и неразумевања, а код друге алтернативне радње треба имати у виду члан 26. Закона о јавним набавкама, који предвиђа обавезу подношења независне понуде без договора са другим понуђачима или заинтересованим лицима. Када се радња извршења остварује предузимањем других противправних радњи, то је доста неодређен облик радње и не би га требало широко тумачити, већ увек доводити у везу са претходна два облика – алтернативне радње у смислу да и те друге противправне радње имају подједнак значај и тежину као и претходне две. То, према томе, не може бити било која противправна радња, већ само она која је подобна да се њоме утиче на доношење одлуке наручиоца. Друге противправне радње не морају да буду само у супротности са одредбама Закона о јавним набавкама, већ могу постојати и у случају кршења одређених одредаба подзаконских аката који важе у области јавних набавки.

Други основи облик овог дела је јасан у погледу радње и извршиоца, с тим што је неопходно да се тим радњама крши закон или други пропис о јавним набавкама и да је проузрокована штета јавним средствима.

#### ***Злоупотреба у поступку приватизације – члан 228а ЗИД КЗ***

Ово кривично дело предвиђено је као ново и има два основна облика и свој тежи облик.

Алтернативно су прописане три радње извршења овог дела и донекле су бланкетног карактера, тако да се опис радње мора довести у везу пре свега са одредбама Закона о приватизацији ("Службени гласник РС", број 83/14 и др. закон, 20/16) и других подзаконских прописа у тој области. Прве две алтернативне радње извршења су јасно прописане кад је у питању основни облик става првог и оне се везују за Закон о приватизацији, који прописује да су методи приватизације јавно прикупљање понуда са јавним надметањем и јавно прикупљање понуда. Извршилац дела може бити само учесник у поступку приватизације а учесником се има сматрати лице које је доставило пријаву за учествовање у поступку приватизације и између утицаја на ток поступка или на доношење одлуке о приватизацији за спровођење поступка приватизације мора постојати узрочна веза.

Када је у питању други основни облик прописан у ставу 2. овог члана, треба имати у виду да је према члану 28. Закона о приватизацији, посту-



пак спровођења приватизације у надлежности комисије од три члана коју образује министар надлежан за послове привреде и да је један од тих чланова комисије представник запослених у субјекту приватизације, и не треба да постоји дилема да тај члан комисије с обзиром на начин како се именује има својство службеног лица како је то одређено у члану 112. став 3. тачка 2. КЗ.

Законодавац за извршиоца овог кривичног дела употребљава појам "ко" – што би значило свако лице. Овде треба имати у виду да је Законом о приватизацији прописано кривично дело које може да изврши само одговорно лице у субјекту приватизације (видети члан 85. Закона о приватизацији).

### ***Закључење рестриктивног споразума – члан 229. КЗ***

Ово кривично дело уведено је уместо ранијег постојећег кривичног дела злоупотребе монополистичког положаја из члана 232. КЗ.

Члан 84. став 2. Устава Републике Србије изричито забрањује сваки кат којим се ствара или употребљава монополистички положај или доминантан положај, односно на други начин ограничава слободна конкуренција. Од одлучног значаја за тумачење законског прописа овог кривичног дела јесте и Закон о заштити конкуренције ("Службени гласник РС", број 51/09 и 95/13).

Радње кривичног дела састоје се у закључењу рестриктивног споразума којим се крше прописи о заштити конкуренције. Закон о заштити конкуренције одређује појам "рестриктивног споразума" и забрањује његово закључење осим у случајевима изузећа предвиђених у члану 10 и 13 тог закона. Стога је предметно кривично дело бланкетног карактера.

Рестриктивни споразум је споразум између учесника на тржишту који имају за циљ или последицу значајно ограничавање, нарушавање или спречавање конкуренције на територији Републике Србије и то могу бити уговор, поједине одредбе уговора, изричито или прећутни договори, усаглашавање праксе, као и одлуке облика удруживања учесника на тржишту којима се нарочито: утврђују куповне или продајне цене или други услови трговине; ограничавају и контролише производња, технички развој или инвестиције; деле тржишта или извори набавке и др.

Законска одредба не ограничава другог извршиоца на одговорна лица (што је био случај са ранијом одредбом члана 232. КЗ), па извршилац може

бити било које лице у субјекту привредног пословања овлашћеног да закључује споразуме између привредних субјеката учесника на тржишту.

Код овог кривичног дела могућ је несвршени покушај који је кажњив јер је дело довршено када је закључен рестриктивни споразум, пошто ово кривично дело нема последицу.

Како је чланом 10 Закона о заштити конкуренције предвиђено под одређеним условима ослобађање од обавезе утврђене мером заштите конкуренције, у том случају испуњавањем тих услова учинилац се може ослободити од казне за предметно кривично дело (члан 229 став 2. КЗ).

***Примање и давање мита  
у обављању привредне делатности - члан 230. и 231. ЗИД КЗ***

Ради се о два нова кривична дела и сврха њиховог прописивања је да би се раздвојиле противправне радње везано за подмићивање у приватном сектору од подмићивања у јавном сектору.

Радње извршења оба дела су везане за чињење и нечињење да се закључи уговор или постигне пословни договор или пружи услуга, као и кршење других дужности у обављању привредне делатности на штету или у корист субјекта привредног пословања или другог правног лица за које или у којем ради извршилац или другог лица (физичко лице). Неопходно је да се ради о радњи коју извршилац предузима у оквиру или у вези са својим дужностима у привредном пословању, јер у супротном неће постојати наведена кривична дела, али би радња извршилаца могла бити квалификована као неко друго кривично дело (на пример кривично дело превара и слично).

Опис радње "кршење других дужности" веома је проширила круг радње извршења основног кривичног дела.

Како је у члану 367. КЗ остала и даље одредба става 6. којим је предвиђа да и одговорно лице може бити извршилац кривичног дела примања мита, уколико се наравно ради о правном лицу које се не бави привредном делатношћу или о правном лицу које поред привредне делатности обавља послове са јавним овлашћењима, а радња извршења буде остварена у вези са вршењем јавних овлашћења.

### Резиме

У пракси се може очекивати да ће бити проблема за утврђивањем постојања правног континуитета између појединих кривичних дела из раније важећег и сада новог Кривичног законика а тиме и посебно примена блажег закона.

Знатан део радњи извршења кривичног дела злоупотреба положаја одговорног лица из ранијег закона, очито је да ће представљати обележја новог кривичног дела злоупотреба заступања у обављању привредне делатности.

Нема дилеме да су новеле кривичног законика прошириле круг извршилаца кривичних дела против привреде тиме што извршиоци већег броја ових кривичних дела не морају више имати својство одговорног лица у привредном субјекту пословања.

Према одредбама Закона о реорганизацији и надлежности државних органа у сузбијању организованог криминала, тероризма и корупције ("Службени гласник РС", број 94/2016, који се примењује од 01.03.2018. године) за таксативно набројана кривична дела против привреде у члану 2. став 4. тог закона у случајевима ако вредност прибављене противправне имовинске користи не прелази двеста милиона динара, односно вредност јавне набавке не прелази осам милиона динара, на подручју Апелационог суда у Крагујевцу поступаће Виши суд у Краљеву – посебно одељење за сузбијање корупције, док ће покренуте поступке окончати судови функционално надлежни пре дана почетка примене овог закона.

У времену које предстоји судска пракса ће имати важан задатак да одговори на бројна спорна питања што ће уједно и показати да ли су новеле Кривичног законика које се примењују од 01.03.2018. године допринеле ефикаснијој заштити привреде и законитости њеног пословања, као и ефикаснијем вођењу кривичног поступка и адекватној примени кривичног законика.

**Оливера Бојовић,**  
судија Апелационог суда у Крагујевцу

## **УНАКРСНО ИСПИТИВАЊЕ**

### **- досадашња искуства у пракси судова –**

Законик о кривичном поступку ("Службени гласник Републике Србије" број 72/2011, 101/2011, 121/2012 и 32/2013) у наше законодавство уводи значајне новине, које су карактеристичне за адверзијалне системе. У битноме је промењена улога суда у доказивању и утврђивању чињеница, тако што је изостављена обавеза суда да истинито и потпуно утврди чињенице које су од значаја за доношење законите одлуке.

Уместо тога, Законик о кривичном поступку (у даљем тексту Законик) прописује да је терет доказивања оптужбе на тужиоцу; да суд изводи доказе на предлог странака и нема право да интервенише, само изузетно и супсидијарно сходно чл. 15. Законика.

У судској пракси је већ заузет начелни став да одредбе које дозвољавају суду да прибавља доказе по службеној дужности (чл. 15. ст. 4. ЗКП - суд може дати налог странци да предложи допунске доказе или изузетно сам одредити да се такви докази изведу, ако оцени да су изведени докази противречни или нејасни и да је то неопходно да би се предмет доказивања свестрано расправио; чл. 350. ст. 2. ЗКП, према коме: председник већа може и без предлога странака, браниоца и оштећеног наредити прибављање нових доказа за главни претрес сходно чл. 15. ст. 4; члан 356. ст. 3. према коме председник већа може и без предлога странака и оштећеног наредити прибављање нових доказа за главни претрес, такође сходно чл. 15. ст. 4, а о чему ће пре почетка главног претреса обавестити странке и чл. 396. ст. 1. ЗКП према коме после саслушања оптуженог, председник већа одређује време у којем се најпре изводе докази које предложи тужилац, потом докази које предложи одбрана, након тога докази чије извођење је одредило веће по службеној дужности и по предлогу оштећеног ...)

треба схватити крајње рестриктивно, имајући у виду да је интенција законодавца била управо то да суд такво своје право користи само изузетно. Стога би неосновано и прекомерно извођење доказа по службеној дужности било супротно духу новог поступка.

На овај начин је предвиђена значајнија активност странака, како тужиоца, тако и окривљеног лично и преко браниоца. Тужилац више не може да се заклања иза дужности суда да у сваком случају испитује недоказане или недовољно доказане тврдње оптужбе. Решење намеће значајнију улогу браниоца који треба да буде далеко активнији у доказивању чињеница које иду у прилог одбрани, јер суд више нема обавезу да прибавља ни оне доказе који иду у прилог окривљеном.

Законик о кривичном поступку у чл. 3. прокламује претпоставку невиности, међутим, на више места захтева, или бар очекује, да окривљени доказује своју невиност (тако чл. 303. ст. 3. Законика прописује дужност осумњиченог који је саслушан и његовог браниоца да по прикупљању доказа и материјала у корист одбране, обавесте јавног тужиоца о томе и да му пре завршетка истраге омогуће разматрање списа и разгледање предмета који служе као доказ; чл. 350. ст. 1. Законика прописује да ће председник већа позвати странке, браниоца и оштећеног да образложе предложене доказе које намеравају да изведу на главном претресу, при чему ће их упозорити да се неће извести они докази који су им били познати, али их без оправданог разлога на припремном рочишту нису предложили: чл. 395. ст. 4. тач. 1. Законика према коме председник већа може образложеним решењем одбити доказни предлог ако оцени да је реч о доказу за који су странке, бранилац и оштећени знали у току припремног рочишта или након одређивања главног претреса али га без оправданог разлога нису предложили).

Суд је само дужан да непристрасно оцени изведене доказе, али не и да прибавља доказе, односно да на основу доказа, које прибављају и предложе странке, сходно чл. 16. ст. 2. Законика о кривичном поступку са једнаком пажњом утврди чињенице које терете или иду у корист окривљеног.

Овако крупна и темељна промена улоге суда, нужно је довела до низа нових решења, који се по логици ствари у великој мери односе на главни претрес, као централну и најзначајнију фазу кривичног поступка.

### Унакрсно испитивање

Главни претрес обилује новим решењима, али су посебно занимљиве одредбе које се односе на унакрсно испитивање, које у нашем кривично-процесном законодавству представља потпуни новитет.

Према чл. 2. тач. 22. Законика о кривичном поступку унакрсно испитивање је постављање питања сведоку, вештаку или другом испитиваном лицу од стране супротне странке или оштећеног, после основног испитивања.

Како је већ наведено, а имајући у виду да је терет доказивања примарно на тужиоцу, суд на главном претресу има превасходно задатак да води рачуна да се докази изводе по правилима Законика, да спречи сваку процесну злоупотребу и да учесницима у поступку пружи потребну заштиту уколико је то потребно.

Испитивање сведока, вештака и стручног саветника на главном претресу регулисано је на адверзијалан начин. То значи да је реч о доказној активности која примарно припада странкама, док је редослед постављања питања формално уређен.

Редослед испитивања је постављен тако да се прво обавља основно, главно или директно испитивање и представља облигаторну фазу доказног поступка на главном претресу, затим унакрсно испитивање које је факултативног карактера, јер је препуштено једној кривичној странки да одлучи хоће ли или неће унакрсно испитивање сведока супротне стране и додатно испитивање.

Основно или директно, као и додатно испитивање врши странка која је предложила доказ, док је унакрсно испитивање резервисано за супротну странку. За додатна питања, која дозволи председник већа, иако то није изричито прописано Закоником, важе иста правила као и за основно испитивање. Овде треба нагласити да сходно чл. 71. тач. 5. Законика о кривичном поступку бранилац има право да у корист окривљеног предузме све радње које може предузети окривљени, тако да када је у питању испитивање, подразумева се да све оно што се односи на странке (тужиоца и окривљеног) важи и за браниоца.

Када се спроводи основно испитивање, после општих питања, сведок износи све што му је о предмету познато, након чега му се могу постављати питања која морају бити јасна, одређена и разумљива сходно

чл. 98. ст. 3. и 4. Законика према коме, кад сведок заврши свој исказ, а потребно је да се његов исказ провери, допуни или разјасни, поставиће му се питања која морају бити јасна, одређена и разумљива, не смеју садржати обману, нити се заснивати на претпоставци да је изјавио нешто што није изјавио, и не смеју представљати навођење на одговор осим ако се ради о унакрсном испитивању на главном претресу, и сведок ће се увек питати откуд му је познато оно о чему сведочи. Председник већа, чланови већа и вештак, у ситуацији када имају право да постављају питања не смеју поставити ни једно забрањено, па ни сугестивно питање.

Примарни циљ унакрсног испитивања је да се ослаби исказ сведока супротне стране, а секундарни да се, евентуално, његов исказ искористи ради доказивања чињеница на којима се гради теорија случаја стране која испитује.

Тужилац и адвокат одбране полазе од тога да докажу да је исказ сведока оне друге стране неистинит или непотпун и да има извесних недостатака. Сведок може да говори неистину, услед погрешног опажања ситуације, лица, предмета и сл, услед положаја у коме се налазио или протекла времена, а дешава се и да свесно говори неистину (кривично дело давање лажног исказа), када унакрсно испитивање може да буде ефикасно оруђе за рушење таквог исказа.

Почетни приступ сведоцима код унакрсног испитивања не би требало да буде отворено непријатељски, иако се користи термин "сведок противне – непријатељске стране", већ учтив, коректан и тактичан. Коначни циљ који се жели постићи, уверавање чланова судског већа у неистинитост сведоковог казивања, ефикасније се постиже градацијом питања која ће постепено све више указивати на неистинит или лажан исказ сведока.

Унакрсно испитивање је ствар избора, па се његово предлагање врши након пажљиве оцене конкретног исказа сведока, при чему треба имати у виду да ли је сведок својим исказом нанео штету противној страни која га може испитати; да ли је сведочење оставило утисак на суд (да ли је сведок био уверљив) и да ли је очигледно да је у основном испитивању супротна странка пропустила да испита сведока на неке важе околности или да сведоку предочи какав важан исказ, јер ако би се унакрсним испитивањем тако нешто само наговестило то би могло да буде на штету странке која испитује.

Испитивање сведока према правилима о унакрсном испитивању могуће је само на главном претресу, као главном стадијуму кривичног поступка, а не и у истрази. Потреба за унакрсним испитивањем, настала је као компензација за странку која није предложила сведока, због чега неће бити у прилици да обави припремни разговор са сведоком и која неће моћи да води главно испитивање сведока.

Унакрсно испитивање се, по правилу, ограничава само на околности о којима је сведок, вештак или стручни саветник сведочио током основног испитивања. Међутим, председник већа може допустити и питања о околностима која нису била предмет основног испитивања, ако су уско повезана са њима или ако су усмерена на проверу кредибилитета сведока. Законик о кривичном поступку, није стриктно ограничио право на унакрсно испитивање само на околности које би биле предмет основног испитивања.

Правила о унакрсном испитивању се не примењују код свих сведока. Прво, када су у питању сведоци чије испитивање је одредио суд без предлога странака, сходно чл. 402. ст. 4. Законика о кривичном поступку, мора се имати у виду да суд није странка, већ орган поступка и не може имати супротну странку.

У том смислу је и правно схватање посебних одељења Вишег суда у Београду (заузет на седници одржаној 26.04.2012. године):

"Ако је испитивање сведока или вештака одредио суд по службеној дужности (што чини само изузетно да би се отклонила нека противречност и др, према чл. 15. ст. 4. Законика) странке немају право на унакрсно испитивање, јер то према чл. 2. ст. 1. тач. 22. има само "супротна странка" – испитивање се у основи своди на основно, евентуално и на додатна питања".

Овде спадају и сведоци саоптужених, мада има мишљења да би то право требало да се омогући саоптуженом у ситуацији када се исти међусобно терете. И у погледу овог питања постоји правно схватање посебних одељења Вишег суда у Београду (са заједничких седница из децембра 2011. године и јануара 2012. године), који гласи:

"Унакрсно испитивање (према чл. 2. тач. 22а у вези тач. 9. Законика) може бити предузето само од стране "супротне странке", што значи да то не могу чинити саоптужени или његов бранилац ... ако је на пример



лице које се испитује предложио други саоптужени или његов бранилац, без обзира колико му тај исказ не иде у прилог, саоптужени и његов бранилац му не могу постављати питања, јер они међусобно нису "супротне странке", већ у односу на све оптужене то може бити само јавни тужилац (ради се о двостраначком, а не вишестраначком поступку), па се једино може предложити постављање додатних питања (сходно чл. 402. ст. 6. ЗКП), која не смеју бити сугестивна."

На овом месту, сад већ можемо говорити о неким правилима унакрсног испитивања и то о судској контроли, обиму унакрсног испитивања и постављању сугестивних питања:

- судска контрола

Суд врши контролу начина и редоследа испитивања сведока и извођења доказа како би испитивање и извођење доказа користило утврђивању истине, избегло непотребно трошење времена и заштитили сведоци од узнемиравања или наношења непотребних непријатности;

- обим унакрсног испитивања

Унакрсно испитивање треба ограничити на предмет главног испитивања и на питања која се тичу кредибилитета сведока, с тим што суд може, користећи своје дискреционо право, дозволити да се испитивање сведока прошири на додатна питања која су у вези са предметом главног испитивања;

- сугестивна питања

Сугестивна питања не треба дозволити код основног, односно директног испитивања. Код унакрсног испитивања не важи забрана сугестивних питања, али важи забрана постављања капциозних питања.

При томе, треба имати у виду да су најбоља директна и кратка питања и брзо унакрсно испитивање, јер за разлику од основног испитивања у коме доминантну улогу има сведок који се испитује, код унакрсног испитивања ову улогу има странка која испитује. Када је реч о делотворности брзог унакрсног испитивања, оно ће зависити од степена сарадње самог сведока, да ли се ради о сведоку који спорије даје одговоре или избегава да да одговоре на питања.

Не треба да изгубимо из вида да, осим суђења за кривична дела за која је посебним законом одређено да поступа тужилаштво посебне надлежности и која се обавезно тонски снимају према чл. 236. ст. 3. у вези чл. 162. ст. 1. тач. 1. Законика о кривичном поступку, према Законику у осталим случајевима се не врши аудио и видео снимање тока испитивања сведока на главном претресу (осим ако то не нареди председник већа, што ће умногоме зависити и од техничке опремљености суда). Тако, у осталим случајевима нема израде транскрипата сведочења, чиме је у значајној мери лимитиран ефекат унакрсног испитивања, јер се тако све заснива на одлуци председника већа о начину уношења питања и одговора у записник.

### Међународни оквири

Низ значајних међународних инструмената предвидео је, као основно право, право лица против кога се води кривични поступак, да испита сведока супротне стране, па ћемо на овом месту поменути само:

- Међународни Пакт о грађанским и политичким правима који је усвојен под окриљем Уједињених нација 1966. године, у коме је у чл. 14. тач. 3(е) наведено: "свако лице које је оптужено за кривично дело има, уз потпуну равноправност, права бар на следеће гаранције: поред осталог, да саслуша или да предложи да други саслушају сведоке који терете оптуженог и да издејствује долазак и саслушање сведока одбране под истим условима као и сведока оптужбе."

- Европска конвенција о људским правима (у даљем тексту Конвенција) која у одредби чл. 6. ст. 3(д) предвиђа да: "свако ко је оптужен за кривично дело има минимална права ... међу којима и право да испитује сведоке против себе или да постигне да се они испитају и да се обезбеди присуство и саслушање сведока у његову корист под истим условима који важе за оне који сведоче против њега."

Право на унакрсно испитивање гарантовано је и низом одлука Европског суда за људска права, па ћемо на овом месту поменути само неке од тих одлука:

- Пресуда Европског суда за људска права у предмету Димовић против Србије (представка број 24463/11) од 28.06.2016. године.

Подносиоци представке против којих је вођен кривични поступак пред надлежним судом у Републици Србији, су се притуживали на пра-

вичност вођеног кривичног поступка, посебно на осуде, које су биле засноване на изјави лица које никада нису имали прилику да унакрсно испитају и које је, касније опозвало своју изјаву. Конкретно, подносиоци представке су тврдили да нису имали правично суђење, јер нису добили прилику да испитају сведока С.К, након што је његова изјава прихваћена као доказ за време поновног суђења. Тврдили су да је њихова осуда била заснована искључиво на изјави С.К, нагласивши да изјава није била дата пред судом и да је опозвана у каснијим фазама кривичног поступка.

Влада се није сложила са оваквом тврдњом тврдећи да изјава С.К. није дата пред судовима већ у полицији и да је узета на правилан начин.

Оцењујући тврдње подносилаца представки и Владе, Суд је на самом почетку подсетио да је допуштено доказ првенствено питање које регулише национални закон и према општем правилу на националним судовима је да оцене доказе који се изводе. С тим у вези задатак Суда, према Конвенцији, није да доноси одлуку о томе да ли су изјаве сведока прописно прихваћене као доказ, већ да утврди да ли је поступак у целини, укључујући и начин на који је доказ узет, правичан. Суд даље констатује да су гаранције у ставу 3 (д) члана 6. Конвенције посебни аспекти права на правично суђење утврђеног у ставу 1. ове одредбе које се морају узети у обзир при оцени правичности поступка. Члан 6 став 3 (д) Конвенције предвиђа начело да се, пре него што оптужени буде осуђен, морају нормално извести сви докази против њега, у његовом присуству, на јавном претресу, ради изношења супротних аргумената. Могући су изузеци од овог начела, али права одбране не смеју бити повређена, што, по правилу захтева да оптужени добије одговарајућу и прописну прилику да их оспори и испита сведока против њега, било када сведок даје изјаву или у каснијој фази поступка.

С тим у вези Суд је мишљења да је неопходно да се у 3 фазе размотри спојивост поступка у ком су изјаве сведока који није био присутан и испитиван на суђењу а чији исказ је употребљен као доказ, са чланом 6 ст. 1 и 3 (д) Конвенције:

- Прво суд мора да размотри да ли је постојао добар разлог да се прихвати исказ одсутног сведока као доказ (као што је смрт сведока), међутим, то прихватање није безусловно и мора се испитати да ли се немогућност одбране да испита такве сведоке може приписати недостатку марљивости на страни домаћих судова;

- затим је неопходно да се утврди да ли је одсуство сведока било искључиви или одлучујући основ за осуду оптуженог. Према "правилу искључивости и одлучивања", ако је осуда оптуженог искључиво или углавном заснована на доказима сведока које оптужени не може да испита у некој фази суђења, његова права одбране су неоправдано ограничена; и

- трећа фаза у којој суд мора да утврди да ли је било довољно контра уравнотежујућих фактора, укључујући и јаке процесне гаранције, да се надокнаде потешкоће нанете одбрани због прихватања непровереног доказа и да се осигура да суђење, у целини, буде правично.

Ове три фазе су међусобно повезане и, узете заједно, служе да се утврди да ли је кривични поступак у питању, као целина, био правичан. Непостојање доброг разлога за одсуство сведока не може, само по себи, бити довољно да се закључи да суђење није правично, иако то остаје веома важан фактор за одмеравање равнотеже оцене опште правичности и оног фактора који може да пребаци равнотежу у корист утврђивања повреде члана 6. став 1. и 3(д). Шта више, с обзиром да је његов задатак да утврди да ли је поступак у целини био правичан, Суд не треба само да разматра постојање довољних контра уравнотежујућих фактора у предметима у којима је доказ одсутног сведока био једини или одлучујући основ за осуду подносиоца представке, већ такође и у случајевима где је утврдио да је нејасно да ли је доказ у питању једини или одлучујући, али је и поред тога задовољавајући и да је имао значај и тежину и да би његово прихватање могло бити штетно за одбрану (појашњење Великог већа).

Примењујући ова начела на конкретан случај Суд је донео закључак да у процени свеопште правичности суђења, Суд констатује да се осуда подносилаца представке одлучујуће заснивала на непровереном доказу и да су постојали недовољни уравнотежујући фактори за накнаду потешкоћа под којима је одбрана радила. Суд је дао значајну тежину чињеници да је одсуство марљивости на страни домаћих органа био примарни разлог за прихватање изјаве С.К. као доказа тек након његове смрти и, сходно томе, немогућности одбране да га унакрсно испита на претресу. Стога је нашао да је дошло до повреде члана 6. став 1. и 3(д) Конвенције.

- Пресуда Европског суда за људска права у предмету Костовски против Холандије (представка број 11454/85) од 20. новембра 1989. године.

Суд је жалбу подносиоца представке, који је у основи тврдио да му је ускраћено право на правично суђење у смислу чл. 6. Конвенције, јер је у предистражни поступак у доказни материјал уведен исказ анонимних сведока, размотрио у светлу става 3(д) и става 1. члана 6. Конвенције узетим заједно.

Суд је закључио да су у случају подносиоца представке ограничења права на одбрану била такве природе да се не може рећи да је г. Костовски имао правично суђење, из чега је следило да је дошло до повреде става 3 (д) протумаченог заједно са ставом 1. члана 6. Конвенције.

- Пресуда Европског суда за људска права у предмету Едварде против Уједињеног краљевства (представка број 13071/87).

Подносилац представке се жалио на ускраћивање права на правично суђење гарантовано ставовима 1. и 3(д) члана 6 Конвенције, зато што полиција није одбрани презентирала чињеницу да једна од жртава, која је раније изјавила да мисли да би могла да препозна починиоца, није препознала подносиоца представке на фотографијама из полицијске картотеке и постојање отисака на месту извршења злочина. Даље је навео да је одбрана имала сазнања о овим чињеницама, подносилац представке би могао да доведе у питање веродостојност изјава сведока из полиције. Стога је сматрао да је одбрани било ускраћено право да испитује сведоке из полиције и није била у равноправном положају с тужилаштвом онако како то прописује став 3(д) члана 6. Конвенције. Такође је сматрао да поступком пред Апелационим судом нису исправљени недостаци суђења пред првостепеним судом, пошто Апелациони суд није испитао сведоке из полиције, нити наложио да се Суду стави на увид извештај интерне контроле (тзв. Кармајклов извештај) који одбрана није имала прилике да види.

Комисија је заузела став да се став 3(д) члана 6 Конвенције односи на жалбу подносиоца представке али да се, гледано на поступак у целини, не ради о повреди става 1. члана 6. Конвенције када се он тумачи заједно са ставом 3(д).

Суд сматра да околности предметног случаја не налажу да се размотри примена става 3(д) члана 6. Конвенције, пошто се наводи подносиоца представке у сваком случају своде на тврдњу да поступак није био правичан. Суд сматра да услов правичности прописан ставом 1. члана 6. Конвенције, а који постоји и у британском праву, захтева да тужилаштво

стави на увид одбрани све материјалне доказе у корист или на штету оптуженог и да, чињеница да то у предметном случају није учињено, значи да је дошло до мањкавости у првостепеном судском поступку.

Када је та чињеница утврђена, министар унутрашњих послова је на основу извештаја унутрашње контроле предмет упутио Апелационом суду, који је са своје стране анализирао записник са суђења и списе предмета, укључујући и наводно признање оптуженог, и детаљно размотрио на који начин би се новооткривене чињенице могле одразити на пресуду.

У поступку пред Апелационим судом подносилац представке је имао два правна заступника који су у сваком тренутку могли да затраже од суда да обори пресуду по основу доказаног не откривања чињеница. Тачно је да полицајци који су сведочили у претходном поступку нису дали свој исказ пред Апелационим судом, међутим, правни заступници подносиоца представке су од суда могли да затраже да их позове као сведоке у овом поступку, што они нису учинили.

Подносилац представке је у поступку пред Европским судом први пут изнео аргумент да поступак у целини не може бити правичан пошто тзв. Кармајклов извештај није предочен ни њему ни Апелационом суду. Међутим, подносилац представке ни то није затражио од Апелационог суда.

Сходно наведеном Суд закључује да су мањкавости првобитног поступка исправљене у поступку пред Апелационим судом, да нема индикација да је поступак пред Апелационим судом био неправичан, па сходно томе да нема ни повреде чл. 6 Конвенције.

### **Закључак**

Унакрсно испитивање је постављање питања сведоку, вештаку или другом испитиваном лицу од стране супротне странке или оштећеног, после основног испитивања. Приликом унакрсног испитивања дозвољено је постављати сугестивна питања.

Унакрсно испитивање је факултативног карактера, јер је препуштено једној кривичној странци да одлучи хоће ли или неће унакрсно испитивати сведока супротне стране, и могуће је само на главном претресу, као главном стадијуму кривичног поступка. Оно се, по правилу, ограничава само на околности о којима је сведок, вештак или стручни савет-

ник сведочио током основног испитивања, мада председник већа може допустити и питања о околностима која нису била предмет основног испитивања, али су уско повезана са њима или ако су усмерена на проверу кредибилитета сведока.

Унакрсно се могу испитати осим напред наведених лица, стручни саветници, сведоци – оштећени, полицијски службеници као сведоци, прикривени иследници, окривљени – сарадници и осуђени – сарадници у складу са потписаним споразумом.

Не могу се испитати сведоци чије је испитивање одредио суд без предлога странака и сведоци саоптуженог.

Осим суђења за кривична дела за која је посебним законом одређено да поступа тужилаштво посебне надлежности и која се обавезно тонски снимају, и уколико председник већа нареди тонско снимање, у осталим случајевима се не врши тонско снимање, тако да нема израде транскрипата сведочења, чиме се у великој мери лимитира ефекат унакрсног испитивања, јер се тако све заснива на одлуци председника већа о начину уношења питања и одговора у записник.

Уколико би судови били боље технички опремљени, то би у значајној мери побољшало ефекат унакрсног испитивања. Ова ситуација би се могла превазићи и тако што би се особље, у првом реду одређени број записничара оспособио за стенодактилографију, одредио рок за израду транскрипта, што би такође довело до ефикаснијег резултата унакрсног испитивања.

#### **Литература:**

- Законик о кривичном поступку ("Службени гласник Републике Србије" број 72/2011 и др.)
- Међународни Пакт о грађанским и политичким правима,
- Европска конвенција о заштити људских права и основних слобода,
- Пресуда Европског суда за људска права у предмету Димовић против Србије,
- Пресуда Европског суда за људска права у предмету Костовски против Холандије,
- Пресуда Европског суда за људска права у предмету Едвардс против Уједињеног краљевства.

**Александар Блануша,**  
судија Апелационог суда у Крагујевцу

**ПРОДУЖЕЊЕ ПРИТВОРА  
РЕШЕЊЕМ ДРУГОСТЕПЕНОГ СУДА  
(Чл. 458. ст. 4. ЗКП)**

- предлог за измену судске праксе -

**Увод**

Тумачећи одредбе Устава Републике Србије и Законика о кривичном поступку, на начин представљен овим чланком, аутор је схватања да је погрешна и да доводи до правне несигурности пракса другостепених судова код одређивања времена на које се притвор продужава применом одредбе чл. 458. ст. 4. Законика о кривичном поступку (у даљем тексту Законик), сходно чему се чланком настоје дати аргументи за измену актуелне судске праксе.

**Уставне и законске одредбе**

Чл. 20. Устава Републике Србије ("Сл. гл. бр. 98/2006 - у даљем тексту Устав): "Људска... права зајемчена Уставом могу законом бити ограничена... у обиму неопходном да се уставна сврха ограничења задовољи у демократском друштву...". "При ограчинавању људских... права, сви државни органи, а нарочито судови, дужни су да воде рачуна о суштини права које се ограничава... природи и обиму ограничења, односу ограничења са сврхом ограничења и о томе да ли постоји начин да се сврха ограничења постигне мањим ограничењем права".

Чл. 27. Устава: "Свако има право на личну слободу... Лишење слободе допуштено је само из разлога и у поступку који су предвиђени законом". "Лице које је лишено слободе од стране државног органа одмах се... обавештава о разлозима лишења слободе... и о својим правима...".



"Свако ко је лишен слободе има право жалбе суду, који је дужан да хитно одлучи о законитости лишења слободе..."

Чл. 31. Устава: "Трајање притвора суд своди на најкраће неопходно време...". "После подизања оптужнице трајање притвора суд своди на најкраће неопходно време, у складу са законом.". "Притвореник се пушта да се брани са слободе чим престану разлози због којих је притвор био одређен".

Чл. 36. Устава: "Свако има право на жалбу или друго правно средство против одлуке којом се одлучује о његовом праву, обавези или на закону заснованом интересу".

Чл. 10. Законика: "Пре доношења правноснажне одлуке о изрицању кривичне санкције, окривљеном могу бити ограничене слободе и права само у мери неопходној за остварење циља поступка, под условима прописаним овим закоником".

Чл. 188. Законика: "Мере које се могу предузети према окривљеном за обезбеђење његовог присуства и за несметано вођење кривичног поступка су: позив; довођење; забрана прилажења, састајања или комуницирања са одређеним лицем; забрана напуштања боравишта; јемство; забрана напуштања стана и притвор".

Чл. 210. Законика: "Притвор се може одредити само под условима предвиђеним у овом законнику...". "Дужност је свих органа који учествују у кривичном поступку и органа који им пружају правну помоћ да тајање притвора сведу на најкраће неопходно време и да поступају са нарочитом хитношћу ако се окривљени налази у притвору".

Чл. 213. Законика: "Решење о одређивању притвора садржи... време на које је одређен притвор...".

Чл. 216. Законика: "Од предаје оптужнице суду... притвор се може одредити, продужити или укинути решењем већа", "Решење о одређивању, продужењу или укидању притвора доноси се по службеној дужности или на предлог странака и браниоца". "Веће је дужно да и без предлога странака и браниоца испита да ли још постоје разлози за притвор и да донесе решење о продужењу или укидању притвора, по истеку сваких 30 дана до потврђивања оптужнице, а по истеку сваких 60 дана након потврђивања оптужнице па до доношења првостепене пресуде". "Притвор који је одређен или продужен по одредбама ст. 1. до 5. овог члана може трајати до упућивања окривљеног на издржавање кривичне санкције која се

састоји у лишењу слободе, а најдуже док не истекне време трајања кривичне санкције изречене у првостепеној пресуди".

Чл. 458. Законика: "Другостепени суд ће решењем усвојити жалбу и укинути првостепену пресуду и вратити предмет на поновно суђење ако утврди...". "Ако се оптужени налази у притвору, другостепени суд ће испитати да ли још постоје разлози за притвор и донеће решење о продужењу или укидању притвора. Против овог решења није дозвољена жалба".

Чл. 461. Законика: "Другостепени суд је дужан да своју одлуку са списима достави првостепеном суду најкасније у року од четири месеца, а ако је оптужени у притвору, најкасније у року од три месеца, од дана када је судија известилац примио списе тог суда са предлогом јавног тужиоца".

Чл. 462. Законика: "Ако је оптужени у притвору, веће првостепеног суда дужно је да поступи по чл. 216. ст. 3. овог Законика".

### Судска пракса

Одлуке другостепеног суда у делу примене одредбе чл. 458. ст. 4. Законика<sup>1</sup>:

"Према окривљеном АА ... продужава се притвор одређен решењем Основног суда у Крагујевцу... последњи пут продужен решењем Основног суда у Крагујевцу... који се рачуна од 19.09.2017. године, из законских разлога прописаних чл. 211. ст. 1. тач. 3. Законика о кривичном поступку, с тим што притвор по овом решењу може трајати до даље одлуке суда."<sup>2</sup>

"Окр. ББ се продужава притвор, одређен решењем судије за претходни поступак Вишег суда у Крушевцу... и последњи пут продужен решењем већа истог суда... из разлога прописаних одредбом чл. 211. ст. 1. тач. 3. Законика о кривичном поступку, сходно одредби чл. 458. ст. 4. Законика о кривичном поступку, до даље одлуке првостепеног суда."<sup>3</sup>

<sup>1</sup> У даљем тексту биће приказана пракса Апелационог суда у Крагујевцу, са напоменом да идентично поступају и остали апелациони судови код примене одредбе чл. 458. ст. 4. Законика.

<sup>2</sup> Кж1-211/18 од 12.3.2018. год.

<sup>3</sup> Кж1-273/18 од 23.3.2018. год.

"На основу одредбе чл. 458. ст. 4. Законика о кривичном поступку према окр. ВВ продужава се притвор, који је одређен решењем судије за претходни поступак Вишег суда у Краљеву... задњи пут продужен решењем Вишег суда у Краљеву... до даље одлуке првостепеног суда, а на основу одредбе чл. 211. ст. 1. тач. 3. Законика о кривичном поступку."<sup>4</sup>

"Сходно чл. 458. ст. 4. ЗКП против оптуженог ГГ из... продужава се притвор, одређен решењем судије за претходни поступак Вишег суда у Чачку... сходно одредби чл. 211. ст. 1. тач. 4. ЗКП, до даље одлуке првостепеног суда."<sup>5</sup>

"Продужава се притвор, према окривљеном ДД одређен решењем судије за претходни поступак Вишег суда у Крушевцу... и последњи пут продужен решењем Вишег суда у Крушевцу... на основу чл. 211. ст. 1. тач. 4. Законика о кривичном поступку, до нове одлуке првостепеног суда."<sup>6</sup>

### **Закључак**

#### **- са предлогом за измену судске праксе -**

Из цитираних одлука другостепеног суда произилази да решења која доносе другостепени судови применом одредбе чл. 458. ст. 4. ЗКП (у ставу другом одлуке о укидању првостепене пресуде), садрже у изреци следеће елементе из чл. 213. ст. 2. Законика (решење о продужењу притвора треба да садржи исте елементе као и решење о одређивању притвора): име и презиме лица према коме се притвор продужава и законски основ за притвор, а у образложењу ова решења садрже, сходно истој законској одредби: кривично дело за које се то лице окривљује (оптужује) и образложење основа и разлога за продужење притвора, те на крају садрже и службени печат и потпис судије (председника већа).

Међутим, решења не садрже, како у изреци тако ни у образложењу, време на које је притвор продужен, у смислу конкретизовања временског периода и дана (датума) до када окривљени најдуже може остати у притвору по том решењу. Уместо тога садрже једну неодређену формула-

<sup>4</sup> Кж1-1429/18 од 8.2.2018. год.

<sup>5</sup> Кж1-232/18 од 26.3.2018. год.

<sup>6</sup> Кж1-225/18 од 28.3.2018. год.

цију типа: "до нове одлуке првостепеног суда", "до даље одлуке првостепеног суда" и сл.

Након више усмених указивања на саветовањима, семинарима, стручним расправама... на овакву праксу другостепених судова намера је аутора да на то укаже и овим чланком, са пружањем аргумената који оправдавају промену судске праксе.

Оваква пракса, пре свега, противна је одредби чл. 213. ст. 2. Закона која прописује обавезну садржину решења о одређивању, али тиме и о продужењу притвора ("време на које је одређен притвор"), те самим тим доводи до правне несигурности грађана и противречи уставним одредбама које прописују услове под којима се могу ограничити основна људска права, пре свега право на личну слободу<sup>7</sup>.

Право на личну слободу<sup>8</sup> свакако да може, изузетно, бити ограничено у смислу лишења слободе, али како се тада задире у једно од основних права загарантованих Уставом оно се може учинити само из разлога и у поступку који су прописани законом<sup>9</sup>. Тај "закон" је Законик о кривичном поступку који представља процесни закон савременог типа и утврђује правила чији је циљ да нико невин не буде осуђен, а да се учиниоцу кривичног дела изрекне кривична санкција под условима које прописује кривични закон, на основу законито и правично спроведеног поступка<sup>10</sup>.

Управо са тог разлога што се задире у основна Уставом загарантована права грађана, Законик код свих облика лишења слободе садржи веома детаљне и прецизне одредбе а на суду је, када је реч о притвору као мери коју само он може да одреди, да те одредбе стриктно примени, јер ће само тада поступак био "законит и правичан".

Притвор као мера за обезбеђење присуства окривљеног и за несметано вођење кривичног поступка представља најстрожу меру, од укупно седам законом прописаних, и као таква најригорозније задире у основна људска права и то не само у правно на личну слободу већ посредно и у

<sup>7</sup> Чл. 27. Устава.

<sup>8</sup> Услед ограниченог обима чланка и чињенице да унутрашњи прописи Р. Србије не дају мања права грађанима од оних загарантованих међународним актима, нису у чланку цитирани међународни извори права.

<sup>9</sup> Чл. 27. Устава.

<sup>10</sup> Чл. 1. Законика.

остала, јер је за време трајања притвора бесмислено разматрати да ли су притворенику ограничена или чак ускраћена остала права, осим свакако права на живот.

Са тог разлога Законик налаже суду<sup>11</sup> да "води рачуна" да се не примењује тежа мера ако се иста сврха може постићи блажом мером, па је сходно томе притвор прописан као крајња мера која се има применити тек ако се сврха не може постићи другом мером.

Није ретко да се та "сврха" не може постићи другом (блажом) мером (нарочито код тешких кривичних дела) па је одређивање (и потом продужење) притвора неопходно. У таквим случајевима поступање суда у свему је сагласно одредбама чл. 27. и 31. Устава, те одредбама чл. 210 до 216, чл. 425а и чл. 458. ст. 4. Законика<sup>12</sup>, на основу којих је суд овлашћен да примени ову најстрожу меру. Међутим, тада суд (као једини орган поступка који има овлашћење да одреди и продужи трајање ове мере, дакле једини орган којем је држава дала право да грађанину ускрати уставно право на личну слободу у фази поступка када његова кривица још увек није правноснажном пресудом доказана<sup>13</sup>) мора својом одлуком (било да је реч о одређивању или продужењу притвора) да јасно одреди "време на које је одређен притвор", односно време на које је притвор продужен. Свака друга формулација која у себи не садржи тај временски период (односно време за које најдуже окривљени може по том решењу остати у притвору) проузрокује недопустиву правну несигурност лица према којем је ова мера одређена.

Одредбом чл. 425а ст. 6. ЗКП одређено је време до којег најдуже може трајати притвор који је "одређен или продужен" по одредбама овог члана (одлука о одређивању или продужењу притвора када првостепени суд изрекне пресуду<sup>14</sup> или пак после објављивања пресуде<sup>15</sup>), тако што притвор може трајати до упућивања окривљеног (осуђеног) у завод за извршење кривичних санкција али најдуже док не истекне време трајања

<sup>11</sup> Чл. 189. Законика.

<sup>12</sup> Притвор у поступку изрицања мере безбедности обавезног психијатријског лечења као самосталне кривичне санкције и екстрадициони притвор нису предмет овог чланка.

<sup>13</sup> Лишења слободе друге врсте, чије трајање је Закоником одређено у сатима, није предмет овог чланка, нити лишења слободе у прекршајном поступку.

<sup>14</sup> Надлежно је судеће веће.

<sup>15</sup> Надлежно је веће из чл. 21. ст. 4. ЗКП.

казне изречене у првостепеној пресуди. Такву формулацију (у погледу времена на које се притвор одређује, односно до када по предметном решењу притвор најдуже може да траје) првостепени судови уносе у изреку решења о одређивању или пак продужењу притвора, тако да у том делу постоји потпуна уједначеност судске праксе и доследна примена ове законске одредбе.

Међутим, када другостепени суд донесе решење о усвајању жалбе изјављене против првостепене пресуде те укида првостепену пресуду<sup>16</sup>, дужан је да испита и да ли још постоје разлози за притвор (дакле по службеној дужности) и да о томе одлучи својим решењем. Ово са разлога што окривљени не може остати у притвору по наведеном решењу првостепеног суда након укидања првостепене пресуде, услед акцесорне природе одлуке о притвору донете у наведеној фази поступка како у односу на одлуку о кривници тако и у односу на одлуку о санкцији (притвор се не може у тој фази поступка одредити нити продужити решењем првостепеног суда ако је донета ослобађајућа пресуда, ако је окривљени ослобођен од казне, ако је оптужба одбијена или је пак окривљеном изречена кривична санкција која се не састоји у лишењу слободе<sup>17</sup>).

Пракса другостепених судова је таква да код укидања притвора тај суд одмах (након доношења одлуке о укидању првостепене пресуде) одлучује посебним решењем о притвору и то решење (којим притвор укида) доставља првостепеном суду како би окривљени био одмах пуштен на слободу, док се пак код продужења притвора о томе одлучује ставом другим решења којим се (ставом првим) усваја жалба и укида првостепена пресуда. У пракси је могућа и трећа ситуација, када се окривљени налази на издржавању казне изречене првостепеном пресудом пре њене правноснажности<sup>18</sup>, па се укидањем пресуде губи и основ за издржавање казне, у ком случају се посебним решењем одлучује о враћању окривљеног у притвор или пак пуштању на слободу.

<sup>16</sup> Чл. 458. ст. 1. Законика.

<sup>17</sup> У пракси се појавило као спорно питање продужења притвора када је изречена казна затвора коју окривљени има издржавати у просторијама у којима станиује, што није предмет овог чланка, али треба имати у виду да КЗ не познаје казну "кућног затвора" већ прави разлику само у начину извршења казне затвора.

<sup>18</sup> Чл. 430. Законика

У свим описаним процесним ситуацијама изрека решења о одређивању или продужењу притвора је у свему јасна, па и у делу времена на које је притвор одређен или продужен, осим код примене одредбе чл. 458. ст. 4. Законика где су другостепени судови оформили праксу да изрека решења (па чак ни образложење) не садржи јасно навођење времена на које се притвор продужава, а поготово не датум до којег најдуже окривљени може остати у притвору по том решењу.

Од свих одука које се односе на лишење слободе (не само када је реч о притвору), те тиме и на ускраћивање уставног права на личну слободу (од решења о задржавању<sup>19</sup> па све до правноснажне осуђујуће пресуде којом је изречена казна затвора), само у овом случају изреком судске одлуке није одређено време за које ће (најдуже) бити ускраћено грађанину једно од основних уставних права (а у вези са њим и многа друга права).

Шта је разлог томе и зашто је судска пракса таква?

Основни разлог који се истиче приликом расправа на ову тему је сложеност појединих предмета, односно указивање да код нарочито (правно) сложених или пак нарочито обимних предмета (посебно ако је пресудом обухваћено више лица и више кривичних дела, са обимним доказним материјалом, ако је изјављено више обимних жалби...) објективно није могуће у року од 60 дана<sup>20</sup> изградити другостепену одлуку (у делу који се односи на усвајање жалбе(и) и укидање првостепене пресуде), па уколико би решењем о продужењу притвора<sup>21</sup> било одлучено, поред осталог, да се притвор продужава за време од 60 дана (са навођењем и датума до којег окривљени може по том решењу најдуже да остане у притвору) дошло би се у ситуацију да истекне тих 60 дана, а у Законику нема одредбе по којој би другостепени суд могао поново да донесе решење о продужењу притвора за наредних 60 дана<sup>22</sup>, што би даље значило да би окривљени био пуштен из притвора јер управа притворске јединице не би имала правног основа да окривљеног (притвореника) даље задржи у притвору

<sup>19</sup> Чл. 294. ст. 2. Законика.

<sup>20</sup> Рок из одредбе чл. 216. ст. 3. Законика.

<sup>21</sup> Донето у смислу одредбе чл. 458. ст. 4. Законика.

<sup>22</sup> На притвор се односи, након одлуке другостепеног суда донете у смислу одредбе чл. 458. ст. 4. Законика, одредба чл. 462. ст. 5. Законика, али је њоме прописано поступање првостепеног а не другостепеног суда.

(и поред тога што би и даље постојали законски разлози за држање окривљеног у притвору).

Међутим, Законик је изричит у одредбама које прописују рокове у којима је другостепени суд дужан да своју одлуку (у овом случају решење о укидању првостепене пресуде или пресуду којом у једном делу потврђује првостепену пресуду а у другом ту пресуду укида) са списима достави (врати) првостепеном суду на даље поступање, и то "најкасније" у року од три месеца ако је окривљени у притвору<sup>23</sup>. При томе, Законик је имао у виду и поменуте "нарочито сложене предмете"<sup>24</sup> те је одређено да у тим предметима председник другостепеног суда може решењем тај рок продужити за "највише" још 30 дана ако је окривљени у притвору.

Упоредјујући ове одредбе из другостепеног поступка, са одредбама које се односе на поступање првостепеног суда у "нарочито сложеним предметима", уочава се да постоји разлика у том смислу што председник првостепеног суда<sup>25</sup> може одобрити поступајућем судији продужење рока "за израду и достављање пресуде" а у другостепеном поступку рок се односи (па и продужење рока) на "достављање" првостепеном суду "одлуке са списима". Дакле, не помиње се рок за израду пресуде (односно решења), што значи да се наведени рок односи на свеукупно поступање другостепеног суда а не на израду пресуде од дана њеног доношења.

Имајући у виду да притворски другостепени предмети нису правило, будући да је неупоредиво мањи број тих предмета у односу на предмете у којима се окривљени не налазе у притвору, рок од три односно четири месеца (три месеца плус 30 дана) за припремање предмета, доношење и израду одлуке, те враћање списка (са другостепеном одлуком) првостепеном суду (нарочито имајући у виду да није реч о пресуди<sup>26</sup> већ решењу којим се указује на пропусте првостепеног суда и разлоге укидања првостепене пресуде<sup>27</sup>) представља сасвим довољан рок за предузимање свих тих радњи, те се не би у "нарочитој сложености предмета" могао

<sup>23</sup> Чл. 461. ст. 2. Законика.

<sup>24</sup> Чл. 461. ст. 3. Законика.

<sup>25</sup> Чл. 427. ст. 2. Законика

<sup>26</sup> Са остављањем могућности да другостепени суд у предметној процесној ситуацији донесе и поменуту пресуду код делимичног потврђивања односно укидања првостепене пресуде.

<sup>27</sup> Чл. 460. ст. 2. и ст. 3. Законика



наћи разлог за ненавођење у изреци решења (и његовом образложењу) времена на које се притвор продужава.

Свака друга формулација, осим јасног и прецизног навођења времена на које се притвор продужава (односно до када најдуже окривљени по предметном решењу може остати у притвору), води правној несигурности грађана која је недопустива у савременом правном систему. Прецизирање тог времена не значи нити да ће окривљени све то време остати у притвору нити да ће по истеку тог времена он бити пуштен на слободу, али значи да ће најкасније тада надлежни суд преиспитати оправданост даљег држања окривљеног у притвору, нарочито имајући у виду да на то решење којим је притвор продужен "до даље одлуке првостепеног суда" жалба није дозвољена.<sup>28</sup>

Такође, формулација која је присутна у судској пракси противречи и оним одредбама Устава које налажу суду да води рачуна о суштини уставног права које се ограничава предметном одлуком<sup>29</sup>, те да се притворенику има омогућити да се брани са слободе чим престану разлози због којих је притвор био одређен<sup>30</sup> и да свако има право на правно средство против одлуке којом се одлучује о његовом праву<sup>31</sup> (у предметној ситуацији Закоником је искључено право на жалбу, а уз то притворени грађанин не зна, код тако донетог решења, када ће притвор бити преиспитан те донето решење на које ће имати право да изјави жалбу).

Из свега напред наведеног проистиче предлог аутора чланка за преиспитивање судске праксе у овом делу.

---

<sup>28</sup> Чл. 438. ст. 4. Законика.

<sup>29</sup> Чл. 20. Устава.

<sup>30</sup> Чл. 27. Устава.

<sup>31</sup> Чл. 36. Устава.

**Милевка Миленковић,**  
судија Апелационог суда у Крагујевцу

## **ОТКРИВАЊЕ ЛИЦА ОД КОГА УЧИНИЛАЦ НАБАВЉА ОПОЈНУ ДРОГУ**

**(неке дилеме у практичној примени члана 246. став 5.  
и члана 246а став 2. Кривичног законика)**

### **Уводна разматрања**

Правни институт ослобођења од казне има неспорно велики значај за учиниоца кривичног дела јер задире у лична права окривљеног, између осталих, право на слободу, а осим тога, правне последице осуде не могу наступити када је учинилац ослобођен од казне. Циљ рада је да се сагледају искуства у примени овог института у пракси, услед чега је аутор овог рада извршио анализу судске праксе Апелационог суда у Крагујевцу у трогодишњем периоду ради сагледавања обима његове примене у односу на два кривична дела против здравља људи, неовлашћена производња и стављање у промет опојних дрога из члана 246. Кривичног законика и неовлашћено држање опојних дрога из члана 246а истог Законика. У раду се указује на дилеме у тумачењу законских појмова и начине на које су нижестепени судови и Апелациони суд, као жалбени суд, ценили одбране окривљених у којима су истицали од кога су набавили опојну дрогу и износи се закључак да ли је овај институт у довољној мери заступљен у пракси суда и примењиван у корист окривљених, као законом прописана привилегија.

### **Нормативни оквир**

#### ***а) Међународно право***

Незаконит промет опојних дрога на међународном плану регулишу три Конвенције, које су ратификоване од стране Социјалистичке Федеративне Републике Југославије.

**1) Јединствена конвенција о опојним дрогама<sup>1</sup>** представља јединствени инструмент замене постојећих многостраних инструмената у тој области, па на неки начин представља кодификацију свих до тада донетих међународних конвенција, споразума и протокола из те области. У уводу Конвенције стране уговорнице су увиделе да је токсикоманија несрећа за појединце, а и да представља привредну и социјалну опасност за човечанство и да су свесне задатка који им се поставља да спрече ту несрећу и да се против ње боре. Конвенцијом је предвиђено да стране уговорнице неће дозволити држање опојних дрога без законите дозволе (члан 33.). У казним одредбама (члан 36.) предвиђено је да свака страна уговорница прописује мере које су потребне да би се гајење и производња, фабрикација, вођење, препарирање, држање, понуда, пуштање у продају, расподела, куповина, продаја, испорука ма по ком основу, посредовање, одашиљање, експедовање за транзит, превозење, увоз и извоз опојних дрога, који нису у складу са одредбама ове Конвенције, или свака друга радња која је по мишљењу те стране противна одредбама ове Конвенције, сматрати кажњивим кривичним делима ако су почињени намерно, а који би се као тешка кривична дела кажњавали одговарајућом казном затвора или другим казнама лишења слободе.

Уколико лица која злоупотребљавају опојне дроге изврше оваква кривична дела, стране уговорнице могу, уместо да их осуде или да изрекну казнене мере против њих, или као допуну осуде или казне, подврћи ова лица мерама лечења, образовања, посткуративним мерама рехабилитације или поновном укључивању у друштво.

**2) С обзиром да поменута Конвенција из 1961. године није свеобухватна, јер њеним одредбама нису обухваћене психотропне супстанце које, као и опојне дроге, имају својство да употребом стварају стање зависности са могућношћу оштећења здравља и угрожавања интегритета људске личности, донета је **Конвенција о психотропним супстанцама 1971. године<sup>2</sup>**. У уводу Конвенције се наводи да су стране уговорнице као заинтересоване за здравље и добробит човечанства забринуте због проблема народног здравља и друштвених проблема до којих долази услед злоупотре-**

<sup>1</sup> Донета је у Њујорку 20.03.1961.године "Сл.лист СФРЈ – Међународни уговори и други споразуми", бр. 2/64 и Протокол о изменама и допунама ове Конвенције "Сл.лист СФРЈ – Међународни уговори", бр. 3/78 – др закон

<sup>2</sup> "Сл.лист СФРЈ" број 40/73

требе неких психотропних супстанци и решене су да спречавају и сузбијају злоупотребу ових супстанци и недозвољену трговину до које она доводи. У казним одредбама (члан 22,) је предвиђено да свака страна уговорница сматра кажњивим прекршајем сваку радњу учињену намерно којом се крши неки закон или неки пропис донет у извршавању њених обавеза које проистичу из ове Конвенције и предузима потребне мере да се тешка кривична дела кажњавају одговарајућом казном, као што је казна затвора или нека друга казна лишења слободе. Ако лица која злоупотребљавају психоактивне супстанце почине оваква кривична дела, стране уговорнице, уместо да их осуде или им изрекну кривичну казну или допуну казне, могу подврћи ова лица лечењу, васпитању, посттерапијском лечењу, рехабилитацији и поновном укључивању у друштво.

**3) Конвенција Уједињених нација против незаконитог промета опојних дрога и психотропних супстанци<sup>3</sup>** је донета након више од 20 година од потписивања прве Јединствене конвенције о опојним дрогама, јер су стране потписнице дубоко забринуте величином и растом незаконите производње, тражње и промета опојних дрога и психотропних супстанци које представљају озбиљну опасност за здравље и добробит људских бића и негативно утичу на привредне, културне и политичке темеље друштва. Стране уговорнице су изразиле жељу да искорене узроке проблема злоупотреба опојних дрога и психотропних супстанци, укључујући и незакониту тражњу за таквим дрогама и супстанцама и огромне профите стечене незаконитим прометом и изразиле потребу да се ојачају и допуне мере предвиђене Конвенцијом из 1961. године и из 1971. године, ради супротстављања величини и обиму незаконитог промета и његовим тешким последицама.

Конвенцијом је прописано да ће свака страна потписница усвојити неопходне мере да се као кривични прекршај по њеном законодавству, кад се чине намерно, утврде, између осталог, производња, прерада, екстракција, припрема, понуда, понуда за продају, дистрибуција, продаја, испорука под било којим условима, посредовање, слање, слање у транзиту, транспорт, увоз или извоз било које опојне дроге или било које психотропне супстанце супротно одредбама Конвенције из 1961. године, измењене Конвенције из 1961. године или Конвенције из 1971. године, као и поседовање или куповина опојних дрога или психотропних супстанци за

<sup>3</sup> "Сл.лист СФРЈ-Међународни уговори", бр.14/90

сврхе било које од претходно набројаних активности. Кажњиви су и узгој опијумског мака, жбунова коке или биљке канабис за сврхе производње опојних дрога супротно одредбама ранијих Конвенција (члан 3. став 1). Закључак о знању, намери или сврси потребан као елемент прекршаја може се извести из објективних чињеничних околности.

Зависно од својих уставних начела и основних концепција свог правног система, свака страна потписница ће усвојити неопходне мере да се као кривични прекршај, по њеном домаћем закону, када се почине намерно, утврде поседовање, куповина или гајење опојних дрога или психотропних супстанци за личну потрошњу супротно одредбама Конвенције из 1961. године, измењене Конвенције из 1961. године или Конвенције из 1971. године. Прописано је да ће државе потписнице чињење прекршаја подвргнути санкцијама којима се узима у обзир тешка природа тих прекршаја као што су затвор или други видови лишавања слободе, новчане санкције и заплена, а свака страна потписница поред осуде или казне може предвидети да се за прекршај прекршилац подвргне мерама као што су лечење, едукација, нега после лечења, рехабилитација или социјална реинтеграција. У одговарајућим случајевима мањег значаја стране потписнице могу као алтернативу осуди или казни предвидети мере као што су едукација, рехабилитација или социјална реинтеграција, а кад је прекршилац наркоман, лечење и негу после лечења. Поменутом Конвенцијом је прописано да свака страна потписница може да усвоји строже или оштрије мере од оних које предвиђа Конвенција ако су, по њеном мишљењу, такве мере пожељне или неопходне за спречавање или сузбијање незаконитог промета.

Важеће три Конвенције које регулишу незаконит промет опојних дрога и психотропних супстанци су испоштовале уставна, законска и начела правног система земаља потписница и дале слободу државама за законодавно регулисање ове области, али су ипак нормирале сврху и начин легалне производње и промета опојних дрога и психотропних супстанци и бројне мере у циљу спречавања илегалних делатности из ових области. Конвенције не помињу никакве бенефите учиниоцима за намерно учињене прекршаје, сем што је остављена слобода државама да зависно од својих уставних начела и основних концепција правног система поседовање, куповину или гајење опојних дрога или психотропних супстанци за личну потрошњу утврде као кривични прекршај по њеном домаћем закону и могућност да се

починиоцима наркоманима изрекну мере лечења. Дакле, одредбама постојећих Конвенција није предвиђена обавеза за државе да поседовање опојне дроге или психотропне супстанце у циљу личне употребе, а не ради продаје, буде предвиђено као нека врста деликта.

### *б) Домаће право*

#### **1) Кривични закон Социјалистичке Федеративне Републике Југославије<sup>4</sup>** (у даљем тексту КЗ СРЈ)

Инкриминација кривичног дела неовлашћена производња и стављање у промет опојних дрога из чл. 245, усклађена је са ратификованим Конвенцијама из 1961. године и 1971. године. У овом закону постојала су два кривична дела која су за предмет имала опојну дрогу, поменуто кривично дело из чл. 245. и кривично дело омогућавање уживања опојних дрога из чл. 246. истог Закона. КЗ СРЈ није посебно санкционисао неовлашћено држање супстанци или препарата који су проглашени за опојне дроге, сем уколико је држање учињено ради продаје.

#### **2) Основни кривични закон<sup>5</sup>** (у даљем тексту ОКЗ)

Неовлашћено држање супстанци или препарата који су проглашени за опојну дрогу је као посебан привилеговани облик кривичног дела из чл. 245, уведен у кривичноправни систем 2003. године, у ставу 3. истог члана, уз измену назива кривичног дела у неовлашћена производња, држање и стављање у промет опојних дрога. Међутим, ОКЗ није предвиђао могућност учиниоцу који опојну дрогу држи за сопствене потребе да буде ослобођен од казне или уколико је открио од кога је набављао опојну дрогу.

#### **3) Кривични законик<sup>6</sup>** (у даљем тексту КЗ)

Кривични законик је прописао само два кривична дела која се односе на опојне дроге, кривично дело неовлашћена производња, држање и стављање у промет опојних дрога из члана 246. и кривично дело омогу-

<sup>4</sup> "Сл. лист СФРЈ", бр. 44/76, ступио на снагу 01.07.1977.године, касније измењен у Кривични закон Савезне Републике Југославије "Службени лист СРЈ" бр. 35/92 од 25.09.1992. године

<sup>5</sup> "Службени гласник РС" бр. 39/03 од 11.04.2003. године, који је ступио на снагу 12.04.2003. године

<sup>6</sup> "Службени гласник РС" бр. 85/2005 од 06.10.2005. године, који је ступио на снагу 01.01.2006. године

ћавање уживања опојних дрога из члана 247. Одредбом члана 246. став 4. КЗ је први пут предвиђена погодност за учиниоца ко неовлашћено држи супстанце или препарате који су проглашени за опојне дроге (став 3) ради сопствене употребе да се може ослободити од казне. Истом одредбом је прописано да се учинилац дела из става 1. до 3, који је открио од кога је набављао опојну дрогу, може ослободити од казне (став 5). Дакле, могућност да буде ослобођен од казне уколико открије од кога је набавио опојну дрогу, Кривичним закоником је предвиђена и за учиниоца ко неовлашћено држи опојну дрогу ради сопствене употребе, али и за остале извршиоце предметног кривичног дела који само држе опојну дрогу (у смислу става 3), који производе и прерађују опојну дрогу, стављају је у промет продајом и нуђењем на продају, омогућавају стављање у промет опојних дрога куповином, држањем или преношењем ради продаје, посредују у продаји или куповини, као и за свако друго лице које на други начин неовлашћено ставља у промет опојну дрогу. Према ставу судске праксе то су лица која размењују опојну дрогу за другу врсту опојне дроге или другу ствар, поклонодавац, лице које позајмљује дрогу другом лицу. Могућност ослобођења од казне предвиђена је и за организатора мреже препродаваца или посредника, као и у случају када је дело из става 1. извршено од стране више лица која су се удружила за вршење тих дела.

**Изменама и допунама Кривичног законика од 03.09.2009. године**<sup>7</sup> први пут је уведено као посебно кривично дело неовлашћено држање опојних дрога у члану 246а. Истим чланом је прописано да ко неовлашћено држи у мањој количини за сопствену употребу супстанце или препарате који су проглашени за опојне дроге, казниће се новчаном казном или затвором до три године, а може се ослободити од казне (став 1) и да се учинилац дела из става 1 овог члана, који је открио од кога набавља опојну дрогу, може ослободити од казне (став 2.). Одредба члана 246. је претрпела измене, најпре у називу кривичног дела, јер је избрисана реч "држање", потом је декриминализовано неовлашћено држање опојне дроге осим из разлога коришћења за сопствену употребу и ради продаје, одредбом става 5. је прописано да се учинилац дела из става 1 до 4 овог члана, који је открио од кога набавља опојну дрогу, може ослободити од

<sup>7</sup> "Службени гласник РС", бр. 72/09, које су ступиле на снагу 11.09.2009.године

казне<sup>8</sup>. У питању су произвођачи и прерађивачи опојне дроге, лица која стављају у промет опојну дрогу и омогућавају стављање у промет опојне дроге на начин описан у ставу 1, лица која неовлашћено узгајају биљке из којих се добија опојна дрога или које саме садрже опојну дрогу, организатори мреже препродаваца или посредника, чланови групе и чланови организоване криминалне групе који врше дела из става 1, које појмове треба тумачити у смислу члана 112. став 22. и 35. КЗ.

### *в) Земље у региону*

1) У кривичном законодавству Словеније<sup>9</sup>, Федерације Босне и Херцеговине<sup>10</sup>, Босне и Херцеговине<sup>11</sup> и Брчко дистрикта Босне и Херцеговине<sup>12</sup> нема одредби којима се пружају законске привилегије у виду ослобођења од казне учиниоцима кривичног дела који за предмет имају опојну дрогу или психотропне супстанце, а који открију лица од кога су набавили опојну дрогу.

2) Кривични законик Републике Српске<sup>13</sup>, у члану 207, прописује неовлашћену производњу и промет опојних дрога и у ставу 7, да се учи-

---

<sup>8</sup> "(1) Ко неовлашћено производи, прерађује, продаје или нуди на продају или ко ради продаје купује, држи или преноси или ко посредује у продаји или куповини или на други начин неовлашћено ставља у промет супстанце или препарате који су проглашени за опојне дроге,  
(2) Ко неовлашћено узгаја мак или психоактивну конопљу или друге биљке из којих се добија опојна дрога или које саме садрже опојну дрогу,  
(3) Ако је дело из става 1. овог члана извршено од стране групе, или је учинилац овог дела организовао мрежу препродаваца или посредника,  
(4) Ако је дело из става 1. овог члана извршено од стране организоване криминалне групе"

<sup>9</sup> Казенски законик, Урадни лист РС, шт. 50/2012

<sup>10</sup> Кривични закон Федерације Босне и Херцеговине, "Службене новине ФБИХ", 36/03...76/14 (у члану 238. је прописано кривично дело неовлашћена производња и стављање у промет опојних дрога, а у члану 239. кривично дело посједовање и омогућавање уживања опојних дрога)

<sup>11</sup> Кривични закон Босне и Херцеговине, "Службени гласник БИХ", бр. 37/2003 (у члану 195 је прописано кривично дело неовлашћени промет опојним дрогама, које се односи на промет опојне дроге са иностраним елементима)

<sup>12</sup> Кривични закон Брчко дистрикта БИХ, "Службени лист Брчко дистрикта БИХ" бр. 9/13 (у члану 232. је прописано кривично дело неовлаштена производња и стављање у промет опојних дрога)

<sup>13</sup> "Службени гласник РС" бр. 64/17 од 13.07.2017.године



нилац који пријави од кога набавља опојну дрогу или је добровољно "битно допринио" откривању дела из овог члана суд може ослободити од казне. У Кривичном закону Републике Српске<sup>14</sup>, у члану 224. је било прописано кривично дело неовлашћена производња и промет опојних дрога и у ставу 4 истог члана, да учиниоца који пријави од кога набавља опојну дрогу, суд може блаже казнити или ослободити од казне.

3) Казнени закон Републике Хрватске<sup>15</sup> у члану 190. прописује кривично дело неовлаштена производња и промет дрогама, а у ставу 9, да суд може ослободити од казне починитеља казног дела из става 1, 2, 3, 4. и 6. овог чланка који је "добровољно битно придонио" откривању дела из овог чланка.

4) Кривични закон Републике Македоније<sup>16</sup>, у члану 215, прописује кривично дело неовлаштено производство и пуштање во промет на наркотични дроги, психотропни супстанции и прекурсори и у ставу 5 прописује да се уз изузетак организатора може ослободити од казне ко открије дело или допринесе његовом откривању. У ставу 2. поменутог члана је прописан привилегован облик и блаже кажњавање учинилаца кривичног дела из става 1 уколико је предмет кривичног дела мала количина наркотичних и других средстава.

5) Кривични законик Црне Горе<sup>17</sup>, у члану 300., прописује кривично дело неовлашћена производња, држање и стављање у промет опојних дрога и у ставу 5. да се учинилац дела из става 1. до 4. овог члана, који је открио од кога набавља дрогу, може ослободити од казне.

Упоредним прегледом кривичних законодавстава земаља у региону уочљиво је да једино Хрватска прописује могућност ослобађања од казне и код кривичног дела омогућавање уживања опојних дрога<sup>18</sup>, које постоји у кривичним законима свих поменутих земаља.

<sup>14</sup> "Службени гласник РС" бр. 49/2003, закон је престао да важи ступањем на снагу Кривичног законика РС

<sup>15</sup> "Народне новине" бр. 125/11, који је ступио на снагу 01.01.2013. године

<sup>16</sup> "Кривичен законик Македоније", "Службени весник на Република Македонија", бр. 37/96...55/2013

<sup>17</sup> "Службени лист РЦГ", бр. 70/2003... "Службени лист ЦГ", бр. 40/2008...44/2017

<sup>18</sup> Члан 191. став 5. КЗ, кривично дело омогућавање трошења опојних дрога, када је учинилац добровољно, битно придонио откривању дела.

### Ослобођење од казне у Кривичном законнику

Суд може ослободити учиниоца кривичног дела од казне само у случајевима који су изричито предвиђени у кривичном закону.

**1) У општем делу Кривичног законика** је прописано више основа за ослобођење од казне који су факултативног карактера и то:

- прекорачење граница нужне одбране услед јаке раздражености или препасти изазване нападом (члан 19. став 3.),

- прекорачење граница крајње нужде учињене под нарочито олакшавајућим околностима (члан 20. став 3.),

- неподобан покушај (члан 31.),

- добровољни одустанак (члан 32. став 1.)

- добровољно спречавање извршења кривичног дела (члан 32. став 3.).

Осим ових основа за ослобођење од казне предвиђене су још три специфична основа који се могу применити уз постојање одређених услова:

- суд може ослободити учиниоца од казне кривичног дела учињеног из нехата кад последице дела тако тешко погађају учиниоца да изрицање казне у таквом случају очигледно не би одговарало сврси кажњавања (члан 58. став 2. КЗ),

- код кривичних дела за које је прописана казна затвора до пет година, ако после извршеног кривичног дела, пре него што је сазнао да је откривен, отклони последице дела или надокнади штету проузроковану делом (члан 58. став 3.), као облик стварног кајања,

- у случају поравнања учиниоца и оштећеног предвиђеног у члану 59, код кривичних дела за које је прописана казна затвора до три године или новчана казна, уколико је на основу постигнутог споразума са оштећеним учинилац испунио све обавезе из тог споразума.

**2) Прегледом општих одредби Кривичног законика** очигледно је да се ни под једну не може подвести ослобођење од казне учиниоца који је открио од кога набавља опојну дрогу. Ова законска могућност је изричито прописана у **посебном делу Кривичног законика** и то у одредбама члана 246. став 5. и члана 246а став 2. КЗ. На овај потез законодавца су навели криминално политички разлози, јер је циљ криминалне политике да се примене различите мере у сузбијању криминалитета, а једно од

основних начела криминалне политике је управо индивидуализација кривичне санкције.

Последице прописивања овог института су за конкретног учиниоца кривичног дела велике јер је суд овлашћен да уколико нађе да учиниоца не треба ослободити од казне, истом ублажи казну без ограничења која су прописана у одредби члана 57. став 1. до 3. КЗ<sup>19</sup>.

Казна се може ублажити и за кривично дело из члана 246. став 1. и 3. КЗ, насупрот одредби члана 57. став 2. КЗ, која забрањује ублажавање казне за одређена, таксативно набројана кривична дела. Имајући у виду да законски минимум казне за кривично дело из става 1. члана 246. КЗ износи три године, а из става 3. пет година, исти не може бити ублажен у одсуству овог посебног законског услова за ослобођење од казне, а уз примену овог института се казна може ублажити до границе општег минимума.

Учиниоца кривичног дела из члана 246а КЗ се применом овог института може осудити на ублажену новчану казну до границе општег минимума, односно 10.000,00 динара, иако је посебан минимум новчане казне у одређеном износу, као главне казне, прописан у општем делу КЗ, у одредби члана 50. став 3. тачка 5. и износи 100.000,00 динара.

### Примена овог института у пракси

Законодавац не прави разлику између учинилаца кривичних дела који могу бити ослобођени од казне, па тако извршиоци свих алтернативно прописаних радњи извршења основног, привилегованог и квалификованих облика кривичног дела из члана 246. КЗ, као и учиниоци који опојну дрогу држе за сопствену употребу, у смислу члана 246а КЗ, откривањем лица од кога су набавили опојну дрогу могу бити ослобођени од казне. У том делу у пракси није било нејасноћа у примени овог института.

Законодавац је предвидео могућност ослобођења од казне за кривично дело из члана 246а у ставу 1. КЗ, при чему није прописао услове за ослобођење од казне, па је остављено суду да слободно одлучује о томе, ценећи све друге околности конкретног случаја (врсту и количину опојне дроге коју окривљени држи, личне прилике, признање извршења кривич-

<sup>19</sup> Одредба члана 57. став 4. КЗ (Закон о изменама и допунама КЗ, "Сл. гласник РС", 94/2016, који се примењује од 01.06.2017. године.

ног дела, ранију осуђиваност и све друге околности од значаја за одлуку о казни), изузев откривања лица од кога је набављена дрога, јер се у том случају на ослобођење од казне примењује одредба члана 246а став 2. КЗ. Оваква одредба није довољно мотивишућа за учиниоце да открију од кога су набавили дрогу, јер постоји могућност ослобођења од казне, односно ублажавања казне и уколико то не учине.

У пракси је неспорно и да се може ослободити од казне учинилац дела који открије од кога је набавио опојну дрогу у само једном случају, иако је законодавац употребио трајни глагол "од кога набавља", аналогном применом одредбе члана 112. став 30. КЗ која прописује да се сматра да је дело учињено, ако је радња извршена једном или више пута, кад је радња кривичног дела одређена трајним глаголом.

Дилеме и тумачење закона су настале у делу који се односи на појам "откривање лица", односно шта овај појам подразумева да би били остварени законски услови за примену овог института<sup>20</sup>.

1) У одлукама у којима је суд ослободио окривљеног од казне јер је открио од кога је набавио опојну дрогу<sup>21</sup>, судови су наводили следеће:

- окривљени за кривично дело из члана 246а став 1. КЗ је још у полицији признао да је купио хероин од првоокривљеног који је оглашен кривим за кривично дело из члана 246. став 1. КЗ, непосредно пре интервенције полиције и описао је начин на који је дошао до броја телефона који је иначе користио првоокривљени са којим је ступио у контакт и био је доследан у својој одбрани током истраге и на главном претресу када је одлучно показао на окривљеног као продавца дроге<sup>22</sup>,

- једино је другоокривљени за кривично дело из члана 246. став 1. КЗ, делујући као посредник између купца и продавца дроге именом и презименом указао на првоокривљеног као продавца опојне дроге, а остала лица, испитана и саслушана у поступку су га поменула само по надимку, с

<sup>20</sup> За потребе овог рада аутор је прегледао правноснажно окончане предмете Апелационог суда у Крагујевцу за период од три године (2012, 2013 и 2014. годину). Разматрано је укупно 32 одлуке у којима се помиње или цени овај институт (током 2012. године 11 одлука, у 2013. години 14 одлука и у 2014. години 7 одлука)

<sup>21</sup> Од укупног броја разматраних одлука у 7 предмета је учинилац кривичног дела ослобођен од казне.

<sup>22</sup> Пресуда Апелационог суда у Крагујевцу Кж.1-2229/12

обзиром да им до тада није био лично познат, па је захваљујући томе првоокривљени откривен као продавац опојне дроге<sup>23</sup>,

- учинилац кривичног дела из члана 246а КЗ је открио од кога је набавио наведену количину опојне дроге и објаснио све радње које је у том циљу предузео, што је утицало да продавац буде оглашен кривим за кривично дело из члана 246. став 1. КЗ, а суд је имао у виду да окривљени није до сада осуђиван и да се сам подвргао лечењу<sup>24</sup>,

- окривљени је приликом саслушања у полицијској управи на несумњив начин и без икакве дилеме у потпуности открио лице од кога је набавио марихуану и да се ради о првоокривљеном, иако је касније пред истражним судијом и на главном претресу изменио свој исказ у том делу јер је чињеница да је првоокривљени лице које је продало опојну дрогу другоокривљеном потврђена и другим доказима на несумњив начин<sup>25</sup>,

- окривљени за кривично дело из члана 246. став 1. КЗ је на самом почетку кривичног поступка открио да је 7,34 грама нето масе канабиса, који је даље ставио у промет, купио од првоокривљеног и тиме допринео расветљавању ове кривичноправне ствари, при чему је током целог кривичног поступка био доследан у оваквој одбрани<sup>26</sup>,

- другоокривљени за кривично дело из члана 246а став 1. КЗ је у потпуности признао извршење кривичног дела и открио од кога је набавио опојну дрогу, а до сада није осуђиван, продавац је оглашен кривим за кривично дело из члана 246. став 1. КЗ<sup>27</sup>.

- окривљени за кривично дело из чл. 246а ст. 1. КЗ је био доследан у својој одбрани, открио је да је од првоокривљеног за кривично дело из чл. 246. ст. 1. КЗ набавио опојну дрогу, па је било оправдано применити ову одредбу и тако привилеговати трећеоптуженог јер је доследном одбраном допринео расветљавању догађаја означавајући продавца опојне дроге, а примену ове одредбе је предложила јавна тужба<sup>28</sup>,

<sup>23</sup> Пресуда Апелационог суда у Крагујевцу Кж.1-2330/13

<sup>24</sup> Пресуда Апелационог суда у Крагујевцу Кж.1-1428/13

<sup>25</sup> Пресуда Апелационог суда у Крагујевцу Кж.1-4280/13

<sup>26</sup> Пресуда Апелационог суда у Крагујевцу Кж.1-783/14

<sup>27</sup> Пресуда Апелационог суда у Крагујевцу Кж.1-770/14

<sup>28</sup> Пресуда Апелационог суда у Крагујевцу Кж.1-521/14

2) У одлукама у којима окривљени нису ослобођени казне, али је **казна ублажена** испод законом прописаног минимума<sup>29</sup>, суд је навео:

- као олакшавајућу околност је ценио откривање лица од кога набавља дрогу и ценио је законску могућност ослобођења од казне, од отежавајућих околности његов ранији живот, односно да је осуђиван за истоврсно кривично дело, па се определио за ублажену новчану казну у износу од 30.000,00 динара за кривично дело из чл. 246а ст. 1. КЗ<sup>30</sup>,

- окривљени је доставио доказе да је имао претеће поруке преко мобилног телефона које су учестале пред нови главни претрес када је открио од кога је набавио опојну дрогу (у питању је лице албанске националности са одређеним именом, презименом и надимком са територије Косова), што је пријавио МУП Црне Горе ЦБ Беране, ОБ Рожаје, дао изјаву и захтевао информацију о предузетим радњама, а одбрана је поткрепљена записником о обавештењу од грађана ОБ Рожаје и дописом Основног државног тужиоца Рожаје. Суд је покушао да директно дозна да ли постоји лице са тим именом и презименом, али због сарадње са институцијама Косова то је било немогуће, па је суд због убедљивости оптуженог у делу у којем је одмах након откривања продавца почео да добија претње, као и континуитет претњи и пријављивање ОБ Рожаје овог случаја, допис Основног јавног тужиоца да се пријава заведе у уписник Ктр и спроведу радње на прикупљању доказа у вези са овим кривичним делом, основ су за закључак суда да је оптужени био искрен када је открио лице које му је предало пакетић марихуане, па му је казна ублажена за кривично дело из чл. 246. ст. 1. КЗ, јер је неовлашћено, ради продаје, преносио супстанце које су проглашене за опојне дроге<sup>31</sup>.

3) У одлукама у којима откривање лица од кога је набављена опојна дрога **није имало за последицу ослобођење од казне, нити ублажавање казне**, суд је навео:

- окривљени за кривично дело из чл. 246. ст. 1. КЗ у вези чл. 33. КЗ, раније неосуђиван, је открио лице од кога набавља дрогу, у питању је првоокривљени за исто кривично дело, признање је цењено као олакшава-

<sup>29</sup> У 2 предмета су казне ублажене испод законом прописаног минимума.

<sup>30</sup> Пресуда Апелационог суда у Крагујевцу Кж.1-2902/13

<sup>31</sup> Пресуда Апелационог суда у Крагујевцу Кж.1-215/14

јућа околност и окривљеном је изречен законски минимум казне затвора у трајању од 3 године<sup>32</sup>,

- другоокривљени који је оглашен кривим за кривично дело из чл. 246. ст. 1. КЗ, раније осуђиван за кривично дело из чл. 246. ст. 3. КЗ и чл. 246. ст. 1. КЗ је мењао одбрану да је опојну дрогу набављао од првоокривљеног и указивао на друго лице, а првоокривљени је негирао да је икада продавао дрогу другоокривљеном и тврдио да је дрога која је пронађена код њега била за сопствену употребу<sup>33</sup>,

- другоокривљени за кривично дело из чл. 246а ст. 1. КЗ је мењао одбрану да је марихуану купио од првоокривљеног који је оглашен кривим за кривично дело из чл. 246. ст. 1. КЗ, јер је прво навео да је купио исту од њега, а потом да није било речи о новцу него да му је бацио 1.000,00 динара кроз прозор јер није хтео ништа да узме за цабе, а првоокривљени није хтео новац<sup>34</sup>,

- другоокривљена за кривично дело из чл. 246а ст. 1. КЗ је у истрази указала на првоокривљеног за кривично дело из чл. 246. ст. 1. КЗ као продавца, описала да је контактирала са њим путем телефона, да је број добила од своје познанице где су се нашли и за који износ новца је купила три цоинта, а на главном претресу је изменила одбрану и рекла да је купила од другог лица са истим именом на неком другом месту, а да је првоокривљеног препознала као продавца на наговор полиције која је на њу вршила притисак<sup>35</sup>,

- другоокривљени за кривично дело из чл. 246а ст. 1. КЗ за држање 0,90 грама марихуане коју је купио за 500,00 динара од првоокривљеног за кривично дело из чл. 246. ст. 1. КЗ је мењао одбрану на главном претресу и навео да првоокривљени није тражио новац већ је прихватио да узме новац за марихуану<sup>36</sup>,

- другоокривљена за кривично дело из чл. 246а ст. 1. КЗ је навела да нису уговарале продају, нити од ње тражила гардеробу као залог, већ јој је то добровољно дала, па суд није прихватио предлог браниоца да се

<sup>32</sup> Пресуда Апелационог суда у Крагујевцу Кж.1-1377/12

<sup>33</sup> Пресуда Апелационог суда у Крагујевцу Кж.1-1815/12

<sup>34</sup> Пресуда Апелационог суда у Крагујевцу Кж.1-1141/12

<sup>35</sup> Пресуда Апелационог суда у Крагујевцу Кж.1-2539/12

<sup>36</sup> Пресуда Апелационог суда у Крагујевцу Кж.1-4252/12

другоокривљена ослободи од казне по одредби чл. 246а ст. 2. КЗ, "јер наведена одредба прописује само могућност, а не и обавезу суда да учи-ниоца ослободи од казне, јер се у конкретном случају за окривљену нису стекли услови"<sup>37</sup>,

- окривљени за кривично дело из чл. 246. ст. 2. КЗ у стицају са кривичним делом из чл. 246а ст. 1. КЗ (оптужен за кривично дело из чл. 246. ст. 1. КЗ) је навео име и презиме лица од кога је купио марихуану и место пребивалишта, првостепени суд је покушао да саслуша то лице и утврдио је да је исто преминуло, па је ирелевантан навод окривљеног и жалбени навод да је окривљени марихуану купио од тог лица<sup>38</sup>,

- током поступка није утврђен идентитет продавца опојне дроге на основу описа који је окривљени дао о изгледу продавца, броја мобилног телефона преко кога је са продавцем договорио промет опојне дроге, што није било довољно у поступку да се дође до потпуног и тачног идентитета особе која је опојну дрогу продала окривљеном, а након испитивања све-дока М.С. несумњиво произилази да је име сведока искоришћено у купо-вини броја за мобилни телефон преко кога је окривљени контактирао са продавцем, чији идентитет је у поступку остао непознат, па како окривље-ни у одбрани није открио тачан идентитет особе од које је опојну дрогу неовлашћено купио, а потом преносио ради продаје, таква околност на страни окривљеног није могла бити цењена при одмеравању казне за кри-вично дело из чл. 246. ст. 1. КЗ, за које је окривљеном утврђена кривица<sup>39</sup>,

- окривљени је на главном претресу изменио одбрану, именовоа лице које му је критичном приликом донело опојну дрогу, таква измењена одбрана није потврђена изведеним доказима, нити је могла бити провере-на, будући да лице које је окривљени именовоа није доступно органима гоњења, па је правилан закључак првостепеног суда да је измењена одбра-на окривљеног усмерена ка избегавању кривице<sup>40</sup>,

- окривљени је приликом испитивања у ПУ открио да је опојну дрогу купио од лица чије име и презиме је навео и дао његов број мобилног теле-

<sup>37</sup> Пресуда Апелационог суда у Крагујевцу Кж.1-4213/12

<sup>38</sup> Пресуда Апелационог суда у Крагујевцу Кж.1-186/13

<sup>39</sup> Пресуда Апелационог суда у Крагујевцу Кж.1-3263/13

<sup>40</sup> Пресуда Апелационог суда у Крагујевцу Кж.1-103/13



фона, али начин и околности под којима је окривљени откривен у извршењу кривичног дела не оправдавају примену одредбе из чл. 246а ст. 2. КЗ<sup>41</sup>,

- другоокривљени за кривично дело из чл. 246а ст. 1. КЗ и чл. 322. ст. 3. у вези ст. 1. КЗ у вези чл. 30. КЗ је открио име и презиме лица од кога је куповао хероин и кога је упознао месец дана пре лишења слободе, навео је град и место где се са њим налазио, на који начин је долазио до тог места, а исто лице није процесуирано, другоокривљени се првобитно бранио ћутањем, па је током поступка навео име и презиме лица од кога је купио опојну дрогу, без навођења других ближих података погодних за идентификацију и евентуално процесуирање тог лица као продавца опојне дроге, па ова околност није била од утицаја на другачију одлуку суда о казни<sup>42</sup>.

**4) У одређеном броју предмета околност да је учинилац открио од кога је набавио опојну дрогу уопште није цењена приликом одлуке о казни<sup>43</sup>.**

Из презентоване праксе Апелационог суда у Крагујевцу произилази да су нижестепени судови приликом одлучивања да ли има места примени овог института водили рачуна о следећим околностима:

- да ли је откривено лице процесуирано за кривично дело<sup>44</sup>,
- да ли је откривање лица од кога је набављена опојна дрога дато у мери довољној за идентификацију тог лица,
- да ли је окривљени, који је открио од кога набавља опојну дрогу, био доследан током целог поступка у вези те околности,
- да ли је откривено лице доступно државним органима,
- да ли је окривљени који је открио од кога набавља опојну дрогу раније осуђиван.

У једној одлуци Врховног касационог суда је заузет став да окривљени "није допринео откривању и процесуирању другог окривљеног, а

<sup>41</sup> Пресуда Апелационог суда у Крагујевцу Кж.1-49/13

<sup>42</sup> Пресуда Апелационог суда у Крагујевцу Кж.1-3356/13

<sup>43</sup> У питању је осам предмета (Кж.1-3086/12, Кж.1-2852/12, Кж.1-3776/12, Кж.1-2598/13, Кж.1-4420/13, Кж.1-4767/13, Кж.1-342/14 и Кж.1-1604/14).

<sup>44</sup> У 6 предмета лице на кога је указано да је од њега набављена опојна дрога није процесуирано, у осталим предметима то лице је у већини случајева имало статус оптуженог за кривично дело из чл. 246. ст. 1. КЗ, јер је извршилац кривичног дела из чл. 246а ст. 1. КЗ открио од кога је набавио опојну дрогу.

што би представљало услов за евентуалну примену одредбе члана 246. став 5. КЗ. Осим тога, суд и није у обавези да у сваком случају када учинилац дела из става 1. до 4. члана 246. КЗ, открије од кога набавља опојну дрогу истог ослободи од казне, већ у сваком конкретном случају суд процењује да ли ће евентуално применити бенефицију прописану одредбом члана 246. став 5. КЗ<sup>45</sup>.

### Закључна разматрања

Појам откривања лица од кога је набављена опојна дрога као основ за ослобођење од казне, односно ублажавања казне, се мора посматрати са два аспекта, са објективног и субјективног становишта, који, по ставу аутора, по правилу, морају бити кумулативно заступљени.

**а) У објективном смислу** откривање лица од кога се набавља опојна дрога подразумева:

- фактички гледано, то је пријављивање тог лица надлежним органима<sup>46</sup>,

- пружање државним органима свих расположивих података неопходних за идентификацију тог лица, навођење имена и презимена, надимка, броја телефона, места боравишта или пребивалишта, опис круга лица међу којима се креће и слично. У пракси је уочено да учинилац дела врло ретко располаже свим овим подацима подобним за утврђивање идентитета, па се мора прихватити да је овај услов испуњен уколико наведе довољно података потребних за оперативни рад полиције на откривању и идентификацији продавца, односно лица које ставља у промет опојну дрогу,

- пријављивање се мора односити на лице за које постоји могућност да буде кривично гоњено, дакле, откривање преминулог лица као продавца дроге нема утицаја на ослобођење од казне, без обзира када је то лице преминуло,

- када пријављивање лица од кога је набављена опојна дрога има за последицу вођење кривичног поступка према њему, ствар је оцене суда

<sup>45</sup> Пресуда Врховног Касационог суда Кзз-670/2015 од 08.09.2015. године.

<sup>46</sup> Проф. др Љубиша Лазаревић, Коментар Кривичног законика Републике Србије, Савремена администрација, Издавачко-штампарско предузеће, Београд, 2006.

да ли ће измењена одбрана учиниоца кривичног дела и негирање да је у питању то лице искључити примену института ослобођења од казне,

- невезаност за фазу поступка у којој се открива лице од кога је набављена опојна дрога, јер до тога може доћи и у фази главног претреса.

**б) У субјективном смислу** откривање лица од кога се набавља опојна дрога подразумева:

- добровољност,

- свест и вољу да се лице које ставља у промет опојну дрогу открије, који не постоје уколико се пријави лице које је преминуло или од раније недоступно државним органима,

- један облик кајања због извршеног кривичног дела.

Према схватању аутора овог рада, откривање лица од кога је набављена дрога, односно његово пријављивање, по правилу, подразумева вођење кривичног поступка против откривеног учиниоца кривичног дела, али примена овог института не треба да буде условљена тиме већ давањем података у мери довољној за проналазак и утврђивање идентитета тог лица као учиниоца кривичног дела, односно за битан допринос у идентификацији тог лица и откривању дела које је учинио. Ово шире тумачења појма "откривање" треба применити уколико је изражен субјективни елемент важан за примену овог института, односно кајање због извршеног кривичног дела и јасна и неопозива воља да се то лице пријави. Откривањем од кога се набавља опојна дрога прихватају се све евентуалне даље животне последице које могу проистећи из тога, јер је такав учинилац обележен у круговима у којима се креће, отежан му је евентуални повратак у исту средину или може бити предмет освете, па уколико је до изостанка процесуирања откривеног лица дошло због околности које су изван моћи и воље окривљеног (недовољним или неадекватним радом полиције, накнадном недоступношћу лица државним органима услед бекства и слично), има места примени института ослобођења од казне, односно ублажавања казне.

Приликом доношења одлуке да ли ће окривљеног ослободити од казне, или му казну ублажити применом овог правног института, потребно је да суд свестрано размотри све околности конкретног случаја, да цени тежину кривичног дела, која се огледа у начину извршења кривичног дела и бројности радњи извршења и јачини повреде заштићеног

добра, здравља људи, кроз врсту и количину опојне дроге, да цени ранији живот окривљеног и осуђиваност учиниоца, како пре, тако и након извршења кривичног дела, да до краја провери одбрану окривљеног уколико је до откривања дошло у каснијим фазама поступка ради утврђивања да ли откривено лице постоји и да се не ради о лажном пријављивању и да одлуку о казни образложи, што подразумева давање јасних разлога зашто није примењен овај институт, иако је окривљени открио од кога је набавио опојну дрогу. Ова обавеза суда је последица права окривљеног на образложену судску одлуку, који стандард није у довољној мери имплементиран у разматраним судским одлукама, како нижестепених судова, тако ни суда правног лека, јер у једном броју одлука уопште нису дати разлози зашто је откривање лица од кога је набављена дрога без икаквог утицаја на одлуку о казни.

Општи утисак аутора овог рада након разматрања судске праксе је да су судови били врло обазриви у примени овог института када су у питању учиниоци тежег кривичног дела из члана 246. КЗ и да се по овом основу ослобађају од казне углавном учиниоци блажег кривичног дела из члана 246а КЗ, иако је законодавац оставио подједнаку могућност примене овог института за све извршиоце кривичних дела, па се намеће закључак да одговор судске праксе у борби против овог облика криминалитета није довољан, па ни адекватан. Код неспорног раста ове врсте криминалитета, што је примећено у међународним конвенцијама, пре много година и што је реалност данашњице, нужно је делотворно применити постојеће инструменте како би се што већи број извршилаца кривичних дела привео правди, односно потребно је мотивисати окривљене и за тежа кривична дела да откривају лица од кога су набавили опојну дрогу, а то се не може постићи само вољом законодавца и прописивањем те могућности, већ применом закона, односно судском праксом.

#### Литература:

1. Јединствена конвенција о опојним дрогама, "Сл. лист СФРЈ – Међународни уговори и други споразуми", бр. 2/64 и Протокол о изменама и допунама ове Конвенције "Сл. лист СФРЈ – Међународни уговори", бр. 3/78 – др закон.
2. Конвенција о психотропним супстанцама, "Сл. лист СФРЈ" број 40/73.
3. Конвенција УН против незаконитог промета опојних дрога и психотропних супстанци, "Сл. лист СФРЈ-Међународни уговори", бр. 14/90.

4. Кривични закон СФРЈ, "Сл. лист СФРЈ", бр. 44/76, "Службени лист СРЈ" бр. 35/92 од 25.09.1992. године.
5. Основни кривични закон, "Службени гласник РС" бр. 39/03.
6. Кривични законик, "Службени гласник РС" бр. 85/2005.
7. Закон о изменама и допунама Кривичног законика, "Службени гласник РС", бр. 72/09.
8. Казенски законик, Урадни лист РС, шт. 50/2012.
9. Кривични закон Федерације Босне и Херцеговине, "Службене новине ФБИХ", 36/03...76/14.
10. Кривични закон Босне и Херцеговине, "Службени гласник БИХ", бр. 37/2003.
11. Кривични закон Брчко дистрикта БИХ, "Службени лист Брчко дистрикта БИХ" бр. 9/13.
12. Кривични законик Републике Српске, "Службени гласник РС" бр. 64/17.
13. Казнени закон Републике Хрватске, "Народне новине" бр. 125/11.
14. "Кривичен законик Македоније", "Службени весник на Република Македонија", бр. 37/96...55/2013.
15. Кривични законик Црне Горе, "Службени лист РЦГ", бр.70/2003... "Службени лист ЦГ", бр. 40/2008...44/2017.
16. Проф. др Љубиша Лазаревић, Коментар Кривичног законика Републике Србије, Савремена администрација, Издавачко-штампарско предузеће, Београд, 2006.

## ПРАВНИ СТАВОВИ, ЗАКЉУЧЦИ И ОДГОВОРИ НА СПОРНА ПРАВНА ПИТАЊА

### ЗАКЉУЧЦИ СА ЗАЈЕДНИЧКОГ РАДНОГ САСТАНКА КРИВИЧНИХ ОДЕЉЕЊА ВРХОВНОГ КАСАЦИОНОГ СУДА И АПЕЛАЦИОНИХ СУДОВА РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ ОДРЖАНОГ У ЦИЉУ УЈЕДНАЧАВАЊА СУДСКЕ ПРАКСЕ (БЕОГРАД, 6.7.2017. ГОД.)

#### I

#### Одговори Врховног касационог суда на питања у вези којих кривична одељења апелационих судова нису постигла сагласност на претходно одржаном заједничком радном састанку:

**1. Питање:** Да ли се застарелост кривичног гоњења у ситуацији када продужено кривично дело обухвата кривична дела чије је битно обележје одређени новчани износ односно примена члана 61. став 5. КЗ, рачуна засебно за сваку кривичноправну радњу која улази у састав продуженог кривичног дела или пак према најтежој квалификацији?

#### Одговор:

Код продуженог кривичног дела које обухвата кривична дела чије је битно обележје одређени новчани износ, у ситуацији када суд примењује одредбу члана 61. став 5. КЗ, због чега радње извршења продуженог кривичног дела губе кривично-правну самосталност, застарелост кривичног гоњења се може ценити само у односу на кривично дело као целину према збиру износа оствареног појединачним делима и одговарајућом квалификацијом у оквиру временског периода извршења кривичног дела

па до последње радње, а не посебно у односу на појединачне радње које су ушле у састав продуженог кривичног дела.

**2. Питање:** Како треба поступити у ситуацији када се приватном кривичном тужбом или другим оптужним актом надлежног тужиоца окривљеном не ставља на терет неки од субјективних елемената предмета кривичног дела за које је оптужен или пак оптужни акт уопште не садржи елементе кривице?

**Одговор:**

Начелно се може рећи да уколико у чињеничном опису радње кривичног дела у оптужном акту недостају субјективни елементи, онда нема ни кривичног дела, а ствар је оцене у сваком конкретном случају да ли из чињеничног описа радње оптужења произлазе и субјективни елементи кривичног дела, посебно у вези примене члана 500. ЗКП.

**3. Питање:** Да ли је потребно да суд који је донео осуђујућу пресуду, донесе решење у смислу члана 278. став 1. ЗКП у ситуацији када осуђено лице на издржавању казне умре?

**Одговор:**

Законик о кривичном поступку а и Законик о извршењу кривичних санкција не прописује обавезу доношења решења о обустави извршења казне затвора у случају смрти осуђеног током издржавања казне затвора.

**4. Питање:** Да ли се рочиште за изрицање кривичне санкције у скраћеном поступку, у ситуацији када се ради о неком од кривичних дела из одредбе члана 150. став 1. тачка 1. Законика о малолетним учиниоцима кривичних дела и кривично-правној заштити малолетних лица и када је оштећени у том кривичном поступку малолетно лице, држи пред већем у саставу који је одређен наведеном одредбом или пред судијом појединцем?

**Одговор:**

Рочиште за изрицање кривичне санкције у скраћеном поступку, у ситуацији када се ради о неком од кривичних дела из одредбе члана 150. став 1. тачка 1. Законика о малолетним учиниоцима кривичних дела и кривичноправној заштити малолетних лица, када је оштећени у том кривичном поступку малолетно лице, држи се пред већем у саставу који је

одређен одредбом члана 150. став 1. тачка 1. поменутог Закона, а не пред судијом појединцем.

**5. Питање:** Да ли је прекорачена оптужба тиме што је суд у изреци пресуде изоставио недоказану радњу продаја опојне дроге чиме је отклоњен основ теже правне квалификације кривичног дела по члану 246. став 1 КЗ и прихватањем одбране окривљеног да је опојну дрогу држао за сопствену употребу у чињенични опис кривичног дела у изреци пресуде унео елементе кривичног дела из члана 246а став 1. КЗ који нису били садржани у оптужници јавног тужиоца?

**Одговор:**

Оптужба није прекорачена тиме што је суд у изреци пресуде изоставио недоказану радњу неовлашћено држање опојне дроге ради даље продаје и отклонио основ теже правне квалификације из члана 246. став 1. КЗ, а прихватањем одбране окривљеног да је опојну дрогу неовлашћено држао за сопствену употребу у чињенични опис кривичног дела у изреци пресуде унео овај елемент кривичног дела из члана 246а став 1. КЗ који није био садржан у оптужници јавног тужиоца.

## II

**Одговори Врховног касационог суда на питања  
у вези којих су кривична одељења апелационих судова усагласили  
своје ставове на претходно одржаном заједничком  
радном састанку:**

**1. Питање:** Да ли суд треба да донесе посебно решење којим би одлучио о предлогу одбране за укидање притвора?

**Одговор:**

У суштини је прихваћен одговор Апелационих судова, с тим што је исти допуњен:

"Уколико се притвор према окривљеном укида, онда се мора увек донети посебно решење. Уколико је предлог за укидање притвора стављен на главном претресу а суд сматра да притвор не треба укинути и да предлог треба одбити, о томе ће донети решење на записнику са кратким



разлозима, без достављања писаног отправака решења. Уколико је пак предлог стављен ван претреса, те уколико стоје основи за укидање притвора, донеће посебно решење, а уколико суд процени да нема основа, онда ће приликом редовног преиспитивања разлога за притвор у образложењу одлуке ценити и разлоге из предлога за укидање притвора."

**2. Питање:** Да ли код кривичног дела крађе у чињеничном опису дела мора бити наведена вредност предмета кривичног дела?

### **Одговор**

Прихваћен је у потпуности усаглашен одговор Апелационих судова и то:

Код кривичног дела крађе из члана 203. став 1. КЗ вредност ствари која је присвојена мора бити утврђена и наведена у чињеничном опису кривичног дела, с тим да је вештачење ради утврђивања вредности ствари нужно само ако је та вредност спорна.

## **III**

### **Питање у вези којег су кривична одељења апелационих судова усагласила своје ставове на овом заједничком радном састанку:**

Да ли на претресу пред другостепеним судом странка може ангажовати стручног саветника у смислу члана 125. став 3. ЗКП, ако га није имао у поступку пред првостепеним судом?

Усаглашен став:

**Учешће стручног саветника на претресу пред другостепеним судом засновано је на закону (члан 125. став 3. у вези члана 450. став 6. ЗКП), чак иако исти није суделовао у поступку пред првостепеним судом и вештачење је одређено у ранијој фази поступка.**

*Приредио:  
Председник Кривичног одељења – судија  
Александар Блануша*

**КРИВИЧНО ОДЕЉЕЊЕ АПЕЛАЦИОНОГ СУДА  
У КРАГУЈЕВЦУ, НА СЕДНИЦИ ОДРЖАНОЈ ДАНА 11.10.2017.  
ГОДИНЕ, РАЗМАТРАЛО ЈЕ СПОРНА ПРАВНА ПИТАЊА  
ДОСТАВЉЕНА ОД СТРАНЕ ОСНОВНИХ И ВИШИХ  
СУДОВА СА ПОДРУЧЈА ОВОГ АПЕЛАЦИОНОГ СУДА**

**I**

Кривично одељење Апелационог суда у Крагујевцу прихватило је усаглашене ставове кривичних одељења виших судова, са заједничког радног састанка одржаног дана 19.5.2017. године у Чачку, те формулисало следеће правне ставове:

**1.** На одлуке (решења) судије појединца које доноси на главном претресу одлучујући о доказним предлозима странака није дозвољена посебна жалба, па се те одлуке могу побијати жалбом на пресуду.

**2.** Код кривичног дела насиље у породици, ако је радња дела учињена вршењем физичког насиља, могућа је примена института нужне одбране у смислу одбијања истовременог противправног напада, али уколико нападнути члан породице предузме радњу насиља нападом на телесни интегритет другог члана породице и након што је наведени напад престао онда би се у његовим радњама могли стећи битни законски елементи кривичног дела насиље у породици. Уколико се пак ради о вербалним радњама члана породице, које су усмерене према другом члану породице, примена института нужне одбране није могућа, тако да други члан породице уколико узврати на исти начин учиниће такође кривично дело насиље у породици.

**3.** Одредбом чл. 74. ст. 1. тач. 3. ЗКП прописано је, поред осталог, да окривљени мора имати браниоца ако је задржан, па у ситуацији уколико је јавни тужилац пропустио да окривљеном постави браниоца по службеној дужности, пошто га није сам ангажовао, па потом јавни тужилац стави предлог суду за одређивање притвора, суд ће том окривљеном поставити браниоца по службеној дужности који ће потом присуствовати рочишту поводом предлога за одређивање притвора, у смислу одредаба чл. 212. ЗКП.

**4.** Ово питање се односи на могућност условног отпуштања са издржавања казне затвора окривљеног који је провео у притвору више од

две трећине изречене казне (урачунавање притвора у казну у смислу одредаба чл. 63. КЗ), па како је ово питање већ расправљано на заједничким радним састанцима апелационих судова, то се Кривично одељење Апелационог суда у Крагујевцу није о овом питању поново изјашњавало. У погледу овог питања указујемо да је пре свега као спорно било на који начин ће суд утврдити испуњеност услова за усвајање молбе за условни отпуст, у делу који се тиче прибављања извештаја надлежне установе, а такође и позивања представника те установе на рочиште пред судом.

**5.** Без обзира што није изричито предвиђено законским одредбама, неопходно је након подношења оптужног акта преиспитати по службеној дужности мере за обезбеђење присуства окривљеног и несметано вођење поступка, које су одређене на основу одредаба чл. 188. ст. 1. тач. 3, 4. и 6. ЗКП, независно од тога што није протекао рок од три месеца од дана одређивања или последњег продужења неке од ових мера.

**6.** Код одлуке другостепеног суда да окривљеном продужи притвор, у ситуацији када решењем укида првостепену пресуду, али тако да одлука другостепеног суда гласи да се окривљеном продужава притвор "до даље одлуке првостепеног суда", првостепени суд је у обавези да одмах по пријему списка предмета од стране другостепеног суда испита да ли још постоје разлози за продужење притвора и да донесе ново решење о продужењу притвора или пак да притвор укине, а не да то учини тек по истеку 60 дана од дана доношења решења другостепеног суда, у смислу одредбе чл. 462. ст. 5. у вези одредбе чл. 216. ст. 3. ЗКП.

**7.** Кривично дело недозвољена трговина из чл. 243. ст. 1. КЗ конзумирано је кривичним делом недозвољен промет акцизних производа из чл. 176. ст. 1. Закона о пореском поступку и пореској администрацији, тако да се не може радити о стицају ових кривичних дела јер кривично дело недозвољен промет акцизних производа у себи већ подразумева радњу недозвољене трговине, сходно законској формулацији тог кривичног дела.

**8.** Уколико је суд наредбом којом одређује вештачење, вештачење поверио вештаку појединцу са списка сталних судских вештака, а тај вештак потом суду испостави фактуру своје агенције коју је основао за послове вештачења, суд не треба да прихвати такву фактуру будући да је наредбом вештак ангажован као физичко лице и на тај начин му може бити и плаћена награда са трошковима вештачења, будући да се у наредби

не наводи агенција којој се поверава вештачење, већ вештак појединац као физичко лице.

9. Суд је овлашћен да у одлуци којом решава о трошковима, у смислу одредбе чл. 264. ст. 4. ЗКП, одлучи да окривљени трошкове плати у ратама, без обзира што то није изричито овом законском одредбом прописано, будући да је суд сходно овој одредби овлашћен и да окривљеног у потпуности ослободи од дужности да накнади трошкове поступка, па сходно томе може му дозволити и да трошкове плати на рате уколико оцени да нема места потпуном или пак делимичном ослобађању од дужности да накнади трошкове али да би плаћањем трошкова, у ситуацији када се ради о већим износима, у целини и одједном било доведено у питање издржавање окривљеног и лица које је дужан да издржава.

## II

Расправљајући о спорном правном питању у вези којег кривична одељења виших судова са подручја Апелационог суда у Крагујевцу нису усагласила своје ставове, на наведеном заједничком радном састанку, Кривично одељење Апелационог суда у Крагујевцу усвојило је следећи одговор:

### Питање:

Чланом 525. ЗКП прописано је да ће се оптужени у поступку за изрицање мере безбедности саслушати ако то његово стање дозвољава, а ако оптужени није у стању да присуствује главном претресу сматраће се да оспорава наводе оптужбе, па у таквој ситуацији да ли се може читати одбрана оптуженог коју је дао у претходном поступку, уколико његово здравствено стање не дозвољава да се саслуша на главном претресу?

### Одговор:

Одредбе чл. 525. ЗКП не искључују могућност да суд прочита раније изнету одбрану оптуженог у овој процесној ситуацији, а та одбрана ће се у склопу осталих доказа ценити приликом доношења одлуке у конкретном предмету, с тим што се сходно одредби чл. 525. ст. 3. ЗКП, има сматрати да је на главном претресу оптужени оспорио наводе оптужбе.

*Приредио:*

*Председник Кривичног одељења – судија  
Александар Блануша*

**ЗАКЉУЧЦИ**  
**УСВОЈЕНИ У ЦИЉУ УЈЕДНАЧАВАЊА СУДСКЕ ПРАКСЕ**  
**НА ЗАЈЕДНИЧКОМ РАДНОМ САСТАНКУ**  
**ПРЕДСТАВНИКА КРИВИЧНИХ ОДЕЉЕЊА ВРХОВНОГ**  
**КАСАЦИОНОГ СУДА И АПЕЛАЦИОНИХ СУДОВА**  
**РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ**  
**(Крагујевац, 12.12.2017. год.)**

**I**

Кривично одељење Врховног касационог суда у свему је сагласно са усаглашеним одговорима кривичних одељења апелационих судова Републике Србије, са заједничког радног састанка одржаног у Нишу дана 29.09.2017. године, и то:

**1. Питање:** Да ли се време проведено у притвору или на издржавању мере забране напуштања стана или друго лишење слободе у вези са кривичним делом у смислу чл. 63. ст. 1. КЗ, урачунава окривљеном у новчану казну која му је као главна изречена уз условну осуду, или ће се одредити њихово урачунавање у случају опозивања условне осуде у утврђену казну затвора?

**Одговор:** Време проведено у притвору (као и свако друго лишење слободе у вези са предметним кривичним делом) урачунава се у новчану казну, без обзира што је уз новчану казну изречена и условна осуда.

**2. Питање:** Да ли се мера безбедности обавезно психијатријско лечење на слободи према учиниоцу чија је урачунљивост битно смањена (чл. 82. ст. 3. КЗ), може изрећи када је осуђен на казну затвора коју ће издржавати у кућним условима?

**Одговор:** Мера безбедности обавезно психијатријско лечење на слободи не може се изрећи окривљеном који је осуђен на казну затвора, без обзира на начин издржавања те казне.

## II

Одговори Кривичног одељења Врховног касационог суда на спорна правна питања, са заједничког радног састанка одржаног у Нишу дана 29.09.2017. године:

**1. Питање:** Да ли се на битну повреду одредаба кривичног поступка из чл. 438. ст. 1. тач. 4. у вези чл. 37. ст. 1. тач. 4. ЗКП, жалилац може позвати насупрот чл. 452 ЗКП, дакле чак и када је неоправдано пропустио да такву повреду изнесе на главном претресу, под условом да су у питању такве радње и одлуке (предузете од стране судије који је морао бити изузет) којима се битно може утицати на вођење и исход поступка, а узимајући у обзир одредбу чл. 6. ст. 1. Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода и праксу Европског суда за људска права?

**Одговор:** На битну повреду одредаба кривичног поступка из чл. 438. ст. 1. тач. 4. у вези чл. 37. ст. 1. тач. 4. ЗКП, жалилац се сходно чл. 452. ЗКП, не може позвати ако је неоправдано пропустио да такву повреду изнесе на главном претресу.

**2. Питање:** Да ли је Апелациони суд, у фази тужилачке истраге, надлежан да одлучи о жалби против решења јавног тужиоца којим се одбија захтев за изузеће заменика јавног тужиоца, сходно одредби чл. 42. ст. 1. у вези одредбе чл. 41. ст. 5. ЗКП?

**Одговор:** За одлучивање, у фази тужилачке истраге, о жалби против решења јавног тужиоца којим се одбија захтев за изузеће заменика јавног тужиоца, надлежан је судија за претходни поступак.

## III

Кривична одељења апелационих судова Републике Србије усвојила су сагласне одговоре, па је дакле судска пракса на заједничком радном састанку одржаном у Крагујевцу дана 12.12.2017. године уједначена, у погледу следећих спорних правних питања.

**1. Питање:** Да ли је јавни тужилац овлашћен да измени оптужни акт на претресу пред другостепеним судом, код кривичних дела са бланкетном диспозицијом, тако што би сходно резултату доказног поступка са

претреса пред другостепеним судом изменио у чињеничном опису кривичног дела одредбу закона, односно другог прописа, која је прекршена и тиме учињено предметно дело, те уколико је јавни тужилац учинио такву измену оптужног акта, да ли другостепени суд може да донесе осуђујућу пресуду (преиначењем првостепене ослобађајуће пресуде доношењем осуђујуће пресуде или пак остављањем осуђујуће пресуде али сада са измењеним чињеничним описом дела), те да ли је другостепени суд овлашћен да самостално (по службеној дужности), без измене оптужног акта од стране јавног тужиоца, преиначи у наведеном смислу првостепену пресуду, а при чему би била задржана правна квалификација из оптужног акта (најчешћи случајеви у пракси су код кривичних дела против безбедности јавног саобраћаја, кривичних дела против привреде и др.).

**Усаглашени одговор:** Јавни тужилац није овлашћен на претресу пред другостепеним судом да измени оптужни акт код кривичних дела са бланкетном диспозицијом, тако што би уместо одредби закона које су према оптужном акту повређене (бланкет) унео друге одредбе истог или другог прописа мењајући у смислу тих одредби чињенични опис кривичног дела, јер таква измена оптужног акта није у корист окривљеног, у смислу одредбе чл. 450. ст. 5. ЗКП, нити такву измену може по службеној дужности да учини другостепени суд, без обзира на резултат доказног поступка на претресу пред другостепеним судом.

**2. Питање:** Да ли треба издвојити као незаконит доказ записник о испитивању сведока сачињен од стране надлежног тужиоца у предистражном поступку, при чему је испитивање сведока извршено пре доношења наредбе о спровођењу истраге, због чега нису могли бити обавештени осумњичени и бранилац, а не постоји ни одобрење судије за претходни поступак да се испитивање сведока изврши у њиховом одсуству, у смислу одредаба чл. 300. ЗКП. Све ово у ситуацији када се испитани сведоци не могу поново испитати, нити у истрази нити на главном претресу због недоступности?

**Усаглашени одговор:** Треба издвојити као незаконит доказ записник о испитивању сведока сачињен од стране јавног тужиоца у предистражном поступку пре доношења наредбе о спровођењу истраге, јер у тој фази поступка осумњиченом и његовом браниоцу није могао бити упућен позив ради присуствовања испитивању сведока у смислу одредбе чл. 300.

ст. 1. ЗКП, па ни прибављено одобрење судије за претходни поступак у смислу одредбе чл. 300. ст. 6. ЗКП, нити јавни тужилац има овлашћење да у тој фази поступка грађане испитује у својству сведока, сходно одредби чл. 282. ст. 1. тач. 2. у вези одредбе чл. 288. ст. 2. ЗКП.

**3. Питање:** Да ли може постојати стицај кривичних дела неовлашћена производња и стављање у промет опојних дрога из чл. 246. ст. 1. КЗ и истог кривичног дела из чл. 246. ст. 6. КЗ (да ли ће учинилац бити оглашен кривим за оба кривична дела) у ситуацији када је својим радњама остварио сва обележја кривичног дела из чл. 246. ст. 1. КЗ, а поред тога поседује супстанцу која је намењена за производњу сасвим друге опојне дроге од оне која је предмет кривичног дела из чл. 246. ст. 1. КЗ?

**Усаглашени одговор:** Не може постојати стицај кривичних дела неовлашћена производња и стављање у промет опојних дрога из чл. 246. ст. 1. и кривичног дела неовлашћена производња и стављање у промет опојних дрога из чл. 246. ст. 6. КЗ, па учинилац не може бити оглашен кривим за оба ова кривична дела већ само за кривично дело из чл. 246. ст. 1. КЗ, у ситуацији када је својим радњама остварио сва обележја кривичног дела из чл. 246. ст. 1. КЗ, а поред тога је поседовао и супстанцу која је намењена за производњу макар и сасвим друге опојне дроге од оне која је предмет кривичног дела из чл. 246. ст. 1. КЗ.

*Приредио:*  
*Председник Кривичног одељења - судија*  
*Александар Блануша*



**КРИВИЧНО ОДЕЉЕЊЕ АПЕЛАЦИОНОГ СУДА  
У КРАГУЈЕВЦУ, НА СЕДНИЦИ ОДРЖАНОЈ ДАНА 21.02.2018.  
ГОДИНЕ, РАЗМАТРАЛО ЈЕ СПОРНА ПРАВНА ПИТАЊА  
ДОСТАВЉЕНА ОД СТРАНЕ ОСНОВНИХ  
И ВИШИХ СУДОВА СА ПОДРУЧЈА  
ОВОГ АПЕЛАЦИОНОГ СУДА**

**Спорна правна питања разматрана на заједничком радном састанку  
представника кривичних одељења Виших судова  
са подручја Апелационог суда у Крагујевцу  
који је одржан у Пожаревцу дана 17.11.2017. године**

**Прво спорно правно питање** гласи: Уколико окривљени своју обавезу издржавања не извршава на начин и у време како је то утврђено правноснажном судском одлуком или поравнањем, већ уплаћује извесне суме новца кад он сматра да треба и колико он сматра да треба, на рачун оштећеног, коме је у међувремену сам отворио рачун са знаком да се ради о алиментацији, да ли се у радњама окривљеног стичу елементи кривичног дела из члана 195. став 1. Кривичног законика?

**Усаглашени став Виших судова:**

Уколико окривљени своју обавезу издржавања не извршава на начин и у време како је то утврђено правноснажном судском одлуком или поравнањем већ уплаћује извесне суме новца кад он сматра да треба и колико он сматра да треба, на рачун оштећеног, коме је у међувремену сам отворио рачун са знаком да се ради о алиментацији, у радњама окривљеног стоје сви елементи кривичног дела из члана 195. став 1. Кривичног законика, јер ниједна законска одредаба не даје могућност окривљеном као лицу које је дужно да плаћа издржавање да самостално одлучује о начину, времену и висини давања издржавања.

*Једногласно је прихваћен усаглашени став виших судова.*

**Друго спорно правно питање** гласи: Да ли се новчани износ који је окривљени уплаћивао на рачун издржаваног лица, односно оштећеног на напред наведени начин, сматра алиментацијом, односно да ли се за тај новчани износ умањује имовинскоправни захтев оштећеног?

**Усаглашени став Виших судова:**

Новчани износ који окривљени уплаћивао на рачун издржаваног лица на напред наведени начин сматра се алиментацијом. Износ неплаћених рата дечијег издржавања не преставља имовинскоправни захтев.

*Већином гласова прихваћен је усаглашени став виших судова.*

**Треће спорно правно питање гласи:** Уколико је суд по службеној дужности испитао да ли је престала потреба за лечењем и чувањем окривљеног у здравственој установи, па пре истека рока од 9 месеци од доношења те одлуке, здравствена установа предлаже укидање мере безбедности, да ли о таквом предлогу суд треба да одлучи или предлог треба одбацити?

**Усаглашени став Виших судова:**

Суд мора одбацити предлог здравствене установе или центра за социјални рад само ако је поднесен пре истека рока од шест месеци од претходне одлуке о томе да ли и даље траје потреба за лечењем и чувањем лица у здравственој установи, а уколико је овакав предлог поднет након истека рока од шест месеци од доношења претходне одлуке, о предлогу треба одлучити сходно одредби члана 531. ЗКП.

*Једногласно је прихваћен усаглашени став виших судова.*

**Четврто спорно правно питање гласи:** Против окривљеног се водио кривични поступак по оптужном предлогу због кривичног дела одузимање малолетног лица. У току извршног поступка који се против њега такође водио окривљеном је била изречена казна затвора која ће трајати све док извршни дужник не поступи по налогу суда а најдуже до 60 дана, с обзиром да малолетно дете није у одређеном року предао мајци – извршном повериоцу, у време које је обухваћено оптужним предлогом. Да ли се у конкретном случају ради о пресуђеној ствари што је разлог за доношење одбијајуће пресуде? Уколико се не ради о пресуђеној ствари да ли издржана казна затвора мора бити урачуната у казну затвора на коју би окривљени у кривичном поступку евентуално био осуђен?

**Усаглашени став Виших судова:**

У конкретном случају реч је о пресуђеној ствари.

*Једногласно је прихваћен усаглашени одговор виших судова.*

**Пето спорно правно питање** гласи: У смислу одредбе члана 449. став 3. Законика о кривичном поступку, када је заказан претрес пред другостепеним судом, а окривљени је примио позив, свој изостанак није оправдао или је јавно пред судом или поднеском обавестио суд да не жели да присуствује претресу пред другостепеним судом, да ли је суд овлашћен да окривљеног принудно доведе на претрес, а иначе жалбу на ослобађајућу пресуду у поднетом оптужном предлогу је изјавио ОЈТ?,

**Усаглашени став Виших судова:**

У смислу одредбе члана 449. став 3. Законика о кривичном поступку, када је заказан претрес пред другостепеним судом, а окривљени је примио позив, свој изостанак није оправдао или је јавно пред судом или поднеском обавестио суд да не жели да присуствује претресу пред другостепеним судом, претрес може бити одржан у одсуству уредно позваног оптуженог, али наведени законски пропис не даје апсолутно дискреционо право оптуженом да игнорише судски позив и да на претрес не дође јер постоје различите ситуације када може да се активира одредба члана 450. став 6. ЗКП.

**Већином гласова заузет је став да у смислу одредбе члана 449. став 3. Законика о кривичном поступку, када је заказан претрес пред другостепеним судом, а окривљени је примио позив, свој изостанак није оправдао или је јавно пред судом или поднеском обавестио суд да не жели да присуствује претресу пред другостепеним судом, претрес може бити одржан у одсуству уредно позваног оптуженог, с тим што суд може у одређеним ситуацијама да примени чл. 450. ст. 6. ЗКП.**

**Шесто спорно правно питање** гласи: Да ли се у поступку за упућивање осуђеног на извршење казне затвора у просторијама у којима станује примењују одредбе члана 59. до 70. Закона о извршењу кривичних санкција којима је уређено одлагање извршења казне затвора односно да ли је у наведеном поступку дозвољено одлагање извршења казне затвора?

**Усаглашени став Виших судова:**

У датој ситуацији осуђени има право на одлагање извршења те казне.

*Једногласно је прихваћен усаглашени одговор виших судова.*

**Седмо спорно правно питање** гласи: Ког датума наступа апсолутна застарелост извршења кривичног гоњења када је радња у оптужници за кривично дело из члана 359. став 1. КЗ описана да је извршилац у

току 2007. године саставио 39 извештаја о техничком прегледу објекта фалсификовањем потписа других чланова комисије, без навођења тачног датума када је окривљени сачинио сваки од тих извештаја?",

**Усаглашени став Виших судова:**

Рок застарелости се има рачунати од првог дана на почетку календарске године.

**Будући да је питање нејасно, једногласно је одлучено да се питање врати суду који га је поставио, како би исто било преформулисано.**

**Осмо спорно правно питање** гласи: Да ли се мора поћи од примене блажег закона за окривљеног онда када је оптужен за кривично дело Пореске утаје зато што није пријавио и платио порез на капитални добитак, при чему је у време извршења пореска стопа била 20%, а касније смањена тако да износи 12%, имајући у виду да се ради о кривичном делу са бланкетном нормом и да је пореска стопа прописана Законом о порезу на капитални добитак?

**Усаглашени став Виших судова:**

У наведеним околностима се има применити стопа пореза која је повољнија по окривљеног.

***Већином гласова је прихваћен усаглашени став виших судова.***

**Девето спорно правно питање** гласи: Да ли адвокат, који је постављен по службеној дужности има право на награду за састав поднеска којим тражи да му се досуди награда за заступање окривљеног пред судом?,

Наведено спорно правно питање било је предмет разматрања на заједничком састанку Апелационих судова, па како није постигнута сагласност о овом питању изјасниће се Врховни касациони суд.

**Десето спорно правно питање** гласи: Ко сноси трошкове окривљеног који је ослобођен од оптужбе ако су они настали код јавног тужиоца пре покретања кривичног поступка, на основу члана 7. ЗКП?

**Усаглашени став Виших судова:**

Трошкове поступка сноси јавно тужилаштво као орган поступка.

***Већином гласова је прихваћен усаглашени став виших судова.***

**Једанаесто спорно правно питање** гласи: Да ли је код кривичног дела недозвољена трговина из члана 243. став 3. КЗ потребно утврдити као обележје већу вредност робе, или већи обим бављења трговином, као што је то прописано у основном облику тог кривичног дела односно у члану 243. став 1. КЗ?",

**Усаглашени став Виших судова:**

За постојање наведеног посебног облика кривичног дела није потребно да су испуњени кривичноправни стандарди о већој вредности или бављења трговином у већем обиму, већ је довољно да је обављен промет оном робом који је забрањен или ограничен.

*Једногласно је прихваћен усаглашени одговор виших судова.*

**Дванаесто спорно правно питање** гласи: У ситуацији када се лице обрати органу надлежном за вођење казнене евиденције, захтевом за брисање осуде, а ради се о осуди у вези које би се применила законска рехабилитација из члана 98. КЗ, па надлежни орган достави суду такав захтев налазећи да се ради о лицу које је више пута осуђивано, да ли суд у поступку одлучивања по захтеву, а након утврђења да се заиста ради о лицу које је више пута осуђивано, може одлучивати само о поднетом захтеву који се односи на осуду пре које лице није било осуђивано, или при одлучивању о захтеву мора у виду имати одредбе члана 100. КЗ, односно да се ради о лицу које је више пута осуђивано, при чему цени услове за сваку осуду појединачно, било да се ради о осуди из члана 98. КЗ или осуди из члана 99. КЗ, и при том одлучивању цени све осуде у њиховој укупности, водећи рачуна да ли ће уопште дати рехабилитацију таквом лицу, имајући у виду околности које су предвиђене у члану 99. став 2. КЗ, а који се односе на природу и значај свих дела садржаних у осудама?",

**Усаглашени став Виших судова:**

У наведеној ситуацији суд не може донети одлуку о постављеном захтеву ценећи само осуду на коју се односи захтев већ ће поступити у смислу члана 100. КЗ ценећи услов за брисање свих осуда.

*Већином гласова је прихваћен усаглашени став виших судова.*

**II****Кривично одељење Апелационог суда у Крагујевцу  
усвојило је одговоре на спорна правна питања  
око којих се кривична одељења виших судова са подручја овог суда  
нису усагласила на заједничкој седници  
одржаној дана 17.11.2017. године у Пожаревцу:**

**Прво спорно правно питање гласи:** Да ли председник већа или ванпретресно веће могу да донесу решење пре почетка главног претреса о обустављању кривичног поступка према окривљенима за кривична дела за која је већ наступила апсолутна застарелост и да ли у каснијем току поступка председник већа може донети решење о обустави кривичног поступка за кривична дела за која је током поступка наступила апсолутна застарелост кривичног гоњења, не чекајући окончање главног претреса, односно кривичног поступка, с обзиром на околност да је оптужбом обухваћено више лица која су оптужена за различита кривична дела при чему је већ за нека кривична дела јасно да је наступила апсолутна застарелост кривичног гоњења?

**Одговор Кривичног одељења Апелационог суда у Крагујевцу:**

Председник већа у наведеној ситуацији није овлашћен да донесе решење о обустављању кривичног поступка због наступања застарелости, већ мора да се одлучи пресудом, с тим што би суд у наведеним околностима могао да раздвоји поступак на основу члан 31. ЗКП, у односу на поједина дела или поједине окривљене.

**Друго спорно правно питање гласи:** Да ли се наступање апсолутне застарелости рачуна према запрећеној казни за кривично дело пореске утаја из члана 229. став 1. КЗ, ако су радње кривичног дела извршене у 2006. и 2007. години, у околностима да је оптужбом предложена правна квалификација продуженог кривичног дела пореска утаја из члана 229. став 2. у вези става 1. КЗ, због тога што учинилац у току 2006. године није платио порез у износу од 179.000,00 динара, за 2007. годину није платио порез у износу од 186.000,00 динара, а за 2008. годину није платио порез у износу од 1.824.532,00 динара, тако да је правна оцена предложена по најтежој последици?

**Одговор Кривичног одељења Апелационог суда у Крагујевцу:**

Време апсолутне застарелости кривичног гоњења рачуна се засебно за сваку кривичноправну радњу која је ушла у састав продуженог кривичног дела, а не према временски последњој извршеној кривичноправној радњи.

**Треће спорно правно питање гласи:** Да ли се као доказ у поступку може користити транскрипт СМС порука које су размењене путем мобилног телефона између окривљеног и сведока, а надзирање и снимање такве комуникације није одобрено од стране судије за претходни поступак у складу са чланом 166. и 167. ЗКП, већ је полиција доставила транскрипт на захтев оштећеног?

На наведено питање није дат одговор, јер су се судије Апелационог суда сагласиле да исто није формулисано на довољно јасан начин.

**Четврто спорно правно питање гласи:** У процесној ситуацији када је окривљени ангажовао више бранилаца да ли је суд у обавези да сваком браниоцу достави пресуду или је довољно да пресуда буде достављена само једном од бранилаца?",

**Одговор Кривичног одељења Апелационог суда у Крагујевцу:**

Суд је у обавези да пресуду достави свим браниоцима.

**Пето спорно правно питање гласи:** Да ли Наредба о легализацији оружја ("Службени гласник РС", број 53/17) искључује кривично гоњење власника оружја из става 1. и става 2. Наредбе за кривично дело недозвољена производња, држање, ношење и стављање у промет оружја и експлозивних материја из члана 348. КЗ и у ситуацији када су затечени у неовлашћеном ношењу ватреног оружја у време важења Наредбе, а нису поднели захтев за легализацију оружја?

**Одговор Кривичног одељења Апелационог суда у Крагујевцу:**

Власници оружја који су оптужени за радњу кривичног дела предузету за време важења Наредбе о легализацији оружја не могу бити изложени кривичном гоњењу.

*Приредила:*  
*Председник Кривичног одељења - судија*  
**Оливера Бојовић**

**ЗАКЉУЧЦИ**  
**СА ЗАЈЕДНИЧКОГ РАДНОГ САСТАНКА**  
**КРИВИЧНИХ ОДЕЉЕЊА ВРХОВНОГ КАСАЦИОНОГ СУДА**  
**И АПЕЛАЦИОНИХ СУДОВА РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ**  
**ОДРЖАНОГ У ЦИЉУ УЈЕДНАЧАВАЊА СУДСКЕ ПРАКСЕ**  
**(НОВИ САД, 30.3.2018. ГОД.)**

**I**

**Од стране представника Врховног касационог суда на раније постављена спорна правна питања дати су следећи одговори:**

**1. Питање:** Да ли смрт фетуса бремените жене који је достигао толики степен развоја да је способан за ванматерични живот, а која је наступила услед кривичног дела несавесно пружање лекарске помоћи из члана 251. КЗ, представља смртну последицу у смислу кривичног дела тешко дело против здравља људи из члана 259. став 2. и став 4. КЗ?

**Одговор:** Смрт фетуса од бремените жене који је достигао толики степен развоја да је способан за ванматерични живот, а која је наступила услед извршења кривичног дела несавесно пружање лекарске помоћи из члана 251. КЗ, не представља последицу у виду наступања смрти једног или више лица као обележја кривичног дела тешко дело против здравља људи из члана 259. став 2. и став 4. КЗ.

**2. Питање:** Да ли је након доношења решења којим је од стране другостепеног суда на основу одредбе члана 458. став 4. ЗКП продужен притвор према окривљеном до даље одлуке првостепеног суда, првостепени суд у обавези да одмах по пријему списка предмета од другостепеног суда поново испитује да ли још постоје разлози за притвор и да донесе ново решење о продужењу притвора или пак укидању притвора или ће првостепени суд у складу са одредбом члана 462. став 5. ЗКП по истеку 60 дана од дана доношења решења другостепеног суда испитати да ли још постоје разлози за притвор?



**Одговор:** Након доношења решења којим је од стране другостепеног суда на основу одредбе члана 458. став 4. ЗКП продужен притвор према окривљеном до даље одлуке првостепеног суда, првостепени суд није у обавези да одмах по пријему списка предмета од другостепеног суда поново испитује да ли је још постоје разлози за притвор и донесе ново решење о продужењу или укидању притвора, већ ће у складу са одредбом члана 462. став 5. ЗКП у вези члана 216. став 3. ЗКП по истеку 60 дана од дана доношења решења другостепеног суда испитати да ли још постоје разлози за притвор.

**3. Питање:** Ко је надлежан да донесе решење о одузимању предмета на основу члана 535. ЗКП у ситуацији када кривични поступак није покренут, КВ веће или Судија за претходни поступак?

**Одговор:** За доношење решења о одузимању предмета на основу члана 535. ЗКП и у другим случајевима, у ситуацији када кривични поступак није покренут, надлежан је судија за претходни поступак надлежног суда.

**4. Питање:** У ситуацији када по жалби на ослобађајући пресуду другостепени суд на претрес по предлогу странке одреди извођење доказа који није одређен од стране првостепеног суда, те након извођења тог доказа и упознавања са садржином доказа изведених на главном претресу, доносе осуђујућу пресуду, па та пресуда поводом жалбе браниоца оптуженог буде укинута од стране већа Апелационог суда (у трећем степену), да ли је у поновљеном поступку пред истим већем или у измењеном саставу то веће везано одлуком претходног већа, те мора извести све оне доказе које је извело претходно веће, или је имајући у виду да се укидање осуђујуће пресуде све враћа у фазу жалбеног поступка на првостепену ослобађајућу пресуду, другостепено веће самостално у погледу даље одлуке да ли ће уопште отворити претрес или не, па самим тим и у погледу доказа које ће извести уколико донесе решење о отварању претреса?

**Одговор:** Ради се о фактичком питању и не могуће је дати изричит одговор како ће суд поступити у датој процесној ситуацији, уз указивање да према одредби члана 446. ЗКП стоји могућност другостепеном већу да према околностима сваког конкретног случаја одлучи да ли ће (поново) одржати претрес пред другостепеним судом или не.

**5. Питање:** Да ли се ради о покушају или неподобном покушају када извршилац кривичног дела фалсификовање и злоупотреба платних

картица из члана 225. став 4. КЗ, на противправан начин дође до платне картице крађом, утајом или на неки други сличан начин и покуша на банкомату или на шалтеру банке да је употреби ради подизања новца, али у томе не успе, зато што је власник картице благовремено обавестио банку која је рачун блокирала, или зато што извршилац нема ПИН картице.

**Одговор:** То је фактичко питање и суд ће у сваком конкретном случају проценити о ком делу се ради.

**6. Питање:** Да ли приватни тужилац може писаним поднеском да одустане од приватне тужбе и од кривичног гоњења против окривљеног након изјављене жалбе против првостепене пресуде, ако се након изјављене жалбе измирио са окривљеним и са истим постигао писани споразум о трошковима кривичног поступка и имовинскоправном захтеву који је приложио уз поднесак о одустанку од кривичног гоњења и да ли приватни тужилац може да одустане од приватне тужбе и од кривичног гоњења на седници већа пред другостепеним судом, ако приватни тужилац и окривљени на седници већа сагласно изјаве да су се у међувремену измирили и да су постигли споразум о трошковима кривичног поступка и имовинскоправном захтеву.

**Одговор:** У датој процесној ситуацији описаној у питању имајући у виду одредбу члана 450. став 5. ЗКП постоји могућност да се једино отвори претрес пред другостепеним судом на којем би се приватном тужиоцу омогућило да у складу са цитираном одредбом одустане од приватне тужбе у вези чега се изјашњавао поднеском, с обзиром да је једино тада могуће да овлашћени тужилац, у конкретном случају приватни тужилац, уколико је окривљени сагласан са тим, у целини или делимично одустане од тужбе.

**7. Питање:** Уколико је суд наредбом којом одређује вештачење поверио вештачење вештаку појединцу са списка сталних судских вештака, а тај вештак потом суду испостави фактуру своје агенције коју је основао за послове вештачења, да ли суд треба да прихвати такву фактуру, с обзиром да је наредбом вештак ангажован као физичко лице, а вештачење није поверено агенцији?

**Одговор:** То није правно питање, него је питање техничког карактера на који начин ће се извршити исплата награде вештака и по том питању је одлучено да се не заузима правни став.

## II

### **Врховни касациони суд је у вези са питањем:**

"Да ли је јавни тужилац овлашћен да измени оптужни акт на претресу пред другостепеним судом, код кривичних дела са бланкетном диспозицијом, тако што би сходно резултатом доказног поступка са претреса пред другостепеним судом изменио у чињеничном опису кривичног дела одредбу закона, односно другог прописа, која је прекршена и тиме учињено предметно дело, те уколико је јавни тужилац учинио такву измену оптужног акта, да ли другостепени суд може да донесе осуђујућу пресуду (преиначењем првостепене ослобађајуће пресуде доношењем осуђујуће пресуде или пак остављањем осуђујуће пресуде, али сада са измењеним чињеничним описом дела) те да ли је другостепени суд овлашћен да самостално (по службеној дужности), без измене оптужног акта од стране јавног тужиоца, преиначи у наведеном смислу првостепену пресуду, а при чему би била задржана правна квалификација из оптужног акта (најчешћи случајеви у пракси су код кривичних дела против безбедности јавног саобраћаја, кривичних дела против привреде и др.)"

- **прихватио усаглашен став апелационих судова** са претходне заједничке седнице одржане у Крагујевцу, а то је:

**Јавни тужилац није овлашћен да на претресу пред другостепеним судом измени оптужни акт код кривичних дела са бланкетном диспозицијом, тако што би уместо одредби закона који су према оптужном акту повређене (бланкет) унео друге одредбе истог или другог прописа мењајући у смислу тих одредби чињенични опис кривичног дела, јер таква измена оптужног акта није у корист окривљеног, у смислу одредбе члана 450. став 5. ЗКП, нити такву измену може по службеној дужности да учини другостепени суд, без обзира на резултат доказног поступка на претресу пред другостепеним судом.**

### **Врховни касациони суд је у вези са питањем:**

"Да ли треба издвојити као незаконит доказ записник о испитивању сведока сачињен од стране надлежног тужиоца у предистражном поступку, при чему је испитивање сведока извршено пре доношења наредбе о спровођењу истраге, због чега нису могли бити обавештени осумњичени и бранилац, а не постоји ни одобрење судије за претходни поступак да се испитивање сведока изврши у њиховом одсуству, у смислу одредаба члана 300. ЗКП.

Све ово у ситуацији када се испитани сведоци не могу поново испитати, нити у истрази, нити на главном претресу, због недоступности?"

- **прихватио усаглашен став апелационих судова са претходне заједничке седнице одржане у Крагујевцу, а то је:**

**Треба издвојити као незаконит доказ записник о испитивању сведока сачињен од стране јавног тужиоца у предистражном поступку пре доношења наредбе о спровођењу истраге, јер у тој фази поступка осумњиченом и његовом браниоцу није могао бити упућен позив ради присуствовања испитивању сведока у смислу одредбе члана 300. став 1. ЗКП, па ни прибављено одобрење судије за претходни поступак у смислу одредбе члана 300. став 6. ЗКП, нити јавни тужилац има овлашћење да у тој фази поступка грађане испитује у својству сведока, сходно одредби члана 282. став 1. тачка 2. у вези одредбе члана 288. став 2. ЗКП.**

**Врховни касациони суд је у вези са питањем:**

"Да ли може постојати стицај кривичних дела неовлашћена производња и стављање у промет опојних дрога из члана 246. став 1. КЗ и истог кривичног дела из члана 246. став 6. КЗ (да ли ће учинилац бити оглашен кривим за оба кривична дела) у ситуацији када је својим радњама остварио сва обележја кривичног дела из члана 246. став 1. КЗ, а поред тога поседује супстанцу која је намењена за производњу сасвим друге опојне дроге од оне која је предмет кривичног дела из члана 246. став 1. КЗ?"

- **прихватио усаглашен став апелационих судова са претходне заједничке седнице одржане у Крагујевцу, а то је:**

**Не може постојати стицај кривичних дела неовлашћена производња и стављање у промет опојних дрога из члана 246. став 1. КЗ и кривичног дела неовлашћена производња и стављање у промет опојних дрога из члана 246. став 6. КЗ, па учинилац не може бити оглашен кривим за ова два кривична дела, већ само за кривичног дело из члана 246. став 1. КЗ у ситуацији када је својим радњама остварио сва обележја кривичног дела из члана 246. став 1. КЗ, а поред тога је поседовао и супстанцу која је намењена за производњу макар и сасвим друге опојне дроге од оне која је предмет кривичног дела из члана 246. став 1. КЗ.**

*Приредила:*

*Председник Кривичног одељења - судија  
Оливера Бојовић*

## СЕНТЕНЦЕ ИЗ ОДЛУКА СУДОВА

### МАТЕРИЈАЛНО ПРАВО

#### ИЗРИЦАЊЕ КРИВИЧНЕ САНКЦИЈЕ У СИТУАЦИЈИ КАДА ЈЕ КРИВИЧНО ГОЊЕЊЕ ПРЕУЗЕТО ОД СТРАНЕ ДРЖАВЕ

У поступку пружања међународне правне помоћи у смислу кривичног гоњења држављанина Републике Србије у кривичном поступку који се након преузимања кривичног гоњења води пред судом Републике Србије, због кривичног дела које је извршио у другој држави (држави молиљи), суд приликом избора и одмеравања кривичне санкције, мора да има у виду да кривична санкција изречена у преузетом кривичном поступку не може бити строжа од кривичне санкције која се може изрећи према праву државе молиље.

*Из образложења:*

" ... првостепеном пресудом, окривљени је оглашен кривим због кривичног дела лака телесна повреда из члана 122. став 2. у вези става 1. КЗ и кривичног дела недозвољена производња, држање, ношење и промет оружја и експлозивних материја из члана 348. став 4. у вези става 1. КЗ.

...Жалбу је изјавио бранилац окривљеног због битне повреде одредаба кривичног поступка из члана 438. став 2. тачка 2. ЗКП, тврдњом да у побијаној пресуди нема разлога о чињеницама које су предмет доказивања (одмеравању кривичних санкција), а да су дати разлози потпуно нејасни...

...жалба је основана."

По налажењу Апелационог суда, не могу се прихватити разлози првостепеног суда у погледу изрицања кривичне санкције за кривично дело недозвољена производња, држање, ношење и промет оружја и експлозивних материја из члана 348. став 4. у вези става 1. КЗ, имајући у виду да кривичноправне одредбе шведског Закона о оружју (1996:67) у глави IX, за различите кривичноправне радње прописују и различиту

висину казне, као и одредбу члана 47. став 3. Закона о међународној правној помоћи у кривичним стварима, на коју одредбу се првостепени суд уопште не позива.

Такође, основано се жалбом браниоца окривљеног истиче да су у побијаној пресуди у потпуности изостали разлози у погледу избора и одмеравања кривичне санкције за кривично дело лака телесна повреда из члана 122. став 2. у вези става 1. КЗ, те да ли је у погледу наведеног кривичног дела првостепени суд имао у виду запрећену казну према кривичном законодавству Краљевине Шведске (државе молиље).

"... кривично гоњење против окривљеног преузето је од иностраног државног јавног тужилаштва – тужилачке коморе Goteborg у Шведској, по захтеву Краљевине Шведске упућеног Републици Србији за преузимање кривичног гоњења у складу са Европском конвенцијом о преносу поступка у кривичним стварима сачињеном у Стразбуру 15.05.1972. године, због кривичног дела убиство у покушају."

Дакле, иако се преузети кривични поступак спроводи према прописима Републике Србије сходно одредби члана 47. став 1. Закона о међународној правној помоћи у кривичним стварима, суд треба посебно да има у виду и одредбу члана 47. став 4. наведеног Закона која прописује забрану изрицања кривичне санкције (пресудом суда Републике Србије) која је строжа од кривичне санкције која се може изрећи према праву државе молиље, због чега суд мора имати у виду закон (односно право) државе молиље приликом изрицања кривичне санкције, те је исти дужан да прибави преписе законских одредаба државе молиље о прописаној кривичној санкцији за предметна кривична дела за која је окривљени гоњен, одредби о застарелости, затим одредби о изрицању мере безбедности одузимање предмета и да изнесе јасне и аргументоване разлоге који закон у конкретном случају примењује, будући да одредбе наведеног Закона налажу да суд Републике Србије не може поступити у делу одлуке о кривичној санкцији, строже од онога што може учинити суд државе молиље.

*(Пресуда Вишег суда у Новом Пазару К.бр.38/17 од 28.12.2017. године и решење Апелационог суда у Крагујевцу Кж1-304/18 од 13.04.2018. године)*

*Сентенцу приредила: Викторија Стефановић,  
судијски помоћник Апелационог суда у Крагујевцу*

## ПОСРЕДНИ ДОКАЗИ

**У случају када нема непосредних доказа да је окривљени извршио кривично дело за које се оптужује, већ се чињенично стање утврђује на основу посредних доказа, основ за осуђујућу пресуду може представљати само такав низ чињеница утврђених и на основу посредних доказа, које су несумњиво утврђене и међусобно чврсто и логички повезане, тако да представљају затворени круг и са пуном сигурношћу упућује на једино могући закључак да је окривљени извршио кривично дело које је предмет оптужбе и да се изведеним доказима искључује свака друга могућност.**

*Из образложења:*

Пресудом Вишег суда у Краљеву К-3/16 од 02.12.2016. године, окривљени АА оглашен је кривим да је извршио кривично дело тешко убиство у покушају из члана 114. став 1. тачка 5. у вези члана 30. КЗ, за које му је утврђена казна затвора у трајању од 14 година и кривично дело недозвољена производња, држање, ношење и промет оружја и експлозивних материја из члана 348. став 4. у вези става 1. КЗ, за које му је утврђена казна затвора у трајању од 2 године, па је осуђен на јединствену казну затвора у трајању од 15 година, у коју му се урачунава време проведено у притвору од 09.11.2015. године до упућивања на издржавање казне затвора, али не дуже од казне на коју је осуђен том пресудом.

У жалбама окривљеног и његових бранилаца се такође истиче да не постоји ниједан материјални и непосредни доказ изведен у току поступка у погледу радњи извршења кривичних дела које су окривљеном стављена на терет.

Стоји чињеница, да оштећени ББ није видео лице особе која је пуцала на њега, и да се лице те особе не види ни на снимку сигурносне камере. Међутим, по налажењу Апелационог суда, правилно је првостепени суд чињенице које су предмет доказивања и које су биле од утицаја на утврђивање чињеничног стања, ценио и утврдио и правилно извео закључак да докази, иако посредни, указују на то да је управо окривљени лице које је покушало да лиши живота оштећеног ББ. Наиме, правилно првостепени суд закључује да у случају када нема непосредних доказа да је окривљени извршио кривично дело за које се оптужује, већ се чињенично стање утврђује на основу посредних доказа, основ за осуђујућу пресуду

може представљати само такав низ чињеница утврђених и на основу посредних доказа, које су несумњиво утврђене и међусобно чврсто и логички повезане, тако да представљају затворени круг и са пуном сигурношћу упућују на једино могући закључак да је окривљени извршио кривично дело које је предмет оптужбе и да се изведеним доказима искључује свака друга могућност.

*(Пресуда Вишег суда и Краљеву К.3/16 од 02.12.2016. године и пресуда Апелационог суда у Крагујевцу Кж1 340/17 од 23.05.2017. године)*

*Сентенцу приредила: Оливера Бојовић,  
судија Апелационог суда у Крагујевцу*

### ПОВРЕДА КРИВИЧНОГ ЗАКОНА

**Тиме што је суд пропустио да одлучи о молби осуђеног за плаћање новчане казне у ратама у смислу члана 51. став 1. Кривичног законика, већ је решењем новчану казну заменио казном затвора, повредио је кривични закон на штету осуђеног.**

*Из образложења:*

Решењем Основног суда у Крагујевцу Кв-972/17 од 08.12.2017. године новчана казна на коју је осуђен окривљени АА из Крагујевца, по правноснажној пресуди тог суда Кв-247/17 од 13.04.2017. године, у износу од 50.000,00 динара замењена је казном затвора у трајању од 50 дана, тако што се сваких започетих 1.000,00 динара замењује једним даном затвора, која казна се има извршити по правноснажности решења.

Наиме, из списка предмета произилази да је АА правноснажном пресудом Основног суда у Крагујевцу Кв-247/17 од 13.04.2017. године, оглашен кривим због продуженог кривичног дела превара из члана 208. став 4. у вези става 1. у вези члана 61. КЗ и осуђен на јединствену казну затвора у трајању од 1 године и 11 месеци и новчану казну у одређеном износу од 50.000,00 динара, коју је дужан да плати у року од 2 месеца, а коју пресуду је примио дана 26.04.2017. године.

Одредбом члана 51. став 1. КЗ је прописано да се у пресуди одређује рок плаћања новчане казне који не може бити краћи од петнаест дана нити дужи од три месеца. У оправданим случајевима суд може дозволити



да осуђени плати новчану казну у ратама, с тим да рок исплате не може бити дужи од једне године.

Имајући у виду изнето, из садржине жалбе произилази да се првостепено решење побија због повреде кривичног закона на штету осуђеног, јер првостепени суд није у смислу одредбе члана 51. став 1. КЗ одлучио о молби осуђеног коју је поднео дана 03.08.2017. године за плаћање новчане казне у износу од 50.000,00 динара у више месечних рата, због чега је Апелациони суд одлучио као у изреци овог решења.

*(Решење Основног суда у Крагујевцу Кв-972/17 од 08.12.2017. године и решење Апелационог суда у Крагујевцу Кж2 24/18 од 12.01.2018. године)*

*Сентенцу приредила: Наташа Јанковић,  
судијски помоћник Апелационог суда у Крагујевцу*

### **КРИВИЧНО ДЕЛО ЗЛОСТАВЉАЊЕ И МУЧЕЊЕ (Чл. 137. КЗ)**

**Субјективно доживљена реакција оштећене као тужиоца да окривљена у односу на њу поступа из побуда заснованих на дискриминацији и са циљем да је застраши и незаконито казни и да јој је дугогодишњим злостављањем проузроковала тешке психичке патње, као и међусобна понашања и активности оштећене као тужиоца и окривљене као директора школе, немају карактер радњи злостављања у смислу норми материјалног права и правила међународног права, јер те радње нису добиле вид психичког малтретирања, мучења и психичке злоставе, будући да се не може свака радња надређеног, која је предузета у циљу одлучивања о правима, обавезама и одговорности запосленог на начин и у односу на који запослени има негативан субјективни став, а који је у функцији организације процеса рада, одржавања радне дисциплине, тумачити и правно квалификовати као радња злостављања или застрашивања.**

*Из образложења:*

" ... Првостепеном пресудом окривљена је на основу одредбе члана 423. тачка 2. ЗКП ослобођена од оптужбе да је извршила кривично

дело злостављање и мучење из члана 137. став 3. у вези става 2. КЗ, којој је оптужним актом оштећене као тужиоца, стављено на терет да је у својству службеног лица – директора техничке школе, из побуда заснованих на дискриминацији и са циљем да застраши и незаконито казни свог сарадника - оштећену на радном месту професора биологије у наведеној школи, дугогодишњим злостављањем проузроковала оштећеној тешке психичке патње, свесна својих поступака и желећи наступање забрањене последице, тако што је од оштећене тражила писано образложење о чињеницама неблаговременог доласка на посао у одређене дане, упутила упозорење оштећеној пред покретање дисциплинског поступка везано за чињеницу одржавања наставе ван просторија школе, тражила изјаву од оштећене за учињену тежу повреду радних обавеза.

... жалбу је изјавио пуномоћник оштећене као тужиоца...

... жалба је неоснована.

... Правилно првостепени суд утврђује да радње које је неспорно предузимала окривљена у смислу тражења извештаја о кашњењу на часове или о недоласку на наставу, (иако је неспорно утврђено да је постојало одређено посебно поступање и опхођење окривљене у својству директора школе према оштећеној као професору које се разликовало од њеног поступања и опхођења према другим запосленима), у контексту садржине права и обавеза оштећене као тужиоца која је запослена на радном месту професора у наведеној школи и окривљене као директора, нису предузимане у намери да угрозе лични и професионални интегритет оштећене као тужиоца, већ да представљају легитимно право окривљене као директора да надзире и прати рад оштећене као тужиоца, запослене у тој школи а у функцији контроле радне дисциплине и организације посла и да окривљена није предузела ни једну активну ни пасивну радњу која би се могла оквалификовати као радња извршења злостављања и мучења у смислу одредбе чл. 137. ст. 3. у вези ст. 2. КЗ. "

По налажењу Апелационог суда, законску формулацију из члана 137. КЗ, треба тумачити у складу са нормама међународног права, јер се наведена законска одредба ослања управо на правила међународног права и то Европску конвенцију о спречавању мучења и нечовечних или понижавајућих норми и поступака и Конвенцију против тортуре и других сурових, нељудских или понижавајућих казни или поступака који је ратификовала Република Србија, те имајући у виду и одредбу члана 21. Устава

Републике Србије о забрани дискриминације, правилно првостепени суд налази да се понашање које се ставља на терет окривљеној не може сматрати радњама злостављања и застрашивања у смислу наведених одредби Кривичног законика, Конвенција и Устава Републике Србије.

Наиме, по оцени овог суда, не може се свака радња надређеног, у конкретном случају окривљене као директора школе, предузета у циљу одлучивања о правима, обавезама и одговорности запосленог на начин и у односу на који запослени има негативан субјективни став, а који је у функцији организације процеса рада, одржавања радне дисциплине у смислу поштовања радног времена, одржавања часова без закашњења, тумачити и правно квалификовати као радња злостављања или застрашивања и да је предузета из побуда заснованих на дискриминацији у смислу напред наведених норми материјалног права."

*(Пресуда Основног суда у Параћину - Судска јединица у Ђуприји 4К.бр.91/17 од 14.11.2017. године и пресуда Апелационог суда у Крагујевцу Кж1-131/18 од 07.05.2018. године )*

*Сентенцу приредила: Викторија Стефановић,  
судијски помоћник Апелационог суда у Крагујевцу*

**КРИВИЧНО ДЕЛО НЕДОЗВОЉЕНА ПРОИЗВОДЊА, ДРЖАЊЕ,  
НОШЕЊЕ И ПРОМЕТ ОРУЖЈА И ЕКСПЛОЗИВНИХ МАТЕРИЈА  
(Чл. 348. ст. 4. у вези ст. 1. КЗ)**

**Кад су предмет вештачења од стране вештака балистичара биле чауре и делови пројектила који су пронађени, при чему је првостепени суд на несумњив начин утврдио да се ради о пиштољу калибра 7,62x25 мм ТТ, система "Токарев" и 7 метака за овај пиштољ истог калибра, није од утицаја чињеница што пиштољ није пронађен.**

*Из образложења:*

Пресудом Вишег суда у Краљеву К-3/16 од 02.12.2016. године, окривљени АА оглашен је кривим да је извршио кривично дело тешко убиство у покушају из члана 114. став 1. тачка 5. у вези члана 30. Кривичног законика (КЗ), за које му је утврђена казна затвора у трајању од 14 година и кривично дело недозвољена производња, држање, ношење и

промет оружја и експлозивних материја из члана 348. став 4. у вези става 1. КЗ, за које му је утврђена казна затвора у трајању од 2 године, па је осуђен на јединствену казну затвора у трајању од 15 година, у коју му се урачунава време проведено у притвору од 09.11.2015. године до упућивања на издржавање казне затвора, али не дуже од казне на коју је осуђен том пресудом.

У жалбама окривљеног и његовог браниоца се побија чињенично стање у погледу кривичног дела недозвољена производња, држање, ношење и промет оружја и експлозивних материја из члана 348. став 4. у вези става 1. КЗ, са образложењем да у судској пракси није познато да је неко осуђен за држање и ношење оружја, које нико није видео, коме није позната марка ни калибар, нити фабрички број.

Овакви наводи у изјављеним жалбама су по налажењу Апелационог суда, неосновани. Наиме, када је у питању одбрана окривљеног суд је исту правилно ценио и на основу снимка са мобилног телефона несумњиво утврдио да је окривљени пуцао из пиштоља и да је сведоку ББ показивао како се пуца из пиштоља, о чему су сведочили, како ББ тако и оштећени ВВ и ГГ, Док из исказа сведока ЂЂ који је суд правилно прихватио, произилази да је ноћ пре него што је ухапшен окривљени АА преспавао код њега, и да му је том приликом рекао да је иза кревета на коме је требао да спава, сакрио пиштољу увијен у кесу, а који је сведок ЕЕ касније бацио у реку Ибар. Код чињенице да је у оштећеног ВВ пуцано из пиштоља, јер су на лицу места пронађене чауре, којом приликом је оштећени задобио телесне повреде, које су ближе описане у изреци побијане пресуде, несумњиво је првостепени суд утврдио да се ради о ватреном оружју. Имајући у виду да су предмет вештачења од стране вештака балистичара биле предметне чауре и делови пројектила који су пронађени, првостепени суд је на несумњив начин утврдио да се ради о пиштољу калибра 7,62 x 25 мм ТТ, система "Токарев" и 7 метака за овај пиштољ истог калибра, па по налажењу овог суда није од утицаја чињеница што пиштољ није пронађен.

*(Пресуда Вишег суда и Краљеву К.3/16 од 02.12.2016. године и пресуда Апелационог суда у Крагујевцу Кж1 340/17 од 23.05.2017. године)*

*Сентенцу приредила: Оливера Бојовић,  
судија Апелационог суда у Крагујевцу*

**ИЗРИЦАЊЕ ВАСПИТНИХ МЕРА****(Чл. 41. Закона о малолетним учиниоцима кривичних дела  
и кривичноправној заштити малолетних лица)**

Нису испуњени услови за изрицање васпитне мере окривљеном, предвиђени одредбом чл. 41. Закона о малолетним учиниоцима кривичних дела и кривично правној заштити малолетних лица и поред чињенице да је окривљени извршио кривично дело као млађе пунолетно лице и чињенице да је Комисија вештака утврдила да опште функционисање и испољено понашање окривљеног одговара понашању лица узраста од око 18 година, будући да је окривљени у тренутку пресуђења навршио 21 годину живота.

*Из образложења:*

Решењем Вишег суда у Јагодини К-бр.50/17 од 09.03.2018. године, према окр. АА из Параћина, због извршења кривичног дела неовлашћено држање опојних дрога из чл. 246а ст. 1. КЗ, изречена је васпитна мера појачан надзор од стране органа старатељства уз обавезу редовног јављања Општој болници у Параћину, Одељењу неуропсихијатрије и одређено је да иста не може трајати краће од 6 месеци нити дуже од 2 године, с тим што ће суд накнадно одлучити о дужини њеног трајања.

Из образложења побијаног решења произилази да је првостепени суд позивајући се на налаз Комисије вештака од 19.06.2016. године, закључио да на основу прегледа и психолошког тестирања, опште функционисање и испољено понашање окривљеног одступа од утврђеног календарског узраста и да одговара особи нешто млађег узраста, односно понашању лица узраста око 18 година и да су у конкретном случају испуњени услови из члана 41. Закона о малолетним учиниоцима кривичних дела и кривичноправној заштити малолетних лица, за изрицање васпитне мере.

Наведеном одредбом закона је прописано да учиниоцу који је као пунолетан извршио кривично дело а у време суђења није навршио 21 годину, суд може изрећи било коју меру посебних обавеза, меру појачаног надзора од стране органа старатељства или меру упућивања у васпитнопоправни дом ако се, с обзиром на обележја његове личности и околностима под којима је дело учинио, може очекивати да ће се овим васпитним мерама постићи сврха која би се остварила изрицањем казне.

Међутим, Апелациони суд налази да се основано у жалби јавног тужиоца указује да је првостепени суд погрешно поступио када је окр. АА за кривично дело неовлашћено држање опојних дрога из чл. 246а ст. 1. КЗ за које је утврдио да га је окривљени извршио изрекао васпитну меру с обзиром да је окривљени рођен дана 05.03.1997. године, и да је 21 годину напунио дана 05.03.2018. године, а побијана одлука је донета дана 09.03.2018. године, дакле након што је окривљени навршио 21 годину живота, због чега је првостепени суд доношењем побијане одлуке поступио супротно одредби чл. 41. Закона о малолетним учиниоцима кривичних дела и кривичноправној заштити малолетних лица, и исто представља сметњу за изрицање васпитне мере која му је побијаним решењем изречена.

*(Решење Вишег суда у Јагодини К.бр.50/17 од 09.03.2018. године и решење Апелационог суда у Крагујевцу Кж1-497/18 од 22.05.2018. године).*

*Сентенцу приредила: Ивана Поњавић Сердар,  
судијски помоћник Апелационог суда у Крагујевцу*

### **ОРУЖЈЕ ЗА ЛИЧНУ БЕЗБЕДНОСТ**

**(Чл. 3. тач. 1. Закона о оружју и муницији  
("Службени гласник РС" бр. 9/92... и 104/2013 - др. закон)**

**Недовољно је идентификован предмет извршења кривичног дела ако оптужним актом нису наведени марка или калибар оружја за личну безбедност.**

*Из образложења:*

Пресудом Вишег суда у Новом Пазару К-26/17 од 26.12.2017. године, окривљени АА и ББ, на основу чл. 423. тач. 2. ЗКП, ослобођени су од оптужбе због по једног кривичног дела неовлашћена производња, држање, ношење и промет оружја и експлозивних материја из чл. 348. ст. 4. у вези ст. 1. КЗ.

Јавни тужилац у жалби је истицао да је првостепени суд учинио битну повреду одредаба кривичног поступка из чл. 438. ст. 2. тач. 1. ЗКП, јер је окривљене ослободио од оптужбе, а при том је у потпуности прихватио исказе испитаних сведока ВВ, ГГ, ДД, ЂЂ, и ЕЕ, који су навели да су видели окривљене како испалају у вис по један пројектил из пиштоља,

испред угоститељског објекта "Ванила" у Сјеници. Жалбом је првостепена пресуда побијана и због погрешно и непотпуно утврђеног чињеничног стања, навођењем да је првостепени суд извео све расположиве доказе, нарочито исказе поменутих сведока, као и материјални доказ – пронађену чауру на лицу места, које је ценио, како појединачно, тако и у њиховој међусобној вези, али је, затим, извео погрешан закључак да није доказано да су окривљени извршили кривична дела за која се терете.

Апелациони суд је оценио неоснованим поменуте жалбене наводе, будући да из исказа наведених сведока, није несумњиво утврђено да су окривљени критичном приликом са собом носили управо ватрено оружје, затим, што на чаури, пронађеној на лицу места, нису добијени ДНК профили окривљених, нити је откривено присуство честица нитрата на њиховим шакама, исти немају регистровано оружје код ПС у Сјеници, код њих није пронађено било какво оружје (није ни вршен претрес просторија у којима су боравили), а уз то, обојица доследно негирају извршење предметног кривичног дела.

Ово тим пре, што ни тужилац у оптужном акту није прецизирао о ком оружју за личну безбедност, сходно одредби чл. 5. ст. 3. тада важећег Закона о оружју и муницији, се ради у конкретном случају, нити да је исто калибра 5,6 мм или већег, у смислу чл. 3. тач. 1. поменутог закона, већ је навео само да је реч о пиштољима "непознате марке и калибра".

*(Пресуда Вишег суда у Новом Пазару К-26/17 од 26.12.2017. године и пресуда Апелационог суда у Крагујевцу Кж1-266/18 од 12.03.2018. године.)*

*Сентенцу приредио: Никола Станојевић,  
судијски помоћник Апелационог суда у Крагујевцу*

**КРИВИЧНО ДЕЛО ОМЕТАЊЕ ОВЛАШЋЕНОГ СЛУЖБЕНОГ  
ЛИЦА У ОБАВЉАЊУ ПОСЛОВА БЕЗБЕДНОСТИ  
(Чл. 23 ст. 1 Закона о јавном реду и миру)**

**Чињенични опис кривичног дела из члана 23. став 1. Закона о јавном реду и миру, у диспозитиву оптужног акта, мора да садржи све чињенице и околности из којих произилазе законска обележја предмет-**

**ног кривичног дела, односно својство овлашћеног службеног лица, опис службене радње коју врши у оквиру послова безбедности, као и начин ометања овлашћеног службеног лица од стране окривљеног.**

*Из образложења:*

Пресудом Вишег суда у Чачку К.бр.7/2017 од 13.06.2017. године, у делу изреке под II, окривљени АА, на основу члана 423. тачка 1. ЗКП, ослобођен је од оптужбе да је извршио кривично дело ометање овлашћеног службеног лица у обављању послова безбедности из члана 23. став 1. Закона о јавном реду и миру. Против наведене пресуде жалбу је изјавио јавни тужилац и указује да је саобраћајни полицијски службеник ББ у својству овлашћеног службеног лица обављао послове безбедности у оквиру којих је учествовао у акцији откривања окривљеног АА као извршиоца кривичног дела и с тим у вези на одређеној локацији, где су претходно била постављена цивилна и службена возила полиције у циљу блокаде и спречавања бекства окривљеног, имао службени задатак да на прописани начин – светлосном лампом заустави окривљеног, што је и учинио, а по којој наредби окривљени није поступио, већ је побегао са лица места што, према ставу жалбе, представља елементе предметног кривичног дела.

По налажењу Апелационог суда, у конкретним околностима, како их презентира јавни тужилац у образложењу жалбе, бекство са лица места се може сматрати ометањем овлашћеног службеног лица у обављању послова безбедности који се огледају у службеној радњи – асистенцији полицијских службеника криминалистичке полиције у откривању и хватању учинилаца кривичног дела, односно представља ометање овлашћеног службеног лица "на други начин", као једна од алтернативних радњи предвиђена одредбом члана 23. став 1. Закона о јавном реду и миру.

Међутим, оно што јавни тужилац описује у жалбеним наводима, везано за својство овлашћеног службеног лица и врсту службене радње, није садржано у чињеничном опису диспозитива оптужбе, који неспорно мора садржати све чињенице и околности из којих произилазе законска обележја предметног кривичног дела, као и околности потребне да се кривично дело што тачније одреди, дакле, својство овлашћеног службеног лица, опис службене радње коју врши у оквиру послова безбедности, а потом и начин ометања овлашћеног службеног лица од стране окривљеног, а што је изостало приликом сачињавања оптужног акта пропустом



јавног тужиоца, па је у свему правилан закључак првостепеног суда да описане радње не представљају кривично дело, односно да дело за које је окривљени оптужен по закону није кривично дело, већ представља прекршај из члана 331. тачка 47. Закона о безбедности саобраћаја на путевима, који врши лице – учесник у саобраћају, које не поступи по знацима и наредбама полицијског службеника или законом овлашћеног другог лица за непосредно регулисање или контролу саобраћаја, па је правилно истог ослободио од оптужбе применом одредбе члана 423. тачка 1. ЗКП.

*(Пресуда Вишег суда у Чачку К.бр.7/2017 од 13.06.2017. године и пресуда Апелационог суда у Крагујевцу Кж1-1126/17 од 17.10.2017. године).*

*Сентенцу припремила: Милевка Миленковић,  
судија Апелационог суда у Крагујевцу*

## ПРОЦЕСНО ПРАВО

### ПОТВРЂИВАЊЕ ОПТУЖНИЦЕ

**Радње морају да дају основ за закључивање првостепеног суда да има довољно доказа да се основана сумња да су окривљени учинили кривично дело које им је стављено на терет подигне на ниво оправдане сумње.**

*Из образложења:*

Решењем Вишег суда у Јагодини Кв.бр.45/18 од 06.03.2018. године, потврђена је оптужница Вишег јавног тужиоца у Јагодини Ктo.бр.5/18 од 13.02.2018. године, поднета против окривљених АА и ББ обоје из Стубице, Општина Параћин, због кривичног дела убиство у саизвршилаштву из члана 113. у вези члана 33. Кривичног законика (КЗ).

Приликом испитивања оптужнице Вишег јавног тужиоца у Јагодини Ктo.бр.5/18 од 13.02.2018. године, којом је окривљенима АА и ББ стављено на терет кривично дело убиство у саизвршилаштву из члана 113. у вези члана 33. КЗ, првостепени суд је у смислу одредбе члана 337. став 1. ЗКП у вези члана 341. став 1. ЗКП, потврдио наведену оптужницу, наводећи да из доказа који су приложени уз оптужницу произилази оправдана сумња да су окривљени извршили предметно кривично дело.

Међутим, из чињеничног описа оптужног акта произилази да је окривљеном АА оцу ВВ стављено на терет да је управљао возилом када су ВВ одвезли до одељења гинекологије Опште болнице у Туприји, а окривљеној ББ – мајци ВВ стављено на терет да је маказама пресекла пупчану врпцу, на који начин нису пружили неопходну помоћ новорођенчету, која је била нужна после рођења, иако су били свесни да због непружања такве помоћи код новорођенчета може доћи до смрти, до чега је и дошло, када је код новорођенчета, иако је било живо рођено и способно за ванматерични живот, наступила смрт услед угушења због удисања плодове воде и крви. Имајући у виду изнето, наведене радње за сада не дају основ за закључивање првостепеног суда да има довољно доказа да се основана сумња да су окривљени учинили кривично дело које им је ста-

вљено на терет подигне на ниво оправдане сумње, а што се основано указује у жалби браниоца окривљених.

*(Решење Вишег суда у Јагодини Кв.бр.45/18 од 06.03.2018. године и решење Апелационог суда у Крагујевцу Кж2 173/18 од 22.03.2018. године)*

*Сентенцу приредила: Наташа Јанковић,  
судијски помоћник Апелационог суда у Крагујевцу*

### **НЕМОГУЋНОСТ ИЗМЕНЕ ОПТУЖНИЦЕ НАКОН НАСТУПАЊА АПСОЛУТНЕ ЗАСТАРЕЛОСТИ КРИВИЧНОГ ГОЊЕЊА**

**Након наступања апсолутне застарелости кривичног гоњења, нема места интервенцији тужиоца у односу на чињенични опис кривичног дела, односно, висину прибављене противправне имовинске користи, као квалификаторне околности за постојање тежег облика кривичног дела.**

*Из образложења:*

Решењем Вишег суда у Јагодини Кв-121/18 од 10.05.2018. године, у I ставу изреке, обустављен је кривични поступак против окривљеног АА, по оптужници Окружног јавног тужилаштва у Јагодини Кт.бр.171/98 од 29.12.2006. године, због кривичног дела разбојништво у саизвршилаштву из чл. 206. ст. 1. КЗ у вези чл. 33. КЗ (важећег Кривичног законика "Сл. гласник РС" бр. 85/2005...94/2016) услед наступања апсолутне застарелости кривичног гоњења, а у II ставу изреке, укинута је притвор који је према окривљеном АА одређен решењем Окружног суда у Јагодини К-9/07 од 23.01.2008. године.

Против наведеног решења жалбу је изјавио Виши јавни тужилац у Јагодини, због битне повреде одредаба кривичног поступка, погрешно и непотпуно утврђеног чињеничног стања и повреде кривичног закона, са предлогом да Апелациони суд у Крагујевцу, побијано решење укине и предмет врати првостепеном суду на поновно одлучивање или исто преиначи тако што ће одбити као неоснован захтев браниоца окривљеног АА да се утврди да је наступила апсолутна застарелост кривичног гоњења окривљеног за кривично дело разбојништво из чл. 206. ст. 3. у вези ст. 1.

КЗ у вези чл. 33. КЗ (или из чл. 206. ст. 2. у вези ст. 1. КЗ у вези чл. 33. КЗ а према измењеној оптужници ВЈТ Јагодина од 28.02.2018. године).

Апелациони суд је испитујући побијано решење нашао да чињенични опис дела дат у оптужници Окружног јавног тужилаштва у Јагодини Кт.бр.171/98 од 29.12.2006. године, који јавни тужилац правно оцењује као кривично дело из чл. 206. ст. 3. у вези ст. 1. КЗ у вези чл. 33. КЗ тада важећег Кривичног законика, а која је у конкретном случају ступила на правну снагу и по којој је вођен кривични поступак, одговара садашњем кривичном делу из чл. 206. ст. 1. КЗ у вези чл. 33. КЗ, за које је прописана казна затвора од две до десет година и за које је дана 14.12.2017. године наступила апсолутна застарелост кривичног гоњења, с обзиром да је у смислу одредбе чл. 104. ст. 6. КЗ од извршења кривичног дела окривљеног (дело извршено 14.12.1997. године) прошло два пута онолико времена колико се по закону тражи за застарелост тог кривичног дела (чл. 103. тач. 4. КЗ).

Ово стога, јер изменама и допунама Кривичног законика из 2009. године није прописано извршење кривичног дела разбојништво од стране више лица у смислу раније инкриминације из чл. 206. ст. 3. у вези ст. 1. КЗ, за које је запређена казна затвора од три до петнаест година, а противправне радње окривљеног су према важећем Кривичном законнику обухваћене кривичним делом разбојништво из чл. 206. ст. 1. КЗ у вези чл. 33. КЗ, које је блаже по окривљеног, прама запређеној казни, будући да у конкретном случају нису испуњени законски услови за постојање квалификованог облика предметног кривичног дела из чл. 206. ст. 2. КЗ важећег Кривичног законика ("Службени гласник РС", бр. 94/2016), с обзиром да исто није учињено од стране групе, коју чине, поред осталих услова, најмање три лица у смислу чл. 112. ст. 22. КЗ, нити је неком лицу са умишљајем нанесена тешка телесна повреда, а при том и вредност одузетих ствари, тј. укупна противправна имовинска корист коју су окривљени прибавили кривичним делом, не прелази износ од 1.500.000,00 динара.

С тим у вези, неосновани су жалбени наводи јавног тужиоца да првостепени суд није био овлашћен да мења правну квалификацију кривичног дела, када се има у виду да је у првобитној оптужници наведен и износ противправно прибављене користи у девизном новцу и да је суд прекорачио своја овлашћења, када се мимо главног претреса упустио у оцену чињеничног стања и правне квалификације кривичног дела, при том не помињући измењену оптужницу од 28.02.2018. године, јер у ситуа-

цији када ранија оптужница садржи динарску противвредност одузетог новца у иностраној валути, која је утврђена економско-финансијским вештачењем од 26.12.2006. године, то нема места интервенцији тужиоца у односу на чињенични опис кривичног дела, односно, висину прибављене противправне имовинске користи, као квалификаторне околности за постојање тежег облика кривичног дела након наступања апсолутне застарелости кривичног гоњења.

*(Решење Вишег суда у Јагодини Кв-121/18 од 10.05.2018. године и решење Апелационог суда у Крагујевцу Кж.2-318/18 од 25.05.2018. године)*

*Сентенцу приредила: Тина Филиповић,  
судијски помоћник Апелационог суда у Крагујевцу*

#### **ИЗМЕНА ОПТУЖНИЦЕ НАКОН ДОПУНЕ ИСТРАГЕ**

**Измењена оптужница након допуне истраге се доставља окривљеном и његовом браниоцу с поуком о праву на подношење одговора, само у ситуацији када се идентитет оптужнице изменио у мери да је то оправдано.**

*Из образложења:*

Решењем Вишег суда у Крагујевцу Кв-165/17 од 23.06.2017. године потврђена је оптужница Вишег јавног тужиоца у Крагујевцу Кт-37/16 од 04.11.2016.

Против наведеног решења жалбу је изјавио бранилац окривљеног Б.У., адвокат АА, због битних повреда одредаба кривичног поступка и погрешно и непотпуно утврђеног чињеничног стања, са предлогом да Апелациони суд у Крагујевцу побијано решење преиначи и одлучи да нема места оптужби и да се поступак обуставља, зато што нема довољно доказа за оправдану сумњу да је окривљени извршио кривично дело које му се ставља на терет или да се предмет врати на допуну истраге ради бољег разјашњења стања ствари како би се испитала основаност оптужнице.

Међутим, Апелациони суд, као другостепени је нашао да је правилно првостепени суд поступио када је потврдио напред наведену оптужницу, односно, правилно је, испитујући основаност оптужнице у образложењу решења закључио да из доказа прикупљених у досадашњем току

поступка, произилази оправдана сумња да је окривљени ББ извршио кривично дело тешко убиство у саизвршилаштву из чл. 114. тач. 5. КЗ у вези чл. 33. КЗ, кажњиво по чл. 289, чл. 287, чл. 282, чл. 282а, чл. 47. и чл. 48. Кривичног законика Краљевине Холандије.

С тим у вези, по оцени Апелационог суда, неосновани су жалбени наводи браниоца окривљеног да је првостепени суд био дужан да одлучује о одговорима на оптужницу Вишег јавног тужиоца у Крагујевцу Ктo-37/16 од 24.03.2017. године, а не о одговорима поднетим на оптужницу тог тужилаштва број Ктo-37/16 од 04.11.2016. године, која је подношењем нове оптужнице, по ставу жалбе, стављена ван снаге, а ово стога што се идентитет оптужнице није изменио у мери да је било оправдано подношење новог одговора на оптужницу, па самим тим и разматрање навода из истог приликом испитивања оптужнице од стране већа првостепеног суда, будући да се не ради о измењеном чињеничном стању, већ само о ближем опису једног од доказа који је првобитно предложен од стране јавног тужиоца.

*(Решење Вишег суда у Крагујевцу Кв-165/17 од 23.06.2017. године и решење Апелационог суда у Крагујевцу Кж.2-438/17 од 17.07.2017. године)*

*Сентенцу приредила: Тина Филиповић,  
судијски помоћник Апелационог суда у Крагујевцу*

## **ПРАВНИ ИНТЕРЕС ЖАЛБЕ У КОРИСТ ОКРИВЉЕНОГ**

**Када оптужним актом окривљеном није стављена на терет узрочнопоследична веза присуства алкохола у крви са настанком саобраћајне незгоде, жалба браниоца окривљеног којом се указује да је повређена бланкетна норма из члана 187. став 1. ЗОБС-а, није изјављена у корист окривљеног који је оглашен кривим за блаже кривично дело од оног на које упућује жалба.**

*Из образложења:*

Пресудом Основног суда у Пожеги К.309/16 од 06.06.2017. године, окривљени АА је оглашен кривим да је извршио кривично дело тешко дело против безбедности јавног саобраћаја из члана 297. став 4. у вези

члана 289. став 3. у вези става 1. КЗ и осуђен на казну затвора у трајању од 1 године и 4 месеца.

Против цитиране пресуде жалбу је изјавио бранилац окривљеног којом, између осталог, указује да, супротно изреци, првостепени суд утврђује наводно два пропуста окривљеног, односно узрока који су довели до настанка саобраћајне незгоде, а самим тим и забрањених последица (супротно оптужном акту) и то да је окривљени неадекватно и погрешно проценио саобраћајну ситуацију, не наводећи која је то саобраћајна ситуација и да је управљао возилом у стању алкохолне опијености од око 0,66 промила до 0,76 промила, услед чега није био способан за безбедно управљање моторним возилом, у којој ситуацији, према ставу жалбе, никако није могао да повреди бланкентну норму члана 35. став 1. ЗОБС-а, како му је то стављено оптужним актом на терет, већ само одредбу члана 187. став 1. ЗОБС-а.

По оцени Апелационог суда, насупротив наводима жалбе браниоца окривљеног, првостепена пресуда није захваћена битном повредом одредаба кривичног поступка из члана 438. став 2. тачка 2. ЗКП, услед које се њена законитост и правилност не би могле испитати. Окривљени као учесник у саобраћају на путевима оглашен је кривим да се није придржавао саобраћајног прописа из члана 35. став 1. Закона о безбедности саобраћаја на путевима, односно да се није кретао десном страном коловоза у смеру кретања, те да је са свесним нехатом, услед непрописне вожње, проузроковао смрт једног лица и тешку телесну повреду другог лица, учесника у саобраћају. С обзиром да првостепени суд није окривљеног огласио кривим да је управљао возилом под утицајем алкохола у крви у узрочно-последичној вези са преласком возила на леву страну коловоза, а потом и преко леве ивице и силаска возила са коловоза, то се не може говорити о прекорачењу оптужбе и битној повреди одредаба кривичног поступка из члана 438. став 1. тачка 9. ЗКП, на коју се неосновано позива бранилац окривљеног у изјављеној жалби, јер ове чињенице нису садржане ни у диспозитиву оптужног акта којима је суд везан. Правилно је примењен кривични закон када је окривљени оглашен кривим да је извршио кривично дело тешко дело против безбедности јавног саобраћаја из члана 297. став 4. у вези члана 289. став 3. у вези става 1. КЗ, па је неосновано указивање у жалби браниоца окривљеног да је првостепени суд применио закон који није могао применити. Суштински посматрано, жалба браниоца

окривљеног којом се у овом делу указује да је повређена бланкентна норма из члана 187. став 1. ЗОБС-а, није изјављена у корист окривљеног који је оглашен кривим за блаже кривично дело од оног на које упућује жалба.

*(Пресуда Основног суда у Пожеги К-309/16 од 06.06.2017. године, пресуда Апелационог суда у Крагујевцу Кж1-1091/17 од 06.10.2017. године).*

*Сентенцу припремила: Милевка Миленковић,  
судија Апелационог суда у Крагујевцу*

### **ОДУСТАНАК ЈАВНОГ ТУЖИОЦА ОД ОПТУЖБЕ (Чл. 49. Законика о кривичном поступку)**

**Одустанак јавног тужиоца од оптужбе мора бити јасан и изричит.**

*Из образложења:*

Пресудом Основног суда у Ивањици К-334/13 од 30.11.2016. године, окривљени АА у ставу I изреке ослобођен је од оптужбе, на основу чл. 423. тач. 1. ЗКП, да је извршио кривично дело насиље у породици из чл. 194. ст. 3. у вези ст. 1. КЗ, према оштећеном ББ, а ставом II изреке ослобођен од оптужбе, на основу чл. 423. тач. 2. ЗКП, да је извршио кривично дело насиље у породици из чл. 194. ст. 1. КЗ, према оштећеној ВВ, и одлучено да трошкови кривичног поступка падају на терет буџетских средстава суда.

Јавни тужилац у жалби је, поред осталог, истицао да је првостепени суд, позивајући се на одредбу чл. 423. тач. 2. ЗКП, ослободио окривљеног од оптужбе да је извршио кривично дело насиље у породици из чл. 194. ст. 1. КЗ, према оштећеној ВВ, а да је, при том, измењеном оптужницом Кт-268/14 од 21.08.2016. године, јавни тужилац одустао од кривичног гоњења окривљеног за поменуто кривично дело, тако да му се исто ни не ставља на терет наведеним оптужним актом, због чега је првостепена пресуда захваћена битним повредама одредаба кривичног поступка из чл. 438. ст. 1. тач. 11. и ст. 2. тач. 2. ЗКП.

Апелациони суд је нашао да су потпуно нејасни разлози из образложења првостепене пресуде у погледу околности да ли је јавни тужилац



одустао од оптужбе за кривично дело насиље у породици из чл. 194. ст. 1. КЗ, извршено према оштећеној ВВ. Ово стога, што је првостепени суд, на деветој страни побијане пресуде, констатовао да је изменом оптужног акта, јавни тужилац "де факто" одустао од кривичног гоњења окривљеног за наведено дело, а затим, у наставку навео, да је суд дужан, сходно чл. 420. ЗКП, да оптужбу реши у потпуности и да одлучи о кривици окривљеног за оба кривична дела која су предмет првобитне оптужнице, без обзира на измену оптужног акта, јер се измена односи само на једно кривично дело. Због наведене битне повреде одредаба кривичног поступка, жалба јавног тужиоца је морала бити усвојена и побијана пресуда укинута у целини, са налогом првостепеном суду да од јавног тужиоца узме јасну и изричиту изјаву о томе, да ли одустаје од оптужбе за кривично дело насиље у породици из чл. 194. ст. 1. КЗ, извршено према оштећеној И. Г.

*(Пресуда Основног суда у Ивањици К-334/13 од 30.11.2016. године и решење Апелационог суда у Крагујевцу Кж1-478/17 од 19.04.2017. године)*

*Сентенцу приредио: Никола Станојевић,  
судијски помоћник Апелационог суда у Крагујевцу*

### **ПРИГОВОР ОШТЕЋЕНОГ (Чл. 51. ЗКП)**

**У ситуацији када о оптужном предлогу оштећене као тужиоца који се сматра захтевом за спровођење истраге према одредбама тада важећег Законика о кривичном поступку, истражни судија није одлучио до дана почетка примене новог Законика о кривичном поступку, односно, до 01.10.2013. године, тај захтев се има сматрати приговором оштећеног вишем тужиоцу.**

*Из образложења:*

Решењем Основног суда у Аранђеловцу Кв-303/16 од 18.09.2017. године, потврђена је оптужница оштећеног као тужиоца АА из Београда од 20.11.2012. године против окривљеног ББ као одговорног лица у предузећу "Графопак" д.о.о. из Аранђеловца, због кривичних дела злоупотреба службеног положаја из члана 359. став 1. КЗ и превара из члана 208. став 4. КЗ.

Против наведеног решења жалбу је изјавио бранилац окривљеног ББ, без навођења законских основа, са предлогом да Апелациони суд у Крагујевцу побијано решење преиначи, тако што ће одбацити оптужницу као неосновану или исто укине и предмет врати првостепеном суду на поновно одлучивање.

По оцени Апелационог суда, како из списка предмета произилази да је оштећена као тужилац АА, дана 20.11.2012. године Основном суду у Крагујевцу поднела "оптужни предлог" против окривљених ББ и ВВ, због кривичних дела злоупотреба службеног положаја из члана 359. став 3. КЗ и превара из члана 208. став 4. КЗ, који се у смислу одредбе члана 268. став 2. тада важећег ЗКП сматра захтевом за спровођење истраге, будући да је подигнута оптужница без спровођења истраге за кривично дело за које је прописана казна затвора преко пет година и како о том захтеву истражни судија није одлучио до дана почетка примене новог ЗКП, односно, до 01.10.2013. године, тај захтев се има сматрати приговором вишем тужиоцу у смислу одредбе члана 51. ЗКП и одредбе члана 603. новог ЗКП.

*(Решење Основног суда у Аранђеловцу Кв-303/16 од 18.09.2017. године и решење Апелационог суда у Крагујевцу Кж.2-623/17 од 26.10.2017. године)*

*Сентенцу приредила: Тина Филиповић,  
судијски помоћник Апелационог суда у Крагујевцу*

### **ПОВРАЋАЈ У ПРЕЂАШЊЕ СТАЊЕ ОШТЕЋЕНОГ КАО ТУЖИОЦА ЗБОГ ПРОПУШТАЊА РОКА ЗА ПОДНОШЕЊЕ ВАНРЕДНОГ ПРАВНОГ ЛЕКА**

Нису испуњени услови да се оштећеном као тужиоцу дозволи повраћај у пређашње стање због пропуштања рока за предају ванредног правног лека услед болести његовог пуномоћника, којом је био спречен и неспособан за рад.

*Из образложења:*

Решењем Основног суда у Новом Пазару 22К-477/15 од 19.02.2018. године одлучено је да се не дозвољава повраћај у пређашње стање оштећеном као тужиоцу АА, по молби пуномоћника оштећеног као

тужиоца поднетој 05.02.2018. године, у предмету окривљеног ББ и др., због кривичног дела тешко дело против опште сигурности у саизвршилаштву из чл. 288. ст. 4. у вези чл. 278. ст. 1. и 4. у вези ст. 5. Кривичног законика (КЗ) у вези чл. 33. КЗ.

Против наведеног решења жалбу је изјавио пуномоћник оштећеног као тужиоца АА, због битне повреде одредаба кривичног поступка и погрешно и непотпуно утврђеног чињеничног стања, са предлогом да Апелациони суд у Крагујевцу побиијано решење укине и предмет врати првостепеном суду на поновно одлучивање.

По оцени Апелационог суда правилно је првостепени суд поступио када је одлучујући о молби за повраћај у пређашње стање пуномоћника оштећеног као тужиоца АА, нашао да је иста неоснована, јер нису испуњени законски услови да се дозволи повраћај у пређашње стање. Наиме, у смислу одредбе чл. 226. тач. 2. ЗКП повраћај у пређашње стање оштећени као тужилац може тражити ако из оправданог разлога није могао да благовремено обавести суд о промени адресе пребивалишта или боравишта или да дође на припремно рочиште, главни претрес или рочиште из чл. 505. ст. 1. тог законика, а из списка предмета произилази да је пуномоћник оштећеног као тужиоца тражио повраћај у пређашње стање због пропуштања рока за предају ванредног правног лека из објективних разлога, тј. услед болести пуномоћника који је био спречен и неспособан за рад скоро четири месеца, па из наведеног произилази да се повраћај не тражи из законом дозвољених разлога, због чега поднета молба није основана. Ово посебно и из разлога јер оштећени као тужилац, иако сходно одредби чл. 58. ст. 2. ЗКП има права која припадају јавном тужиоцу, ни по том основу не испуњава услове да се усвоји поднета молба и дозволи повраћај у пређашње стање, будући да ни једном одредбом процесног законика није предвиђена могућност јавног тужиоца да тражи повраћај у пређашње стање, нити продужење рока за подношење ванредног правног лека.

*(Решење Основног суда у Новом Пазару 22К-477/15 од 19.02.2018. године и решење Апелационог суда у Крагујевцу Кж.2-152/18 од 15.03.2018. године)*

*Сентенцу приредила: Тина Филиповић,  
судијски помоћник Апелационог суда у Крагујевцу*

**ЗАКЛЕТВА СВЕДОКА  
(Чл. 96. ЗКП)**

**На претресу који је одржан пред првостепеним судом изведен је доказ читањем исказа сведока који је дала у истрази пред јавним тужиоцем, а који је уз сагласност странака и браниоца прочитан и на који није било примедби, па околност да сведок није положила заклетву не значи да се исказ тог сведока не може користити као доказ у доказном поступку.**

*Из образложења:*

Пресудом Вишег суда у Краљеву К- 3/16 од 02.12.2016. године окривљени АА оглашен је кривим да је извршио кривично дело тешко убиство у покушају из члана 114. став 1. тачка 5. у вези члана 30. Кривичног законика (КЗ), за које му је утврђена казна затвора у трајању од 14 година и кривично дело недозвољена производња, држање, ношење и промет оружја и експлозивних материја из члана 348. став 4. у вези става 1. КЗ, за које му је утврђена казна затвора у трајању од 2 године, па је осуђен на јединствену казну затвора у трајању од 15 година, у коју му се урачунава време проведено у притвору од 09.11.2015. године до упућивања на издржавање казне затвора, али не дуже од казне на коју је осуђен том пресудом.

Браниоци окривљеног АА, у жалбама истичу битну повреду одредаба кривичног поступка из члана 438. став 2. тачка 1. и 2. ЗКП, како то наводи адв. Предраг Милутиновић, а из члана 438. став 2. тачка 2. ЗКП, како то наводи адв. Живорад Лекић. У образложењу жалбе адв. Предрага Милутиновића, позивајући се на наведену битну повреду одредаба кривичног поступка истиче да се првостепена пресуда заснива на доказу на коме се по закону не може засновати са образложењем да је као доказ коришћен исказ сведока ББ, која није саслушана на претресу пред првостепеним судом, већ само у истрази од стране Вишег јавног тужиоца, без положене заклетве за сведока и без присуства браниоца, у фази истраге која се водила против НН учиниоца. У жалби браниоца окривљеног адв. Живорада Лекића се такође истиче да је учињена битна повреда одредаба кривичног поступка јер је поступак вођен против НН извршиоца, да је у тој фази поступка као сведок саслушана ББ и да је била обавеза јавног тужиоца да прибави претходно одобрење судије за претходни поступак ради саслушања сведока и вештака, сходно одредби члана 300. став 6. ЗКП.

По налажењу Апелационог суда овакви наводи у изјављеним жалбама су неосновани јер је увидом у списе предмета утврђено да је јавни тужилац затражио одобрење од судије за претходни поступак писаним поднеском и да је судија за претходни поступак Вишег суда у Краљеву решавајући по захтеву Вишег јавног тужиоца у Краљеву донео одобрење да се у поступку истраге у смислу члана 300. став 6. ЗКП испитају сведоци, између осталих и сведок ББ и да се обаве одређена вештачења. Разматрајући овај навод у изјављеним жалбама Апелациони суд, као другостепени, је имао у виду и да је на претресу који је одржан пред првостепеним судом изведен доказ читањем исказа сведока ББ који је дала у истрази пред Вишим јавним тужиоцем у Краљеву, те да након што је овај исказ прочитан није било примедби од стране учесника у поступку.

Стога је, по налажењу Апелационог суда, првостепени суд правилно применио одредбу члана 406. став 1. тачка 1. ЗКП.

*(Пресуда Вишег суда и Краљеву К.3/16 од 02.12.2016. године и пресуда Апелационог суда у Крагујевцу Кж1 340/17 од 23.05.2017. године)*

*Сентенцу приредила: Оливера Бојовић,  
судија Апелационог суда у Крагујевцу*

### ОТМИЦА РАДИ ПРИНУДЕ

**У ситуацији када су окривљени заједничким деловањем употребом силе и претње одвели и задржали малолетног оштећеног у намери да принуде његовог брата на извињење у њиховим радњама стичу се елементи кривичног дела отмица из чл. 134. ст. 3. у вези ст. 1. у вези чл. 33. Кривичног законика.**

*Из образложења:*

"Пресудом Вишег суда у Крагујевцу К-52/16 од 16.12.2016. године, окривљени АА и ББ оглашени су кривим да су као саизвршиоци учинили кривично принуда из чл. 135 ст. 1 у вези чл. 33 КЗ...

Решавајући о супротним тврдњама Апелациони суд је као другостепени, одржао претрес и након оцене доказа у смислу чл. 419 ст. 1 ЗКП, који су непосредно изведени на претресу пред другостепеним судом као и доказа који су прочитани и у које је извршен увид, нашао да на основу

чињеничног стања утврђеног на претресу пред овим судом првостепену пресуду треба преиначити и окривљене АА и ББ огласити кривим за извршење кривичног дела отмица у саизвршилаштву из чл. 134 ст. 3 у вези ст. 1 у вези чл. 33 КЗ, извршеног у време, месту и на начин утврђен у изреци ове пресуде, чиме је усвојена жалба јавног тужиоца...

...по налажењу Апелационог суда као другостепеног, а након одржаног претреса на несумњив начин је утврђено да је тужилац доказао наводе из оптужнице, како у погледу времена и места извршења кривичног дела, тако и да су окривљени АА и ББ заједно са мал. ВВ заједничким деловањем и по подељеним улогама силом и претњом одвели и задржали мал. оштећеног ГГ на тај начин што су га принудили да уђе у возило марке "Голф 3" и то окр. АА уперивши му стартни пиштољ у главу, па када је то мал. ГГ одбио да учини рукама га угурао на задње седиште возила и на који начин су му противправно одузели слободу кретања, јер својевољно није могао да изађе из возила јер се исто налазило у кретању, а када су дошли до хотела "Старо здање" то није могао да учини из страха. Затим, је окр. АА ошт. ГГ дао свој мобилни телефон, а мал. ВВ му наредио да позове свог брата мал. ДД, који је био принуђен да дође до хотела "Старо здање" плашећи се за безбедност свог брата мал. ГГ, па након што се у присуству окр. АА и ББ извинио мал. ВВ, мал. оштећени су пуштени уз претњу да ништа не пријављују полицији јер ће у супротном лоше проћи...".

*(Пресуда Вишег суда у Крагујевцу К-52/16 од 16.12.2016. године и пресуда Апелационог суда у Крагујевцу Кж1-223/17 од 28.03.2017. године)*

*Сентенцу приредила: Оливера Бојовић,  
судија Апелационог суда у Крагујевцу*

## МЕРА ЗАБРАНЕ НАПУШТАЊА СТАНА

Континуитет заједничког деловања окривљених, исказана упорност при извршењу кривичног дела за које су оправдано сумњиви представљају околности које указују да и даље стоје разлози за продужење мере забрана напуштања стана и да представљају особите околности у смислу одредбе члана 211. став 1. тачка 3. Законика о кривичном поступку.

*Из образложења:*

Решењем Вишег суда у Крагујевцу Кв-128/18 од 17.05.2018. године у ставу I изреке окривљеном АА ИЗ М....., продужена је мера забране напуштања стана, уз забрану коришћења телефона и интернета и примања других лица у стан и забране да без одобрења суда напусти просторије у М..... у Ул. .... број ....., уз меру примене електронског надзора, одређене решењем Вишег суда у Крагујевцу Кпп-355/17 од 22.11.2017. године, из законских разлога предвиђених чланом 208. став 1. у вези члана 211. став 1. тачка 3. и члана 190. став 1. Законика о кривичном поступку (ЗКП) и може трајати док за то постоји потреба, а најдуже до правноснажности пресуде, с тим да по наведеном решењу може трајати најдуже до 3 месеца, односно 17.08.2018. године. Окривљени је упозорен да против њега може бити одређен притвор, ако прекрши изречену забрану и ако не поступи на начин како му је одређено наведеним решењем.

У ставу II изреке окривљеном ББ из М....., продужена је мера забране напуштања стана, уз забрану коришћења телефона и интернета и примања других лица у стан и забране да без одобрења суда напусти просторије у М....., Ул..... бр. ...., уз примену мере електронског надзора, одређене решењем Вишег суда у Крагујевцу Кпп-355/17 од 22.11.2017. године, из законских разлога предвиђених чланом 208. став 1. у вези члана 211. став 1. тачка 3. и члана 190. став 1. ЗКП и може трајати док за то постоји потреба, а најдуже до правноснажности пресуде, с тим да по наведеном решењу може трајати најдуже до 3 месеца, односно 17.08.2018. године. Окривљени је упозорен да против њега може бити одређен притвор, ако прекрши изречену забрану и ако не поступи на начин како му је одређено наведеним решењем.

Истим решењем, у ставу III изреке окривљеном ВВ. из М..... продужена је мера забране напуштања стана, уз забрану коришћења телефона и интернета и примања других лица у стан и забране да без одобрења суда напусти просторије у М....., Ул..... бр. ...., уз примену мере електронског надзора, одређене решењем Вишег суда у Крагујевцу Кпп-355/17 од 22.11.2017. године, из законских разлога предвиђених чланом 208. став 1. у вези члана 211. став 1. тачка 3. и члана 190. став 1. ЗКП и може трајати док за то постоји потреба, а најдуже до правноснажности пресуде, с тим да по наведеном решењу може трајати најдуже до 3 месеца, односно 17.08.2018. године.

Наиме, из списка предмета произилази да су окривљени АА, ББ и ВВ. оправдано сумњиви да су у временском периоду од средине новембра 2016. године до 27.12.2016. године, у саставу групе, по претходном договору, а у циљу континуираног вршења кривичних дела ради продаје набавили, држали и преносили већу количину опојне дроге "канабис" тзв. марихуану.

По налажењу Апелационог суда, правилно је првостепени суд имајући у виду континуитет заједничког деловања окривљених, исказану упорност при извршењу кривичног дела за које су оправдано сумњиви, извео закључак да наведене околности представљају околности које указују да и даље стоје разлози за продужење мере забране напуштања стана, односно да напред наведене околности представљају особите околности у смислу одредбе члана 211. став 1. тачка 3. ЗКП које указују да би окривљени могли поновити кривично дело које им је стављано на терет, те да су исте таквог степена и интензитета да оправдавају продужење мере забране напуштања стана у којем окривљени бораве, с обзиром да исти неће имати несметан приступ средствима комуникације, јер су мере изречене уз примену електронског надзора сходно одредби члана 190. став 1. ЗКП.

*(Решење Вишег суда у Крагујевцу Кв-128/18 од 17.05.2018. године и решење Апелационог суда у Крагујевцу Кж2 332/18 од 31.05.2018. године)*

*Сентенцу приредила: Наташа Јанковић,  
судијски помоћник Апелационог суда у Крагујевцу*

### **ИМОВИНСКОПРАВНИ ЗАХТЕВ (Чл. 252. ст. 1. ЗКП)**

**О имовинскоправном захтеву у кривичном поступку, суд може одлучити само ако постоји предлог овлашћеног лица.**

*Из образложења:*

Пресудом Основног суда у Пожаревцу 81К-331/15 од 31.10.2016. године, у целини је остављена на снази пресуда Основног суда у Пожаревцу 62К-1117/2012 од 25.02.2013. године, којом је окривљени АА оглашен кривим да је извршио продужено кривично дело тешка крађа у саизвршилаштву из чл. 204. ст. 1. тач. 1. КЗ у вези чл. 33. и 61. КЗ, за које је осуђен на казну затвора у трајању од 1 године и 6 месеци и, поред оста-



лог, обавезан да на име имовинскоправног захтева исплати оштећеном ББ износ од 140.608,00 динара, све у року од 15 дана, од дана правноснажности пресуде, под претњом извршења.

Бранилац окривљеног, поред осталог, у жалби је истицао да је погрешан закључак првостепеног суда да у поновљеном поступку нису утврђене чињенице које би довеле до другачије одлуке суда у погледу имовинскоправног захтева, у међувремену преминулог оштећеног ББ, тј. да околност, да његов правни следбеник, ВВ "није заинтересован" за наплату тог захтева, није од утицаја на поменуту одлуку.

Апелациони суд је поменуте жалбене наводе оценио основаним, јер је правни следбеник оштећеног изјавио да се не придружује кривичном гоњењу и да не истиче имовинскоправни захтев. Наиме, имовинскоправни захтев ће се, у смислу чл. 252. ст. 1. ЗКП, расправити у кривичном поступку, уколико постоји такав предлог овлашћеног лица. Како у конкретном случају тог предлога нема, не постоји ни правни основ за досуђење истог, због чега је првостепени суд повредио наведену законску одредбу, па је жалба браниоца окривљеног усвојена у том делу и првостепена пресуда преиначена, тако што је делимично стављена ван снаге пресуда Основног суда у Пожаревцу 62К-1117/2012 од 25.02.2013. године, у делу где је окривљени обавезан да, на име причињене штете, оштећеном ББ исплати наведени износ.

*(Пресуда Основног суда у Пожаревцу 81К-331/15 од 31.10.2016. године и пресуда Апелационог суда у Крагујевцу Кж.1-34/17 од 17.01.2017. године.)*

*Сентенцу приредио: Никола Станојевић,  
судијски помоћник Апелационог суда у Крагујевцу*

## **ОКОЛНОСТИ КОЈЕ ТРАЈНО ИСКЉУЧУЈУ КРИВИЧНО ГОЊЕЊЕ (Чл. 338. ст. 1. тач. 2. ЗКП)**

**Приликом испитивања оптужнице, суд по службеној дужности утврђује да ли постоје околности које трајно искључују кривично гоњење.**

*Из образложења:*

Решењем Вишег суда у Пожаревцу 1Кв-37/17 од 22.03.2017. године, потврђена је оптужница Вишег јавног тужилаштва у Пожаревцу Кт-10/11-201 од 10.02.2017. године, којом је проширена оптужница истог тужилаштва Кт-10/11-201 од 14.02.2012. године, прецизирана 26.11.2013. године и 16.05.2016. године, против окривљене АА, због продуженог кривичног дела злоупотреба положаја одговорног лица из чл. 234. ст. 3. у вези ст. 1. КЗ у вези чл. 61. КЗ.

Жалбом браниоца окривљене се суштински указивало на постојање околности која трајно искључује кривично гоњење, сходно чл. 338. ст. 1. тач. 2. ЗКП, а која је наступила са проширењем оптужног акта од стране јавног тужиоца.

Наиме, Апелациони суд је нашао да из списка произилази, да је у истом предмету већ била донета првостепена пресуда ЗК-16/12 од 19.05.2016. године, којом је окривљена оглашена кривом, због кривичног дела у питању, те, да је иста, усвајањем жалби окривљене и њеног браниоца, укинута решењем Апелационог суда у Крагујевцу Кж1-1092/16 од 21.09.2016. године, а на коју није било жалбе јавног тужиоца. Тек након тога, јавни тужилац је својим актом Кт-10/11-201 од 10.02.2017. године проширио оптужницу, додавањем нових радњи које улазе у састав продуженог кривичног дела у питању, и то, поред првобитне четири радње, још 10 нових радњи, којима је повећан и укупан износ прибављене противправне имовинске користи за коју се терети, чиме је оптужни акт у битном проширен на штету окривљене.

С обзиром да се првостепени суд у образложењу побијаног решења није уопште изјаснио о поменутом проширењу оптужног акта од стране јавног тужиоца, након доношења решења Апелационог суда у Крагујевцу Кж1-1092/16 од 21.09.2016. године, по жалби одбране, оцењено је да је исто захваћено битном повредом одредаба кривичног поступка из чл. 438. ст. 2. тач. 2. ЗКП, па је, уважавањем жалбе браниоца окривљене, морало бити укинато и предмет враћен на поновно одлучивање.

*(Решење Вишег суда у Пожаревцу 1Кв-37/17 од 22.03.2017. године и решење Апелационог суда у Крагујевцу Кж.2-245/17 од 25.04.2017. године.)*

*Сентенцу приредио: Никола Станојевић,  
судијски помоћник Апелационог суда у Крагујевцу*

**НЕМОГУЋНОСТ ПОДНОШЕЊА ПРИВАТНЕ ТУЖБЕ  
НАКОН ОДБАЦИВАЊА КРИВИЧНЕ ПРИЈАВЕ ЗА КРИВИЧНА  
ДЕЛА ЗА КОЈА СЕ ГОНИ ПО СЛУЖБЕНОЈ ДУЖНОСТИ**

**Код кривичних дела за која се кривично гоњење предузима по службеној дужности, оштећени немају овлашћење за подизање приватне тужбе за то кривично дело, након што је надлежни јавни тужилац претходно одбио приговор оштећених као тужилаца на решење о одбацивању њихове кривичне пријаве, од стране Основног јавног тужиоца.**

*Из образложења:*

Решењем Вишег суда у Новом Пазару Кв.175/17 од 04.10.2017. године, на основу чл. 416. ст. 1. тач. 2. Законика о кривичном поступку, одбачена је приватна кривична тужба оштећених као тужилаца АА, ББ и ВВ сви из села Д....., општина Т....., подигнута против окривљене ГГ из Т....., због кривичног дела злоупотреба службеног положаја из чл. 359. ст. 3. у вези ст. 1. Кривичног законика.

Против наведеног решења, благовремено су изјавили жалбу оштећени као тужиоци, АА, ББ и ВВ, због битне повреде одредаба кривичног поступка, погрешно и непотпуног утврђеног чињеничног стања и повреде кривичног закона, са предлогом да Апелациони суд у Крагујевцу укине побијано решење и предмет врати на рад и одлуку надлежном суду по приватној кривичној тужби у складу са одредбама Законика о кривичном поступку.

По оцени другостепеног суда, правилан је закључак првостепеног суда да поднесак насловљен као приватна кривична тужба мора бити одбачен сходно одредби чл. 416. ст. 1. тач. 2. ЗКП, због недостатка захтева овлашћеног тужиоца, јер се окривљеној ставља на терет извршење кривичног дела злоупотреба службеног положаја из чл. 359. ст. 3. у вези ст. 1. КЗ, за које се гоњење предузима по службеној дужности, а подносиоци приватне тужбе немају својство приватних тужилаца, будући да се за то кривично дело не може гонити по приватној тужби, већ својство оштећених као тужилаца, који у процесној ситуацији, када је надлежни јавни тужилац, претходно одбио приговор оштећених као тужилаца на решење о одбацивању њихове кривичне пријаве услед наступања застарелости

кривичног гоњења за предметно кривично дело, од стране Основног јавног тужиоца, више немају овлашћења за подизање тужбе.

*(Решење Вишег суда у Новом Пазару Кв-175/17 од 04.10.2017. године и решење Апелационог суда у Крагујевцу Кж.2-613/17 од 30.10.2017. године)*

*Сентенцу приредила: Тина Филиповић,  
судијски помоћник Апелационог суда у Крагујевцу*

### **БИТНА ПОВРЕДА ОДРЕДАБА КРИВИЧНОГ ПОСТУПКА (Чл. 438. ст. 2. тач. 2. ЗКП)**

**Првостепени суд је учинио битну повреду одредаба кривичног поступка у виду нејасних разлога о чињеницама које су предмет доказивања када је на основу предложених доказа од стране јавног тужиоца извео закључак да је умишљај окривљеног био усмерен на одузимање ствари веће вредности, код чињенице да из исказа оштећене произилази да су у објекту биле само ствари мале вредности (ситан алат).**

*Из образложења:*

Пресудом Основног суда у Пожаревцу 81К-523/17 од 13.03.2018. године окривљени АА из П..... оглашен је кривим због кривичног дела тешка крађа у покушају из члана 204. став 1. тачка 1. у вези члана 30. Кривичног законика (КЗ) и осуђен на казну затвора у трајању од 6 месеци.

Првостепена пресуда садржи битне повреде одредаба кривичног поступка из члана 438. став 2. тачка 2. ЗКП, јер су разлози пресуде противречни изреци. Осим тога, побијана пресуда не садржи разлоге о појединим чињеницама које су предмет доказивања, а дати разлози су нејасни, нашта се основано указује у жалбама окривљеног и његовог браниоца, због чега није могуће испитати законитост и правилност пресуде.

Због наведене битне повреде одредаба кривичног поступка, за сада се не може прихватити ни чињенично стање као правилно и потпуно утврђено, што самим тим доводи у питање и правилност примене кривичног закона, а нашта се такође основано указује у изјављеним жалбама, па је укидање побијане пресуде нужно.

Наиме, за сада су нејасни разлози првостепеног суда да је окривљени покушао извршење кривичног дела тешка крађа из члана 204. став 1. тачка 1. у вези члана 30. КЗ, односно на основу којих доказа предложених од стране јавног тужиоца, а које је суд извео произилази да је окривљени вршио преметачину, те да су се у локалу налазиле ствари вредности веће од 5.000,00 динара, а имајући притом у виду и исказ оштећене која је навела да су машине и друге вредније ствари из локала изнете пре критичног догађаја и да се у локалу налазио само ситни алат, што се основно истиче у жалбама.

*(Пресуда Основног суда у Пожаревцу 81К-523/17 од 13.03.2018. године и решење Апелационог суда у Крагујевцу Кж1 482/18 од 17.05.2018. године)*

*Сентенцу приредила: Наташа Јанковић,  
судијски помоћник Апелационог суда у Крагујевцу*

#### **ЧЛАН 450. СТАВ 5. ЗАКОНИКА О КРИВИЧНОМ ПОСТУПКУ**

**Накнадно прецизирање оптужног акта на главном претресу пред другостепеним судом од стране заменика Апелационог јавног тужиоца уношењем битних елемената бића кривичног дела уз навођење да је реч о "техничким грешкама", противно је одредби чл. 450. ст. 5. Законика о кривичном поступку и као такво учињено је на штету окривљеног јер се исто у смислу наведене одредбе у тој фази поступка може извршити само у корист окривљеног.**

*Из образложења:*

"На претресу пред другостепеним судом дана 23.06.2017 године заменик Апелационог јавног тужиоца у Крагујевцу извршио је измену оптужнице Вишег јавног тужиоца у Крагујевцу Кт. број 22/12 од 27.04.2017. године и окр. АА је ставио на терет да је дана 01.02.2012. године око 13,30 часова, у Крагујевцу, у Ул. Кнеза Михаила, код Мале ваге, као службено лице, у својству полицијског службеника ПУ Крагујевац – Одељење саобраћајне полиције – СПИ Крагујевац, непосредно захтевао и примио поклон, да у оквиру свог службеног овлашћења "изврши

службену радњу, коју не би смео извршити", чиме је извршио кривично дело примање мита из чл. 367. ст. 2. Кривичног законика...

Након одржаног претреса Апелациони суд у Крагујевцу је донео пресуду Кж1-303/17 од 23.06.2017. године којом је усвојио жалбу Вишег јавног тужиоца у Крагујевцу и преиначио пресуду Вишег суда у Крагујевцу К-79/14 од 07.11.2016. године тако да је окр. АА огласио кривим да је дана 01.02.2012. године око 13,30 часова, у Крагујевцу, у Ул. Кнеза Михаила, код Мале ваге, као службено лице, у својству полицијског службеника ПУ Крагујевац – Одељење саобраћајне полиције – СПИ Крагујевац, непосредно захтевао и примио поклон, да у оквиру свог службеног овлашћења **"не изврши** службену радњу, коју не би смео извршити",... и да је тим радњама извршио кривично дело примање мита из чл. 367. ст. 2. Кривичног законика...

Одлуком Апелационог суда у Крагујевцу, као суда трећег степена у предмету Кж3-36/17 од 17.01.2018. године усвојена је жалба браниоца окривљеног, укинута је пресуда Апелационог суда у Крагујевцу Кж1-303/17 од 23.06.2017. године и предмет враћен истом суду на поновно одлучивање. У образложењу наведеног решења је наведено да из таквог чињеничног описа прецизираног од стране заменика Апелационог јавног тужиоца у Крагујевцу произилази да је очигледно да недостаје један од битних елемената предметног кривичног дела, да је примање мита од стране окривљеног АА извршено да као службено лице у оквиру свог службеног овлашћења **"не изврши** службену радњу коју не би смело извршити", а да је изреком побијане другостепене пресуде окривљени АА оглашен кривим да је у време на начин и под околностима како је то напред описано непосредно захтевао и примио поклон, да у оквиру свог службеног овлашћења **"не изврши** службену радњу, коју не би смео извршити", чиме је извршио кривично дело примање мита из члана 367. став 2. КЗ. Дакле, по налажењу суда трећег степена, другостепени суд је у изреку пресуде унео законску формулацију **"не изврши** службену радњу, коју не би смео извршити", иако то није било садржано у чињеничном опису радње извршене у прецизираном оптужном акту, већ је било наведено **"изврши** службену радњу, коју не би смео извршити". По налажењу суда трећег степена поступајући на тај начин другостепени суд је прекорачио оптужбу, јер предметном оптужницом наведени облик радње окривљеном није

био стављен на терет, и на тај начин је учинио битну повреду одредаба кривичног поступка из члана 438. став 1. тачка 9. ЗКП...

Апелациони суд у Крагујевцу у поновном поступку одлучио је да се у овој кривичноправној ствари отвори претрес пред другостепеним судом...

...Апелациони суд у Крагујевцу, као другостепени, дана 13.03.2018. године, одржао претрес у присуству заменика Апелационог јавног тужиоца у Крагујевцу, окривљеног и његовог браниоца, на коме је након упознавања странака и браниоца са списима предмета, заменик Апелационог јавног тужиоца у Крагујевцу прецизирао диспозитив оптужног акта који је измењен дана 23.06.2017. године и то тако да треба уписати реч "не" у диспозитиву оптужбе после речи "да у вези службених овлашћења",... На претресу пред Апелационим судом у Крагујевцу који је одржан дана 20.03.2018. године, у присуству заменика АЈТ у Крагујевцу, окривљеног и његовог браниоца, заменик АЈТ поново прецизира оптужни акт у делу који се односи на трансакцију новчанице од 100 еура и да је ту новчаницу најпре ББ. дао ВВ, а ВВ предао окривљеном АА.

Прецизирани оптужни акт од стране заменика Апелационог јавног тужиоца на претресима одржаним у дане 13.03.2018. године и 20.03.2018. године, овај суд исте није разматрао, налазећи да је прецизирање извршено на штету окривљеног и као такво је противно одредби чл. 450. ст. 5. ЗКП, којом је између осталог прописано да овлашћени тужилац може, с обзиром на резултат претреса, изменити оптужницу у корист оптуженог..."

*(Пресуда Вишег суда у Крагујевцу К-79/14 од 07.11.2016. године и пресуда Апелационог суда у Крагујевцу КЖ1-107/18 од 20.03.2018. године)*

*Сентенцу приредила: Невена Марковић,  
судијски помоћник Апелационог суда у Крагујевцу*

### **ИЗРИЦАЊЕ ЈЕДИНСТВЕНЕ КАЗНЕ (чл. 552. ЗКП)**

**У поступку за преиначење правноснажних пресуда, применом одредби о одмеравању јединствене казне за дела у стицају, могу се спојити само казне изречене пресудама наведеним у захтеву овлашћеног лица за покретање тог поступка.**

*Из образложења:*

Пресудом Основног суда у Крушевцу Кв-49/17 од 08.02.2017. године преиначене су у погледу одлуке о казни правноснажне пресуде, тако што су узете као утврђене и то по пресудама: Основног суда у Крушевцу 4К-247/16 од 31.05.2016. године казна затвора у трајању од 1 године и 10 месеци, Основног суда у Крушевцу 1К-530/15 од 18.02.2016. године казна затвора у трајању од 1 године и 5 месеци, Основног суда у Крушевцу 1К-839/13 од 03.02.2016. године казна затвора у трајању од 1 године и 3 месеца, Основног суда у Крушевцу 6К-454/15 од 25.04.2016. године казна затвора у трајању од 4 месеца, Основног суда у Крушевцу 1К-729/15 од 28.04.2016. године казна затвора у трајању од 8 месеци, Основног суда у Крушевцу 6К-825/15 од 08.11.2016. године казна затвора у трајању од 8 месеци, Основног суда у Крушевцу Спк-5/16 од 17.10.2016. године казна затвора у трајању од 2 године, Основног суда у Крушевцу 2К-638/15 од 29.11.2016. године казна затвора у трајању од 1 године и 3 месеца и Основног суда у Крушевцу 3К-1529/12 од 09.12.2016. године казна затвора у трајању од 2 године, па је на основу чл. 60 КЗ, чл. 62 КЗ и чл. 552 ЗКП В.П. осуђен на јединствену казну затвора у трајању од 10 година, у коју му се урачунава време проведено на издржавању казне затвора у трајању од 1 године и 10) месеци по правноснажној пресуди Основног суда у Крушевцу 4К-247/16 од 31.05.2016. године, почев од 21.06.2016. године у КПЗ-у у Нишу, па надаље, где се и сада налази и време проведено у притвору од 09.03.2016. до 21.06.2016. године.

Против наведене пресуде жалбу је изјавио осуђени АА, због погрешно и непотпуно утврђеног чињеничног стања и одлуке о казни, са предлогом да Апелациони суд побијану пресуду укине или преиначи тако што ће му смањити изречену јединствену казну затвора.

Апелациони суд је испитујући побијану пресуду, нашао да се првостепена пресуда заснива се на погрешно утврђеним чињеницама које су од значаја за оцену испуњености услова за изрицање јединствене казне осуђеном по захтеву јавног тужиоца у поступку за преиначење правноснажних пресуда, применом одредби о одмеравању јединствене казне за дела у стицају.

Ово због тога, што је првостепени суд био дужан да сходно одредби чл. 552. тач. 1. ЗКП, у посебном поступку за преиначење правноснажних пресуда у погледу одлуке о казни утврди да ли су испуњени



законски услови за изрицање јединствене казне затвора осуђеном по пресудама наведеним у захтеву јавног тужиоца, па како је побијаном пресудом, преиначена у погледу одлуке о казни и правноснажна пресуда Основног суда у Крушевцу 4К-247/16 од 31.05.2016. године за коју није било захтева јавног тужиоца за преиначење одлуке о казни, то су у таквој ситуацији, по оцени Апелационог суда, основани жалбени наводи осуђеног да је првостепени суд погрешно утврдио чињенице које су од утицаја на оцену да су испуњени услови за одмеравање јединствене казне осуђеном лицу по захтеву јавног тужиоца, јер није имао право да му споји пресуду у односу на коју није било захтева јавног тужиоца, као овлашћеног лица за покретање напред наведеног посебног поступка, због чега се, за сада, не може прихватити као правилан закључак суда да су се стекли услови за изрицање јединствене казне затвора осуђеном по правноснажним пресудама ближе означеним у изреци побијане пресуде, усвајањем захтева јавног тужиоца, а што повлачи укидање првостепене пресуде.

*(Пресуда Основног суда у Крушевцу Кв-49/17 од 08.02.2017. године и решење Апелационог суда у Крагујевцу Кж.1-343/17 од 16.03.2017. године)*

*Сентенцу приредила: Тина Филиповић,  
судијски помоћник Апелационог суда у Крагујевцу*

## УСЛОВНИ ОТПУСТ (Чл. 563. ЗКП)

**Браниоцу који је вршио функцију одбране као изабраном браниоцу до правноснажног окончања кривичног поступка није потребно посебно пуномоћје да у истом предмету покрене поступак за условни отпуст**

*Из образложења:*

"Решењем Основног суда у Јагодини Куо-7/18 од 28.03.2018. године, одбачена је као недозвољена молба браниоца осуђеног АА из Ј..... поднета од стране адвоката Ненада Сацаковића....

Образлажући своју одлуку првостепени суд је између осталог навео "да је веће утврдило да је кривични поступак у коме је адвокат

Ненад Сацаковић имао својство браниоца, правноснажно окончан, те да је и важност пуномоћја престала након правноснажности пресуде... и да је било потребно да се уз поднету молбу достави и ново пуномоћје браниоца за заступање осуђеног у поступку одлучивања о условном отпусту...као и да у конкретном случају бранилац осуђеног није доставио пуномоћје из којих разлога је суд актом од 15.03.2018. године затражио од браниоца да исто достави, у року од три дана под претњом последица пропуштања...".

Овако дати разлози првостепеног суда не могу се прихватити као правилно утврђени на шта се основано указује жалбом браниоца осуђеног. Наиме, по оцени Апелационог суда, као другостепеног, у конкретном случају није било места да се молба за условни отпуст која је поднета од стране адвоката Ненада Сацаковића, одбаци као недозвољена, јер наведену молбу може поднети бранилац који је бранио осуђеног у току поступка у вези кога је наведена молба поднета, а како то произилази из списка предмета наведени бранилац је поступао као бранилац у предмету у вези кога је поднео молбу за условни отпуст осуђеног. Дакле, уколико молбу подноси барилац који је у ранијем делу поступка бранио осуђеног (што је у конкретном случају) за покретање и заступање у поступку за пуштање на условни отпуст није му потребно посебно пуномоћје...".

*(Решење Основног суда у Јагодини Куо-7/18 од 28.03.2018. године и решење Апелационог суда у Крагујевцу КЖуо-75/18 од 17.04.2018. године)*

*Сентенцу приредила: Невена Марковић,  
судијски помоћник Апелационог суда у Крагујевцу*

# ГРАЂАНСКО ПРАВО



**ИЗВОД ИЗ ЗАПИСНИКА  
СА ЗАЈЕДНИЧКОГ САСТАНКА  
ГРАЂАНСКИХ ОДЕЉЕЊА ВИШИХ СУДОВА  
СА ПОДРУЧЈА НАДЛЕЖНОСТИ АПЕЛАЦИОНОГ  
СУДА У КРАГУЈЕВЦУ, РАДИ УЈЕДНАЧАВАЊА  
СУДСКЕ ПРАКСЕ У ГРАЂАНСКОЈ МАТЕРИЈИ  
ОДРЖАНОГ ДАНА 17.11.2017. ГОДИНЕ  
У ВИШЕМ СУДУ У ПОЖАРЕВЦУ**

**Питања Вишег суда у Пожаревцу**

**1. Питање:** Како треба да гласи пресуда донета у парничном поступку уколико је решење о извршењу укинута у целини, а не само у делу у коме су одређена средства и предмет извршења?

**Одговор:** Већинско мишљење је да се у таквом случају доноси одлука као по тужби у парничном поступку.

**2. Питање:** У случају када је против тужиоца покренут ванпарнични поступак ради лишења пословне способности, да ли су испуњени законски услови за прекид поступка сходно члану 223. став 1. тачка 1. ЗПП до окончања поступка у ванпарничном предмету?

**Одговор:** На састанку Грађанског одељења у Крагујевцу је раније заузет став да у оваквим случајевима нема услова за прекид поступка јер нису испуњени услови обзиром да није донета одлука о лишењу пословне способности.

**3. Питање:** Да ли неодржавање рочишта у смислу члана 294. став 2. ЗПП на коме би се омогућило тужиоцу да се изјасни о одбацивању тужбе, представља апсолутно битну или релативно битну повреду одредаба ЗПП, те да ли је иста од утицаја на правилност и законитост одлуке?

**Одговор:** Већинско мишљење је да су у таквом случају ради о релативно битној повреди поступка.

### Питања Основног суда у Петровцу на Млави

**4. Питање:** Када је Центар за социјални рад подносилац тужбе у поступку лишења родитељског права, који орган или установа даје мишљење да ли је у интересу детета усвајање тужбеног захтева, односно да се тај родитељ који је тужен лишава права?

**Одговор:** Закључак са седнице Грађанског одељења Врховног касационог суда од 18.05.2015. године је да исти центар који је покренуо поступак не може давати стручно мишљење, већ се мишљење мора затражити од неке специјализоване установе као нпр. Института за мајку и дете.

**5. Питање:** Да ли је у складу са одредбама Закона о парничном поступку да суд застане у поступку у случају решавања спорног правног питања пред ВКС и колико застој може највише да траје?

**Одговор:** Рок прописан чл. 180. ст. 2. ЗПП-а није преклузиван већ инструкциони, тако да тај застој може трајати док ВКС не да одговор.

### Питања Основног суда у Пожаревцу

**6. Питање:** Ко је надлежан да одреди који ће центар доставити мишљење имајући у виду сукоб надлежности?

**Одговор:** Види одговор за питање број 4.

**7. Питање:** Да ли је обавеза извршног повериоца у чију је корист пре почетка рада извршитеља у Републици Србији донето решење о извршењу и који на дан 01. маја 2016. године још увек води извршни поступак, а у вези са изјашњењем о томе да ли су вољни да извршење спроведе суд или јавни извршитељ, постоји и у ситуацији када се поступак извршења налази у прекиду. Ово из разлога што је рок из члана 547. став 1. ЗИО преклузиван, па уколико се извршни поверилац не изјасни у периоду од 01. маја до 01. јула 2016. године, поступак се у складу са чланом 547. став 2. ЗИО обуставља?

**Одговор:** Постоји обавеза извршног дужника за изјашњење о томе ко ће спровести поступак извршења, с обзиром на чињеницу да се поступак извршења окончава обуставом или закључењем (члан 75. ЗИО "Службени гласник РС", бр. 31/2011, то јест члан 128. ЗИО "Службени гласник РС", број 106/2015), а одлука о прекиду не представља начин окончања извршног

поступка. И они предмети који су били у прекиду подлежу обавези изјашњавања иако је поверилац преминуо јер има наследнике. Дакле, без обзира на прекид, без обзира на све, мора да се изјасни поверилац односно његови наследници, у смислу одредбе члана 547. ЗИО.

**8. Питање:** Који закон о парничном поступку се примењује у поступку извршења и обезбеђења на основу члана 10. ЗИО односно на основу члана 39. ЗИО, да ли сада важећи Закон о парничном поступку или који је важио у тренутку кад је поднет предлог за извршење?

**Одговор:** У конкретној правној ситуацији примениће се Закон о парничном поступку који је био на снази у моменту покретања извршног поступка имајући у виду да је чланом 506. ЗПП прописано: "Поступци започети пре ступања на снагу овог закона спровешће се по одредбама Закона о парничном поступку ("Службени гласник РС", бр. 125/04 и 111/09)." Код сходне примене одредаба Закона о парничном поступку у смислу члана 10. раније важећег Закона о извршењу и обезбеђењу и члана 39. сада важећег Закона о извршењу и обезбеђењу имају се применити одредбе Закона о парничном поступку који је био на снази у време покретања извршног поступка.

**9. Питање:** Да ли правни лек изјављен на одлуку којом се поступак окончава, решењем којим се обуставља поступак извршења или закључује, односно закључак којим се утврђује да је предузета последња извршна радња по новом ЗИО, подлеже обавези плаћања таксе, као и одлуке другостепеног суда донете по изјављеном правном леку?

**Одговор:** Имајући у виду да наведене одлуке за које је постављено спорно правно питање нису наведене у тарифном броју 2. као одлуке које подлежу плаћању судске таксе, произилази да се исте не таксирају као ни правни лекови против ових одлука.

### Питања Основног суда у Јагодини

**10. Питање:** У члану 9. Закона о судским таксама, поред осталог, је утврђено да су од плаћања таксе ослобођена и издржавана лица у поступцима у вези законског издржавања. У чл. 19. ст. 1. истог Закона, је прописано да ако у парничном, извршном или кривичном поступку по приватној тужби лице ослобођено од плаћања таксе успе у поступку, таксе које би оно било

дужно да плати да није било ослобођено, платиће странка која не ужива ослобађање и то у сразмери у којој је ослобођена странка успела у поступку. Досадашња судска праска указује на то да уколико је тужилац, као издржавано лице, ослобођено плаћања судске таксе, да у том случају не постаји обавеза туженог, на плаћање судске таксе?.

Питање гласи: "Када и у којим случајевима се примењују одредбе чл. 19. ст. 1. Закона о судским таксама?"

**Одговор:** Већинско мишљење је да треба применити члан 19. став 1. Закона о судским таксама, што значи да када је тужилац као издржавано лице, ослобођен плаћања судске таксе, у том случају постоји обавеза туженог на плаћање судске таксе у сразмери у којој је тужилац, као ослобођена странка, успела у спору.

**11. Питање:** Да ли одредбе чл. 207. Породичног закона, дерогирају одредбе чл. 153. ст. 1, чл. 154. ст. 2 и чл. 163. Закона о парничном поступку?

**Одговор:** Одредба чл. 207. Породичног закона је "*lex specialis*" у односу на одредбе ЗПП-а које регулишу трошкове поступка па се има пре свега применити одредба Породичног закона.

**12. Питање:** У чл. 132. ст. 1. Породичног закона је утврђено да орган старатељства може одлучити да постави привременог старатеља штићенику, као и детету под родитељским старањем, односно пословно способно лице, ако процени да је то неопходно ради привремене заштите личности, права или интереса тих лица. У чл. 270. истог Закона је прописано да пре него што донесе одлуку о заштити права детета или о вршењу, односно лишењу родитељског права, суд је дужан да затражи налаз и стручно мишљење органа старатељства, породичног саветовалишта или друге установе специјализоване за посредовање у породичним односима.

У појединим поступцима надлежни орган старатељства тужиоцу поставља привременог старатеља, у смислу напред наведених одредби, међутим, и тужена страна је немоћно лице које није лишено пословне способности и није у могућности да се стара о себи, својим правима и интересима. У таквој ситуацији, надлежни центар се изјашњава да је у сукобу интереса за постављање привременог старатеља туженој страни.



Иста правна ситуација је и код подношења тужбе од стране надлежног органа старатељства за лишење родитељског права?

Питање гласи: "У чијој надлежности је да изврши делегацију надлежног центра за социјални рад код сукоба интереса, да ли о томе одлучује суд или надлежно министарство, а то је неопходно за даљи ток поступка?"

**Одговор:** Ради се о управном поступку и у таквом случају о сукобу надлежности одлучује надлежно министарство.

**13. Питање:** Да ли у смислу чл. 116. ЗВП, објављивање огласа треба извршити по службеној дужности и уколико суд поступи на тај начин, да ли ови трошкови представљају пасиву оставиоца?

**Одговор:** Објављивање огласа у смислу чл. 116. ЗВП врши се по службеној дужности, с тим што ови трошкови падају на терет наследника сразмерно њиховим наследним уделитема.

**14. Питање:** Како ускладити одредбе чл. 141. ЗПП, које се односе на лично достављање када достављање није могуће извршити ни преко надлежне Полицијске управе, а са одредбама чл. 204. Породичног закона, где је предвиђена хитност поступка и рокови краћи од једног месеца?

**Одговор:** Већинско мишљење је да се првостепени суд има користити овлашћењима из чл. 128. ЗПП-а и ургирати код надлежног органа полиције који је дужан да на захтев суда помогне приликом обављања послова достављања.

**15. Питање:** Да ли опомена која је услов за покретање поступка за наплату судске таксе прекида застарелост наплате таксе, као и да ли решење суда којим се одлучује о плаћању судске таксе у ратама прекида застарелост и који рок се има применити? Да ли је рок од 3 године апсолутни рок застарелости, обзиром да јавни извршитељи не наплаћају таксу по протеку рока од три године од дана настанка таксене обавезе?

**Одговор:** Наплата судске таксе и застарелост исте, цени се сходно одредбама чл. 3, 4. и 8. Закона о судским таксама. Истеком рока од 3 године по истеку календарске године у којој је настала таксена обавеза, наступа застарелост наплате таксе. Да ли јавни извршитељи наплаћују таксу или не

по протеку рока од 3 године, ствар је спровођења извршења решења суда о плаћању таксе у ратама. Другим речима не примењује се ЗОО.

### Питања Основног суда у Сјеници

**16. Питање:** Да ли се правило из одредбе чл. 451. ст. 3. ЗПП-а може применити и након ступања новог Закона о извршењу и обезбеђењу?

**Одговор:** У парницама због сметања државине у којима је решењем одређена привремена мера, није дозвољена посебна жалба сходно члану 451. став 3. ЗПП, а против решења којим је одбијен предлог за одређивање привремене мере дозвољена је жалба по ЗПП.

**17. Питање:** Ко је надлежан да спроведе решење о привременој мери ако се обавеза састоји у чињењу, трпљењу и слично?

**Одговор:** Спровођење такве привремене мере је у надлежности суда, сходно чл. 4. ЗИО.

**18. Питање:** Може ли извршни поверилац захтевати и затезну камату на износ досуђених трошкова ако извршном исправом камата на трошкове није досуђена?

**Одговор:** Овде важи начело формалног легалитета. Суд је везан извршном исправом. Поверилац може захтевати законску камату на износ досуђених трошкова само уколико је и затезна камата на досуђене трошкове садржана у извршној исправи и када протекне рок за добровољно испуњење, онда поверилац има право да потражује и затезну камату сагласно одредби чл. 277. ст. 1. ЗПП.

**19. Питање:** Како поступити у ситуацији када је у току парничног поступка поднет захтев за решавање спорног правног питања Врховном касационом суду у смислу одредбе члана 180. став 1. ЗПП?

**Одговор:** Одговор на ово питање је садржан у одговору везаном за питање број 5.

**20. Питање:** Да ли се може одбацити тужба због непостојања правног интереса, уколико се тај недостатак утврди у току поступка, а не

приликом испитивања тужбе, као и да ли се тада доноси решење или се одлучује пресудом?

**Одговор:** Ово питање је било на састанку свих апелација и све апелације су заузеле став да се може одбацити тужба само по претходном испитивању тужбе, а да након тога може да се само одбије тужбени захтев.

### Питања Основног суда у Чачку

**21. Питање:** Да ли има места досуђењу законске затезне камате на досуђени износ новчаног обештећења за неимовинску штету, која је странци изазвана повредом права на суђење у разумном року?

**Одговор:** О овоме је усвојен став у Билтену Врховног касационог суда број 3/17.

**22. Питање:** Да ли суд на наступање застарелости наплате судске таксе пази по службеној дужности или по приговору странке?

**Одговор:** На застарелост наплате судске таксе по службеној дужности, имајући у виду одредбу чл. 8. Закона о судским таксама, суд пази по службеној дужности.

### Питања Вишег суда у Крагујевцу

**23. Питање:** Да ли приликом обрачуна новчане накнаде за случај незапослености у износу од 80% од минималне бруто зараде треба и у погледу броја радних сати и у погледу минималне цене рада по сату узети у обзир месец у коме се врши исплата, или у погледу броја радних сати месец за који се врши исплата?

**Одговор:** О овом питању није заузет јединствен став, али је истакнуто да је пракса Европског суда за судску праксу, да државно предузећа која су отишла у стечај за обавезу одговара држава.

*Приредио: др Илија Зиндовић,  
судија Апелационог суда у Крагујевцу*

## СЕНТЕНЦЕ ИЗ ОДЛУКА СУДОВА

### ПАРНИЧНИ ПОСТУПАК

#### БИТНА ПОВРЕДА ОДРЕДБЕ ПАРНИЧНОГ ПОСТУПКА (Чл. 374. ст. 2. тач. 7. ЗПП)

Када суд о преиначењу тужбе одлучи тек уз одлуку о главној ствари, тиме онемогућава странке да расправљају пред судом, јер све до окончања главне расправе странке немају сазнања да ли се поступак води у вези тужбеног захтева опредељеног у тужби, или у вези тужбеног захтева опредељеног у преиначеној тужби, на који начин чини битну повреду одредбе парничног поступка из чл. 374. ст. 2. тач. 7. Закона о парничном поступку (ЗПП).

*Из образложења:*

Првостепеном пресудом у ставу 1. изреке, одлучено је да се прихвата преиначење тужбе у овој правној ствари постављањем тужбеног захтева у свему како је означено поднеском од 12.12.2016. године и уређење тужбе у погледу првотуженог, тако што је уместо раније туженог, као тужени означен АА, а на рочишту дана 12.12.2016. године.

Ставом 2. изреке ожалбене пресуде, одбијен је као неоснован тужбени захтев тужиоца, којим је тражио да се обавезу тужени да предају у државину тужиоцу североисточну страну кп.бр. 753 КО Братинац, ближе описано у ставу 2. изреке првостепене пресуде, у свему према скици вештачења и налазу вештака Ђак Драгана из Пожаревца, од 18.10.2016. године, у року од 15 дана по пријему пресуде, под претњом извршења.

Ставом 3. изреке ожалбене пресуде, обавезани су тужени да североисточну страну тужиоциеве кп.бр. 753 КО Братинац, ближе описано у ставу 3. изреке првостепене пресуде, доведу у првобитно стање тако што ће извести радове на обележавању предметних тачака где је извршен ископ земље, у свему према налазу вештака геометра Ђак Драгана, допремању потребног земљаног материјала и уградњи земљаног материјала и враћање парцеле у претходно стање на укупној површини од 0,72 м<sup>2</sup>, а у

свему према налазу вештака Драгана Вујчића, од 05.10.2016. године, у року од 15 дана по правноснажности пресуде, под претњом извршења.

Поднеском од 10.12.2016. године, који је примљен у суд 12.12.2016. године, тужилац је преиначио тужбу, тако што је поред раније постављеног захтева за предају у државину (одређен у ставу 2. изреке ожалбене пресуде), поставио и захтев за чинидбу, у смислу враћања парцеле у првобитно стање (ближе одређено у ставу 3. изреке ожалбене пресуде), па су се тужени пре упуштања у расправљање о главној ствари по преиначеној тужби противили преиначењу тужбе, о чему првостепени суд није одлучио до закључења главне расправе, већ је на записнику од 03.04.2017. године, на коме је закључена главна расправа, констатовао да ће о предлогу за преиначење "тужбеног захтева" одлучити уз одлуку о главној ствари.

Апелациони суд је нашао да је првостепени суд учинио битну повреду одредбе парничног поступка из чл. 374. ст. 2. тач. 7. ЗПП, јер је незаконитим поступањем онемогућио тужене да расправљају пред судом. Наиме, након достављања поднеска са преиначењем тужбе, првостепени суд је био у обавези да током поступка одлучи о преиначеној тужби, односно да донесе решење којим се допушта или одбија преиначење тужбе, а уколико дозволи преиначење тужбе, да туженом остави време потребно да може да се припреми за расправљање по преиначеној тужби, ако за то није имао довољно времена. Истовремено, када дозволи преиначење тужбе, суд ће решењем да одреди нов временски рок за спровођење поступка, што је све предвиђено одредбом чл. 199. ЗПП. Како је суд о преиначењу тужбе одлучио уз одлуку о главној ствари, то је онемогућио тужене да расправљају по преиначеној тужби, јер све до окончања главне расправе тужени нису имали сазнање да ли се поступак води у вези тужбеног захтева одређеног у тужби или у вези тужбеног захтева одређеног у преиначеној тужби, на који начин је првостепени суд учинио битну повреду одредаба парничног поступка из чл. 374. ст. 2. тач. 7. ЗПП.

*(Пресуда Основног суда у Пожаревцу 37П.бр.257/16 од 11.04.2017. године и пресуда Апелационог суда у Крагујевцу Гж-1949/17 од 19.02.2018. године)*

*Сентенцу приредила: Милица Аксентијевић,  
судијски помоћник Апелационог суда у Крагујевцу*

## ОБЛИГАЦИОНО ПРАВО

### ИЗВОЂЕЊЕ ДОКАЗА ВЕШТАЧЕЊЕМ

(Чл. 257. ЗПП - "Службени гласник РС", бр. 25/04 и 111/09)

**Одлука првостепеног суда која је заснована на налазу и мишљењу вештака геометра који није дат у складу са одредбом члана 257 ЗПП ("Сл. гласник РС" бр. 125/04 и 111/09) донета је уз битну повреду одредаба парничног поступка из члана 361. став 1. истог Закона.**

*Из образложења:*

Тужилац основано жалбом указује да је првостепени суд побијану пресуду засновао на налазу и мишљењу вештака геометра који није дат у складу са одредбама члана 257. ЗПП ("Службени гласник РС", бр. 125/04 и 111/09), што је било од утицаја на доношење законите и правилне одлуке.

Из списка предмета произилази да је тужилац у тужби предложио извођење доказа вештачењем преко вештака геометра, са предлогом да вештак утврди да ли има заузећа тужиочеве парцеле кп.бр.904/2 КО ..... од стране тужених, обзиром да су странке уредиле међну линију између својих парцела правноснажним решењем донетим у ванпарничном поступку, као и да вештак достави налаз и мишљење у довољном броју примерака. Првостепени суд је одредио извођење овог доказа али из записника о главној расправи састављеног на лицу места произилази да је вештак на рочишту дао усмени налаз и мишљење, тако што је изјавио да је поступио по налогу суда, извршио сва потребна мерења на лицу места, обележио тачке 4. и 5. и констатовао да на лицу места нема заузећа тужиочеве парцеле у корист парцеле тужених, при чему није сачинио писани налаз и мишљење нити скицу лица места.

На основу овако датог налаза и мишљења вештака геометра и без сачињене скице, не може се закључити да ли је вештак идентификовао међну линију коју су странке уредиле у поступку уређења међа и да ли она одговара међној линији према подацима из Катастра непокретности (да ли је то решење спроведено у Катастру непокретности) и у односу на

коју међну линију је вештак нашао да не постоји заузеће парцеле тужиоца у корист парцеле тужених.

Првостепени суд није могао да прихвати налаз и мишљење вештака геометра, пошто исти није дат у складу са чланом 257. ЗПП који прописује обавезу вештака да достави писани налаз и мишљење који мора бити образложен и достављен суду пре расправе, а суд мора да достави странкама налаз и мишљење најмање 8 дана пре рочишта за главну расправу.

Пошто је првостепени суд неправилно применио одредбу члана 257. ЗПП, а то је било од утицаја на доношење законите и правилне пресуде, то је првостепена пресуда донета уз битну повреду одредаба парничног поступка из члана 361. став 1. у вези са чланом 257 ЗПП, због чега је морала бити укинута.

*(Решење Основног суда у Пожаревцу – Судска јединица Кучево П-1892/2013 од 16.01.2014. године и решење Апелационог суда у Крагујевцу Гж-948/14 од 11.12.2014. године)*

*Сентенцу приредила: Валентина Марић,  
судијски помоћник Апелационог суда у Крагујевцу*

## УСМЕНИ УГОВОР О КУПОПРОДАЈИ НЕПОКРЕТНОСТИ И КАПАРА

(Чл. 80. у вези чл. 104. ЗОО)

**Када усмени уговор о купопродаји непокретности не производи правно дејство, немају правно дејство ни његове одредбе о капари, јер се ради о ништавом правном послу, па ништавност уговора повлачи за собом и ништавост одредбе о капари као акцесорног потраживања.**

*Из образложења:*

Према утврђеном чињеничном стању између тужиље, као купца, и туженог као продавца, је 13.11.2003. године закључен усмени уговор о купопродаји непокретности трособног стана у површини од 82м<sup>2</sup> за купопродајну цену од 49.000 евра. Тужиља је дана 18.05.2004. године потписала изјаву која је оверена у предмету Општинског суда у Пожаревцу под Ов.бр.5781/4 као једнострану изјаву воље коју је дала под кривичном и материјалном одговорношћу да се дана 13.11.2003. године договорила са

продавцем да купи предметни стан, да предати износ од 10.000 евра представља капару, да тужиља својом кривицом није била у могућности да испуни своју обавезу у уговореном року иако је продавац више пута опомињао, и да је сагласна да продавац задржи износ од 10.000 евра на име накнаде штете коју је трпео због вишеструког закашњења са исплатом купопродајне цене и немогућности да исти прода другим лицима које су се у међувремену јављали и примљени новац уложи у посао приватне фирме коју поседује. Првостепени суд је утврдио да је тужени у моменту продаје био ванкњижни власник стана, јер зграда није била завршена, а као власник плаца била је уписана сестра тужиоца.

Првостепени суд је утврдио да је су странке закључиле усмени уговор о купопродаји стана, да је требало да закључе писмени уговор а да писмени уговор није сачињен и то кривицом тужиље и да је тужиља одустала од куповине стана, да тужени није крив за неизвршење уговора.

Нејасан је закључак првостепеног суда да не стоји обавеза туженог за повраћај капаре како је тужиља утврдила у смислу одредбе члана 80. ЗОО у вези члана 104. став 1. ЗОО, због тога што тужени није одговоран за незакључење уговора већ тужиља која је туженику дала 10.000 евра на име капаре, већ је првостепени суд требао да оцени да ли усмени уговор о купопродаји производи правно дејство са аспекта испуњености форме и да ли је тужени био власник у моменту продаје, а са тим у вези да ли је ништав и акцесорни правни посао који је предмет спора. Ако се ради о ништавом правном послу, последице ништавности повлачи за собом и ништавост капаре као акцесорног потраживања. Тужени је са тужиљом закључио усмени уговор о купопродаји стана који не производи правно дејство сходно члану 4. Закона о промету непокретности, па се поставља питање да ли производи правно дејство изјава тужиље која је дата поводом таквог уговора, а чија садржина се односи на капару као акцесорну обавезу, када ништавост главног уговора повлачи и ништавост акцесорних уговора и обавеза.

Због побројаних пропуста првостепена пресуда је, на основу члана 391. и 392. став 2. ЗПП, укинута.

*(Пресуда Основног суда у Пожаревцу П.76/2015 од 23.09.2016. године и решење Апелационог суда у Крагујевцу Гж.3606/16 од 04.07.2017. године)*

*Сентенцу приредила: Соња Несторовић,  
судијски помоћник Апелационог суда у Крагујевцу*



**ПОБУДА ИЗ КОЈЕ ЈЕ УГОВОР ЗАКЉУЧЕН, УТИЧЕ НА ПУНОВАЖНОСТ УГОВОРА УКОЛИКО ЈЕ ЗБОГ НЕДОПУШТЕНЕ ПОБУДЕ ОСНОВ УГОВОРНЕ ОБАВЕЗЕ НЕДОПУШТЕН (Чл. 52. и чл. 53. ст. 2. ЗОО)**

**Када недопуштена побуда битно утиче на закључење уговора, тада она чини основ уговорне обавезе недопуштеним, а закључен уговор ништавим.**

*Из образложења:*

Првостепеном пресудом је утврђено да је уговор о поклону, закључен и оверен пред Општинским судом у Рашки под Ов. бр. 1415/06 дана 07.07.2006. године, ништав и да не производи правно дејство.

На основу утврђених чињеница да је уговор о поклону закључен у току парнице коју су трећа лица водила против сада пок. АА ради накнаде штете, у којој парници је одређена привремена мера забране оптерећења и отуђења имовине АА ради обезбеђења намирења потраживања поверилаца, да је АА. уговором о поклону отуђио целокупну своју имовину туженом, иако је знао да предузетим располагањем наноси штету повериоцима, то је правилан закључак првостепеног суда да намера поклонодавца није била да се добротним располагањем увећа имовина поклонопримца, већ да се изиграју принудни прописи и осујети право поверилаца. С обзиром да је недопуштена побуда поклонодавца битно утицала на његову одлуку да закључи уговор о поклону, то је и основ уговорне обавезе недопуштен, а уговор ништав према чл. 52. и чл. 53. ст. 2. ЗОО.

*(Пресуда Основног суда у Рашки П.бр.357/15 од 09.11.2015. године и пресуда Апелационог суда у Крагујевцу Гж-1154/16 од 28.03.2017. године)*

*Сентенцу приредила: Зорица Вељовић,  
судијски помоћник Апелационог суда у Крагујевцу*

## СТВАРНО ПРАВО

### САВЕСНОСТ КАО БИТАН ЕЛЕМЕНАТ ЗА СТИЦАЊЕ ПРАВА СВОЈИНЕ НА НЕПОКРЕТНОСТИМА (Чл. 33. ЗОСПО и чл. 60. ЗДПК)

**У корелацији односа оригинарног и деривативног начина стицања својине на непокретностима оба начина стицања равноправно подлежу оцени савесности стицаоца.**

*Из образложења:*

Из утврђеног чињеничног стања произилази да је тужена својину на спорној непокретности стекла на оригинаран начин – куповином у извршном поступку када је продата непокретност извршног дужника по решењу И-367/07 од 02.11.2009. године. На основу решења о предаји непокретности у извршном поступку тужена се у СКН укњижила као власник купљеног објекта дана 16.04.2014. године. Пре куповине и књижења проверила на кога је спорна непокретност била укњижена и утврдила да је иста била укњижена на име извршног дужника.

Тужиља право својине на спорној непокретности темељи на Уговору о куповини закљученим са извршним дужником дана 14.06.2005. године али који уговор није оверен пред судом. Уговор јесте извршен а према извршном дужнику је издејствовала и пресуду на основу признања П-5156/09 од 01.12.2009. године којом је утврђено према извршном дужнику да је власник спорне непокретности.

Тужиља тражи да се утврди да је власник спорне непокретности по основу закљученог уговора о куповини са извршним дужником од 14.06.2005. године те да се утврди да је недопустиво извршење Општинског суда у Крагујевцу И-361/07 од 05.03.2007. године и И-361/07 од 31.12.2007. године којим је усвојен предлог за извршење и одређено извршење пописом и продајом спорне непокретности.

У оцени таквог захтева, Апелациони суд налази да је исти неоснован из следећих разлога:

Тужиља, као купац иако је уговор о куповини закључила 14.06.2005. године, уговор није оверила нити се ангажовала да се то учини и да се укњижи као власник. С друге стране, на лице места је у току трајања извршног поступка, излазио је вештак Г.С. и када је излазио други пут тужиља је била у дворишту, али иако је поменути вештак покушао да тужиљи објасни зашто је дошао иста није реаговала већ је отишла иза куће, а вештак није улазио због пса у дворишту. Даље, ако је при трећем изласку вештака ранији муж тужиље З. истог увео у простор ради вештачења, све то скупа указује на чињеницу да је тужиља знала да се спорна непокретност продаје у извршном поступку, а да и након тога није ништа предузела за оверу уговора и да се укњижи у СКН. У погледу оцене савесности тужиље и тужене очигледно произилази да је тужиља била несавесна док се на страни тужене није могао наћи елемент несавесности током целог поступка стицања својине на спорној непокретности.

У погледу захтева за недопустивост решења имајући у виду да је предметни извршни поступак закључен јавном продајом у корист тужене АА, да је извршење спроведено 21.03.2012. године, када су предметне непокретности предате у државину туженој у одређеном уделу од  $\frac{1}{2}$ , Апелациони суд сматра да је тужбени захтев за утврђивање недопустивости извршења неоснован, обзиром да је изреком пресуде под II којим је одбијен тужбени захтев за утврђивање права својине тужиља изгубила основ за утврђивање недопустивости предметног извршења. У суштини одлука под ставом III произилази из става II изреке пресуде, обзиром да је у директној зависности од одлуке по том захтеву а који је одбијен као неоснован.

*(Пресуда Основног суда у Крагујевцу 15П-13792/16 од 17.01.2017. године и пресуда Апелационог суда у Крагујевцу Гж-1369/17 од 07.05.2018. године)*

*Сентенцу приредио: др Илија Зондовић,  
судија Апелационог суда у Крагујевцу*

### **ПОВРЕДА ПРАВА ПРЕЧЕ КУПОВИНЕ (Чл. 10. Закона о промету непокретности)**

**Нема повреде права прече куповине из чл. 10. Закона о промету непокретности, ако су продавци продали цело имање са окућни-**

**цом, а тужилац захтева да му се прода само једна парцела која се граничи са његовом парцелом.**

*Из образложења:*

Према чињеничном стању из првостепеног поступка произлази да су дана 02.08.2013. године тужени АА и тужена ББ као продавци, закључили Уговор о купопродаји својих сувласничких удела од по 1/3 са туженим ВВ. и то: кп.бр.1996/1, по култури земљиште под зградом површине 0.00.40 ха, земљиште уз зграду-објекат површине 0.05.00 ха и воћњак 3. Класе површине 0.03.28 ха, кп.бр.1998/1 по култури њива 3. класе површине 0.12.03 ха, кп.бр.2003/3 по култури ливада 4. класе површине 0.66.31 ха и 2003/4 по култури ливада 4. класе површине 0.66.74 ха, све у КО Висибаба, за укупно уговорену купопродајну цену од 460.000,00 динара. Овај уговор је оверен под Ов.3.бр. 760/2013 дана 02.08.2013. године. Дана 05.11.2013. године тужена А.Р. као продавац је закључила Уговор о продаји свог идеалног сувласничког удела од 1/3 истих непокретности са туженим ВВ као купцем, за укупну купопродајну цену за све те парцеле у износу од 262.000,00 динара. Овај уговор је оверен под Ов.3.бр.1122/2013 од 05.11.2013. године.

Налазом вештака пољопривредне струке утврђена је вредност спорне непокретности кп.бр. 1998/1 КО Висибаба као и чињеница да је тужилац у депозит суда депоновао средства на име цене предметне непокретности а не и осталих непокретности које су биле предмет купопродаје закључених уговора.

Полазећи од оваквог чињеничног утврђења првостепени суд је усвојио тужбени захтев тужиоца према туженима утврдио да тужилац има право прече куповине на кп.бр. 1998/1 КО Висибаба, па је поништио Уговор о продаји непокретности Ов.3.бр. 760/2013 од 02.08.2013. године и Уговор Ов.3бр.1122/2013 од 05.11.2013. године у односу на наведену парцелу, одлучио да се брише упис права својине на овој парцели код надлежног органа која је уписана на име ВВ као купца, уз образложење да међу странкама није спорно да се тужиочева кп.бр. 1998/2 КО Висибаба граничи са кп.бр. 1998/1 власништво тужених, да су обе по култури пољ. земљиште а која је била предмет продаје по спорним уговорима. Суд налази да је тужилац овлашћен да своје право претензије по основу повреде права прече куповине остварује само у односу на наведену кат. парцелу са којом се граничи његова парцела сходно одредби чл. 6. ст. 1, чл. 10.

Закона о промету непокретности и одредби чл. 42. Закона о државном премеру јер свака од кат. парцела која је била предмет купопродаје представља појединачну непокретност и може представљати предмет правног посла а не као комплекс пољопривредног земљишта без обзира што је предмет купопродаје пољопривредно земљиште, као комплекс сувласништво прво, друго и трећетуженог, као продавца.

По оцени Апелационог суда у Крагујевцу овакав чињенично правни закључак првостепеног суда није правилан. Наиме, по чињенично правном закључку апелационог суда, тужилац нема право прече куповине само у односу на спорну парцелу. Оваквим давањем приоритета тужиоцу, било би повређено право власника спорне парцеле јер би власници пољопривредног земљишта, овде првотужени, друготужена и трећетужена били принуђени да сваку катастарску парцелу продају појединачно, што је по мишљењу Апелационог суда супротно чл. 58 Устава којим је прописано да се јемчи мирно уживање својине и других имовинских права стечених на основу закона (ст. 1) да прво својине може бити одузето или ограничено само у јавном интересу утврђеном на основу закона, уз накнаду која не може бити нижа од тржишне (став 2) и да се законом може ограничити начин коришћења имовине као и чл. 3 Закона о основама својинско правних односа којим је прописано да власник има право да ствар држи, да је користи и да њоме располаже у границама одређеним законом (ст. 1) и да је свако дужан да се уздржава од повреде права својине другог лица (ст. 2).

Полазећи од наведених одредаба Устава и закона Апелациони суд налази да тужилац у односу на спорну парцелу није ималац права прече куповине јер би на тај начин била повређена права на имовину првотуженог, друготужене и трећетужене као сувласника која су им уставом и законом загарантована, у погледу начела слободе уговарања, располагања и коришћења својом имовином а уситњавањем њиховог пољ. земљишта које су продали као комплекс имање било би им повређено основно уставом и законом загарантовано право.

Код неспорне чињенице да су тужени АА, ББ и ГГ. продали туженом ВВ као купцу целокупно своје пољопривредно имање - земљиште са припадајућим објектима, комплекс парцела (кп.бр. 2003/3 ливаду у пов. од 0.66,31 ха, кп.бр. бр. 2003/4 ливада у пов. од 0.66,74 ха и кп.бр. 1996/1 воћњак са припадајућим двориштима и објектима укупне пов 1.33,45 ха) а

не само кп.бр. 1998/1 КО Висибаба и по чињенично правном закључку овог суда тужиоцу није повређено право прече куповине јер је под истим условима могао своје право прече куповине остваривати у односу на све катастарске парцеле које су биле предмет продаје оба уговора а не само у односу на спорну парцелу, због чега је одлучио као у ставу 1, 2, 3, 4, 5, 6. и 7. изреке ове пресуде, јер тужилац не може тражити да се њему прода само предметна непокретност, без обзира на чињеницу што се граничи са тужениковом парцелом, како то неправилно налази првостепени суд.

Основано се жалбом туженог ВВ. указује да се овакав закључак првостепеног суда не може прихватити као правилан, јер је заснован на погрешној примени материјалног права чл. 6. ст. 1. и чл. 10. Закона о промету непокретности, због чега је Апелациони суд на основу чл. 394. тач. 4. ЗПП одлучио као у изреци пресуде, зато што првостепени суд на правилно и потпуно утврђено чињенично стање није правилно применио одредбу Закона о промету непокретности ("Службени гласник РС", бр. 93/2014, 121/2014 и 6/2015) која се има применити на конкретну правну ситуацију.

По закључку апелационог суда тужбени захтев тужиоца је неоснован зато што је пропустио да истовремено са подношењем тужбе положи код надлежног суда износ у висини тржишне вредности пољопривредног земљишта које је било предмет купопродаје оба уговора Ов.3. бр. 760/2013 од 02.08.2013. године и уговор Ов.бр. 3 1122/2013 од 05.11.2013. године, а што је био дужан да учини сходно чл. 10. ст. 3. Закона о промету непокретности. Тужени су поступили у складу са одредбом чланова 6. и 7. Закона о промету непокретности тако што су тужиоцу претходно понудили као власнику суседног пољ. земљишта да купи спорно имање (неспорна чињеница), али тужилац то није прихватио што произилази из његовог исказа да је имао намеру да купи само спорну парцелу због чега је положио новчани износ тржишне вредности само спорне парцеле. Из одредбе чл. 10. ст. 3. наведеног закона недвосмислено и јасно произилази да је тужилац био дужан да код надлежног суда положи износ тржишне вредности свих непокретности а не само спорне парцеле јер власници спорне непокретности овде тужени првог, другог и трећег реда нису продавали само спорну парцелу у ком случају би тужилац, као ималац права прече куповине, био дужан да положи износ тржишне вредности спорне парцеле, већ су продавали целокупно пољ. земљиште укупне пов. од 1,33,45 ха у износу од 722.000,00 динара што је било утврђено и понудом

и уговорима о купопродаји и као такве продали четвртотуженом целокупно пољ. имање – земљиште за понуђену купопродајну цену.

Следом изнетог, Апелациони суд налази да је било неопходно да тужилац уплати тржишну вредност свих парцела које су предмет купопродаје оба уговора. Уплата тржишне вредности пољ. земљишта оба уговора је било нужно са подношењем тужбе, у смислу чл. 10. ст. 3. Закона о промету непокретности јер тужилац стиче активну легитимацију за вођење спора за поништај спорних уговора због повреде права прече куповине, али како то тужилац није учинио (неспорна чињеница) овај суд налази да је због одсуства овог услова тужбени захтев неоснован.

*(Пресуда Основног суда у Пожеги П-493/2017 од 08.09.2017. године и пресуда Апелационог суда у Крагујевцу Гж-4502/17 од 06.03.2018. године)*

*Сентенцу приредио: др Илија Зиндовић,  
судија Апелационог суда у Крагујевцу*

#### **НАЧЕЛО СПЕЦИЈАЛНОСТИ ЗАЛОЖНОГ ПРАВА (Чл. 14. Закона о земљишним књигама)**

**Заложно право се може уписати само на новчани износ који је бројчано одређен, односно висина заложног права мора бити видно истакнута прецизно одређеним номиналним износом који се потражује.**

*Из образложења:*

У првостепеном поступку утврђено је да је "ТП-Ш." ДОО из Параћина, чији је директор била тужена, са тужиоцем закључио уговор о краткорочном кредиту број 314/05 од 11.04.2005. године и уговор број 398/05 од 05.05.2005. године, са анексима од 29.12.2005. године, оба на износ од по 1.500.000,00 динара. У циљу обезбеђења ових кредита тужена АА дала је заложну изјаву у својству заложног дужника да дозвољава да се код надлежног РГЗ Службе за катастар непокретности Параћин заснује заложно право – хипотека без икаквих услова у корист повериоца на непокретности у њеном власништву и то двособном стану број 17. површине 64 м<sup>2</sup> на другом спрату зграде број 1. изграђене на кп.бр. 2035/9 КО Пара-

ћин Град. Од давања заложне изјаве дошло је до промене у катастарском оперативном тако што је кп.бр.2035/1 преведена из листа непокретности 1852 у лист непокретности број 6417 КО Параћин Град, приликом конверзије, па је приликом ових промена у катастарском оперативном листу непокретности број 6417 КО Параћин Град уписана хипотека у корист тужиоца на основу стављене хипотеке и заложних изјава у које је првостепени суд извршио увид. Своје потраживање по основу закључених а неотплаћених кредита тужилац је покушао да оствари пред Трговинским судом у стечајном поступку који поступак је закључен јер је утврђено да предузеће чији је директор била тужена, нема имовине.

На основу овако утврђеног чињеничног стања у току поступка првостепени суд је донео одлуку, тако што је :

- у ставу један изреке, одбио тужбени захтев тужиоца којим је тражено да се утврди да тужена АА по основу закључених Уговора о краткорочном кредиту и анекса истих, дугује тужиоцу износ од 3.683.211,96 динара, са уговореном затезном каматом почев од 02.01.2007. године, до коначне исплате, као неоснован;

- у ставу два изреке пресуде усвојио је тужбени захтев тужиоца и наложено туженој АА да трпи намирење хипотекарног повериоца – тужиоца по основу закључених Уговора о краткорочном кредиту и анекса истих, из износа добијеног судском продајом заложене ствари - непокретности у Ул. Н.Пашића бр. 3 стана бр. 17, изграђене на кп.бр.2035/9 КО Параћин, све у року од 15 дана од дана пријема преписа пресуде, под претњом принудног извршења;

- у ставу три изреке пресуде одбио је део тужбеног захтева тужиоца којим је тражено да се туженој АА наложи да трпи да се тужилац намири и то по основу Уговора о краткорочном кредиту број 398/05 од 05.05.2005. године, поред досуђеног износа за још 2.503.232,27 динара, као и за целокупан износ законске затезне камате на износ од 1.878.524,71 динар, почев од 31.12.2013. године до коначне исплате и по основу Уговора о краткорочном кредиту број 314/05 од 11.04.2005. године поред досуђеног износа за још 2.081.912,38 динара, као и за целокупан износ законске затезне камате на износ од 1.695.976,25 динара, почев од 31.12.2013. године до коначне исплате, све из износа добијеног судском продајом заложене ствари, заложене ствари - непокретности у Ул. Н.Пашића бр. 3 стана бр. 17, изграђене на кп.бр.2035/9 КО Параћин, све у року од 15 дана



од дана пријема преписа пресуде, под претњом принудног извршења, као неоснован

Своју одлуку првостепени суд је донео уз примену одредбе чл. 63. Закона о основама својинско-правних односа као и чл. 14. Закона о земљишним књигама, будући да у листу непокретности, у који је суд извршио увид код надлежне РГЗ - СКН предметна хипотека уписана је на износ од два пута по 1.500.000,00 динара, а да није тачно наведена новчана сума у погледу износа камате, а у смислу наведене одредбе Закона о земљишним књигама морао да буде уписан и номинални износ камате.

Апелациони суд у Крагујевцу је нашао да су жалба тужиоца изјављена на став један, три и четири изреке пресуде и жалба тужене изјављена на став два и четири изреке пресуде неосноване, па је у наведеним ставовима, пресуда Основног суда у Крагујевцу ИП.бр.411/13 од 06.06.2014. године, потврђена. Такође, жалба тужиоца изјављена на став два изреке првостепене пресуде и жалба тужене изјављена на став један и два изреке исте пресуде, по оцени другостепеног суда нису дозвољене.

Принцип специјалитета хипотеке, по налажењу Апелационог суда, огледа се у томе што Закон о земљишним књигама предвиђа да се заложно право може уписати само на новчани износ који је бројчано одређен (чл. 14. наведеног закона). У земљишним књигама се не може уписати ништа неодређено и висина заложног права мора видно бити истакнута цифром своте која се потражује. Свако потраживање које је основ стицања хипотекарног права мора бити изражено у одређеној новчаној суми, да би се из књиге одмах, већ на први поглед могла установити оптерећеност односно земљишно-књижног тела. Код тражбине за које се имају платити камате уписаће се и висина камате, а ако камате нису уписане у обрачунаном, номиналном износу, не припада им заложно-правно обезбеђење.

Заложним правом се могу обезбедити и будуће тражбине. Закон о земљишним књигама предвиђа у ставу два члана 14. да ако се заложним правом имају обезбедити тражбине које би могле постати услед дозвољеног кредита, услед преузетог пословодства или услед јемчења или накнаде штете, онда треба у исправи, на основу које се има вршити упис, навести највиши износ, који кредит или одговорност сме достићи" (тзв. кауциона или кредитна хипотека). Разлика између обичне и кауционе или кредитне хипотеке је у томе што се код обичне хипотеке осигурава само једно потраживање а овде је осигуран цео скуп, тј. низ будућих још неегзи-

стентних потраживања. Док се код нормалне хипотеке мора навести тачан износ тражбине бројчано одређен за који јемчи непокретност, код кауционе, кредитне хипотеке којом се обезбеђује (будуће али и постојеће потраживање) мора се навести највиши износ (или више највиших износа) за коју одговара хипотековано добро. Наведено са разлога што упис у јавне књиге за настанак хипотеке има своју основу у томе да хипотекарно стање земљишта мора да буде доступно и видљиво за сва трећа лица.

*(Пресуда Основног суда у Параћину ИП-411/13 од 06.06.2014. године и пресуда Апелационог суда у Крагујевцу Гж-242/15 од 09.12.2015. године)*

*Сентенцу приредила: Марина Славковић,  
судијски помоћник Апелационог суда у Крагујевцу*

### **ФИКТИВАН ПРАВНИ ПОСАО И СТИЦАЊА ПРАВА СВОЈИНЕ ОДРЖАЈЕМ**

**Не може се стећи право својине одржајем по тужби тужиоца на парцели коју је правни претходник тужиоца продао туженом, на основу фиктивног правног посла.**

*Из образложења:*

Првостепеном пресудом у ставу један изреке утврђено је према туженом да је тужилац стекао право својине по основу одржаја у корист своје кп.бр. 4043 КО Мајур, на делу парцеле туженог кп.бр. 4042/3 КО Мајур и то на површини од 72,82 м<sup>2</sup> у мерама и границама ближе описаним у изреци пресуде, што је тужени дужан да призна и трпи да се овај део кп.бр. 4042/3 КО Мајур, код Службе за катастар непокретности испише са имена туженог и упише на име тужиоца као део кп.бр. 4043 КО Мајур, у року од 15 дана по пријему пресуде под претњом извршења.

Првостепени суд утврђује да је између правног претходника тужиоца и туженог постојао договор да му након изградње куће тужени врати спорни ар парцеле (кп.бр. 4042/3 КО Мајур), јер је наведено земљиште дато туженом како би добио дозволу да направи кућу, одакле произлази закључак да је уговор о купопродаји непокретности закључен пред Општинским судом у Светозареву под Ов.бр.1309/1971 фиктиван правни

посао. Када странке закључе фиктиван правни посао означавајући га као Уговор о купопродаји, у намери да на тај начин обезбеде једној од уговорних страна остварење права на прибављање дозвола за градњу куће, онда је у таквом правном послу испољена несавесност оба уговарача, па је такав правни посао апсолутно ништав, јер је и противзаконит и противан добрим обичајима.

По оцени Апелационог суда, не може се стећи право својине одржајем по тужби тужиоца на парцели коју је правни претходник тужиоца продао туженом, на основу фиктивног правног посла, јер овако закључен правни посао не води стицању права својине туженог на спорној парцели, а све имајући у виду да је чл. 28. ст. 4. Закона о основама својинско правних односа предвиђено да савестан држалац непокретности на коју други има право својине, стиче право својине на ту ствар одржајем протеком 20 година, па уколико тужени то право није стекао не може се ни утврђивати стицање права својине тужиоца према туженом, по овом основу. Другим речима, уколико је уговор о купопродаји закључен између правног претходника тужиоца и туженог фиктиван правни посао, то по том основу тужени није могао стећи право својине на спорној непокретности, одакле следи закључак да је тужилац као правни следбеник свог покојног оца власник спорне парцеле, те не може тражити да се утврди да је по основу одржаја постао власник сопствене парцеле.

*(Пресуда Основног суда у Јагодини П.бр.330/15 од 02.06.2017. године и пресуда Апелационог суда у Крагујевцу Гж-2963/17 од 22.03.2018. године)*

*Сентенцу приредила: Јелена Раденковић,  
судијски помоћник Апелационог суда у Крагујевцу*

**ПРАВИЛА ЗА УТВРЂИВАЊЕ ЈАЧЕГ ПРАВА ЗА СТИЦАЊЕ  
ПРАВА СВОЈИНЕ НА НЕПОКРЕТНОСТИМА  
У СЛУЧАЈУ ВИШЕСТРУКЕ ПРОДАЈЕ  
(Чл. 33. и 41. ст. 2. Закона о основама својинскоправних односа)**

**Питање вишеструке продаје исте непокретности разрешава се, поред примене основног принципа да јачи правни основ има савестан купац у односу на несавесног купца, и правилима која се приме-**

њују у случају ако су савесни сви купци, и то на тај начин ако ниједном од савесних купаца непокретност није предата у државину, нити су исходили упис права својине у земљишну односно другу јавну књигу, јачи правни основ има ранији купац, а када су сви купци савесни, јачи правни основ има онај купац који исходи упис у земљишну, односно другу јавну књигу, а ако ниједан од њих није исходио упис у земљишну јавну књигу, јачи је у праву купац коме је непокретност предата у државину.

*Из образложења:*

Уговором о купопродаји, који је оверен код Петог Општинског суда у Београду под Ов.бр.5009/97 од 03.06.1997. године, сада пок. АА спорни стан је продао Комерцијалној банци АД Београд, уговорена је цена у износу од 414.528,00 динара, с тим што се купац обавезао да цену исплати одмах по закључењу уговора, а продавац да по исплати купопродајне цене стан преда купцу испражњен од лица и ствари на несметано коришћење и располагање. Комерцијална банка АД Београд, спорни стан није преузела у државину, нити је право својине по основу уговора о продаји уписала у јавним књигама на своје име. Назначени стан Комерцијална банка АД продала је Савезној управи царина (тужиоцу) по уговору који је оверен код Петог Општинског суда у Београду под Ов. II бр. 504/00 од 20.06.2000. године, за цену од 441.900,00 динара, с тим што се одредбама уговора продавац обавезао да одмах по исплати цене преда купцу стан на коришћење и располагање. У потврди К. банке број 19880 од 31.10.2004. године произилази да је купац, Савезна управа царина, по наведеном уговору извршила уплату купопродајне цене у назначеном износу, у корист те банке. Савезна управа царина није извршила упис права својине на основу наведеног уговора, с тим што је спорно да ли је стан преузела у државину.

Исти стан првобитно тужени АА је по уговору који је оверен код Општинског суда у Бајиној Башти, под Ов. I бр. 1785/06 од 11.10.2006. године продао туженој ББ, с тим што је у уговору назначена купопродајна цена у износу од 12.000,00 евра, да је тужена исплатила продавцу уговорену цену, и да је продавац купцу предао стан у државину. На основу истог уговора тужена ББ је извршила укњижбу права својине у катастру на своје име.

На основу претходно наведених основних чињеница произилази да се у конкретном случају ради о вишеструкој продаји исте непокретности, што се односи на први уговор између АА као продавца и Комерцијалне банке АД Београд, као купца, и на другу продају која је извршена између продавца АА и тужене ББ као купца.

Уговор о продаји који је закључен између Комерцијалне банке АД Београда, као продавца, и Савезне управе царина, као купца, не подлеже примени правила о решавању спора код вишеструке продаје исте непокретности, већ се права тужиоца, Управа царина која се изводе из правног претходника, свде на питање односа између продавца АА и Управе царина, тј. да ли је у моменту закључења и овере истог уговора продавац АА био власник спорне непокретности, односно да ли је на Управу царина пренео право које нема, или се ради о преносу права својине које је поседовао АА у том моменту.

У случају када је више лица закључило посебне правне послове ради стицања права својине на исту непокретност, о јачем праву одлучује суд у складу са правилима морала, савесности и поштења и начелом забране злоупотребе права. Основни принцип јесте да ранији савесни купац има јачи правни основ у односу на каснијег несавесног купца, с тим што се ово правило примењује и у случају када је продавац непокретности предао у државину касније несавесном купцу и несавесни купац исходи упис у земљишну, односно другу јавну књигу.

Поред тога, питање вишеструке продаје исте непокретности разрешава се, поред примене правила да јачи прави основ има савестан купац у односу на несавесног купца, и правилима која се примењују у случају ако су савесни сви купци, и то на тај начин ако ниједном од савесних купаца непокретност није предата у државину, нити су исходили права својине у земљишну односно другу јавну књигу, јачи правни основ има ранији купац, а када су сви купци савесни, јачи правни основ има она купац који исходи упису земљишну, односно другу јавну књигу, а ако ниједан од њих није исходио упис у земљишну јавну књигу, јачи је у праву купац коме је непокретност предата у државину.

У уговорном праву, као делу облигационог права, начело савесности и поштења (чл. 12. ЗОО), подразумева коректно и лојално понашање, уз присуство разумевања за интересе друге уговорне стране, а у стварном праву савесност означава и заблуду у погледу права претходника, у сми-

слу да код једне уговорне стране постоји убеђење да претходник има самостално и искључиво право које преноси на другог уговорника. У свим наведеним случајевима савесност као правни стандард има свој основ у моралу.

Претходно назначена правила упућују на обавезу суда у случају вишеструке продаје расправи и поуздано утврди да ли су сви купци спорне непокретности (у овом случају Комерцијална банка АД Београд и тужена ББ) савесни купци, и уколико се утврди да код обе стране постоји савесност, изведе правилан закључак о томе ко од њих има јаче право на коме заснива стицање права својине, примењујући наведена правила.

Комерцијална банка А.Д. је савестан купац, с обзиром да се у моменту закључења уговора о продаји са АА првенствено поуздала у стање у катастру, у којем је АА био уписан као власник истог стана, а на основу изведених доказа у овом поступку, произилази да нису постојале околности или чињенице које би могле да доведу у сумњу правилност или законитост уписа права својине на име АА односно на основу којих би могло да се посумња да он није власник. Поред тога, другостепени суд оцењује да је Комерцијална банка у извршењу своје уговорне обавезе поступила савесно исплатом уговорене цене.

Тужена ББ је била савестан купац приликом закључења уговора о продаји спорног стана са продавцем АА. Наиме, то се пре свега заснива на чињеници да је у катастру у листу непокретности као власник спорног стана у време закључења уговора са туженом ББ био уписан тужени АА да у истом листу непокретности није било уписано било какво право трећег лица или неки терет који би могао да доведе у сумњу његово власништво. Приликом оцене савесности једне уговорне стране свакако се цени не само стање у јавној књизи, већ се узимају у обзир и друге активности које је уговорна страна у могућности, и дужна, да предузме у циљу стварања несумњивог убеђења да питање својине продавца није спорно, што подразумева чињенице о томе ко је користио спорни стан, по ком основу, да ли је уговорена цена приближна тржишној цени, да ли иста цена излази из оквира слободе уговарања, и уопште да ли је тужена пропустила било коју радњу чијим предузимањем је могло да се утврди да је тужени АА раније извршио отуђење стана.

У време закључења спорних уговора није било ажурно стање у катастарским књигама, тако да оне нису могле да пруже пуно поуздање у

погледу уписаних права на непокретностима, то би савесност купца, у конкретном случају тужене ББ морала да се цени и у вези чињенице да ли је, поред увида у лист непокретности, захтевала увид и у збирку исправа, где би могло са већом извесношћу да се провери да ли је упис извршен на основу ваљаног правног основа.

Полазећи од претходно назначених правила о утврђивању јачег права код вишеструке продаје исте непокретности, и то у случају када су купци савесни, у ком случају јачи правни основ има онај купац који је исходовао упис у земљишну, односно другу јавну књигу, другостепени суд, при чињеници да је тужена након овере уговора о продаји извршила упис права својине на истом стану у катастру, а исту непокретност преузела у државину, утврђује да јачи правни основ у овом случају има тужена, у односу на Комерцијалну банку, а преко ње и у односу на тужиоца, тако да је тужбени захтев којим се захтева утврђење ништавости уговора између АА и ББ неоснован, као и захтев да се тужена ББ обавезе да тужиоцу преда у државину спорни стан.

Из наведених разлога, суд закључује да нису испуњени услови за стицање права својине на спорном стану у корист тужиоца, преко стицања права својине од стране Комерцијалне банке АД Београд, у смислу чл. 33 Закона о основама својинскоправних односа, тако да је неоснован и захтев за предају стана у државину.

*(Пресуда Основног суда у Ужичу - Судске јединица Бајина Башта I – 6 П.бр.785/10 од 14.10.2010. године и пресуда Апелационог суда у Крагујевцу Гж. 2837/15 од 19.12.2017. године)*

*Сентенцу приредила: Соња Несторовић,  
судијски помоћник Апелационог суда у Крагујевцу*

**ЗАШТИТА ПРАВА НА СУЂЕЊЕ У РАЗУМНОМ РОКУ  
ЗАХТЕВ ЗА ПРАВИЧНО ЗАДОВОЉЕЊЕ  
(Чл. 22. - 33. Закона о заштити права на суђење у разумном року)**

**Захтев за правично задовољење се може поднети тек након што поступак који је покренут приговором за убрзавање поступка буде правноснажно окончан.**

*Из образложења:*

Решењем Апелационог суда у Крагујевцу Р4р-10/17 од 04.09.2017. године, у ставу III изреке, одбачен је приговор подносиоца у делу којим је тражио да се усвоји захтев за правично задовољење услед повреде права на суђење у разумном року и наложи Републици Србији - Апелационом суду у Крагујевцу да из буџетских средстава суда исплати подносиоцу новчани износ од 3000 евра у динарској противвредности на дан исплате, са затезном каматом почевши од 29.11.2016. године до коначне исплате, а све у року од 8 дана од дана пријема преписа пресуде, под претњом принудног извршења.

Наиме, одлучујући о приговору у делу којим је подносилац тражио да се усвоји захтев за правично задовољење услед повреде права на суђење у разумном року и наложи Републици Србији - Апелационом суду у Крагујевцу да из буџетских средстава суда исплати подносиоцу новчани износ од 3000 евра, Апелациони суд је нашао да је захтев за правично задовољење једно од правних средстава којима се штити право на суђење у разумном року. Одредбом чл. 22. Закона о заштити права на суђење у разумном року прописано је да право на правично задовољење има странка чији је приговор усвојен, а која није поднела жалбу, затим странка чија је жалба одбијена уз потврђивање првостепеног решења о усвајању приговора и странка чија је жалба усвојена. У смислу наведене одредбе да би поступак по захтеву за правично задовољење био покренут и да би странка могла да оствари неко од права из одредбе чл. 23. наведеног Закона (врсте правичног задовољења) потребно је да је поступак који је покренут приговором за убрзавање поступка правноснажно окончан. Дакле, захтевом за правично задовољење се покреће посебна врста поступка којој, као обавезан, претходи поступак покренут приговором. Како у конкретном случају поступак по приговору за убрзавање поступка није правноснажно окончан то још увек нема места подношењу захтева за правично задовољење.

*(Решење Апелационог суда у Крагујевцу Р4р-10/17 од 04.09.2017. године)*

*Сентенцу приредила: Јелица Марашевић,  
судијски помоћник Апелационог суда у Крагујевцу*



**ОДЛУЧИВАЊЕ О ПРИГОВОРУ БЕЗ ИСПИТНОГ ПОСТУПКА  
(Чл. 8. ст. 3. Закона о заштити права на суђење у разумном року)**

**Приговор за убрзавање поступка ће бити одбијен без испитног поступка када је подносилац у истом навео време предузимања радњи суда на основу којег се изводи несумњив закључак о дужини трајања поступка.**

*Из образложења:*

Подносилац приговора АА навела је да је у поступку пред Основним судом у Ужицу П1-1584/14, који је покренут њеном тужбом, дана 27.03.2017. године донета пресуда којом је суд усвојио тужбени захтев тужиље, овде подносиоца приговора, да је на наведену пресуду жалбу изјавио тужени, да је пуномоћник тужиље жалбу туженог примио 11.04.2017. године, да је на исту дао одговор 21.04.2017. године, као и да су списи предмета упућени Апелационом суду у Крагујевцу дана 04.07.2017. године на одлучивање по жалби. Поред напред наведеног, подносилац је навео и да је решењем Основног суда у Ужицу Р4р-2/17 од 24.02.2017. године у предмету П1-1584/14 утврђена повреда права на суђење у разумном року.

Апелациони суд налази да су након 24.02.2017. године судови били ефикасни у поступању, те да није било неоправданог одуговлачења поступка. Наиме, првостепени суд је донео пресуду дана 27.03.2017. године, односно месец дана након што је усвојен приговор подносиоца за убрзавање поступка, затим пуномоћник тужиље је жалбу туженог примио 11.04.2017. године, а на исту је дао одговор дана 21.04.2017. године, из чега се утврђује да је суд писани отправак пресуде урадио и исти експедовао из суда у кратком року након доношења пресуде, као и да није било пропуста суда приликом достављања жалбе туженог тужиоцу на одговор. Дакле, из наведеног се утврђује да је првостепени суд благовремено предузимао процесне радње поштујући притом законом прописане рокове. Поред наведеног, првостепени суд је списе упутио другостепеном суду на поступак по жалби 04.07.2017. године што није продужило трајање поступка у неприхватљивој мери.

Што се тиче поступања другостепеног суда утврђено је да су списи предмета на поступак по жалби упућени Апелационом суду у Крагујевцу дана 04.07.2017. године и да предмет није решен, али и да нема пропу-

ста у поступању другостепеног суда будући да рок за окончање поступка пред другостепеним судом прописан одредбом чл. 383. ст. 2. ЗПП (9 месеци од дана пријема списка првостепеног суда) није протекао.

Имајући у виду напред наведено, односно понашање странака, поступање првостепеног и другостепеног суда, да је првостепена пресуда већ донета и да је у току поступак по жалби, као и да поступак од 24.02.2017. године, када је одлучено о ранијем приговору подносиоца, до дана када је подносилац, поступајући у смислу чл. 13. Закона о заштити права на суђење у разумном року, поднео нови приговор траје 8 месеци и 4 дана, што се не може сматрати дугим трајањем поступка с обзиром на стандарде разумног рока трајања поступка, који су прихваћени у пракси Уставног суда Србије и Европског суда за људска права у Стразбуру, Апелациони суд је утврдио да подносиоцу приговора није повређено право на суђење у разумном року, због чега је приговор одбио без испитног поступка.

*(Решење Апелационог суда у Крагујевцу Р4п-11/17 од 28.11.2017. године)*

*Сентенцу приредила: Јелица Марашевић,  
судијски помоћник Апелационог суда у Крагујевцу*

### ПРИГОВОР ЗА УБРЗАВАЊЕ ПОСТУПКА

**Приликом одлучивања о приговору за убрзавање поступка суд цени чињенице које су допринеле дужини трајања поступка, али не и чињенице које су предмет суђења и од којих зависи основаност тужбеног захтева.**

*Из образложења:*

Решењем Вишег суда у Крагујевцу Р4п-6/17 од 25.04.2017. године одбијен је као неоснован приговор за убрзање поступка предлагача АА.

У жалби изјављеној против наведеног решења подносилац приговора је навео да суд приликом одлучивања о приговору није имао у виду чињенице из којих произилази да је тужбени захтев основан.

Без утицаја на доношење одлуке по жалби су наводи из исте којима се указује на одредбе Устава РС, као и одређене чињенице које, по мишљењу подносиоца приговора, могу бити од утицаја приликом одлучивања о тужбеном захтеву у предмету Вишег суда у Крагујевцу П-46/16 јер је одредбом чл. 5. ст. 2. Закона о заштити права на суђење у разумном року прописано да се решењем о приговору и жалби не сме утицати на чињенична и правна питања која су предмет суђења или истраге.

*(Решење Апелационог суда у Крагујевцу Ржг-2/17 од 22.05.2017. године)*

*Сентенцу приредила: Јелица Марашевић,  
судијски помоћник Апелационог суда у Крагујевцу*

## РАДНО ПРАВО

### ПРИЛОГ ЗА ДИСКУСИЈУ

#### **НАКНАДА ШТЕТЕ ЗБОГ НЕВРАЋАЊА НА РАД - ЧЛАН 191. ЗАКОНА О РАДУ (тзв. паушална накнада штете) И ПРОБЛЕМИ У ПРИМЕНИ**

##### **Увод**

Најчешћи спорови за заштиту права запослених су у вези поништаја решења о отказу уговора о раду и накнади штете због незаконитог отказа. Законом о раду из 2005. године је као новина, између осталог, уведена могућност накнаде штете због невраћања на рад у случају незаконитог престанка радног односа (тзв. паушална накнада штете). Иако су законске одредбе доста експлицитне, у вези примене истих, у судској пракси се јављају одређени проблеми.

##### **I - Законска регулатива**

Према члану 191. став 1. важећег Закона о раду ("Службени гласник РС", број 24/2005, ..., 113/2017) ако суд у току поступка утврди да је запосленом престао радни однос без правног основа, на захтев запосленог, одлучиће да се запослени врати на рад, да му се исплати накнада штете и уплате припадајући доприноси за обавезно социјално осигурање за период у коме запослени није радио. Према ставу 2. истог члана накнада штете из става 1. овог члана утврђује се у висини изгубљене зараде која у себи садржи припадајући порез и доприносе у складу са законом, у коју не улази накнада за исхрану у току рада, регрес за коришћење годишњег одмора, бонуси, награде и друга примања по основу доприноса пословном успеху послодавца. Према ставу 3. тог члана накнада штете из става 1. овог члана исплаћује се запосленом у висини изгубљене зараде, која је умањена за износ пореза и доприноса који се

обрачунавају по основу зараде у складу са законом. Према ставу 4. истог члана порез и допринос за обавезно социјално осигурање за период у коме запослени није радио обрачунава се и плаћа на утврђени месечни износ изгубљене зараде из става 2. овог члана. Ставом 5. наведеног члана је прописано да ако суд у току поступка утврди да је запосленом престао радни однос без правног основа, а запослени не захтева да се врати на рад, суд ће, на захтев запосленог, обавезати послодавца да запосленом исплати накнаду штете у износу од највише 18 зарада запосленог, у зависности од времена проведеног у радном односу код послодавца, година живота запосленог и броја издржаваних чланова породице. Према ставу 6. истог члана ако суд у току поступка утврди да је запосленом престао радни однос без правног основа, али у току поступка послодавац докаже да постоје околности које оправдано указују да наставак радног односа, уз уважавање свих околности и интереса обе стране у спору, није могућ, суд ће одбити захтев запосленог да се врати на рад и досудиће му накнаду штете у двоструком износу од износа утврђеног у складу са ставом 5. овог члана. Према ставу 7. тог члана ако суд у току поступка утврди да је постојао основ за престанак радног односа, али да је послодавац поступио супротно одредбама закона којима је прописан поступак за престанак радног односа, суд ће одбити захтев запосленог за враћање на рад, а на име накнаде штете досудиће запосленом износ до шест зарада запосленог. Ставом 8. наведеног члана је прописано да се под зарадом из ставова 5. и 7. овог члана сматра зарада коју је запослени остварио у месецу који претходи месецу у коме му је престао радни однос. Према ставу 9. истог члана накнада из ставова 1, 5, 6. и 7. овог члана умањује се за износ прихода које је запослени остварио по основу рада, по престанку радног односа.

Према члану 5. став 1. наведеног Закона о раду запослени, у смислу овог закона, јесте физичко лице које је у радном односу код послодавца. Према ставу 2. истог члана послодавац, у смислу овог закона, јесте домаће, односно страно правно или физичко лице које запошљава, односно радно ангажује, једно или више лица. Према члану 2. Закона о привредним друштвима ("Сл. гласник РС", број 36/11, ... 5/15) привредно друштво је правно лице које обавља делатност у циљу стицања добити. Према члану 83. став 1. истог закона предузетник је пословно способно физичко лице које обавља делатност у циљу остваривања прихода и које је као такво регистровано у складу са законом о регистрацији.

Према члану 85. став 1. тог закона предузетник за све обавезе настале у вези са обављањем своје делатности одговара целокупном својом имовином и у ту имовину улази и имовина коју стиче у вези са обављањем делатности. Према ставу 2. истог члана одговорност за обавезе из става 1. овог члана не престаје брисањем предузетника из регистра. Према члану 91. став 1. истог закона предузетник губи својство предузетника брисањем из регистра привредних субјеката. Према ставу 2. истог члана брисање предузетника из регистра врши се због престанка обављања делатности. Према ставу 3. тог члана предузетник престаје са обављањем делатности одјавом или по сили закона. Према ставу 4. истог члана предузетник одјаву не може извршити са даном који је ранији од дана подношења пријаве о престанку рада надлежном регистрационом органу. Према ставу 5. тог члана брисање из регистра се не може вршити ретроактивно.

## II - Проблеми у пракси

У пракси се, између осталог, поставило као спорно питање да ли запослени, коме је незаконито престао радни однос у радњи предузетника, који је брисан из регистра, након отказа уговора о раду запосленом, може да оствари право на накнаду штете због невраћања на рад, код чињенице да нема више где да се врати на рад (парнични поступак се води против физичког лица, бившег власника радње). Такође, с тим у вези се као спорно поставило и питање да ли наследници бившег запосленог коме је незаконито престао радни однос код послодавца могу да остваре право на ову накнаду штете, код чињенице да исти не може услед смрти да се врати на рад.

Ако пођемо од логичког и циљног тумачења законске одредбе садржане у члану 191. став 5. Закона о раду ("Службени гласник РС", број 24/2005, ... 113/2017) можемо доћи до закључка да је паушална накнада штете замена за враћање на рад запосленог, односно накнада запосленом због невраћања на рад - услед његовог одустанка, те да се као таква може досуђивати само када је запослени реално имао могућност да се врати на рад, али то није тражио у судском поступку, већ је тражио паушалну накнаду штете.

### III - Закључак

Запослени, коме је незаконито престао радни однос у радњи предузетника, који је након тога брисан из регистра, не би имао право на накнаду штете због невраћања на рад, у смислу члана 191. став 5. Закона о раду, јер такав запослени нема реалну могућност да одустане од враћања на рад, с обзиром да нема где да се врати на рад. Такође, ни наследници запосленог, коме је незаконито престао радни однос код послодавца (правног или физичког лица), након чега је исти преминуо, немају право на накнаду штете због невраћања запосленог на рад, јер је њихов правни претходник преминуо, тако да није ни могао да се врати на рад, односно да одустане од враћања на рад.

*Приредиле: судија Мирјана Симић,  
руководилац судске праксе у Одељењу за радне спорове и  
Марија Цимеша Фуртула,  
судијски помоћник у Апелационом суду у Крагујевцу*

## СЕНТЕНЦЕ ИЗ ОДЛУКА СУДОВА

## ПРАЋЕЊЕ ПРОБНОГ РАДА

(Чл. 36. Закона о раду - "Сл. гласник РС", број 24/05, 61/05 и 54/09)

Дужина праћења пробног рада није прописима везана за читаво време обављања истог, већ се суштина праћења исцрпљује у оцени да ли је запослени после истека времена за које је пробни рад уговорен остварио услов за наставак радног ангажовања, односно да ли је показао очекиване способности за обављање конкретног посла.

*Из образложења:*

Одредбом члана 36. став 1. Закона о раду ("Службени гласник РС", број 24/05, 61/05 и 54/09) прописано је да се уговором о раду може уговорити пробни рад. Према одредби става 2. овог члана пробни рад може да траје најдуже шест месеци, а према ставу 3. истог члана послодавац и запослени могу да за време пробног рада откажу уговор о раду са отказним роком који не може бити краћи од пет радних дана. Сходно ставу 4. наведене одредбе, запосленом који за време пробног рада није показао одговарајућу радну и стручну способност, престаје радни однос даном истека рока одређеног уговором о раду. Из наведеног произлази да је пробни рад облик проверавања стручних и других радних способности запосленог, односно да се радни однос уз пробни рад успоставља условно, уколико запослени током његовог трајања покаже да има потребне способности. Закон о раду успоставља временски оквир од шест месеци у коме се најдуже може извршавати пробни рад, али не прописује услове и начин праћења овакве врсте рада од стране послодавца, не прописује мерила, ни критеријуме за оцену његове успешности, као ни обавезу послодавца да рад запосленог прати током читавог периода за који је уговорен пробни рад, нити обавезу истог да запосленом достави извештај и оцену успешности обављеног рада.

*(Пресуда Основног суда у Крушевцу ПП-438/14 од 04.05.2015. године, пресуда Апелационог суда у Крагујевцу Гж1 2424/15 од 25.01.2016. године и пресуда Врховног касационог суда Рев2 1603/2016 од 24.01.2018. године )*

*Сентенцу приредила: Марија Цимеша Фуртула,  
судијски помоћник Апелационог суда у Крагујевцу*



**ОБАВЕШТЕЊЕ**  
**О ПРИВРЕМЕНОЈ СПРЕЧЕНОСТИ ЗА РАД**  
**(Чл. 103. ст. 1. Закона о раду - "Сл. гласник РС",**  
**број 24/05, 61/05 и 54/09)**

**Сваки запослени је дужан да обавести послодавца о разлозима који су довели до привремене спречености за рад, као и да те разлоге потврди одговарајућим доказима.**

*Из образложења:*

Тужиља је била привремено спречена за рад у периоду од 04.03.2010. године до 14.03.2010. године, о чему постоји доказ у виду дознака издатих од стране лекара, а које дознаке је тужиља доставила послодавцу одмах након доласка на посао, тако да је у наведеном периоду била оправдано одсутна са посла. Тужени је био упознат са разлозима тужиљиног одсуства са посла, будући да је тужиља обавестила пословођу дана 04.03.2010. године, преко лица АА, да је привремено спречена за рад. Стога, тужиља није била неоправдано одсутна са рада, због чега јој је дат отказ уговора о раду, већ из оправданих разлога, па је решење туженог о отказу уговора о раду тужиљи незаконито. Према одредби члана 103. став 1. Закона о раду ("Службени гласник РС", број 24/05, 61/05 и 54/09) запослени је дужан да, најкасније у року од три дана од дана наступања привремене спречености за рад у смислу прописа о здравственом осигурању, о томе достави послодавцу потврду лекара која садржи и време очекиване спречености за рад. Наведена законска одредба се не може тумачити у смислу обавезног достављања дознака у року од три дана од дана наступања спречености за рад, већ у смислу да је сваки запослени дужан да обавести послодавца о разлозима који су довели до спречености, као и да те разлоге потврди одговарајућим доказима. У конкретном случају, чињеница је да тужиља није у року од три дана доставила туженом дознаке, али иста није била неоправдано одсутна са посла, о чему је касније доставила и доказ у виду дознака издатих од стране лекара, а такође је и обавестила туженог о привременој спречености за рад истог дана када је изостала, због чега се не може сматрати да је испуњен отказни разлог прописан одредбом уговора о раду (повреда радне обавезе-нео-

правдано и узастопно изостајање са рада четири радна дана или највише пет радних дана у току 12 месеци).

*(Пресуда Основног суда у Јагодини ПП.бр.794/13 од 09.10.2015. године, пресуда Апелационог суда у Крагујевцу Гж1 855/16 од 01.12.2016. године и пресуда Врховног касационог суда Рев2 1583/2017 од 13.07.2017. године)*

*Сентенцу приредила: Марија Цимеша Фуртула,  
судијски помоћник Апелационог суда у Крагујевцу*

**ПРАВО ЗАПОСЛЕНОГ НА УВЕЋАЊУ ЗАРАДУ ПО ОСНОВУ  
ВРЕМЕНА ПРОВЕДЕНОГ НА РАДУ  
(Чл. 108. ст. 1. тач. 4. Закона о раду)**

**Увећање зараде по основу времена проведеног на раду зависи од законских одредби које ово право регулишу, а које су се у погледу овог права мењале више пута, због чега се не може сматрати да је право на минули рад стечено право.**

*Из образложења:*

"...По оцени другостепеног суда, право запосленог на увећану зараду по основу времена проведеног на раду за сваку пуну годину рада ограничено је на радни однос остварен само код послодавца код кога запослени тренутно обавља рад. "

С обзиром да је тужила у утуженом периоду била запослена код послодавца који се не сматра послодавцем претходником, ...у смислу цитираних законских одредби, то је правилно одбијен њен захтев за утврђење овог периода стажа осигурања као минулог рада.

Одређивање минулог рада на основу новелираног члана 108. став 1. тачка 4. Закона о раду није, супротно ревизијским наводима, примењен ретроактивно. Наиме, новеле су ступиле на снагу 8 дана од дана од дана објављивања у "Службеном гласнику Републике Србије", када је минули рад и обрачунат.

Обрачун минулог рада зависи од законских одредби, које су се у овом случају мењале више пута, због чега се не може сматрати да је право на минули рад стечено право.

Законом о раду ("Службени гласник РС", бр. 24/05...32/13) у члану 108. било је прописано да запослени има право на увећану зараду у висини утврђеној општим актом и уговором о раду и то по основу времена provedеног на раду за сваку пуну годину рада остварену у радном односу - 0,4% од основице.

Законом о изменама и допунама истог закона измењен је овај члан, па је прописано право запосленог на увећану зараду у висини утврђеној општим актом и уговором о раду и то по основу времена provedеног на раду за сваку пуну годину рада остварену у радном односу код послодавца (минули рад – најмање 0,4% од основице)

С обзиром да је право запосленог по основу времена provedеног на раду за сваку пуну годину рада ограничено на радни однос код послодавца и послодавца претходника, то је тужиљи оспореним решењима минули рад признат у складу са новелираним одредбама Закона о раду, због чега нема ретроактивне примене закона."

*(Пресуда Апелационог суда у Крагујевцу Гж1 1496/16 од 8.12.2016. године и пресуда Врховног касационог суда Рев2 1740/2017 од 07.02.2018. године)*

*Сентенцу приредила: Марина Миликић,  
судијски помоћник Апелационог суда у Крагујевцу*

#### **ПРАВО ЗАПОСЛЕНОГ НА НАКНАДУ ТРОШКОВА ЗА ВРЕМЕ ПРОВЕДЕНО НА СЛУЖБЕНОМ ПУТУ У ИНОСТРАНСТВУ**

**(Чл. 118 тач. 3. у вези чл. 108 ст. 1 тач. 1. Закона о раду  
- "Службени гласник РС", број 24/05, 61/05 и 54/09)**

**Запослени има право на накнаду трошкова за време provedено на службеном путу у иностранству, без обзира да ли је у истом периоду имао часове прековременог рада и других видова нередовности у раду и остварио увећану зараду по том основу.**

*Из образложења:*

Чињеница да је тужилац у утуженом периоду поред накнаде трошкова за службени пут у иностранство остварио и увећану зараду за прековремени рад, рад ноћу и рад на дан државног и верског празника без

утицаја је на право тужиоца на накнаду тражених трошкова. Ово из разлога што се ради о различитим основима за исплату примања запослених из радног односа. Увећана зарада по основу прековременог рада сходно члану 108. став 1. тачка 3. Закона о раду се исплаћује када запослени у случајевима прописаним одредбом члана 53. истог закона, а на захтев послодавца, ради дуже од пуног радног времена. Према члану 108. став 1. тачка 1. и тачка 2. Закона о раду запослени има право на увећану зараду у складу са општим актом и уговором о раду и то, између осталог, за рад на дан празника који је нерадни дан - најмање 110% од основице и за рад ноћу - најмање 26% од основице. Исплата накнаде трошкова за службено путовање у иностранству исплаћује се у складу са одредбом члана 118. тачка 3) истог закона и има за циљ подмирење повећаних трошкова којима је запослени био изложен, а који су настали у функцији извршавања посла и ниједном нормом материјалног права није прописано да право на накнаду трошкова за службено путовање у иностранству искључује право на увећану зараду за прековремени, ноћни рад и рад на дане државних и верских празника. Наведени став је изражен и у одлуци Уставног суда Уж-2999/14 од 09.06.2016. године.

*(Пресуда Основног суда у Чачку III-274/15 од 01.06.2017. године и пресуда Апелационог суда у Крагујевцу Гж I 3411/17 од 22.12.2017. године)*

*Сентенцу приредио: Марко Раловић,  
судијски помоћник Апелационог суда у Крагујевцу*

**ПРИМЕНА КРИТЕРИЈУМА У ПОСТУПКУ ИЗМЕНЕ  
УГОВОРЕНИХ УСЛОВА РАДА  
(Чл. 171. и чл. 172. Закона о раду - "Службени гласник РС"  
24/05 ... 75/14)**

**Послодавац има аутономију да у ситуацији када процес и организација рада то захтевају међу свим запосленима који испуњавају услове за премештај на други одговарајући посао одабере оног запосленог за којег сматра да ће најбоље одговорити захтевима измене потребе процеса рада, а да при томе није у обавези да запосленом коме нуди закључење анекса уговора о раду образлаже, зашто је и на основу којих критеријума, одабрао баш њега, а не неког другог**

**запосленог. Ове критеријуме у поступку оцене законитости анекса уговора о раду није дужан да утврђује ни суд, јер би то значило упуштање у оцену целисходности доношења такве одлуке, што је у домену и искључивој надлежности послодавца.**

*Из образложења:*

"...при чињеници да је у спроведеном поступку са сигурношћу утврђено: да је тужилац оспореним анексом уговора о раду са послова "бравар" премештен на послове "радник на одржавању зеленила"; да је за ове послове Правилником о организацији и систематизацији послова код туженог број 2127/1 од 25.11.2014. године, предвиђен IV, односно III степен стручне спреме; да је уговором о раду од 24.5.2002. године тужилац код туженог засновао радни однос са III степеном стручне спреме; да је Одлуком од 12.11.2015. године, измењена систематизација код туженог на тај начин што је повећан број извршилаца у сектору "чистоћа-служба зеленило" са 16 на 20, а смањен број извршилаца у сектору "чистоћа-бравар" са 2 на 1; да је предметном Анексу уговора о раду у складу са одредбом члана 172. став 1. Закона о раду претходила образложена понуда, која је била иницирана потребама процеса и организације рада и чињеницом да извршена измена систематизације радних места и смањен број извршилаца на пословима радног места "бравар", Апелациони суд оцењује да се у конкретном случају код туженог послодавца јавила стварна потреба да у циљу организације и бољег функционисања делова система рада, односно избегавања поремећаја у процесу рада, изврши премештај тужиоца на друге одговарајуће послове.

Тужени је то и учинио и оспореним Анексом уговора о раду тужиоца преместио управо на оне послове који одговарају врсти и степену стручне спреме, који су утврђени уговором о раду који су закључиле парничне странке. Код таквог стања ствари Апелациони суд налази да су у конкретном случају поред формалноправних, били испуњени и сви материјалноправни услови за доношење оспореног Анекса уговора о раду, с обзиром да је смањење обима посла на радном месту "бравар" и повећање обима послова на радном месту "радник на одржавању зеленила" активирало потребу да изврши његов премештај на друге одговарајуће послове у погледу којих је испуњавао све услове.

...

Руковођење процесом рада и спровођење организационих промена, у које несумњиво спада и премештај запосленог на други одговарајући посао, представља унутрашњу ствар послодавца. Послодавац у том погледу има аутономију да у ситуацији када процес и организација рада то захтевају међу свим запосленима који испуњавају услове за премештај на други одговарајући посао одабере оног запосленог за којег сматра да ће најбоље одговорити захтевима измењене потребе процеса рада. Шта се сматра одговарајућим послом и који све услови морају бити испуњени да би премештај био извршен у складу са законом јасно је прописано одредбама члана 171. став 2. и члана 172. став 1. Закона о раду. Према одредби члана 172. став 1. Закона о раду послодавац је у обавези да оном запосленом којем понуди измену уговорених услова рада писмено образложи разлоге за понуђени анекс и ти разлози се односе само на тог запосленог. Послодавац при томе није у обавези да запосленом коме нуди закључење анекса уговора о раду образлаже, зашто је и на основу којих критеријума, одабрао баш њега, а не неког другог запосленог. Ове критеријуме у поступку оцене законитости анекса уговора о раду није дужан да утврђује ни суд, јер би то значило упуштање у оцену целисходности доношења такве одлуке, што је у домену и искључивој надлежности послодавца, због чега се супротни жалбени наводи тужиоца изнети у том правцу показују као неосновани."

*(Пресуда Основног суда у Новом Пазару ПП-647/17 од 30.1.2018. године и пресуда Апелационог суда у Крагујевцу Гж1-1292/18 од 8.5.2018. године)*

*Сентенцу приредио: Илија Ђоровић,  
судијски помоћник Апелационог суда у Крагујевцу*

**ОТКАЗ УГОВОРА О РАДУ ЗБОГ ПОВРЕДЕ РАДНЕ ОБАВЕЗЕ  
(Чл. 179. тач. 2. Закона о раду - "Службени гласник РС",  
број 24/05, 61/05 и 54/09)**

**Доласком на посао под утицајем алкохола, запослени својом кривицом чини повреду радне обавезе (када је то предвиђено као повреда радне обавезе општим актом или уговором о раду).**

*Из образложења:*

Према одредби члана 179. тачке 2. и 3. Закона о раду ("Службени гласник РС", број 24/05, 61/05 и 54/09) послодавац може запосленом да откаже уговор о раду ако за то постоји оправдани разлог који се односи на радну способност запосленог, његово понашање и потребе послодавца, и то, између осталог, ако запослени својом кривицом учини повреду радне обавезе утврђене општим актом или уговором о раду и ако запослени не поштује радну дисциплину прописану актом послодавца, односно ако је његово понашање такво да не може да настави рад код послодавца. Одредбом члана 56. став 3. тачка 5. Колективног уговора туженог као повреда радне обавезе је предвиђено коришћење алкохолних пића и опојних дрога за време рада или долазак на рад у опијеном – дрогираном стању, у било којој количини. Чланом 19. Колективног уговора о безбедности и здрављу на раду код послодавца, прописано је да су обавезе запосленог у спровођењу безбедности и здравља на раду, између осталог, да под утицајем алкохола и других средстава зависности не сме започети рад, а одредбом члана 22. тачка 6. истог колективног уговора прописано је да се као повреде радних обавеза у смислу претходног члана сматрају нарочито долазак на посао у алкохолисаном стању или под дејством других средстава зависности, као и одбијање подвргавању провери. Правилником о забрани употребе алкохола и других психоактивних супстанци туженог, тачком 4.0, дефинисано је да се најстрожије забрањује долажење на посао под утицајем алкохола и других психоактивних супстанци. Тачком 8.0. дефинисано је да запослени који прекрши чланове 3, 4. и 5. правилника, као и запослени код којих се приликом провере утврди да им је ниво алкохола у крви изнад 0,00 промила или утврди присуство других психоактивних супстанци, крши радну дисциплину код туженог и истом ће бити изречена мера престанка радног односа у складу са Законом о раду. С обзиром да је тужиоцу уговор о раду отказан не само због повреде радне дисциплине, већ и због повреде радне обавезе која је утврђена како Правилником о забрани употребе алкохола и других психоактивних супстанци туженог, тако и Колективним уговором о безбедности и здрављу на раду код послодавца, али и Колективним уговором туженог, а како је у првостепеном поступку несумњиво утврђено да је тужилац својим понашањем повредио одредбе колективних уговора и општег акта туженог послодавца, то је јасно да је учинио повреду радне обавезе која му је решењем о отказу уговора о раду стављена на терет, из чега произлази да је побијано решење туженог законито. Доласком на

посао под утицајем алкохола, тужилац је учинио повреду радне обавезе на начин ближе наведен у оспореном решењу, због чега је решење о престанку радног односа тужиоца код туженог законито. При томе, за правилно пресуђење у овој правној ствари није од утицаја чињеница да ли је или не количина алкохола која је пронађена у организму тужиоца утицала на његову радну способност.

*(Пресуда Основног суда у Аранђеловцу П1.639/14 од 12.10.2015. године, пресуда Апелационог суда у Крагујевцу Гж1 1051/16 од 20.09.2016. године и пресуда Врховног касационог суда Рев2 575/2017 од 30.06.2017. године)*

*Сентенцу приредила: Марија Цимеша Фуртула,  
судијски помоћник Апелационог суда у Крагујевцу*

## РАЧУНАЊЕ РОКА ЗАСТАРЕЛОСТИ

(Чл. 184. Закона о раду)

**За наступање и рачунање рока застарелости меродавно је једино време када је радња, која представља повреду радне обавезе или непоштовање радне дисциплине, предузета или када је запослени био дужан да је предузме, без обзира када је последица таквих радњи наступила.**

*Из образложења:*

"...одредбом члана 184. став 1. Закона о раду је, између осталог, прописано да отказ уговора о раду из члана 179. тачка 2. и 3. овог закона послодавац може дати запосленом у року од три месеца од дана сазнања за чињенице које су основ за давање отказа, односно у року од шест месеци од дана наступања чињеница које су основ за давање отказа. Полазећи од садржине цитиране законске норме, а при несумњиво утврђеним чињеницама да је тужени за радње тужиоца које су представљале основ за давање отказа сазнао дана 27.6.2012. године и оспорено решење о отказу уговора о раду донео 4.4.2013. године, то је по оцени Апелационог суда, а како то правилно закључује и првостепени суд, у конкретном случају са даном 28.9.2012. године протекао субјективни рок од три месеца у којем је тужени сходно одредби члана 184. став 1. Закон о раду тужиоцу могао дати отказ уговора о раду. Наведени рок је преклузиван, а његовим протеклом наступила је застарелост повреде радне обавезе и непоштовања радне дисциплине због којих је тужио-



цу отказан уговор о раду, па је стога исправно поступио првостепени суд када је оспорено решење поништио као незаконито.

За своје закључке изнете у том правцу првостепени суд је у образложењу побијане пресуде навео довољно јасне и основане разлоге, које у свему као правилне прихвата и Апелациони суд, налазећи да се не доводе у сумњу жалбеним наводима туженог који се своде на тврдњу да је оспорено решење донето пре наступања застарелости покретања и вођења поступка за давање отказа тужиоцу, будући да је тужени за штету коју му је својим радњама тужилац причинио сазнао дана 8.3.2013. године, када је платио новчану казну одређену решењем Министарства унутрашњих послова. Ово из разлога што предметна новчана казна представља само последицу радњи које је тужилац предузео у периоду од 12.4.2012. године до 16.4.2012. године и које представљају основ за давање отказа, те као таква није од утицаја на наступање и рачунање рока застарелости отказног разлога, с обзиром да је за оцену исте меродавно једино време када је радња која представља повреду радне обавезе или непоштовање радне дисциплине предузета или када је запослени био дужан да је предузме, без обзира када је последица таквих радњи наступила."

*(Пресуда Апелационог суда у Крагујевцу Гж1-557/16 од 23.8.2016. године и пресуда Врховног касационог суда Рев2-549/17 од 14.6.2017. године)*

*Сентенцу приредио: Илија Ђоровић,  
судијски помоћник Апелационог суда у Крагујевцу*

**ПОСЕБНА ЗАШТИТА ОД ОТКАЗА УГОВОРА О РАДУ  
(Чл. 187. Закона о раду - "Службени гласник РС",  
број 24/05, 61/05 и 54/09)**

**Запосленом на неодређено време за време трудноће, породилског одсуства, одсуства са рада ради неге детета и одсуства са рада ради посебне неге детета послодавац не може да откаже уговор о раду.**

*Из образложења:*

Према утврђеном чињеничном стању тужила је са туженим закључила уговор о раду број 1/11 од 06.06.2011. године, за обављање послова помоћног радника на неодређено време почев од 06.06.2011. године. Тужени

је тужилји отказао уговор о раду решењем од 28.11.2012. године, због учињене теже повреде радне обавезе и радне дисциплине из члана 97. став 1. тачка 1. Правилника о раду, извршене тако што је неоправдано изостала с посла више од једног дана узастопно, и то почев од 26.10.2012. године и надаље, до дана доношења решења, без обавештавања послодавца о разлозима одсуствовања, а на основу чланова 93, 94, 95, 97. став 1. тачка 1, 98. и 101. Правилника о раду. Тужилји је уговор о раду отказан са 25.10.2012. године као последњим радним даном који је провела на раду код послодавца. Тужилја је дана 16.11.2012. године примила упозорење о постојању разлога за престанак радног односа отказом уговора о раду, али се на исто није изјаснила у остављеном року. Тужилја је туженом доставила извештај о привременој спречености за рад за периоде од 12.09.2012. године до 14.09.2012. године, од 26.09.2012. године до 30.09.2012. године и за период од 01.10.2012. до 25.10.2012. године. Према наведеним извештајима, узрок привремене спречености за рад тужилје је одржавање трудноће. Према оцени првостепене лекарске комисије од 26.10.2012. године и од 26.11.2012. године тужилја је привремено спречена за рад од 26.10.2012. године и даље, из разлога ризичне трудноће и потребе за мировањем. Одредбом члана 187. став 1. Закона о раду ("Службени гласник РС", број 24/05, 61/05 и 54/09) је прописано да за време трудноће, породилског одсуства, одсуства са рада ради неге детета и одсуства са рада ради посебне неге детета послодавац не може запосленом да откаже уговор о раду. Према ставу 2. исте одредбе запосленом из става 1. овог члана који је засновао радни однос на одређено време може да престане радни однос по истеку рока за који је заснован. Имајући у виду да тужилја поседује медицинску документацију о томе да је била спречена за рад због трудноће у спорном периоду побијано решење је незаконито, а последица поништаја незаконитог решења сходно члану 191. Закона о раду је враћање запосленог на рад уколико то захтева. То што је у току трајања ове парнице престао разлог због којег се тужилји не може отказати уговор о раду не утиче на правилност одлуке о враћању тужилје на рад.

*(Делимична пресуда Основног суда у Параћину ПП.бр.397/12 од 14.08.2015. године, пресуда Апелационог суда у Крагујевцу Гж1 3713/15 од 12.07.2016. године и пресуда Врховног касационог суда Рев2 2580/2016 од 16.06.2017. године )*

*Сентенцу приредила: Марија Цимеша Фуртула,  
судијски помоћник Апелационог суда у Крагујевцу*

**ПОНИШТАЈ НЕЗАКОНИТОГ ОТКАЗА И РЕИНТЕГРАЦИЈА  
ЗАПОСЛЕНОГ****(Чл. 191. ст. 1. Закона о раду - "Службени гласник РС"  
бр. 24/05, 61/05 и 54/09)**

**Послодавац након поништаја незаконитог отказа није реинтегрисао запосленог у процес рада у ситуацији када га је само дописом позвао да ступи на рад, без предузимања других фактичких односно правних радњи којима се поново успостављају права и обавезе по основу рада.**

*Из образложења:*

Према чињеничном утврђењу првостепеног суда, правноснажном судском пресудом поништено је решење туженог којим је тужиоцу престао радни однос, утврђено је да је тужилац засновао радни однос на неодређено време и наложено је враћање на рад тужиоца. Наведена пресуда достављена је туженом дана 20.01.2014. године, након чега је тужени позвао тужиоца да ступи на рад, позивом од 24.01.2014. године. Тужилац се одазвао позиву дана 30.01.2014. године и тада му је речено са којим запосленим ће делити канцеларију. Такође, тужилац је том приликом обавештен и да Фонд ПИО није прихватио пријаву на осигурање за тужиоца, с обзиром на то да пресуда којом је враћен на рад није правноснажна, као и да ће пријављивање бити извршено након правноснажности пресуде. Тужилац од тада није долазио на посао, сматрајући да ће га тужени позвати када пресуда постане правноснажна, односно када буде пријављен на осигурање. Међутим, тужиоцу је дана 11.03.2014. године упућено упозорење у којем је наведено да су се стекли услови за отказ уговора о раду, због неоправданог недоласка на посао 26 радних дана, а потом и отказан уговор о раду, решењем туженог од 24.04.2014. године. Из исказа тужиоца, првостепени суд је утврдио да од стране туженог није добио решење о распореду за било који посао.

Одредбом чл. 191. ст. 1. Закона о раду ("Службени гласник РС" број 24/05, 61/05 и 54/09) прописано је да ће суд ако донесе правноснажну одлуку којом је утврђено да је запосленом незаконито престао радни однос, одлучити да се запослени врати на рад, ако запослени то захтева.

У конкретном случају, по оцени Апелационог суда, тужени није могао побијаним решењем тужиоцу отказати уговор о раду јер пре њего-

вог доношења тужилац није био реинтегрисан у радни однос. Наиме, према утврђеном чињеничном стању, тужени је само позвао тужиоца дописом да ступи на рад и дана када се тужилац одазвао позиву речено му је само са ким ће делити канцеларију. Наведене радње нису довољне за поновно укључивање тужиоца у процес рада односно за исто је било неопходно да тужени предузме и друге фактичке односно правне радње. Пре свега, тужени је морао тужиоца или да изричито позове да преузме послове и радне задатке које је обављао пре доношења незаконитог решења о престанку радног односа или, ако обављање тих послова није било могуће, да донесе одлуку о распоређивању тужиоца на друге послове и радне задатке који одговарају његовој стручној спреми, знању и способностима. Како тужени ни на један од наведених начина није одредио послове које ће тужилац обављати, то се не може сматрати ни да га је укључио у процес рада, односно да је тужилац био реинтегрисан у радни однос, услед чега тужени није ни могао донети оспорено решење о престанку радног односа тужиоца, са којих разлога га је ваљало поништити као незаконито, те обавезати туженог да тужиоца врати на рад.

*(Пресуда Основног суда у Крушевцу ПП.бр.314/2014 од 06.10.2016. године, пресуда Апелационог суда у Крагујевцу Гж1-554/17 од 30.03.2017. године и пресуда Врховног касационог суда Рев2.2439/2017 године)*

*Сентенцу приредила: Соња Ђурић,  
судијски помоћник Апелационог суда у Крагујевцу*

### **ЗАШТИТА ПРАВА ИЗ РАДНОГ ОДНОСА ПОДНОШЕЊЕМ ТУЖБЕ ЗА УТВРЂЕЊЕ ИЗ ЧЛАНА 194. ЗПП (Чл. 195. Закона о раду)**

**Када запослени пропусти рок из члана 195. став 2. Закона о раду за подношење тужбе за оцену законитости решења о престанку радног односа, своја права из радног односа не може штитити подношењем тужбе из члана 194. ЗПП, којом би се утврдило да му није пре стао радни однос.**

*Из образложења:*

"...у побијаној пресуди се оцењује да управо због чињенице да тужилци решење о престанку радног односа није достављено иста није

могла да оспорава његову законитост, те да стога у конкретном случају има правни интерес да поднесе тужбу за утврђење у смислу одредбе члана 194. став 1. ЗПП.

Овакво схватање првостепеног суда се не може прихватити као правилно, јер је основни циљ и суштина одредаба члана 185. став 2. до 4. Закона о раду да се запослени коме је отказан уговор о раду упозна са том чињеницом и садржином решења, како би евентуално могао покренути спор пред надлежним судом за оцену његове законитости и заштиту свог права. Имајући то у виду, као и несумњиво утврђене чињенице да је тужила била упозната са садржином решења о престанку радног односа и да је исто одбила да прими, о чему је сачињена и писмена белешка, Апелациони суд оцењује да је иста имала сазнања о повреди права из радног односа и да је код таквог стања ствари био испуњен услов за покретање парнице из радног односа у смислу одредбе члана 195. став 1. Закона о раду, из ког разлога повреда правила о достављању решења о престанку радног односа, на коју првостепени суд указује, није могла бити од значаја за оцену законитости престанка радног односа тужиле, већ је само од утицаја за оцену питања благовремености тужбе. Како тужила није поднела тужбу за оцену законитости решења о престанку радног односа у року из члана 195. став 2. Закона о раду, већ тужбу којом тражи да се према туженој утврди да јој дана 25.10.2013. године није престао радни однос, то је по оцени Апелационог суда предметно решење којим је одлучено о радноправном статусу тужиле постало правноснажно и као такво егзистира у правном промету, због чега тужила више нема могућности да отклања правне последице његове правноснажности истицањем тужбеног захтева као у тужби.

Првостепени суд је, међутим, стао на супротно становиште и из чињеница које је утврдио извео закључак да тужила у конкретном случају, иако није поднела тужбу за оцену законитости решења о престанку радног односа, има правни интерес за подношење тужбе којом тражи декларисање негативне чињенице - да јој није престао радни однос. По схватању Апелационог суда наведени закључак није правилан, јер је процесна претпоставка за судску заштиту повреда права, па се у складу са тим и парница из радног односа може покренути једино тужбом коју запослени подноси против одлуке којом је повређено његово право или када је сазнао за повреду права. Тужила у конкретном случају то није учинила, па супротно схватању првостепеног суда, у таквој ситуацији своја права

из радног односа није могла штитити подношењем тужбе из члана 194. став 1. ЗПП..."

*(Пресуда Апелационог суда у Крагујевцу Гж1-3926/15 од 6.9.2016. године и пресуда Врховног касационог суда Рев2-2818/16 од 20.4.2017. године)*

*Сентенцу приредио: Илија Ђоровић,  
судијски помоћник Апелационог суда у Крагујевцу*

**УТВРЂЕЊЕ ЗАСНИВАЊА РАДНОГ ОДНОСА  
НА НЕОДРЕЂЕНО ВРЕМЕ  
(Чл. 197. и 32. Закона о раду - "Службени гласник РС",  
број 24/05, 61/05 и 54/09).**

**Услед законитог раскида уговора о обављању привремених и повремених послова као последице непоштовања правила пословања, нема законског основа за утврђење постојања радног односа, траженог за период након раскида уговора.**

*Из образложења:*

Према утврђеном чињеничном стању, тужилац је као извршилац посла током 2008. године закључио три уговора о обављању привремених и повремених послова са туженим, као наручиоцем посла, да би у наредном периоду у 2008., 2009., 2010., 2011 и 2012. години са туженим као налогодавцем закључивао уговоре о заступању. Потом је дана 19.04.2013. године, тужилац закључио уговор о обављању привремених и повремених послова са туженим, као наручиоцем посла, а затим и анексе истог од 21.06.2013. године и 09.09.2013. године. Одлуком туженог од 10.12.2013. године, раскинут је уговор о обављању привремених и повремених послова од 09.09.2013. године, са даном 11.12.2013. године, из разлога што тужилац није поштовао правила наручиоца посла и налоге непосредног руководиоца.

Законом о раду регулисани су појам, форма и суштина уговора о обављању привремених и повремених послова. Међутим, исти не садржи одредбе којима су прописана правила о раскиду наведеног уговора, те се у таквом случају имају супсидијарно применити одредбе Закона о облигацио-

ним односима, обзиром да поменути уговор потпада под домен Уговорног права регулисаног наведеним законом. С тога је у конкретном случају, применом члана 124. Закона о облигационим односима, правилно оцењено да су испуњени законски услови за раскид уговора о обављању привремених и повремених послова услед повреде радне обавезе тужиоца, при чему тужилац током трајања поступка није ни оспорио учињену повреду радне обавезе, па како је исти законито раскинут као последица непоштовања правила пословања туженог, то сходно томе не постоји ни правни основ за утврђење радног односа, траженог за период након раскида уговора, без обзира на дужину претходно обављеног рада тужиоца код туженог.

*(Пресуда Апелационог суда у Крагујевцу, Гж1-1966/15 од 24.03.2016. године и пресуда Врховног касационог суда, Рев2-1479/16 од 12.10.2017. године)*

*Сентенцу приредио: Милош Гемаљевић,  
судијски помоћник Апелационог суда у Крагујевцу*

#### **ДОСПЕЛОСТ НОВЧАНЕ НАКНАДЕ ЗА ЛИЦА НА СТРУЧНОМ ОСПОСОБЉАВАЊУ И УСАВРШАВАЊУ (Чл. 201. Закона о раду и чл. 324. ст. 2. ЗОО)**

У погледу доспелости потраживања на исплату новчане накнаде за лица на стручном оспособљавању и усавршавању, уколико рок исплате није одређен уговором о стручном оспособљавању и усавршавању, примењује се одредба члана 324. став 2. Закона о облигационим односима, јер одредбе члана 201. Закона о раду не прописују рок за исплату наведене накнаде.

*Из образложења:*

"Како Уговором о стручном оспособљавању и усавршавању, који је тужила закључила са туженом није уговорен рок за исплату накнаде, а такође, ни из одредбе члана 201. Закона о раду не произлази у ком року се исплаћује накнада по наведеном Уговору, то се у погледу доспелости потраживања тужиле примењују одредбе члана 324. став 2. Закона о облигационим односима. Наиме, одредбом члана 324. став 2. Закона о облигационим односима прописано је да, ако рок за испуњење није одре-

ђен, дужник долази у доцњу кад га поверилац позове да испуни обавезу, усмено или писмено, вансудском опоменом или започињањем неког поступка чија је сврха да се постигне испуњење обавезе.

У конкретном случају тужиља се обратила туженој захтевом за исплату накнаде за рад по наведеном Уговору, дана 02.10.2014. године (када је тужена примила захтев) од када је према наведеној одредби Закона о облигационим односима тужена у доцњи за исплату износа од 58.800,00 динара, до дана 17.08.2015. године, када је тужиљи исплаћен наведени износ. Сходно томе, Апелациони суд је тужиљи признао право на законску затезну камату на износ од 58.800,00 динара за период од 02.10.2014. године до 16.08.2015. године, крећући се у границама постављеног тужбеног захтева, док је за разлику између потраживане и досуђене камате одбио као неоснован тужбени захтев тужиље и одлучио као у ставу 2. изреке ове пресуде."

*(Пресуда Основног суда у Крагујевцу ПП-628/16 од 27.03.2017. године и пресуда Апелационог суда у Крагујевцу Гж1 967/17 од 31.01.2018. године)*

*Сентенцу приредила: Марина Миликић,  
судијски помоћник Апелационог суда у Крагујевцу*

#### **ОПШТИ УСЛОВИ ЗА НАКНАДУ МАТЕРИЈАЛНЕ ШТЕТЕ У СЛУЧАЈУ НЕЗАКОНИТОГ ПРЕСТАНКА РАДНОГ ОДНОСА**

**Право запосленог на накнаду материјалне штете у случају незаконитог престанка радног односа зависи од три кумулативно испуњена општа услова за одговорност послодавца по основу кривиче и то: штетне радње (незаконит акт о престанку радног односа), штете (изгубљена зарада и др. примања) и узрочне везе између штетне радње и штете.**

*Из образложења:*

Првостепеном пресудом, ставом 1. изреке, усвојен је тужбени захтев тужиоца па је обавезана тужена да тужиоцу на име накнаде штете за неисплаћену зараду и накнаду зараде за период од 19.10.2009. године до 12.04.2013. године, исплати износ од 1.588.689,04 динара, са припадају-



ћом законском затезном каматом почев од доспелости сваке појединачне месечне зараде па до исплате.

У жалби, тужена је навела да је првостепени суд погрешно применио материјално право.

Одлучујући о жалби тужене, Апелациони суд је нашао да је иста основана, због чега је преиначио првостепену пресуду и одбио као неоснован тужбени захтев тужиоца, из следећих разлога:

Наиме, одредбом члана 154. став 1. Закона о облигационим односима ("Службени лист СФРЈ", број 29/78, ..., 57/89 и "Службени лист СРЈ", број 31/93), прописано је да ко другом проузрокује штету дужан је да је надокнади, уколико не докаже да је штета настала без његове кривице, док је одредбом члана 172. прописано да правно лице одговара за штету коју његов орган проузрокује трећем лицу у вршењу или у вези са вршењем својих функција.

Из напред наведених законских одредби, произилази одговорност послодавца по основу кривице, односно у питању је субјективна одговорност. Са друге стране у случају незаконитог престанка радног односа постоје општи услови за одговорност послодавца по основу кривице и то штетна радња (незаконит акт о престанку радног односа), штета (изгубљена зарада и друга примања) и узрочна веза између штетне радње и штете. Узрочна веза између штетне радње и штете огледа се у томе да је запослени, због незаконитог акта послодавца, био онемогућен да ради и остварује зараду и друга примања по основу радног односа. Кривица као основ одговорности послодавца за материјалну штету због незаконитог престанка радног односа, се претпоставља, али та претпоставка кривице је оборива, односно послодавац се може ослободити одговорности за штету, ако докаже да је штета настала без његове кривице.

У конкретној правној ствари дисциплински поступак који је вођен против тужиоца је обустављен, због наступања апсолутне застарелости за вођење дисциплинског поступка, па се самим тим има сматрати да је утврђена незаконитост престанка радног односа тужиоца, односно, у конкретном случају је испуњен један од услова за одговорност послодавца по основу кривице а то је штетна радња.

Међутим, Апелациони суд је нашао да, на страни запосленог, постоји околност која прекида узрочно последичну везу између акта о

престанку радног односа и проузроковане штете, а та околност се огледа у неспорно утврђеној чињеници и то да тужилац у периоду дужем од годину дана од дана закључења боловања (дана 25.01.2007. године), није долазио на посао, нити је у том периоду имао отворено боловање, нити је пружио доказе да се у том периоду лечио на приватним клиникама, што је проузроковало да, након што је тужени проверио боловање тужиоца, против истог покрене дисциплински поступак и донесе решење о престанку радног односа дана 19.10.2009. године.

Са напред изнетих разлога, односно околности које постоје на страни тужиоца, а које су у току првостепеног поступка несумњиво утврђене, по оцени Апелационог суда, тужилац неосновано потражује накнаду материјалне штете, и то управо због непостојања узрочне везе између штетне радње (незаконите одлуке) и штете, односно због чињенице да је тужилац у периоду дужем од годину дана неоправдано изостао са рада.

*(Пресуда Основног суда у Крагујевцу П1-2798/15 од 25.11.2016. године и пресуда Апелационог суда у Крагујевцу Гж1-1176/17 од 27.07.2017. године)*

*Сентенцу приредила: Тања Елез,  
судијски помоћник Апелационог суда у Крагујевцу*

**МЕЂУСОБНИ ОДНОС ДВА РЕШЕЊА  
КОЈИМА ЈЕ ЗАПОСЛЕНОМ ОТКАЗАН ИСТИ УГОВОР  
О РАДУ И ЊИХОВ УТИЦАЈ НА ЗАКОНИТОСТ ОДЛУКЕ  
О ПРЕСТАНКУ РАДНОГ ОДНОСА**

Ситуација у којој постоје два решења којима је послодавац запосленом отказао исти уговор о раду, води томе да је само друго решење о отказу уговора о раду незаконито, док се законитост првог решења мора ценити посебно, према прописима који су важили у време његовог доношења.

*Из образложења:*

"...правилно је првостепени суд закључио да је решење туженог број 1183 од 5.6.2015. године незаконито, због чега је тужбени захтев тужиоца усвојио и одлучио као у ставу I изреке пресуде. Правилно у том

погледу налази првостепени суд, а прихвата и овај, да запосленом не може бити два пута отказан исти уговор о раду и да је стога решење туженог о отказу уговора о раду од 5.6.2015. године незаконито, будући да је донето у ситуацији када је тужиоцу уговор о раду већ био отказан решењем од 4.6.2015. године.

...образлажући своју одлуку због које налази да је незаконито решење туженог о отказу уговора о раду од 4.6.2015. године, првостепени суд наводи да је тужени доношењем два решења којима је тужиоцу отказао исти уговор о раду повредио поступак за престанак радног односа, у којој ситуацији је доношењем решења о отказу уговора о раду од 5.6.2015. године и спорно решење од 4.6.2015. године постало незаконито...

По оцени Апелационог суда овакви разлози за незаконитост решења о отказу уговора о раду од 4.6.2015. године се не могу прихватити као правилни. Ово стога што постојање два решења којим је послодавац запосленом отказао исти уговор о раду, не утиче на то да по сили закона прво решење којим је отказан уговор о раду буде незаконито. Напротив, таква ситуација друго решење о отказу уговора о раду чини незаконитим само по себи, док се законитост првог решења мора ценити посебно. Следствено томе, а при чињеници да је оспореним решењем од 4.6.2015. године тужиоцу отказан уговор о раду применом одредбе члана 179. став 2. тачка 5. Закона о раду због учињене повреде радне обавезе, првостепени суд је ради правилне примене материјалног права био дужан да у спроведеном поступку расправи и утврди све чињенице које су битне за оцену законитости предметног решења, како у формалном, тако и у материјалном смислу, и то са становишта прописа који су важили у време његовог доношења. Првостепени суд то, међутим, није учинио због чега је чињенично стање у том погледу остало непотпуно утврђено, па је из тог разлога побијана пресуда у овом делу морала бити укинута."

*(Пресуда Основног суда у Јагодини П1-390/15 од 23.12.2016. године и пресуда Апелационог суда у Крагујевцу Гж1-1161/17 од 19.12.2017. године)*

*Сентенцу приредио: Илија Ђоровић,  
судијски помоћник Апелационог суда у Крагујевцу*

**НЕЗАКОНИТОСТ РЕШЕЊА КОЈИМ ЈЕ ЗАПОСЛЕНОМ  
У ОРГАНИМА ЈЕДИНИЦЕ ЛОКАЛНЕ САМОУПРАВЕ  
УТВРЂЕН СТАТУС НЕРАСПОРЕЂЕНОГ ЛИЦА  
И ПРЕСТАО РАДНИ ОДНОС**

**(Чл. 9. ст. 5. Закона о одређивању максималног броја запослених у  
локалној администрацији - "Службени гласник РС", бр. 104/09)**

У поступку утврђивања статуса нераспоређеног запосленог у локалној администрацији и престанка радног односа на основу члана 179. тачка 9. Закона о раду – због престанка потребе за обављањем послова на којима ради услед организационих промена код послодавца, неопходно је узети у обзир критеријуме који су прописани посебним законом који се примењује на статус запослених у јединицама локалне самоуправе.

*Из образложења:*

Према чињеничном утврђењу, тужила је била запослена у Комуналној инспекцији Општине Топола, почев од 20.07.2009. године, на радном месту комунални инспектор са звањем вишег сарадника на неодређено време. Решењем од 16.09.2010. године тужили је ставом првим утврђен статус нераспоређеног радника, а ставом трећим истог решења утврђено да тужили престаје радни однос 30.09.2010. године из разлога што је услед организационих промена престала потреба за обављање послова на којима је радила, док је у образложењу истог решења наведено да је усвојеним Правилником о унутрашњој организацији и систематизацији радних места од 29.08.2010. године, избрисано радно место - комунални инспектор, на ком радном месту је тужила радила, док из образложења решења од 28.09.2010. године, којим је одбијен приговор тужиле и потврђено решење од 16.09.2010. године, произилази да је због смањеног обима посла дошло до смањења броја запослених у комуналној инспекцији, да је систематизовано само радно место комуналног инспектора-координатора са седмим степеном стручне спреме.

Према члану 9. став 1. Закона о одређивању максималног броја запослених у локалној администрацији ("Службени гласник РС" бр. 104/09 ) који је *lex specialis* у односу на Закон о раду и Закон о радним односима у државним органима ("Службени гласник РС" бр. 48/91...79/05), прописано је да запослени у органима јединице локалне самоуправе који након ступања на снагу акта о систематизацији радних

места из члана члана 2. став 6. овог закона, остану нераспоређени остварују права у складу са прописима којима се уређују права запослених у органима јединица локалне самоуправе. У поступку утврђивања статуса нераспоређеног запосленог у органу јединице локалне самоуправе и утврђења да за радом запосленог престаје потреба у установи, привредном друштву и другом облику организовања, сходно ставу 5. истог члана, у обзир се узимају резултати рада и имовно стање, у складу са применом општих прописа о раду и на начин и у обиму који су утврђени у тим прописима.

Тужилци је утврђен статус нераспоређеног лица и радни однос је престао оспореним решењем, а тужена није поштовала члан 9. став 5. Закона о одређивању максималног броја запослених у локалној администрацији, будући да у поступку утврђивања статуса нераспоређеног запосленог није узела у обзир резултате рада и имовно стање, што су у овом случају били критеријуми прописани наведеним посебним законом који се примењује на статус запослених у јединицама локалне самоуправе. Стога је тужилци незаконито престао радни однос.

*(Пресуда Апелационог суда у Крагујевцу Гж1-61/15 од 26.01.2016. године и пресуда Врховног касационог суда Рев2 1078/2016 од 08.06.2017. године)*

*Сентенцу приредила: Милена Андријевић,  
судијски помоћник Апелационог суда у Крагујевцу*

**УМАЊЕЊЕ НЕТО ПРИХОДА ЛИЦА У ЈАВНОМ СЕКТОРУ  
(Чл. 4. ст. 1. Закона о умањењу нето прихода лица у јавном сектору  
- "Службени гласник РС", број 108/2013)**

Неосновано је потраживање запосленог за накнаду штете по основу плаћене разлике за уплату нето прихода, у ситуацији када запослени, законитост решења којим је утврђена та обавеза, није оспоравао у управном поступку.

*Из образложења:*

Првостепеном пресудом, усвојен је тужбени захтев тужилце па је обавезана тужена да тужилци на име накнаде штете по основу плаћене раз-

лике за уплату нето прихода, исплати износ од 6.827,10 динара са законском затезном каматом почев од 02.06.2015. године па до исплате и износ од 14.823,18 динара, са законском затезном каматом почев од 14.11.2015. године па до исплате.

У жалби, тужена је навела да је решење којим је утврђена обавеза плаћања разлике за уплату нето прихода коначно у управном поступку, а тужила исто није оспоравала.

Одлучујући о жалби тужене, Апелациони суд је преиначио првостепену пресуду и одбио као неоснован тужбени захтев тужиле, из следећих разлога:

Одредбом члана 4. став 1. Закона о умањењу нето прихода лица у јавном сектору ("Службени гласник РС", број 108/2013), који се примењивао на све исплате које су се вршиле од 01.01.2014. године, прописан је начин утврђивања и плаћања разлике за уплату нето прихода, па је у ставу 1. прописано је да је исплатилац прихода дужан да обрачуна, обустави и на прописани уплатни рачун буџета Републике Србије пренесе збир разлика за уплату обрачунатих за свако лице запослено у јавном сектору истог дана када овим лицима исплаћује умањени нето приход, док је у ставу 2. истог члана прописано да по истеке календарског тромесечја, а најкасније до 15. у првом месецу наредног календарског тромесечја, пореска управа контролише да ли је за претходно календарско тромесечје нето приход запослених у јавном сектору умањен у складу са овим законом. Даље, ставом 3. прописано је да ако пореска управа утврди да запосленом у јавном сектору нето приход није умањен према одредбама овог закон, утврдиће разлику за уплату нето прихода. Ставом 4. прописано је да ако је у претходном календарском тромесечју нето приход који је остварио запослени у јавном сектору од исплатиоца прихода већи од умањеног нето прихода, пореска управа решењем налаже физичком лицу да износ разлике за уплату нето прихода уплати на прописани рачун буџета Републике Србије у року од 30 дана од дана пријема решења. Ставом 5. прописано је да пореска управа доноси решење из става 4. овог члана у року од 30 дана од истека календарског тромесечја, док је ставом 6. прописано да је решење из става 4. овог члана коначно у управном поступку.

У конкретном случају, спорним решењима тужила је поучена да против истих може поднети тужбу Управном суду у року од 30 дана од дана достављања. Имајући у виду напред наведено, као и одредбу члана 4.

став 6. Закона о умањењу нето прихода лица у јавном сектору којим је прописано да је решење којим је утврђена обавеза плаћања разлике за уплату нето прихода коначно у управном поступку, а код неспорне чињенице да тужила спорна решења није побијала у управном поступку, јасно произилази да тужила није могла да претрпи штету по основу који и даље егзистира, па самим тим неосновано потражује накнаду штете по том основу.

*(Пресуда Основног суда у Крагујевцу П1-1109/16 од 02.12.2016. године и пресуда Апелационог суда у Крагујевцу Гж1-1108/17 од 13.07.2017. године)*

*Сентенцу приредила: Тања Елез,  
судијски помоћник Апелационог суда у Крагујевцу*

#### **ПОНАВЉАЊЕ ПОСТУПКА**

**(Чл. 422. тач. 11. ЗПП - "Службени гласник РС, број 125/04 и 111/09)**

**Законски основ за понављање поступка из члана 422. тачка 11. ЗПП ("Службени гласник РС, број 125/04 и 111/09) подразумева да је конкретна оспорена одлука редовног суда била предмет уставно судске контроле у поступку по уставној жалби. За проширено дејство одлуке Уставног суда на трећа лица која се налазе у сличним, односно истоветним ситуацијама потребно је да Уставни суд, имајући у виду све околности конкретног случаја, својом одлуком изричито утврди да се њено дејство проширује и на лица која нису поднела уставну жалбу и одреди круг лица на која се проширује дејство конкретне одлуке.**

*Из образложења:*

Пресудом Окружног суда у Јагодини Гж1 116/07 од 04.07.2007. године преиначена је пресуда Општинског суда у Рековцу П1 18/06 од 28.12.2006. године у првом и трећем ставу изреке, тако што је одбијен тужбени захтев којим је тужилац тражио исплату накнаде зараде за прековремени рад и рад у нерадне дане – дане државних и верских празника. Тужилац је 30.01.2012. године, са позивом на члан 422. тачка 11. ЗПП, поднео предлог за понављање поступка из разлога који је настао у поступ-

ку пред другостепеним судом. Уз предлог за понављање поступка тужилац је доставио одлуку Уставног суда Уж. 1530/2008 од 21.01.2010. године којом је усвојена уставна жалба жалиоца и утврђено да је пресудом Окружног суда у Чачку Гж 1446/08 од 12.11.2008. године повређено право подносиоца уставне жалбе на правичну накнаду за рад, зајемчено одредбом члана 60. став 4. Устава Републике Србије. Истом одлуком тачка 2. поништена је пресуда Окружног суда у Чачку Гж 1446/08 од 12.11.2008. године, у делу првог става изреке којим је одбијена као неоснована жалба жалиоца и потврђена пресуда Општинског суда у Чачку ПП 730/07 од 29.05.2008. године у другом ставу изреке и одређено да Апелациони суд у Крагујевцу донесе нову одлуку о жалби поднетој против става другог изреке наведене првостепене пресуде.

Полазећи од изложеног, Апелациони суд у Крагујевцу је закључио да се тужилац налази у истој чињеничној и правној ситуацији као и подносилац уставне жалбе о којој је одлучено одлуком Уставног суда Уж 1530/2008 од 21.01.2010. године. Због тога је, применом члана 429. став 4. ЗПП дозволио понављање поступка и укинуо пресуду Окружног суда у Јагодини Гж1 116/07 од 04.07.2007. године а затим донео нову одлуку о жалби тужене изјављеној против одлука садржаних у првом и трећем ставу изреке пресуде Општинског суда у Рековцу ПП 18/06 од 28.12.2006. године.

Међутим, по налажењу Врховног касационог суда Апелациони суд у Крагујевцу је погрешно применио материјално право, због чега ни чињенице нису правилно утврђене.

Одредбом члана 41. Закона о изменама и допунама Закона о парничном поступку ("Службени гласник Републике Србије", број 111/09) допуњен је члан 422. Закона о парничном поступку ("Службени гласник Републике Србије", број 125/04), тако што је додата тачка 11. којом је предвиђен нов законски основ за понављање поступка и прописано да се поступак, који је одлуком суда правноснажно завршен, може по предлогу странке поновити ако је у поступку по уставној жалби Уставни суд утврдио повреду или ускраћивање људског или мањинског права и слободе зајемчене Уставом у парничном поступку. Овај законски основ за понављање поступка подразумева да је конкретна оспорена одлука редовног суда била предмет уставно-судске контроле у поступку по уставној жалби. Одредбом члана 87. Закона о уставном суду је прописано да ако је



појединачним актом или радњом повређено или ускраћено право и слобода више лица, а само нека од њих су поднела уставну жалбу, одлука Уставног суда односи се и на лица која нису поднела уставну жалбу ако се налазе у истој правној ситуацији. Међутим, наведена одредба не значи аутоматско проширење дејства одлуке Уставног суда на трећа лица и на "сличне", односно "истоветне" ситуације, јер је за проширено дејство одлуке Уставног суда по уставној жалби и на трећа лица потребно да Уставни суд својом одлуком изричито утврди да се њено правно дејство проширује и на лица која нису поднела уставну жалбу и да одређује круг лица на која се проширује дејство конкретне одлуке. Редовни суд у поступку по предлогу за понављање поступка не може сам применити одредбу члана 87. Закона о уставном суду, јер би на тај начин утврђивао повреду уставног права што није у његовој надлежности, нити може бити предмет одлучивања суда у поступку по предлогу за понављање поступка.

*(Пресуда Апелационог суда у Крагујевцу Гж1 2531/12 од 21.12.2012. године И решење Врховног касационог суда Рев2 1147/2017 од 07.12.2017. године)*

*Сентенцу приредио: Марко Раловић,  
судијски помоћник Апелационог суда у Крагујевцу*

#### **РАДЊЕ КОЈЕ СУД МОЖЕ ДА ПРЕДУЗИМА ЗА ВРЕМЕ ТРАЈАЊА ПРЕКИДА ПОСТУПКА**

**Радње које се предузимају пре доношења решења о извршењу (налог и опомена за плаћање судске таксе) као и само доношење решења о извршењу, не представљају парничне радње које суд, у смислу члана 224. став 2. ЗПП, не може да предузме.**

*Из образложења:*

Првостепеним решењем, ставом првим изреке, обавезан је таксени обвезник АА из В..... да у року од пет дана од дана пријема овог решења плати дуговану таксу на жиро рачун број 840.....са позивом на број одобрења 9..... судске таксе Вишег суда у Пожаревцу, Улица ..... број ....., МБ ....., ПИБ ..... у износу од 97.500,00 динара на име таксе за тужбу, увећане за 50% на име казнене таксе као и износ од 390,00 динара на име опомене за плаћање судске таксе, под претњом извршења.Ставом

другим изреке одређено је да уколико таксени обвезник у остављеном року не плати износ наведен у ставу један изреке овог решења тај новчани износ наплатиће се принудним путем од стране извршитеља именованог за подручје Вишег суда у Пожаревцу и Привредног суда у Пожаревцу, увећан за трошкове принудног извршења.

Оспоравајући првостепену одлуку тужилац је навео да је првостепени суд погрешно применио материјално право.

Одлучујући о жалби тужиоца, Апелациони суд је нашао да иста није основана, из следећих разлога:

Наиме, према члану 37. став 3. Закона о судским таксама ("Службени гласник РС", број 28/94, ... 106/15) ако странка не присуствује судској радњи за коју је дужна да плати таксу, суд ће јој послати налог да плати таксу коју дугује у року од осам дана од дана доставе налога и упозориће је на последице неплаћања таксе у року.

Према члану 40. став 1. истог закона ако физичко лице, као таксени обвезник, не плати таксу у року одређеном у члану 37. овог закона, суд у наредних пет дана доноси решење о извршењу у коме обавезује таксеног обвезника да у року од пет дана од дана пријема решења плати дуговану таксу и казнену таксу од 50% од висине таксе и у коме не одређује средство и предмет извршења, и решење о извршењу доставља извршитељу, а у спису забележава да је решење достављено извршитељу. Уз решење о извршењу суд прилаже и доказ о томе да је таксеном обвезнику достављен налог, односно опомена о плаћању таксе. Извршитељ доставља решење о извршењу таксеном обвезнику. Према ставу 2. истог члана редовни правни лек против решења о извршењу, који може да се изјави у року од осам дана од дана достављања решења, не одлаже извршење решења. Према ставу 3. тог члана поступак извршења спроводи се према закону којим се уређује извршење и обезбеђење.

Из списка предмета произлази да је првостепени суд донео решење П1.10/16 од 09.09.2016. године, којим је ставом првим утврђен прекид поступка у конкретной правној ствари, због наступања правних последица отварања поступка стечаја над туженим, док је ставом другим одређено да ће се поступак наставити када стечајни управник или правни следбеници правног лица преузму поступак или када их суд на предлог противне стране позове да то учине. Након тога, тужилац је налог за плаћање таксе за тужбу при-

мио дана 19.12.2016. године, а опомену за плаћање судске таксе за тужбу од 23.01.2017. године, примио је дана 21.03.2017. године. Тужилац до дана доношења побијаног решења – 25.04.2017. године није уплатио таксу.

Стоји чињеница да, сходно члану 224. став 2. ЗПП, за време трајања суд не може да предузима никакве радње у поступку.

Међутим, радње које је првостепени суд предузео пре доношења спорног решења о извршењу (налог и опомена за плаћање судске таксе) као и само доношење решења о извршењу, не представљају парничне радње које суд, у смислу члана 224. став 2. ЗПП, не може да предузме. Ово с тога што напред наведене радње представљају саставни део поступка наплате судских такси, и исте су регулисане одредбама Закона о судским таксама ("Службени гласник РС", број 28/94, ... 106/15) као и Закона о извршењу и обезбеђењу ("Службени гласник РС", број 106/2015 и 106/2016), па је самим тим, супротно жалбеним наводима, првостепени суд био овлашћен за доношење спорног решења.

*(Решење Вишег суда у Пожаревцу ПП.бр.10/16 од 25.04.2017. године и решење Апелационог суда у Крагујевцу Гж1-2514/17 од 03.04.2018. године)*

*Сентенцу приредила: Тања Елез,  
судијски помоћник Апелационог суда у Крагујевцу*

## **ПРАВО НА ЈУБИЛАРНУ НАГРАДУ И НЕРЕТРОАКТИВНОСТ ДЕЈСТВА ОПШТЕГ АКТА**

**(Чл. 120 тач. 1 Закона о раду - "Службени гласник РС",  
број 24/05 ... 75/14 и чл. 71 Колективног уговора установе)**

Запослени у установама за предшколско васпитање, образовање, негу и здравствену заштиту и исхрану деце, остварује право на јубиларну награду поводом јубиларних година рада код послодавца, у складу са Колективним уговором Установе, уколико је право на јубиларну награду прописано општим актом, односно уговором о раду у време када запослени остварује право на јубиларну награду поводом јубиларних година рада код послодавца сагласно одредби члана 120. тачка 1. Закона о раду ("Службени гласник РС", број 24/05, 61/05, 54/09, 32/13 и 75/14" и чланом 71. Колективног уговора установе), имајући у виду да Општи акт не може деловати ретроактивно.

*Из образложења:*

Према утврђеном чињеничном стању првостепеног суда: тужила је у радном односу код тужене; 35 година рада проведених у радном односу код тужене навршила је у октобру месецу 2015. године; у време када је навршила 35 година рада, уговором о раду и општим актима тужене није прописано право запосленог на исплату јубиларне награде за остварених 35 година рада проведених у радном односу; Колективним уговором тужене Установе за предшколско васпитање, образовање, негу и здравствену заштиту и исхрану деце "Бисери" у Трстенику, број 91. од 06.02.2015. године, чланом 71. прописано је: да запослени остварује право на јубиларну награду поводом јубиларних година рада код послодавца, да се јубиларном годином рада сматра 10, 20. и 30. година рада код послодавца, да се јубиларна награда у утврђеним износима овим чланом исплаћује након навршених пуних година стажа на Дан установе и да се Дан установе слави 5. децембра; да је Анексом наведеног Колективног уговора тужене Установе за предшколско васпитање, образовање, негу и здравствену заштиту и исхрану деце "Бисери", у Трстенику од 17.03.2016. године, који је код тужене заведен под пословним бројем 1180 од 10.12.2015. године у члану 4. измењен члан 71. Колективног уговора од 06.02.2015. године, тако што је у односу на првобитан текст у ставу 3. наведеног члана 71. после алинеје 3. додата и алинеја 4. којом је прописано да запослени код тужене има право на јубиларну награду за 35 година рада у Установи у висини од 150 % просечне зараде коју је запослени остварио у месецу који претходи месецу у коме се награда исплаћује или ако је запосленом повољније 150 % од просечне зараде у РС према последњем објављеном податку надлежног органа, правилно је првостепени суд поступио када је одбио као неоснован тужбени захтев тужиле. Законом о раду ("Службени гласник РС", број 24/05, 61/05, 54/09, 32/13 и 75/14), као општим радноправним прописом, и то одредбом члана 120. тачка 1. прописано је да општим актом, односно уговором о раду може да се утврди право на јубиларну награду. У конкретном случају, неспорно је да је тужила у радном односу код тужене и да је 35 година рада проведених у радном односу код тужене навршила у октобру месецу 2015. године. Према уговору о раду тужиле и тада важећим општим актима тужене, Колективним уговором Установе за предшколско васпитање, образовање, негу и здравствену заштиту и исхрану деце "Бисери" у Трстенику број 91 од 06.02.2015. године, није било прописано право на исплату јубиларне награде по основу 35 година рада проведених у радном односу. Чињеница да је дана 17.03.2016. године ступио на снагу Анекс бр.1 наведеног Колективног уговора тужене Установе

за предшколско васпитање, образовање, негу и здравствену заштиту и исхрану деце "Бисери" у Трстенику којом је између осталог прописано и право запослених код тужене на јубиларну награду за 35 година рада проведених у радном односу и да је истим предвиђена висина за исплату јубиларне награде, није од утицаја на другачије пресуђење у овој правној ствари. Ово из разлога, што у време када је тужиља остварила 35 година рада код тужене није постојао општи акт којим је било уређено право запослених на јубиларну награду за 35 година рада, нити висина исте. Наведени општи акт од 17.03.2016. године не може деловати ретроактивно, односно не може се применити на право тужиле стечено у 2015. години, што произлази и из одредбе члана 71. Колективног уговора (са Анексом истог), јер се према наведеној одредби јубиларном годином рада сматра година у којој запослени навршава 10, 20, 30 и 35 година рада, а иста се исплаћује након навршених пуних година рада на Дан установе. Ово тим пре што је тужиља 35 година рада стекла у октобру 2015. године и на Дан установе 5. децембра исте 2015. године није било основа за исплату тражене јубиларне награде.

*(Пресуда Основног суда у Трстенику III 132/16 од 23.05.2017. године и пресуда Апелационог суда ГжI 2830/17 од 09.03.2018. године)*

*Сентенцу приредила: Снежана Царевих,  
судијски помоћник Апелационог суда у Крагујевцу*

### **ОДГОВОРНОСТ ЗА ОБАВЕЗЕ ПРИВАТИЗОВАНОГ ДРУШТВЕНОГ ПРЕДУЗЕЋА**

**(Чл. 421а Закон о предузећима - "Службени лист СРЈ"  
број 29/96...125/04, чл. 456. Закона о привредним друштвима  
- "Службени гласник РС", бр. 125/04 и чл. 1, 3, 14. и 416 Закона  
о приватизацији - "Службени гласник РС", бр. 38/01 и др)**

**За обавезе приватизованог друштвеног правног лица настале пре приватизације одговара Република Србија.**

#### ***Из образложења:***

Споразумом закљученим између тужиле и послодавца - друштвеног предузећа, послодавац се обавезао да ће дуговање према тужили на име неисплаћене зараде, разлике зараде, накнаде зараде и других примања по основу тужби и извршних решења за период од 1.1.1996. године до

31.12.2007. године исплатити у року од 1 године од дана усвајања Програма вишка запослених, као и да ће у случају да за време трајања овог споразума дође до продаје предузећа, обавезе друштвеног предузећа доспети даном продаје предузећа (чл. 4). Друштвено предузеће је приватизовано 30.1.2009. године, од када исто послује као акционарско друштво.

По оцени Апелационог суда тужено акционарско друштво није пасивно легитимисано за наведена потраживања тужиље. Наиме, имајући у виду да је капитал, односно имовина субјекта приватизације друштвеног предузећа, у поступку његове приватизације продата купцу, и да је купопродајна цена продатог друштвеног капитала уплаћена у буџет Републике Србије, која је истим располагала и пре приватизације, то праву тужиље да захтева исплату утужених потраживања насталих пре приватизације друштвеног предузећа одговара обавеза Републике Србије, а не туженог акционарског друштва.

*(Пресуда Основног суда у Чачку П1-129/14 од 1.8.2016. године и пресуда Апелационог суда у Крагујевцу Гж1-4152/16 од 1.8.2017. године)*

*Сентенцу приредила: Драгана Танасковић,  
судијски помоћник Апелационог суда у Крагујевцу*

**ОБУСТАВА СТЕЧАЈА УСЛЕД УСВАЈАЊА УНАПРЕД  
ПРИПРЕМЉЕНОГ ПЛАНА РЕОРГАНИЗАЦИЈЕ  
(Чл. 160. ст. 4. и чл. 73. ст. 2. Закона о стечају)**

У случају када је дошло до истовременог отварања и обуставе стечајног поступка усвајањем унапред припремљеном плану реорганизације, не наступају правне последице отварања стечајног поступка у складу са одредбом члана 73. став 1. Закона о стечају и радно правни статус запослених регулише се применом одредаба Закона о раду

*Из образложења:*

Према утврђеном чињеничном стању тужилац је био у радном односу код туженог по основу уговора о уређивању међусобних права, обавеза и одговорности до 17.9.2014. године када му је радни однос престао доношењем оспореног решења из разлога што је унапред припре-

мљеним планом реорганизације, који је усвојен решењем привредног суда, предвиђено отпуштање запослених као мера примене плана. Тужиоцу пре доношења решења о престанку радног односа није исплаћена отпремнина. Имајући у виду да правне последице отварања стечајног поступка нису наступиле (јер је стечајни поступак отворен и истовремено обустављен у смислу члана 160. став 4. Закона о стечају), то се отказ уговора о уређивању међусобних права, обавеза и одговорности није могао дати као последица отварања стечајног поступка у смислу члана 77. став 1 Закона о стечају, као специјалног прописа, већ се на права и обавезе запослених примењују одредбе Закона о раду као општег прописа.

*(Пресуда Основног суда у Рашки ПП-184/14 од 7.9.2015. године, пресуда Апелационог суда у Крагујевцу Гж1-152/16 од 16.8.2017. године и пресуда Врховног касационог суда Рев2-2891/16 од 19.1.2017. године)*

*Сентенцу приредила: Драгана Танасковић,  
судијски помоћник Апелационог суда у Крагујевцу*

CIP - Каталогизација у публикацији  
Народна библиотека Србије, Београд  
34(497. 11)

**БИЛТЕН судске праксе** / Апелациони суд у  
Крагујевцу; главни и одговорни уредник Дубравка  
Дамјановић. - Год. 9, бр. 1 (2018)- . - Београд (Др  
Милутина Ивковића 9а) : Intermex, 2018- (Београд: "DIS  
Public"). - 21 cm

ISSN 2217-2718 = Билтен судске праксе -  
(Апелациони суд у Крагујевцу)

COBISS.SR-ID 176028940